

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 10 Απριλίου 2022 • Έτος 14^ο • Αρ. φύλλου 709

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΝΑΤΑΣΑ ΠΗΛΕΙΔΟΥ

Δεν θα έχουμε πρόβλημα με τα καύσιμα

«Δεν αναμένεται να προκύψει ζήτημα με τον ενεργειακό εφοδιασμό της χώρας, λόγω της ουκρανικής κρίσης» λέει η Νατάσα Πηλείδου στην «Κ» και προαναγγέλλει την έναρξη εργασιών εντός της ΑΟΖ, από την κοινοπραξία Γάλλων και Ιταλών, που είναι προγραμματισμένη να ξεκινήσει στις επόμενες εβδομάδες. **Σελ. 10**

ΤΖΕΪΜΣ ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ

Ο πόλεμος θα γίνεται με άλλα μέσα

Είμαστε μάρτυρες του πρώτου πολέμου του 21ου αιώνα στον οποίο τα drones, τα αντιαερματικά και τα φθηνά φορητά όπλα καταστρέφουν πανάκριβα οπλικά συστήματα, όπως τανκς και βαριά τεθωρακισμένα, λέει στην «Κ» ο πρώην διοικητής Ευρώπης του ΝΑΤΟ, Τζέιμς Σταυρίδης. **Σελ. 18, 19**

ΑΡΙΣΤΟΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Λόγος ναυαγίου η επιμονή σε αρχηγό

Ενδεχομένη επιμονή σε αρχηγούς απομακρύνει την προοπτική συνεργασίας, λέει ο Άριστος Δαμιανού, την ώρα που ο Ν. Παπαδόπουλος βάζει μόνο το όνομά του στο τραπέζι. Μιλά για την τοπική αυτοδιοίκηση και την αποχή στην ομιλία Ζελένσκι. **Σελ. 9**

ΕΛΛΑΔΑ

Σταθερά προς Δύση η Αθήνα

Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Κυρ. Μητσοτάκης έχει προχωρήσει στη στρατηγική επιλογή της σύμπλευσης με τη Δύση στο «ρωσικό ζήτημα», χωρίς υποσημειώσεις και «αστερίσκους». Ασκήσεις ισορροπίας με Τουρκία, Ισραήλ και Αίγυπτο. **Σελ. 17**

ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Η ακρίβεια λύγισε ένδυση - υπόδηση

Μειωμένη είναι η αγορά ειδών ένδυσης και υπόδησης, ενώ οι καταστηματάρχες εκτιμούν ότι δεν θα υπάρξει αλλαγή ούτε την περίοδο του Πάσχα. Οι καταναλωτές περιορίζονται στην αγορά μόνο των απαραίτητων ειδών. **Οικονομική, σελ. 4**

Γεωπολιτικό πόκερ με άσο την Τουρκία

Σε τροχιά κεφαλαιοποίησης από τις ΗΠΑ βρίσκεται η Αγκυρα λόγω της στάσης της στο Ουκρανικό

Σε τροχιά ολικής επαναφοράς φαίνεται να βρίσκεται η Τουρκία μετά το Ουκρανικό. Ήδη «τρίτες χώρες» επιδιώκουν να προωθηθεί η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρ-

κίας, κάτι που τυγχάνει στήριξης από ανώτατους κοινοτικούς αξιωματούχους. Εξασφαλίζεται «άφεση αμαρτιών» από το Στέιτ Ντιπάρτμεντ για τους ρωσικούς S-400, η οποία συνο-

✓ **Ολική άρση του εμπάργκο θέλει η Λευκωσία.**
Σελ. 6

δεύθηκε από επιστολή-εισήγηση προς το Κογκρέσο προκειμένου να εγκριθεί αγορά μαχητικών αεροσκαφών, νέου τύπου F-16. Το παζλ συμπληρώνει αναφορά της Βικτόρια Νού-

λαντ, προς τη Λευκωσία, ότι τα Μέτρα Οικοδομής Εμπιστοσύνης, που ενδέχεται να επιδιωχθούν στο Κυπριακό, πρέπει να αποφέρουν κέρδη και για τις δύο πλευρές. **Σελ. 4**

Πρώτος γύρος στο ντέρμπι Μακρόν - Λεπέν

ANDREAMANTOVANI / THE NEW YORK TIMES

Στις κάλπες του πρώτου γύρου των προεδρικών εκλογών προσέρχονται σήμερα οι Γάλλοι, παρά τις δυσώινες προβλέψεις εταιρειών ασφαγμετρήσεων για ιστορικά υψηλό ποσοστό αποχής. Την ανησυχία του επιτελείου Εμανουέλ Μακρόν προκαλεί η πρόσφατη ενίσχυση των υποψηφίων - εκφραστών των ιδεολογικών άκρων, με τις δημοσκοπήσεις να δείχνουν αύξηση των ποσοστών της Μαρίν Λεπέν. **Σελ. 23**

Το κλειστά Στενά άνοιξαν άλλες οδοές

Πύλη η Αλεξανδρούπολη

Διαμορφώνονται οι όροι για τη μετατροπή της Ελλάδας σε πυλώνα ενεργειακής ασφάλειας για τα Βαλκάνια και ευρύτερα για την Ευρώπη, με τη στήριξη και της Ουάσινγκτον, παρά τις δυσκολίες προώθησης του EastMed. **Σελ. 22**

Η χώρα έχει οικονομικό απόθεμα

Συνέντευξη του επικεφαλής του ΔΝΤ για την Κύπρο W. S. Maliszewski

Τη θέση ότι έχει απομείνει στην Κύπρο «δυναμική πυρρός» ώστε να υποστηρίξει συγκεκριμένες ομάδες που πλήττονται περισσότερο στην οικονομία ως αποτέλεσμα της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, διατύπωσε ο W. Maliszewski, επικεφαλής της αποστολής του ΔΝΤ για την Κύπρο. Προσθέτει ότι η στήριξη αυτή θα πρέπει να είναι προσωρινή,

στοχευμένη και να μην εμποδίζει την ανακατανομή της εργασίας σε αναπτυσσόμενους τομείς. Τονίζει επίσης ότι είναι καίριας σημασίας διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ώστε το δικαστικό σύστημα να γίνει πιο αποτελεσματικό και να αντιμετωπιστούν τα κενά δεξιοτήτων, οι αναντιστοιχίες και τα κενά υποδομής. **Οικονομική, σελ. 3**

ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Βοήθεια από την Κομισιόν ζητάει η Κύπρος

Η κυβέρνηση εξέφρασε ενδιαφέρον για την ενεργειακή της μετάβαση, ώστε να απεξαρτηθεί από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα και ζήτησε τεχνοκρατική στήριξη από την Κομισιόν, αίτημα που εγκρίθηκε επίσημα την περασμένη Τετάρτη. **Σελ. 5**

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Το τελεσίγραφο λέγεται Νικόλας

Συνάντηση είχαν ο Νικόλας Παπαδόπουλος με τον Στέφανο Στεφάνου, κατά την οποία ο πρώτος απέσυρε το όνομα της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου από τη λίστα και έθεσε αποκλειστικά το δικό του. Άνοιξε έτσι το σενάριο ναυαγίου. **Σελ. 8**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Συλλογική ενσυναίσθηση

Η ομιλία του Ουκρανού προέδρου Β. Ζελένσκι στη Βουλή ήταν μια καλή ευκαιρία συλλογικής ενσυναίσθησης. Το ότι δεν τα κατάφεραν οι βουλευτές μας να το ζήσουν είναι οπωσδήποτε λυπηρό. Από την άλλη, η μη αναφορά του κ. Ζελένσκι στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο δεν θα έπρεπε να μας ξενίζει, οι γεωπολιτικοί λόγοι είναι πολύ ισχυρότεροι από το δικό του αδικουμένου. Αν θα μπορούσε ή όχι ο κ. Ζελένσκι να είχε πει έστω και μισή κουβέντα δεν μπορεί να το γνωρίζει κανείς, είχε δε προηγηθεί η ανοησία της Αθήνας με τον μαχητή του Τάγματος Αζόφ. Όπως και να 'χει δεν καταδικάζουμε για να καταδικάσουν, αλλά για να λεγόμαστε κράτος Ανθρώπων.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Το παρασκήνιο μιας πόλης στο πανί

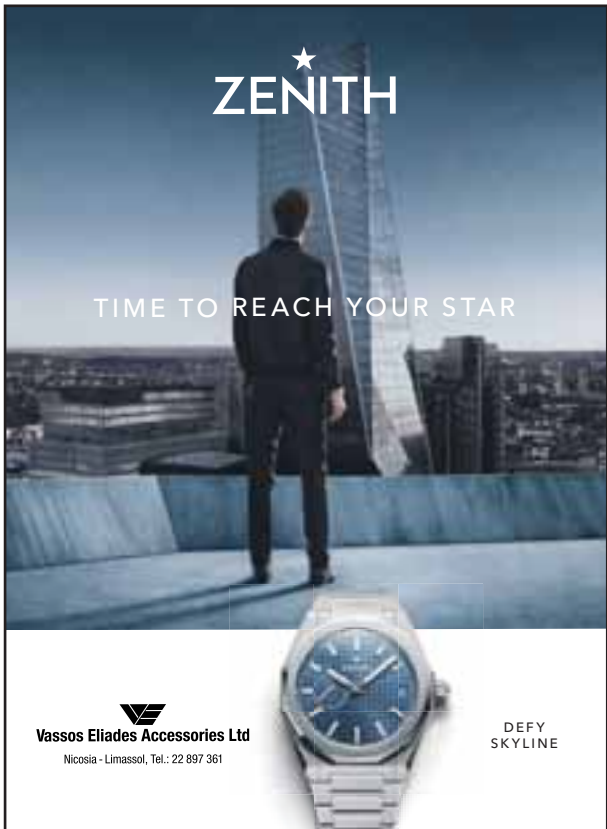
Το Broadway είναι το σκηνοθετικό ντεμπούτο μεγάλου μήκους του Χρήστου Μασσαλά, και θα προβληθεί στο 20^ο Διεθνές Φεστιβάλ «Κινηματογραφικές Μέρες - Κύπρος 2022». Στη συνέντευξη του στην «Κ» λέει: «Το δράμα της ταινίας δεν είναι το δράμα της διαφορετικότητας. Κάθε άλλο. Αυτή είναι η πηγή αισιοδοξίας στην ιστορία». **Ζωή, σελ. 4**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Η Ρωσία είναι μια αυτοκρατορία σε παρακμή

Ο Ολλανδός συγγραφέας Χέιριτ Μακ μιλάει στην «Κ» για τη ρωσική εισβολή και το τέλος της «ήπιας ισχύος». Το βιβλίο του «Μεγάλες προσδοκίες - Το όνειρο της Ευρώπης 1999-2021» είναι μια επισκόπηση της ευρωπαϊκής Ιστορίας για τα πρώτα 20 χρόνια του 21ου αιώνα. **Ζωή, σελ. 1**

'22
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
με φηγορές και διοράματα PLAYMOBIL

Μάρτιος - Σεπτέμβριος 2022
Δευτέρα - Κυριακή | 10:00 - 19:00
Είσοδος Ελεύθερη

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΥΠΡΟΥ
Φανερωμένης 86 - 90, Λευκωσία

www.boccf.org | f/boccf | boccf

Επίσημος Χορηγός Αερομεταφορών
ΑΕΓΕΑΝ

Με τη στήριξη της
playmobil

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΠΙΣΤΟΙΧΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπεζας Κύπρου

Τράπεζα Κύπρου

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Πέφτει η νύχτα στο Παλέρμο

Ο κύκλος της Ιουλίας Παλαιολόγου Ουίλσον ουδέποτε είχε την ανάγκη να επιδεικνύει την οικονομική του επιφάνεια. Αυτός είναι και ο λόγος που τα σπίτια τους παραμένουν ερμπτικά κλειστά για τα αδιάκριτα βλέμματα. Ως απάντηση δε στην εξωστρέφεια του νέου χρήματος, η οποία αποτυπώνεται τόσο γλαφυρά στη λεμεσιανή ριβιέρα, αυτοί περιορίζονται σε μια παλαιά συνήθεια που πλέον έγινε λατρεία: το name-dropping.

Όταν η αστική Λευκωσία λόγου χάριν αναφέρεται στην Στέλλα, στον Πάμπη ή στον Κύπρο και την Ελένη, οι διευκρινήσεις περισσεύουν, καθώς όλοι γνωρίζουν ότι τα ονόματα αυτά αντιστοιχούν στην επίτροπο Κυριακίδου, στον γιατρό Νικολαΐδη και στο ζεύγος Χρυσοστομίδη. Κατά τον ίδιο τρόπο που δεν χρειάζονται εξηγήσεις ποιοι είναι ο Θωμάς, η Αυγουστά, η Έρικα ή η Μυρούλα.

Όπως είναι φυσικό το name-dropping δεν θα μπορούσε να περιοριστεί στα όρια της πρωτεύουσας. Ένα εξίσου καλό παράδειγμα ανθρωπογεωγραφίας εκτείνεται στη βόρεια ακτογραμμή του νησιού, από τον Πωμό όπου βρίσκεται το εξοχικό της Άννας (Μαραγκού), στη Λίμνη του Σιακόλα και το εστιατόριο του Βαγγέλη στην Πόλη, μέχρι το ξενοδοχείο του Θάνου, της Άννας και της Νατάσσας (Μιχαηλίδη), τον κόλπο του Φωτιάδη και τη Σπηλιά του Μανώλη όπου κάθε καλοκαίρι συρρέουν οι «βάρκες» των χωραϊτών.

Θεωρώ την πιο πάνω εκτενή εισαγωγή αναγκαία για να καταλήξω στο ακανθώδες ερώτημα που ταλανίζει την Ιουλία: «Ποιος είναι ο Μάχιμος, μάνα μου;». Ας σημειωθεί ότι είναι η τρίτη φορά που η χήρα πιάνεται αδιάβαστη. Η πρώτη ανάγεται στα παλαιολιθικά χρόνια, όταν δεν γνώριζε ότι ο Ουίλσον την απατούσε, ενώ βοούσε η Λευκωσία. Η δεύτερη ήταν πρόσφατα, όταν δήλωσε

Η νέα συνήθεια που έγινε λατρεία για την αστική Λευκωσία είναι η πολιτική παραλλαγή του «Πέφτει η νύχτα στο Παλέρμο» ή αλλιώς «βρες τον υποψήφιο για το 2023».

άγνοια για τον τηλεοπτικό κομήτη Μαυρίκιο και τη συμβία του Ιλνίρα. Η τρίτη και φαρμακερή ακούει στο όνομα Ανδρέας Μάχιμος.

«Ποιος είναι ο Μάχιμος, μάνα μου;» ρώτησε ξανά η Ιουλία. Το ερώτημα ήταν βεβαίως ρητορικό, αφού μετά την επική εκπομπή της Κατερίνας Ηλιάδη ο μαχητικός κύριος Μάχιμος έγινε παγκυπρώς γνωστός. «Διέρρευσε ότι θα σταματήσει η αστυφιλία... Δηλαδή τώρα ο Μάχιμος εννιά αρχίζει να τεκνοποιά; Εννιά αρχίζει ο γείτονας μου, ο αδελφός, ο κουμπάρος μου στο χωριό, που είμαστε

άνω των 55-60 χρονών όλοι να τεκνοποιούμε;». «Και μετά τα 50 έχει ζωή, κύριε Μάχιμε» είπε η δημοσιογράφος. «Τεκνοποίηση δεν έχει μετά τα 50» ήχησε θαρραλέα η φωνή της κυπριακής επαρχίας, θυμίζοντάς μας γιατί η μεταρρύθμιση της αυτοδιοίκησης επείγει όσο ποτέ άλλοτε.

«Τι καλύτερο έχει δηλαδή η Ελσίνια από τη Σβετλάνα μας;» έθεσε το βαθύ φιλοσοφικό ερώτημα η Ιουλία, σε μια ύστατη προσπάθεια ν' αποδείξει πως όχι μόνο υπάρχει ζωή μετά τα 50 αλλά υπάρχει ζωή

γενικώς κι ας είναι αενάως άδικη. «Σπασίμπα» απάντησε η Ρωσίδα για τη σπάνια εκδήλωση μεγαθυμίας κι έπειτα άφησε τις κυρίες να συνεχίσουν την ανάγνωση του άρθρου των Times «Κύπρος, το νησί που βρέχεται από τα χρήματα της ελίτ του Πούτιν». Το κείμενο αφορούσε στη θαθύπλουτη Elsinia Khayrona, η οποία ζει στο... Limassolgrand και στην αξίας 4,2 εκατομμυρίων λιρών Villa Elsinia.

«Άτιμη κοινωνία, που άλλους τους ανεβάξεις κι άλλους τους κατεβάξεις» σχολίασε η Ευγενία η Καλαμα-

ρού κι έτσι όπως αναστέναξε ήταν φτυστή η Μήση Κωνσταντάρα. «Εσύ γιατί μουγγάθηκες;» ρώτησε την αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, η οποία είχε ζαρώσει στην καρέκλα της και με απλάνες βλέμμα στένιζε την κατηκρήμιση του σοσιαλιστικού ονείρου. «Από το Λένινγκραντ στο Λίμα-σολγκραντ» μουρμούρισε η Κουλλίτσα και ζήτησε από τη Ρωσίδα να φέρει το μπουκάλι με τη βότκα.

Με τον δείκτη ενδιαφέροντός (τους) να έχει αγγίξει τον πάτο, χρειαζόταν κάτι αληθινά ρηζικέλευ-

θο για να βγάλει τις κυρίες από τη βαθιά πλήξη. «Ο Χαράλαμπος πάντως τόλμησε το ηρωικό ΟΧΙ!» ανακοίνωσε με φόρα η Κούταλου. «Ποιος Χαράλαμπος;» αντέδρασε το καρέ στο διόλου αυτονόητο name-dropping. «Ο υπουργός άμυνας». «Εδώ ξεχάσαμε την ύπαρξή του και ξαφνικά έγινε... ο Χαράλαμπος;». «Ναι, γιατί η μικρή Κύπρος αρνήθηκε να γίνει το παιδί για τα θελήματα των ΗΠΑ» πείστωσε η Φώφη. «Εμένα άλλο με απασχολεί» είπε η Ευγενία η Καλαμαρού. «Αν ο ΔΗΣΥ, ο οποίος ζήτησε να δώσουμε τον οπλισμό στην Ουκρανία, είναι όπως λέει στη σωστή πλευρά της Ιστορίας, η κυβέρνηση που εντέλει το αρνήθηκε είναι στη λάθος πλευρά της Ιστορίας;». «No comment» αποφάνθηκαν οι εκπρόσωποι της αγγλόφωνης δεξιάς.

Είχε βραδιάσει πια αλλά καμιά από τις κυρίες δεν βιαζόταν να φύγει. Η Ρωσίδα ετοίμασε τα gin and tonic και το καρέ πήρε θέσεις για το παιχνίδι που γνωρίζει μεγάλο σουξέ τον τελευταίο καιρό στην αστική Λευκωσία. Πρόκειται για μια πολιτική παραλλαγή του «βρες τον δολοφόνο» ή επί το ποικιλικότερο «Πέφτει η νύχτα στο Παλέρμο». «Μήπως είναι η Αντιγόνη Παπαδοπούλου;» ρώτησε η Ιουλία και οι κυρίες ένιωσαν ξαφνικά να παγώνει το αίμα τους.

«Κάθε μέρα και ένα νέο όνομα. Κάθε ρεπορτάζ κι ένας ευσεβής πόθος κάποιας πηγής που αναβλύζει ό,τι της καπνίσει. Έπειτα από ένα ατέρμονο name-dropping, από τον Μάρκο και την Ερατώ, στον Πλατή, τον Βασιλείαδη και τον Παναγιώτου, έπειτα από τόσα ονόματα που καίγονται άμα τη εμφανίσει ήταν θέμα χρόνου να φτάσουμε στην Αντιγόνη» είπε η Ιουλία, ενώ το σκότος έπεφτε βαρύ πάνω από τις στέγες του Παλέρμο.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
10.4.1932

εκτεθή τρεις υποψήφιοι, ο στρατάρχης Χίντεμποουργκ, ο Χίτλερ και ο κομμουνιστής Τσίλμαν. [...] Τον Χίντεμποουργκ υποστηρίζουν όλα τα μετριοφρονα κόμματα, καθώς και οι σοσιαλδημοκράται.

ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ: Πληροφορούμεθα ότι ανεξαρτήτως του εκλογικού αποτελέσματος του Πειραιώς, η παραίτηση της Κυβερνήσεως ευθής άμα τη επιστροφή του κ. Βενιζέλου εκ Γενεύης πρέπει να θεωρηθεί ως βεβαία κατόπιν της τροπής την οποίαν λαμβάνει το οικονομικόν πρόβλημα. Ήδη, προ της αναχωρήσεως του κ. Βενιζέλου υπήρχον ενδείξεις, χθες όμως ελήφθησαν εις το υπουργείον των Εξωτερικών και σαφείς πλέον πληροφορίες ότι αι κρατούσαι διαθέσεις μεταξύ των Μ. Δυνάμεων είνε όπως, κατά την αρχομένην μεθαύριον Τρίτην έκτακτον σύνοδον του συμβουλίου της Κ.Τ.Ε., μη ληφθῇ οριστική απόφασις επί των προτάσεων της Δημοσιονομικής Επιτροπής διά την οικονομικὴν ενίσχυσιν των προσφυγόντων εις αὐτὴν κρατῶν, με-ταξὺ των οποίων και η Ἑλλάς.

ΕΚΘΕΣΗ: Εις την Λέσχην Αυτοκινήτων ἡνοίξε χθες διὰ το κοινόν η ἐκ-θεσις της ζωγραφικῆς του κ. Α. Κογεβίνα. Τα εκτιθέμενα υπερεβδομήντα ἔργα, πλούσια συγκομιδῇ εντυπώσεων ἀπὸ την ἑλληνικὴν ὑπαιθρον, τοπία των Δελφῶν, της Αραχώβης, του Μιστρά, θαλασσο-γραφία, καθώς και μία σειρά πολυτίμων αναμνήσεων ἀπὸ τα γραφικὰ Αναφιώτικα των Αθηνῶν που πρόκειται να κρημνίσῃ εντὸς ολίγου η αρχαιολογικὴ σκαπάνη, ἔχουν ἀποδοθῇ ἀπὸ τον χρωστήρα και το κραγιόνι του ζωγράφου και χαράκτου καλλιτέχνηου εις ελαιογραφίας και «γκουάς» λεπτῶν αποχρώσεων και ακριβούς παρατηρήσεως. Ἰδι-αιτέραν ἐξέλιξιν εις την χαρακτικὴν δεξιότηχίναν του Κ. Κογεβίνα σημειῶνουν η σειρά των εγχρώμων «γκουάς», ὅπως η «Αράχωβα», η «Προκυμμία», η «Παλαιὰ Αγορὰ» κ.τ.λ.

Αιτήσεις στο Λόφο!

Αυτή τη θέση ποιος ή ποια θα την πάρει; Μα τι ποια θέσπ, αυτή του υφυπουργείου Πολιτισμού, το οποίο το καλοκαίρι θα ανοίξει τα πανιά του! Πολλά τα ονόματα που ακούγονται, γνωστών και μη εξαιρετέων προσώπων της Λευκωσίας κυρίως, αλλά και άλλα που δεν είναι από τζάκι, ή τέλος πάντων δεν είναι σαράντα-δώδεκα χρόνια στα πράγματα. Άλλοι λένε για άνθρωπο από τον εικαστικό χώρο, που έχει αφήσει το δικό του αποτύπωμα στα πολιτιστικά δρώμενα της Λευκωσίας, άλλοι λένε για πρόσωπο που προέρχεται από τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, που τα τελευταία χρόνια έχει μπει στις πολιτιστικές μυλόπετρες για τα καλά, και άλλοι πάλι λένε για άνθρωπο του πολιτισμού, που έχει κάνει διάφορες μεταγραφές και είναι στα πράγματα πολλά χρόνια, και υπάρχουν και εκείνοι που βλέπουν στη θέση πρόσωπα με θέσεις σε διάφορους πολιτιστικούς οργανισμούς τα τελευταία χρόνια και με έντονη παρουσία γενικώς. Φυσικά, υπάρχουν και άλλοι που σκέφτονται και κάποιους τεχνοκράτες, από τη δymόσια υπηρεσία. Γενικώς άρχιση η ονοματολογία και η στήλη υπόσχεται ότι θα σας ενημερώνει. Πάντως, μη το χαλάσουμε το μαγαζί ακόμα δεν το ανοίξαμε.

Ο πολιτισμός πήρε τα βουνά

Και μίας και πιάσαμε τα πολιτιστικά πράγματα, την περασμένη εβδομάδα διορίστηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος Πολιτισμού Ορεινών Κοινοτήτων Τροόδους, τα οποία είναι: πρόεδρος η Σούλα Κυθραιώτου Ζαβού, αντιπρόεδρος ο Στέλιος Περγίδης και μέλη οι Μίλτος Δημοσθένους και Χριστίνα Παπαχριστοδούλου. Φυσικά, στο Δ.Σ. θα υπάρχουν εκπρόσωποι του Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, του γενικού διευθυντή του υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, των Πολιτιστικών Υπηρεσιών, του Τμήματος Αρχαιοτήτων και της Ένωσης Κοινοτήτων Κύπρου. Δεν μπορώ να πω, είναι μια κα-

Η πρόεδρος της Βουλής κα Αννίτα Δημητρίου ορθώς αναφέρθηκε στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974 και μπράβο της. Η αγάπη ου ζήτηι τα εαυτής.

λή πρωτοβουλία που είναι καλοδεχούμενη, αρκεί να είναι δεσμευμένη στην ανάπτυξη πολιτιστικών δράσεων επιπέδου και να δώσει σε εύλογο χρονικό διάστημα σχέδιο δράσης για τη διάσωση και μελέτη του πολιτιστικού «κεφαλαίου» του Τροόδους. Εγώ μια ιδέα θα την πω, αρχίστε συνεργασίες με φορείς, όπως το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, εμπλέξτε την Ακαδημία μας... κάτι θα έχουν να προσφέρουν, την παράλληλη Βουλή... άραγε λειτουργεί ακόμα... τα πανεπιστήμιά μας, αναζητήστε ευρωπαϊκά κονδύλια, βρείτε τρόπους αξιοποίησης του εγχώριου επιστημονικού δυναμικού. Έχουμε ιστορικούς, λαογράφους, εθνομουσικολόγους, απ' όλα έχουμε και το αφήνουμε ανεκμετάλλετο και είναι κρίμα.

Ο Ζελένσκι ξέρει, εμείς; Είμαστε φοβεροί, όμως. Για ακόμη μία φορά καταφέραμε να χωριστούμε σε από εδώ και από

εκεί, σε έτσι και αλλιώς, σε έτσι και γιουβέτσι. Η ανοπισία του Ουκρανού προέδρου Βολοντίμιρ Ζελένσκι να επιτρέψει να μιλήσει στην ελληνική Βουλή μέλος του Τάγματος Αζόφ έδωσε σε κάποιους την ευκαιρία να καταδικάζουν μεν, αλλά εκ του μακρόθεν, και σε άλλους να εγκυλοούν αυτούς που δεν καταδικάζουν, ξεχνώντας πως και οι ίδιοι περίμεναν να δουν πού θα κάτσει η μπιλία για να αντιδράσουν ή όχι. Μετά εμείς βρήκαμε και αυτό της μη αναφοράς της τουρκικής εισβολής της Τουρκίας στην Κύπρο από τον κ. Ζελένσκι. Μα ήταν δυνατό να το περιμένουμε; Ο Τούρκος πρόεδρος μόνο την Αγία Σοφία δεν έχει δώσει σε Ρώσους και Ουκρανούς, να κάνουν συλλείτουργο για να τα βρουν, έχει σχεδόν οργανώσει μιαν άλλη Φεράρα-Φλωρεντία και εμείς περιμένουμε να πει για την εισβολή; Ή μεγάλη ιδέα έχουμε για τον εαυτό μας ή απλώς λέμε για να λέμε. Δεν βλέπετε ότι ο κ. Ερντογάν; Και S-400 και F-16, και εμείς έναν Οσάτσι δεν βάλαμε στη θέση του...

Αποκατάσταση 100 εκατομμυρίων δέντρων μέχρι το 2025. Μπορούμε να το καταφέρουμε.

Στην **Ελληνική Τράπεζα** συνεχίζουμε τη συνεργασία μας με
το **Priceless Planet Coalition™** της **Mastercard** για δεύτερη χρονιά.

Κάνε τις αγορές σου με κάρτες Mastercard της Ελληνικής Τράπεζας
από **01/04/22** έως **20/04/22**, και εμείς θα προσφέρουμε μέρος των
χρημάτων των αγορών σου ως στήριξη στην παγκόσμια προσπάθεια για
αποκατάσταση 100 εκατομμυρίων δέντρων μέχρι το 2025 με στόχο έναν
καλύτερο πλανήτη για τις επόμενες γενιές! Παράλληλα, ενισχύουμε την
αναδάσωση της Κύπρου μας με τη φύτευση 1000 δέντρων.

Μαζί για κάτι καλό.

Μάθε περισσότερα για το **Priceless Planet Coalition**
στο <https://www.hellenicbank.com/PPC>

In collaboration with

WORLD
RESOURCES
INSTITUTE

CONSERVATION
INTERNATIONAL

«Ολική επαναφορά» Ερντογάν από ΗΠΑ

Σε τροχιά κεφαλαιοποίησης η Άγκυρα

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

«**Ολική** επαναφορά» της Τουρκίας και του Ταγίπ Ερντογάν με συνοπτικές διαδικασίες, σε όλα τα επίπεδα, επιβάλλουν οι ΗΠΑ στο πλαίσιο των εν εξελίξει τεκτονικών αλλαγών, συνεπεία της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Παράλληλα, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», εκδηλώνονται παρεμβάσεις προς τις Βρυξέλλες από «τρίτες χώρες» προκειμένου να προωθηθούν τα ευρωπαϊκά ντοσιέ της Άγκυρας και δη η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, κάτι που φαίνεται να τυγχάνει στήριξης από ανώτατους κοινοτικούς αξιωματούχους, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τις επιδιώξεις της Λευκωσίας. Οι εξελίξεις είναι καταγισγιστικές και καταδεικνύουν ότι ο Τούρκος Πρόεδρος και το καθεστώς της Άγκυρας, από «μαύρο πρόβατο της δύσης», κατάφεραν μέσα σε μερικές εβδομάδες να φιγουράρουν στον σκληρό πυρήνα της εξίσωσης των ΗΠΑ για αλλαγές στο γεωπολιτικό σκηνικό και για υλοποίηση του εγχειρήματος ενεργειακής απεξάρτησης από τη Ρωσία. Στο πλαίσιο αυτό, εξασφαλίζουν «άφεση αμαρτιών» από το Στέιτ Ντιπάρτμεντ για τους ρωσικούς S-400, η οποία συνοδεύθηκε από επιστολή-εισήγηση προς το Κογκρέσο προκειμένου να εγκριθεί αγορά μαχητικών αεροσκαφών, νέου τύπου F-16, και συνενπώς να ικανοποιηθεί αίτημα που είχε υποβάλει ο Ταγίπ Ερντογάν προς τον Τζο Μπάιντεν. Ο ΥΠΕΞ των ΗΠΑ Άντονι Μπλίνκεν προσκάλεσε μάλιστα στην Ουάσινγκτον τον Τούρκο ομόλογό του, Μεβλούτ Τσαβούσογλου, με την Άγκυρα να έχει ήδη εισέλθει σε τροχιά κεφαλαιοποίησης της διαμεσολάβησής της στο Ουκρανικό και της προοπτικής να καταστεί «εγγυητήρια δύναμη» μιας ενδεχόμενης συμφωνίας Μόσχας - Κιέβου.

Το παζλ συμπληρώνει, όπως πληροφορούμαστε, αναφορά της ΥΦΥΠΕΞ των ΗΠΑ, Βικτόρια Νούλαντ, προς τη Λευκωσία, ότι τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης που ενδέχεται να επιδιωχθούν στο Κυπριακό, πρέπει να αποφέρουν κέρδη και για τις δύο πλευρές. Τοποθέτησε, η οποία είναι –αν μη τι άλλο– περιερην, καθώς η Άγκυρα και η τουρκοκυπριακή πλευρά επιδιώκουν αναγνώριση της υπόστασης της κατοχικής οντότητας ως προϋπόθεση για οποιαδήποτε συμφωνία και επί των ΜΟΕ. Αυτό που

επίσης αποκτά ιδιαίτερη σημασία, είναι το «άδειασμα» του αφηγήματος της Λευκωσίας και της Αθήνας σε σχέση με τη στάση επιτήδειου ουδέτερου που τηρεί η Τουρκία στο Ουκρανικό. Η Βικτόρια Νούλαντ υπεραμύνθηκε ουσιαστικά της στάσης της Άγκυρας, αποδίδοντάς την στον διαμεσολαβητικό ρόλο που διαδραματίζει μεταξύ Μόσχας και Κιέβου. Άλλωστε, η στάση που τηρεί η Τουρκία στο Ουκρανικό επικροτείται όχι μόνο από τις ΗΠΑ, αλλά και από την Ε.Ε. και τον ΟΗΕ, ενώ επικρίνεται μόνο από τη Λευκωσία και την Αθήνα, που και στο σημείο αυτό, καταγράφουν απώλειες.

Ειδικότερα:

• **Ενέργεια, χέρι-χέρι Τουρκία-Ισραήλ:** Οι Αμερικανοί επιδιώκουν, όπως τόνισε η Βικτόρια Νούλαντ, τη συνεργασία Τουρκίας και Ισραήλ και ασκούν την επιρροή τους προς αυτή την κατεύθυνση, καθώς όπως εξήγησε «είναι προς το συμφέρον μας να υπάρχουν ισχυρές σχέσεις μεταξύ Τουρκίας και Ισραήλ, καθώς και εμπορικές και ενεργειακές σχέσεις» (συνέντευξη Χουριέτ). Όπως προκύπτει ευθέως, οι ΗΠΑ επενδύουν αφενός στην απεξάρτηση της Τουρκίας από το ρωσικό φυσικό αέριο και αφετέρου στη συμμετοχή της Άγκυρας, μαζί με το Ισραήλ, ως οι «βασικοί πυλώνες» στην αξιοποίηση κοιτασμάτων της Ανατολικής Μεσογείου.

Οι δύο αυτές χώρες εκλαμβάνονται από τις ΗΠΑ ως οι βασικοί παίκτες της προσπάθειας, στην οποία θεωρούν ως ιδανικό να συμμετάσχουν και οι άλλες χώρες της περιοχής, περιλαμβανομένης και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στο πλαίσιο αυτό, προκρίνουν λύση μεταφοράς υδροποιημένου φυσικού αερίου LNG (όπως και στην περίπτωση της συμφωνίας ΗΠΑ-Ε.Ε. για σταδιακή απεξάρτηση από το ρωσικό φυσικό). Απορρίπτοντας παράλληλα κάθε σκέψη για φυσικό αέριο μέσω του αγωγού EastMed, τον οποίο άδειασε η Βικτόρια Νούλαντ, σημειώνοντας χαρακτηριστικά: «Δεν χρειάζεται να περιμένουμε δέκα χρόνια και να ξοδέψουμε δισεκατομμύρια δολάρια σε αυτά τα πράγματα.

Πρέπει να μεταφέρουμε αέριο τώρα. Και πρέπει να χρησιμοποιήσουμε το φυσικό αέριο σήμερα ως μετάβαση σε ένα πιο πράσινο μέλλον. Σε δέκα χρόνια από τώρα δεν θέλουμε έναν αγωγό. Σε δέκα

ΣΤΑΥΡΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΗΣ/ΡΦΟ

Η αναφορά Νούλαντ ότι τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης που ενδέχεται να επιδιωχθούν στο Κυπριακό, πρέπει να αποφέρουν κέρδη και για τις δύο πλευρές, εγείρει ερωτήματα καθώς η Άγκυρα και η τουρκοκυπριακή πλευρά επιδιώκουν αναγνώριση της υπόστασης της κατοχικής οντότητας ως προϋπόθεση για οποιαδήποτε συμφωνία και επί των ΜΟΕ.

Ο Τούρκος Πρόεδρος, από «μαύρο πρόβατο της δύσης», κατάφερε μέσα σε μερικές εβδομάδες να φιγουράρει στον σκληρό πυρήνα της εξίσωσης των ΗΠΑ για αλλαγές στο γεωπολιτικό σκηνικό και για υλοποίηση του εγχειρήματος ενεργειακής απεξάρτησης από τη Ρωσία.

χρόνια από τώρα θέλουμε να είμαστε πράσινοι» ανέφερε η Αμερικανίδα επίσημος (συνέντευξη στην «Κ»). Σύμφωνα μάλιστα με την κ. Νούλαντ, στην Άγκυρα «καταλαμβάνουν ότι εξαρτώνται πάρα πολύ τώρα από το ρωσικό πετρέλαιο και το φυσικό αέριο. Βλέπουμε, λοιπόν, πραγματικές ευκαιρίες για την ενέργεια να είναι θεραπευτής και συνδεδειγμένος παράγοντας σε αυτό το μέρος του κόσμου». Σημειώνεται ότι η Αμερικανίδα επίσημος αναφέρθηκε, στο πλαίσιο της συνάντησής της με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη σε ένα ενδεχόμενο συνεργασίας Κύπρου, Ελλάδας, Τουρκίας στην «πλιακή ενέργεια», όπως συμβαίνει με χώρες της Ασίας, διευκρινίζοντας ότι δεν μεταφέρει κάποια ιδέα.

• **F-16:** Ενώ η Βικτόρια Νούλαντ πληροφοτούσε επίσκεψη στο τρίγωνο Αθήνα - Άγκυρα - Λευκωσία και δήλωνε ότι το αίτημα Ερντογάν για αγορά νέου τύπου F-16 «συζη-

Ούτε λέξη για ρωσικά όπλα...

Η Βικτόρια Νούλαντ δεν είπε λέξη αναφορικά με το ενδεχόμενο παραχώρησης στην Ουκρανία ρωσικών όπλων που διαθέτει η Εθνική Φρουρά. Κάτι που είχε εγερθεί στο πλαίσιο βολιδοσκοπήσης από τις ΗΠΑ, έφερε στο φως της δημοσιότητας η «Κ» και επιβεβαίωσε η Λευκωσία. Όπως συναφώς πληροφορούμαστε, η βοηθός ΥΠΥΠΕΞ των ΗΠΑ επέλεξε να μην εγείρει το ζήτημα στη συνάντηση με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη και συνεπώς το θέμα αυτό απουσίαζε από την ατζέντα. Μετά τη συνάντηση, η Βικτόρια Νούλαντ κλήθηκε, στο πλαίσιο δηλώσεων, να τοποθετηθεί γύρω από το ζήτημα. Απάντησε ότι «συζητάμε με τις δημοκρατίες σε όλο τον κόσμο για τη στήριξη της Ουκρανίας με οποιονδήποτε τρόπο μπορούν, είτε πρόκειται για ανθρωπιστική βοήθεια, είτε για ασφάλεια, είτε για αποστήριξη και στιδίοτε άλλο». Υπογράμμισε μάλιστα ότι «δεν είναι δουλειά των ΗΠΑ να ζητήσουν από την Κύπρο, αλλά είναι η Κύπρος που πρέπει να λάβει τις δικές της αποφάσεις για το τι θέλει και τι μπορεί να κάνει», ρίχνοντας το μπαλάκι αποκλειστικά στην κυπριακή κυβέρνηση και καθιστώντας σαφές ότι η Ουάσινγκτον δεν επιθυμεί οποιαδήποτε εμπλοκή.

τείται», το Στέιτ Ντιπάρτμεντ έστειλε επιστολή προς το Κογκρέσο, με θετική εισήγηση, για ικανοποίηση της τουρκικής αξίωσης. Ο Τούρκος ΥΠΕΞ Μεβλούτ Τσαβούσογλου εξέφρασε ικανοποίηση, είπε ότι το τουρκικό αίτημα προχωράει «θετικά» και πρόσθεσε ότι «οι ΗΠΑ εξακολουθούν να εκφράζουν τη δυσανεξία τους για τους S-400 που αγοράστηκαν από τη Ρωσία, αλλά αναγνωρίζουν ότι η υλοποίηση αυτής της συμφωνίας (σ.σ. για τα F-16) είναι ζωτικής σημασίας για το ΝΑΤΟ».

• **ΜΟΕ:** Η Ουάσινγκτον δείχνει να τηρεί αποστάσεις από την προσπάθεια της Λευκωσίας να γίνει αποδεκτό το πλαίσιο Αναστασιάδη και βάζει στην εικόνα και «τα θέλω» της τουρκικής πλευράς, όπως ακριβώς κάνει και η Ε.Ε. Αδιαφορώντας για το γεγονός ότι οι τουρκικές αξιώσεις παραπέμπουν σε αναγνώριση κυριαρχικής ισότητας, κάτι που επανέλαβε ο Ερσίν Τατάρ προς τη Βικτόρια Νούλαντ, θέτοντας την εν λόγω αξίωση ως προϋπόθεση για οποιαδήποτε συμφωνία είτε σε επίπεδο ΜΟΕ, είτε σε επίπεδο Κυπριακού. Ενδεικτικές της στάσης των ΗΠΑ ήταν οι δηλώσεις της Βικτόρια Νούλαντ, η οποία ανέφερε ότι «ενδιαφερόμαστε να ακούσουμε τις απόψεις τόσο στο βορρά όσο και στον νότο», εκφράζοντας την υποστήριξη των ΗΠΑ σε «Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, πράγματα που μπορούν να βελτιώσουν την οικονομία και στον βορρά και στον νότο του νησιού».

Το αφήγημα της Λευκωσίας
Στο πλαίσιο των επαφών της Βικτόρια Νούλαντ στη Λευκωσία, η

κυπριακή πολιτειακή ηγεσία, σε μια εμφανή προσπάθεια αποκρίσεως στήριξης από τις ΗΠΑ, αναλώθηκε σε επικρίσεις κατά της Άγκυρας, για τον ρόλο του επιτήδειου ουδέτερου που υιοθετεί στο Ουκρανικό.

Το αφήγημα ωστόσο της Λευκωσίας (και της Αθήνας) καταρρέει δεδομένης της στάσης όχι μόνο των ΗΠΑ, αλλά και της Ε.Ε., ως επίσης και του ΟΗΕ, που επικροτούν τη διαχείριση της Άγκυρας στο Ουκρανικό. Άλλωστε, οι τοποθετήσεις της ΥΦΥΠΕΞ των ΗΠΑ δεν αφήνουν περιθώρια παρερμηνείας. Επεσήμανε ότι «η Τουρκία σίγουρα παίζει κεντρικό ρόλο (στην Ουκρανία)», διατυπώνοντας την άποψη ότι «τάχθηκε στο πλευρό της Ουκρανίας» και ότι «το κλείσιμο της Μαύρης Θάλασσας ήταν πολύ σημαντικό».

Η κ. Νούλαντ υπέδειξε ακόμη ότι «αυτό που όλοι θέλουμε να δούμε τώρα –και η Τουρκία το προσπαθεί αρκετά– είναι η κατάπαυση του πυρός», προσθέτοντας ότι η κυβέρνηση Ερντογάν «κατανοεί πλήρως ότι πρέπει να σταματήσουμε τη ροή των χρημάτων που τροφοδοτούν την πολεμική μηχανή του Πούτιν».

Μιλώντας στη «Χουριέτ» ανέφερε ότι «ακόμη κι αν δεν μπορεί να συμμετάσχει στις κυρώσεις, νομίζω ότι είναι πολύ πιο σημαντικό για την Τουρκία να είναι πολύ προσεκτική, ώστε τα εδάφη της να μη μετατραπούν σε μια δεξαμενή βρώμικου χρήματος των ολιγαρχών, προκειμένου να αποφύγουν τις κυρώσεις. Βλέπω ότι η κυβέρνηση (σ.σ. της Τουρκίας) αντιλαμβάνεται πλήρως αυτούς τους κινδύνους», τόνισε.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Ο Νόμος του Θουκυδίδη, ο ρωσο-ουκρανικός πόλεμος και η Αιώνια Ειρήνη

Όταν ο Θουκυδίδης έγραψε τη δικαίως περίφημη «Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου» διασαφηνισε εξ αρχής ότι θεωρούσε την εξιστόρησή του και τις διαπιστώσεις του έναν αιώνιο θησαυρό για την κατανόηση των διεθνών σχέσεων. Όπως εξήγησε, όσο η ανθρώπινη φύση παραμένει ως έχει, μπορούμε να αναμένουμε ότι οι διαπιστώσεις του μπορούν να μας διδάξουν για το πώς λειτουργούν οι διεθνείς σχέσεις.

Όπως είναι ευρέως γνωστό, ο Θουκυδίδης σκιαγραφεί μια εικόνα των διεθνών σχέσεων να να ελαύνονται από ανταγωνιστικά κίνητρα αύξησης της ισχύος και θεωρεί ότι η βαθύτερη αιτία του Πελοποννησιακού Πολέμου ήταν αυτή: η ολοένα αυξανόμενη ισχύς της Αθηναϊκής Συμμαχίας και ο κίνδυνος που αυτή έθετε για την ισχύ και τα συμ-

φέροντα της Σπάρτης και των συμμάχων της.

Περισσότερο από 2.000 χρόνια μετά, η διαπίστωση του Θουκυδίδη ότι οι διεθνείς σχέσεις διέπονται από τον ανταγωνισμό για την αύξηση της εθνικής ισχύος, ακόμη και με στρατιωτικά μέσα, παραμένει πάντα επίκαιρη. Η βαθύτερη αιτία των διεθνών σχέσεων είναι η αυτονομία της Ουκρανίας από τη ρωσική σφαίρα επιρροής και η δεδηλωμένη πρόθεση ένταξης στο ανταγωνιστικό ΝΑΤΟ και την Ε.Ε. Δεδομένης και της ανησυχίας της Ρωσίας για προσπάθεια απόκτησης από την Ουκρανία όπλων μαζικής καταστροφής, όπως η Σπάρτη προ-κίνησε σε ένα προληπτικό πόλεμο εναντίον της Αθήνας, όσο η κατάσταση από πλευράς σύγκρισης δύναμης ήταν ακόμη αναστρέψιμη, έτσι και η Ρωσία προχώρησε σε ένα

προληπτικό πόλεμο εναντίον της Ουκρανίας, όσο η κατάσταση ήταν ακόμη αναστρέψιμη – πριν η Ουκρανία εξοπλιστεί ακόμη περισσότερο και πριν ενταχθεί οργανικά στις ευρω-ατλαντικές δομές.

Υπό αυτή την οπτική, ο Πούτιν δεν είναι «τρελός» αλλά εργαλειακά ορθολογικός (αν και μάλλον όχι ηθικά ορθολογικός). Αν τυποποιήσουμε κάπως πιο συγκεκριμένα αυτό που θα μπορούσαμε να καλέσουμε «Νόμο του Θουκυδίδη» περί των σχέσεων μεταξύ συλλογικών πολιτικών οντοτήτων, αυτός θα ήταν, σε μια πρώτη πρωτόλεια εκδοχή, ο ακόλουθος: όσο η ανθρώπινη φύση παραμένει ως έχει (δηλαδή σε σημαντικό βαθμό εγωιστική), οι σχέσεις μεταξύ συλλογικών πολιτικών οντοτήτων θα είναι ανταγωνιστικές και θα μεταχειρίζονται όλα τα διαθέσιμα δυνατά

μέσα προς επίτευξη της αύξησης της ισχύος τους/αποφυγής μείωσης της ισχύος τους (πολιτικά, οικονομικά ή και στρατιωτικά).

Η διαπίστωση ότι ο «Νόμος τους Θουκυδίδη» είναι πάντα επίκαιρος είναι σχεδόν τετριμμένη. Σχεδόν όλοι ξέρουμε ότι σε μεγάλο βαθμό στις διεθνείς σχέσεις δεν υπάρχουν σταθεροί φίλοι ή εχθροί αλλά σταθερά συμφέροντα (κατά τον Βρετανό πρωθυπουργό Πάλμερστον). Ο Θουκυδίδης όμως έγραφε σε ένα κόσμο όπου η βασική πολιτική οντότητα ήταν οι πόλεις-κράτη, τα βασίλεια και οι αυτοκρατορίες ενώ η απουσία διεθνούς δικαίου και κουλτούρας συναδέλφωσης. Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν από λίγους ως ελάχιστους ενδοιασμούς να πολεμήσουν ακόμη και μεταξύ τους και σε κάποιο σημαντικό βαθμό αυτό έχει αλλάξει.

Σήμερα, η βασική πολιτική οντότητα είναι το έθνος-κράτος, αλλά και κάποιες υπερεθνικές ενώσεις, όπως η Ε.Ε. ενώ έχει εγκαθιδρυθεί διεθνές δίκαιο και μια ευρωπαϊκή κουλτούρα και έθος που θεωρεί τον πόλεμο βάρβαρη πρακτική και αδιανόητο στην Ευρώπη. Αυτές οι αλλαγές προσφέρουν μια κάποια ελπίδα ότι μέσω υπερεθνικών συνεργασιών και ενώσεων, όπως η Ε.Ε., καθώς και με την εγκαθίδρυση διεθνούς δικαίου και αλλαγής κουλτούρας και εθών μπορούμε να αφήσουμε στην άκρη την επιλογή της πολεμικής σύρραξης και να επιλέξουμε τη συνεργασία και την ειρήνη. Αν αυτό έχει καταστεί εφικτό σε ένα μεγάλο μέρος της γεωγραφικής Ευρώπης, μέσα από ανεπίσημες καταστροφές και ποταμούς αίματος και δακρύων, και έχει εγκαθιδρυθεί διεθνές δίκαιο καθώς και ένα αν-

τιπολεμικό έθος και ήθος, τότε υπάρχει ακόμη ελπίδα. Η ανθρώπινη φύση μπορεί να μην έχει αλλάξει αλλά έχει την καταπιληκτική ικανότητα να μαθαίνει από τα λάθη της, να αναθεωρεί το πλέγμα αξιών της και τα έθνη της, και όπως επίσης επισήμανε ο Θουκυδίδης, ο πόλεμος είναι σκληρός και βίαιος διδάσκαλος. Ίσως σταδιακά, σε μεγάλο βάθος χρόνου, κατανοήσουμε επιτέλους, μέσα από τα σκληρά και βίαια μαθήματα του πολέμου, ότι μέσα από τη συνεργασία, τη συναδέλφωση και τον αλληλοσεβασμό, μια αιώνια ειρήνη (όπως εισηγήθηκε ο Γερμανός διανοητής φιλόσοφος Καντ) είναι εφικτή, όσο αθεράπευτα ιδεαλιστικό και αν ακούγεται αυτό.

Ο κ. Χρίστος Κυριάκος είναι επίκουρος καθηγητής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Λευκωσία καλεί Βρυξέλλες για υδρογόνο

Η Κύπρος στρέφεται στην απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα για παραγωγή ενέργειας, ζητώντας τεχνική βοήθεια από την Κομισιόν

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες, **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Η προώθηση μιας συνολικής στρατηγικής για τη χρήση πράσινου υδρογόνου για την παραγωγή ενέργειας στην Κύπρο, στο πλαίσιο με ταξυ άλλων και της προσπάθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για απεξάρτηση από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα, είναι το αντικείμενο αιτήματος της Λευκωσίας για τεchnοκρατική στήριξη από την Κομισιόν που εγκρίθηκε επίσημα την Τετάρτη. Όπως πληροφορείται η «Κ», αυτός είναι ο κύριος τομέας όσον αφορά την ενεργειακή μετάβαση για τον οποίο η κυπριακή κυβέρνηση εξέφρασε ενδιαφέρον στις Βρυξέλλες, απαντώντας σε κάλεσμα της Κομισιόν για αιτήματα τεχνικής στήριξης. Ως πράσινο υδρογόνο ορίζεται το υδρογόνο που παράγεται μέσω διαδικασίας ηλεκτρόλυσης που χρησιμοποιεί μόνο ηλεκτρισμό από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Το υδρογόνο αυτό μπορεί στη συνέχεια να μεταφερθεί και να χρησιμοποιηθεί ως καύσιμο για παραγωγή ενέργειας.

Την Τρίτη το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε κοινοτική νομοθεσία, βάσει της οποίας δεν θα επιτρέπεται στο μέλλον χρηματοδότηση νέων έργων για φυσικό αέριο, αναγνωρίζοντας όμως εξαίρεση σε Κύπρο και Μάλτα εφόσον σχετικά έργα προσαρμοστούν ώστε να λειτουργήσουν μακροπρόθεσμα για μεταφορά υδρογόνου.

Με άλλα λόγια, η χρηματοδότηση, και μαζί της η βιωσιμότητα, του αγωγού EastMed περνά πλέον και επίσημα μέσω της υποθέτησης του υδρογόνου ως του μόνου καυσίμου στο μελλοντικό ενεργειακό μίγμα της Κύπρου μαζί με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Όπως

Η τεχνική βοήθεια που θα παρέχει η Ε.Ε. στην Κύπρο αφορά τη δημιουργία ενός συνολικού οδικού χάρτη για την ανάπτυξη του τομέα του πράσινου υδρογόνου, ο οποίος θα ξεκινά να εφαρμόζεται στην πράξη στο τέλος αυτής της δεκαετίας και θα έχει χρονικό ορίζοντα το 2050.

είχε γράψει στις 20 Φεβρουαρίου η «Κ», επικαλούμενη έκθεση του Γερμανικού Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων και Θεμάτων Ασφαλείας, στις Βρυξέλλες υπήρχε εδώ και αρκετό καιρό η αντίληψη πως έργα όπως ο EastMed μπορούν να καταστούν οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμα με το να αξιοποιηθούν για τη μεταφορά υδρογόνου.

Βοήθεια Ε.Ε. για υδρογόνο

Όπως πληροφορείται η «Κ», η τεχνική βοήθεια που θα παρέχει η Ε.Ε. στην Κύπρο αφορά τη δημιουργία ενός συνολικού οδικού χάρτη για την ανάπτυξη του τομέα του πράσινου υδρογόνου, ο οποίος θα ξεκινά να εφαρμόζεται στην πράξη στο τέλος αυτής της δεκαετίας και θα έχει χρονικό ορίζοντα το 2050.

Η χρηματοδότηση, και η βιωσιμότητα, του αγωγού EastMed περνά πλέον και επίσημα μέσω της υποθέτησης του υδρογόνου ως του μόνου καυσίμου στο μελλοντικό ενεργειακό μίγμα της Κύπρου μαζί με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Ειδικότερα, η τεχνική υποστήριξη περιλαμβάνει διορισμό ειδικών στον τομέα που έχει ζητήσει το κάθε ένα από τα 17 κράτη μέλη που την έχουν ζητήσει, μέσω του Μηχανισμού Τεχνικής Υποστήριξης

(TSI) τον οποίο διαχειρίζεται η Κομισιόν. Ο ειδικός ή ειδικοί θα αναλάβουν την εκπόνηση μελετών και υποστηρικτικό ρόλο στην ανάπτυξη πολιτικών και στρατηγικών.

Στην περίπτωση της Κύπρου, θα χρειαστεί η ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για τον σχεδιασμό του ενεργειακού συστήματος της Κύπρου, το κόστος του εξοπλισμού που θα χρειαστεί για την παραγωγή και την αποθήκευση του πράσινου υδρογόνου, καθώς και για την ανάπτυξη των αναγκαίων υποδομών και του κατάλληλου νομικού πλαισίου. Οι ανάγκες της Κύπρου μπορούν, με βάση τα δεδομένα, να καλυφθούν μακροπρόθεσμα από το υδρογόνο και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, με το φυσικό αέριο να αποτελεί μεταβατικό καύσιμο το οποίο

αναγνωρίζεται ως βιώσιμο για σκοπούς χρηματοδότησης μόνο με συγκεκριμένους όρους (όπως και η πυρηνική ενέργεια) στην ταξινόμηση που βρίσκεται σε διαδικασία έγκρισής.

Το υδρογόνο αποτελεί μάλιστα ιδανικό καύσιμο για τις ανάγκες της βαριάς βιομηχανίας, για την οποία δεν αρκεί η χρήση ηλεκτρισμού, αλλά και για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της Κύπρου και τη συμπλήρωση πιθανών κενών στην παροχή από τη χρήση ανανεώσιμων πηγών (που εξαρτώνται σε σημαντικό βαθμό από τις καιρικές συνθήκες όσο η φύλαξη ενέργειας παραμένει ακριβή. Τα κενά αυτά θα συμπληρώνονται και μέσω της ηλεκτρικής διασύνδεσης της Κύπρου με το ηλεκτρικό δίκτυο της υπόλοιπης Ε.Ε.

Η νέα αρχιτεκτονική

Η υπερψήφιση της νομοθεσίας για τη χρηματοδότηση διευρωπαϊκών ενεργειακών υποδομών την Τρίτη έβαλε πλέον οριστικά τον EastMed στο πλαίσιο της νέας αρχιτεκτονικής ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης που στρέφεται στις ανανεώσιμες, το υδρογόνο και την σταδιακή κατάρνηση του φυσικού αερίου. Η νομοθεσία αυτή καθορίζει τα κριτήρια και τον τρόπο επιλογής ενεργειακών έργων κοινού ενδιαφέροντος (Projects of Common Interest - PCIs). Στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων που έγιναν, το Κοινοβούλιο υποστήριξε την συμπερίληψη στη χρηματοδότηση έργων που σχετίζονται με την ανάπτυξη υποδομών υδρογόνου και τη δέσμευση και αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα, καθώς και αναπροσαρμογή υφιστάμενων υποδομών μέχρι το 2027. Σύμφωνα με το κείμενο που ενέκρινε το Κοινοβούλιο, θα υπάρξει προσωρινή παρέκκλιση για την Κύπρο και τη Μάλτα ώστε να διατηρηθεί στον κατάλογο των PCIs προς χρηματοδότηση ένα έργο μεταφοράς φυσικού αερίου για την καθεμία, εφόσον το έργο αυτό θα μπορούσε στη συνέχεια να συμβάλει στη μετάβαση στο υδρογόνο και στη σύνδεση των δύο απομονωμένων αυτών κρατών μελών με το ευρωπαϊκό δίκτυο ενέργειας.

Κομισιόν και τα κράτη μέλη έκαναν τα πρώτα τους βήματα την Πέμπτη σε μια διαδικτυακή συνάντηση της διευθύντριας της Γενικής Διεύθυνσης Ενέργειας (DG ENER) και εκπροσώπων των 27.

Στόχος η μείωση των εκπομπών κατά 55% μέχρι το 2030

Η στροφή στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έχει πάρει νέα ώθηση και σε επίπεδο Συμβουλίου, δηλαδή στη συζήτηση μεταξύ των κρατών μελών, λόγω του πολέμου στην Ουκρανία, με 11 κράτη μέλη να έχουν ζητήσει σε κοινή δήλωση, σύμφωνα με την ιστοσελίδα Politico, την επίσηυση της κλιματικής ουδετερότητας, δηλαδή της επίτευξης του στόχου των μηδενικών εκπομπών αερίου του θερμικού, ακόμα και πριν το 2050 που είναι και ο στόχος του πακέτου νο-

μοθετικών προτάσεων FitFor55 (που θέτει ως ενδιάμεσο στόχο τη μείωση των εκπομπών κατά 55% μέχρι το 2030 σε σχέση με τα επίπεδα του 1990). Χώρες όπως οι Αυστρία, Γερμανία, Δανία, Ισπανία, Φινλανδία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Λετονία, Κάτω Χώρες, Σουηδία και Σλοβενία ζητούν με την κοινή τους δήλωση την επίσηυση της πράσινης μετάβασης, καθώς «οποιοσδήποτε δισταγμός το μόνο που θα κάνει θα είναι να παρατείνει την ενεργειακή μας εξάρτηση». Ένα

από τα κλειδιά στην πράσινη μετάβαση και στην απεξάρτηση είναι και ο συντονισμός των αναγκών όσον αφορά την από κοινού αγορά φυσικού αερίου, υδρογονομένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ) και υδρογόνου. Η Κομισιόν και τα κράτη μέλη έκαναν τα πρώτα τους βήματα την Πέμπτη σε μια διαδικτυακή συνάντηση της διευθύντριας της Γενικής Διεύθυνσης Ενέργειας (DG ENER) και εκπροσώπων των 27.

Η πλατφόρμα αυτή, όπως συμφωνήθηκε κατά τη σύνοδο κορυφής του

Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 25ης Μαρτίου, θα είναι εθελοντικός μηχανισμός συντονισμού για κοινή αγορά φυσικού αερίου και υδρογόνου για την Ε.Ε.

Σύμφωνα με το σκεπτικό της δημιουργίας της, η πλατφόρμα θα αξιοποιεί το συλλογικό μέγεθος των ευρωπαϊκών αγορών για να εξασφαλίσει την ασφάλεια εφοδιασμού, την έγκαιρη αποθήκευση φυσικού αερίου και την καλύτερη χρήση των υφιστάμενων υποδομών φυσικού αερίου.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ**

Τα απορρέοντα και οι πραγματικότητες πίσω από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία

Από τις αρχές του 21ου αιώνα, η ανθρωπότητα βρίσκεται αντιμέτωπη με πρωτόγνωρες προκλήσεις που διαμορφώνουν τη σημερινή απρόβλεπτη εξελικτική πορεία της διεθνούς κοινωνίας. Η τεχνολογική επανάσταση, η μετεξέλιξη της παγκόσμιας οικονομίας, η περιβαλλοντική κρίση, οι εθνικές αποσχιστικές διαθέσεις και οι σύγχρονες ψυχροπολεμικές τακτικές έχουν μεταξύ άλλων σηματοδέψει τον 21ο αιώνα. Αποτελεί πλέον πραγματικότητα πως οι πρακτικές που θα ακολουθήσουμε στο σύντομο μέλλον θα καθορίσουν σε σημαντικό βαθμό τη βιωσιμότητα της ανθρωπότητας.

Η θεωρία του νεοφιλελευθερισμού κάνει συνεχώς έδαφος απέναντι στο νεορεαλιστικό επιχείρημα των διεθνών σχέσεων με τελευταίο τρανό παράδειγμα τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Για να κατανοήσουμε τις διεθνείς εξελίξεις και τους κύριους λόγους πίσω από τη συνεχή γεωπολιτική διαταραχή στο διεθνές σύστημα πρέπει να εξετάσουμε τα απορρέοντα της πρόσφατης ρωσο-ουκρανικής κρίσης.

Αρχικά, θα ήταν οξύμωρο να μην αναλογιστούμε τις εμφανείς ευθύνες που βαρύνουν τη Δύση αφού, παρόλο που η ένταξη της Ουκρανίας δεν θα αποτελούσε ουσιαστική στρατιωτική ενίσχυση

Η Ρωσία έπραξε αυτό που προβλέπεται σύμφωνα με τη θεωρία του νεορεαλισμού έτσι ώστε να διασφαλίσει τα εθνικά της συμφέροντα, μέσω δραστηρικής παρέμβασης κατά των δυτικών αξιώσεων στην περιοχή σε βάρος της Ουκρανίας.

και δεν θα εδραίωνε περαιτέρω τη γεωπολιτική ισχύ της Δύσης στην περιοχή, εντούτοις οι ΝΑΤΟϊκές αξιώσεις για την ένταξη της στη Δυτική Συμμαχία ήταν προκλητικές. Η ενδεχόμενη «δυτικοποίηση» της Ουκρανίας θα ήταν μια ξεκάθαρη παρέμβαση στα ρωσικά εθνικά συμφέροντα. Οι δυτικοί ηγέτες όφειλαν να αναγνωρίσουν πως για τον Ρώσο Πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν η Ουκρανία αποτελεί ύψιστη σημασία, συνεπώς δεν θα επέτρεπε την εγκατάσταση ενός αντι-ρωσικού καθεστώτος στη χώρα. Σύμφωνα με τον νεορεαλιστή ακαδημαϊκό Στίβεν Μ. Γουόλτ, αν οι Η.Π.Α και η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είχαν αφεθεί στη φαντασία της παγκόσμιας εδραίωσης του φιλελευθερι-

Οι δυτικοί ηγέτες όφειλαν να αναγνωρίσουν πως για τον Ρώσο Πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν η Ουκρανία αποτελεί ύψιστη σημασία, συνεπώς δεν θα επέτρεπε την εγκατάσταση ενός αντι-ρωσικού καθεστώτος στη χώρα.

σμού και την ιδέα της διάδοσης του δυτικού διεθνούς συστήματος, αλλά βασιζόνταν στους βασικούς πυλώνες του ρεαλισμού, η παρουσία κρίση θα είχε αποτραπεί. Οι ίδιοι που υπόσχονταν στην Ουκρανία τη δυτικοποίησή της, την έχουν αφήσει εκτεθειμένη στο έλεος του ρωσικού μένους.

Το δεύτερο σημείο αναφοράς είναι η προφανής σθεναρή αντί-

δραση της Ρωσίας, όταν νιώσει ότι απειλούνται τα εθνικά της συμφέροντα. Η Ρωσία έπραξε αυτό που προβλέπεται σύμφωνα με τη θεωρία του νεορεαλισμού έτσι ώστε να διασφαλίσει τα εθνικά της συμφέροντα, μέσω δραστηρικής παρέμβασης κατά των δυτικών αξιώσεων στην περιοχή σε βάρος της Ουκρανίας. Ο λόγος είναι επειδή, κατά τη Μόσχα, διακυβεύεται η ρωσική

εθνική ασφάλεια, ενώ έχει άμεσο αντίκρισμα στη σφαίρα επιρροής της στις πρώην σοβιετικές χώρες, καθώς και η υπόληψη της χώρας στη διεθνή σκηνή. Ο Πούτιν έστειλε ξεκάθαρο μήνυμα ότι η Ρωσία δεν κάνει εκπτώσεις στα συμφέροντά της. Η ορατή απειλή μιας ρωσικής εισβολής θα έπρεπε να είχε προβλεφθεί από τη διεθνή κοινότητα, αφού η Ρωσία μπορεί βάσιμα να υποστηρίξει ότι οδηγήθηκε σε ένα αδιέξοδο, όσον αφορά την επιρροή της ως μεγάλη αλλά και περιφερειακή υπερδύναμη. Το ίδιο επιχείρημα συνάδει σχετικά με τα γεγονότα της ρωσικής επέμβασης στη Γεωργία το 2008 και της παράνομης προσηρτήσης της Κριμαίας στη Ρωσική Ομοσπονδία το 2014. Οι δυτικοί σύμμαχοι θα έπρεπε να είχαν ερμηνεύσει την κρίση της Κριμαίας καλύτερα. Η προσάρτηση της Κριμαίας σήμανε την προσπάθεια της Ρωσίας για εξισορρόπηση της δυτικής επιρροής και την αντίδρασή της στη δυτική επεκτατική πολιτική των τελευταίων χρόνων στη γειτονία της. Πιθανότατα, η Ρωσία προσβλέπει την παγκόσμια κατάσταση με ρεαλιστικούς όρους, ως ένας αγώνας κυριαρχίας τον οποίο χάνει διαρκώς. Παράλληλα, η πεισματική άρνηση των Δυτικών να αναγνωρίσουν τη Ρωσία ως ισότιμο εταίρο στη διεθνή σκηνή προκαλεί αστάθεια.

Τέλος, άξια συζήτησης είναι και η μέχρι τώρα αντίδραση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για ακόμη μία φορά έχει αποδειχθεί η αδυναμία της Ε.Ε. να αναλάβει καθοριστικό ρόλο στον τομέα της διεθνούς σκαθίας. Παρ' όλα αυτά, οι Ευρωπαίοι εταίροι έχουν επιδείξει πως μπορεί να υπάρξει ενόττητα σε ένα δύσκολο πολιτικό τομέα όπως η εξωτερική πολιτική. Στα θετικά σημειώνεται η ομόφωνη καταδίκη της ρωσικής εισβολής, καθώς και το γεγονός πως για πρώτη φορά η Ε.Ε. έχει αποστείλει στρατιωτικό εξοπλισμό σε εμπόλεμη περιοχή. Παράλληλα, το επιχείρημα της ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας αποδείχθηκε πιο αναγκαίο από ποτέ και δικαιολογημένα εντείνεται ανάμεσα στους Ευρωπαίους εταίρους.

Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον; Αυτή είναι η πραγματική ανησυχία που θα έπρεπε να μας διακατέχει. Οι αυξανόμενες μετωπικές αναμετρήσεις μεταξύ των παγκόσμιων δυνάμεων και οι τεταμένες σχέσεις μεταξύ τους, οδηγούν την ανθρωπότητα σε αστάθεια. Δυστυχώς, οι μάχες για επιβολή νέων δεδομένων στο διεθνές σύστημα προκαλούν ανασφάλεια και αβεβαιότητα, οδηγώντας μας έτσι σε ένα κόσμο επιρρεπή στις παγκόσμιες εξελίξεις.

Ο κ. Γαβριλές Ευστράτιου είναι πολιτικός επιστήμονας.

Ολική άρση του εμπάργκο ζητάει η Λευκωσία

Τι αφήνει πίσω της η νύξη των ΗΠΑ για το ρωσικό οπλισμό και την υλοποίηση των εξοπλιστικών προγραμμάτων

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η **τροπή** που προσέλαβε η αμερικάνικη κρούση στη Λευκωσία για τα ρωσικά όπλα της Εθνικής Φρουράς αφήνει πίσω της θεμελιώδη ζητήματα και επιδιώξεις της κυπριακής διπλωματίας, που ξεπερνούν κατά πολύ το στατικό χαρακτήρα ενός θέματος που προέκυψε από τον ρωσο-ουκρανικό πόλεμο. Πολύ πριν η κρούση προλάβει να μορφοποιηθεί και να αποτελέσει αντικείμενο διαβούλευσης, εμφανίσθηκαν αγκάθια που στην ουσία

Η δημοσιοποίηση για τα ρωσικά όπλα της Ε.Φ. φαίνεται να προκάλεσε την παρασκηνιακή αντίδραση της ρωσικής πρεσβείας στη Λευκωσία.

δεν έχουν καμία σχέση με τις πραγματικές διαθέσεις της κυπριακής πλευράς απέναντι στα όσα φαίνεται να έθεσαν οι ΗΠΑ υπό μορφή κρούσης. Εξέλιξη που παραπέμπει περισσότερο προς την πλευρά της Ουάσινγκτον και φανερώνει πως η στροφή που πραγματοποιήσαν οι ΗΠΑ στην περιοχή με το νόμο Μενέντεζ-Ρούμπιο το 2020, δεν είναι αρκετή προκειμένου να αρθούν οι στρεβλώσεις που συνεχίζουν να υπάρχουν στις σχέσεις ΗΠΑ με Κυπριακή Δημοκρατία. Η διατήρηση περιορισμών στις σχέσεις των δυο χωρών στη λογική «ολίγον Δύση»,

είναι ένα από τα ζητήματα που δεν θα κλείσει άμεσα, όπως συνέβη με το ενδιαφέρον για τα ρωσικά της ΕΦ στην προκειμένη περίπτωση. Σε ό,τι αφορά τη Λευκωσία, από το χειρισμό της αμερικάνικης κρούσης μπορεί να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για τις πραγματικές της επιδιώξεις που δεν είναι άλλες από την ολική άρση των στρατιωτικού εμπάργκο.

Προς Δυσμάς

Πολύ πριν οι ΗΠΑ αναθεωρήσουν την πολιτική τους για την ευρύτερη περιοχή, η Κυπριακή Δημοκρατία σε διπλωματικό και στρατιωτικό επίπεδο άρχιζε τη στροφή προς Δυσμάς. Θεωρητικός της νέας πολιτικής της Λευκωσίας αναμφίβολα είναι ο Ιωάννης Κασουλίδης, ο οποίος την περίοδο της συριακής κρίσης το 2013, είχε ξεκαθαρίσει στην «Κ» πως η Κυπριακή Δημοκρατία εγκαταλείπει την «ποντιοπιατική» συμπεριφορά του παρελθόντος.

Το ξεπάγωμα των εξοπλιστικών προγραμμάτων της ΕΦ μετά το 2015 αποκαλύψε τη στροφή που πραγματοποιούσε η Κύπρος και στον στρατιωτικό τομέα, στροφή που στη συνέχεια ονομάστηκε «απορωσοποίηση». Η διαδικασία αυτή συνεχίζεται ασχέτως της έκβασης που είχε η κρούση των ΗΠΑ προς τη Λευκωσία. Όπως ορθά επισημαίνεται από διπλωματικές και στρατιωτικές πηγές, το ενδιαφέρον της Λευκωσίας για την αμερικάνικη κρούση, κατέδειξε τα πρακτικά προβλήματα από τη διατήρηση των απαγορεύσεων, για το μέλλον των

Επιτάχυνση εξοπλιστικών

Στο υφιστάμενο κλίμα έρχεται να προστεθεί η πορεία υλοποίησης των εξοπλιστικών προγραμμάτων, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων αφορά τα ρωσικά όπλα για τα οποία υπήρξε νύξη για παραχώρησή τους. Ασχέτως πάντως της απουσίας εξέλιξης στην αμερικανική νύξη, σε πορεία εκσυγχρονισμού βρίσκεται η αντιαεροπορική ομπρέλα της Κύπρου, η οποία στο σύνολό της στηρίζεται σε ρωσικά συστήματα. Ωστόσο, φαίνεται να υπάρχει μια καθυστέρηση στο κλείσιμο της αγοράς των νέων συστημάτων που έχουν επιλεγεί και είναι ισραηλινής προέλευσης. Παρόμοια καθυστέρηση φαίνεται να υπάρχει και στην αγορά νέων επιθετικών ελικοπτέρων. Σύμφωνα με στρατιωτικές πηγές, έχει επιλεγεί το γαλλικό επιθετικό ελικόπτερο TIGER, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της ΕΦ. Πηγές αναφέρουν στην «Κ» πως εάν η συμφωνία δεν κλείσει μέχρι τον ερχόμενο Ιούλιο, υπάρχει κίνδυνος να σημειωθεί μεγάλη καθυστέρηση στην παράδοσή τους έγκαιρα.

Εκτός από την ανάγκη άρσης των αμερικανικών κυρώσεων, αδήριτη είναι και η ανάγκη επιτάχυνσης των εξοπλιστικών προγραμμάτων τόσο για τα επιθετικά ελικόπτερα όσο και για το αντιαεροπορικό σύστημα. Προγράμματα τα οποία φαίνεται να καθυστερούν.

οποίων οι απόψεις διίστανται. Οι περισσότεροι αισιόδοξοι βλέπουν πως με αφορμή τη ρωσο-ουκρανική κρίση αλλά κυρίως με μία ενδεχόμενη στο μέλλον, θα προκύψει η πειστική ανάγκη άρσης των περιορισμών. Η άλλη πλευρά θεωρεί πως η στροφή των ΗΠΑ στην περιοχή δεν θα είναι μια εύκολη υπόθεση και ενδεχομένως να απαιτηθούν χρόνια για να ολοκληρωθεί. Η άποψη αυτή εδράζεται στην περιπλοκότητα του συστήματος εξουσίας στην Ουάσινγκτον, το οποίο, όπως λέγεται, παρά τα προβλήματα που υπάρχουν συνεχίζει να βλέπει περισσότερο προς την πλευρά της Τουρκίας και στην διατήρησή της, στο δυτικό άρμα.

Από πλευράς Ηνωμένων Πολιτειών δεν υπήρξε ιδιαίτερη αντίδραση στα όσα ακολούθησαν της αποκάλυψης της κρούσης στο εσωτερικό σκηνικό. Άγνωστο παραμέ-

νει αν το συγκεκριμένο θέμα απασχόλησε τις επαφές που είχε στη Λευκωσία η Βικτώρια Νούλαντ, υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, την περασμένη εβδομάδα και αν ναι, σε πιο βαθμό.

Το μόνο που υπάρχει ως μια γενική τοποθέτηση, και αυτή ανεπίσημα, είναι πως η κρούση έγινε από αξιωματούχο αμερικανικού κλημακίου στη Λευκωσία, ο οποίος σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» ήθελε να βολιδοσκοπήσει την κυπριακή πλευρά, προφανώς προς ενημέρωση του αμερικανικού ΥΠΕΕ. Επίσης, αυτό το οποίο λέγεται στο παρασκήνιο είναι ότι ουδέποτε οι ΗΠΑ συνέδεσαν την παραχώρηση οπλισμού με οποιαδήποτε ανταλλάγματα.

Η ρωσική πρεσβεία

Στον θόρυβο που ακολούθησε της αμερικάνικης κρούσης, σιγή

ιχθύος καταγράφηκε από ρωσικής πλευράς. Εν αντιθέσει με περιπτώσεις του παρελθόντος, όπου η Ρωσία εξέφρασε δημόσια αντίδραση σε θέματα που σχετιζόνταν με τη στάση της Κύπρου έναντι της, αυτή τη φορά δεν υπήρξε εμφανής αντίδραση. Ωστόσο, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η ρωσική πρεσβεία στην Κύπρο παρασκηνιακά εξέφρασε την ενόχλησή της και μάλιστα στο ανώτερο επίπεδο. Η αντίδραση δυσφορίας εκδηλώθηκε από τον Στανισλάβ Οσάτσι στο ύψος προηγούμενων παρεμβάσεων του. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν πως η αντίδραση του κυπριακού ΥΠΕΕ, με την οποία ήγειρε ζητήματα περιορισμών που ανακύπτουν από τα συμβόλαια αγοράς των ρωσικών όπλων, ήταν συνήθεια των παρασκηνιακών κινήσεων της ρωσικής πρεσβείας στη Λευκωσία.

ΑΡΘΡΟ / Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΥΤΙΡΗ

Ετοιμότητα Ε.Φ. και ρωσικός οπλισμός

Αρκετές δεκαετίες από τη λήξη του ψυχρού πολέμου, ο ρωσο-ουκρανικός πόλεμος γίνεται η αφορμή για μια νέα παγκόσμια κρίση σε πολιτικό, στρατιωτικό και οικονομικό επίπεδο. Η Κυπριακή Δημοκρατία πολύ πιθανόν να βρεθεί στη μέση του κυκλώνα εφόσον ως γνωστό βρίσκεται στη διαχωριστική γραμμή του ανταγωνισμού Δύσης και Ανατολής. Η ένταξή μας στην Ε.Ε. διασαφηνίσει τον δυτικό προσανατολισμό μας και η πλήρης συμμετοχή μας στους θεσμούς της και στις αποφάσεις της Ε.Ε. δεν αμφισβητείται.

Δεν παύει όμως να είναι κοινώς αποδεκτό ότι κάθε κράτος που εισήλθε στην Ε.Ε. και στον δυτικό κόσμο το έκανε πρωτίστως για την υλοποίηση των εθνικών του στόχων σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο και για την ασφάλειά του. Δεκαοκτώ όμως ακριβώς έτη από την ένταξή μας τα όφελή δεν είναι τα αναμενόμενα, ειδικά στο πρόβλημα εισβολής και κατοχής από την Τουρκία. Για τον λόγο αυτό η πολιτική

ηγεσία δεν θα πρέπει να προσαρμόζεται στις απαιτήσεις υπό μορφή request των Μεγάλων Δυνάμεων και ιδιαίτερα των ΗΠΑ, της Ρωσίας και της Μεγάλης Βρετανίας, όταν αυτές οι απαιτήσεις πλάνητουν ζωτικά μας συμφέροντα. Το τελευταίο θέμα που δημοσιοποιήθηκε σχετικά με την «ιδέα» των ΗΠΑ για διάθεση ρωσικών συστημάτων της Ε.Φ. με τελικό προορισμό την Ουκρανία, αντιμετωπίστηκε αρχικά με θετική προσέγγιση από την κυβέρνηση, όπως αναφέρουν τα δημοσιεύματα χωρίς να διαψευσθούν από την κυβέρνηση. Οι συνεχιζόμενες δε δημόσιες αντιπαραθέσεις των μεγάλων κομμάτων της Κύπρου θυμίζουν εποχές μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας από τους Τούρκους που τα κόμματα διαδήλωναν στην Αθήνα κρατώντας τις σημαίες της Αγγλίας, Ρωσίας και Μ. Βρετανίας! Προφανώς οι πιέσεις από τους πρέσβεις των Μεγάλων Δυνάμεων προς την κυβέρνηση και τις ηγεσίες των κομμάτων –αναλόγως των ιδεολογικών τους προελεύσεων– είναι αφόρητες

αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να ικανοποιούνται όλες οι απαιτήσεις τους, χωρίς πρώτα να εξασφαλίζονται τα εθνικά μας συμφέροντα και προπάντων η επιβίωσή μας. Όμως για να επιτευχθεί αυτό, απαιτείται πριν από τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης, ιδιαίτερα τόσο βαρύνουσας σημασίας, να γίνεται ορθολογική εξέταση όλων των παραγόντων και σεναρίων, κωδικοποίηση των μειονεκτημάτων/πλεονεκτημάτων και των επιπτώσεων που θα επιφέρει αυτή η απόφαση, σε όλους τους τομείς. Η επιχειρησιακή ετοιμότητα της Ε.Φ. δεν είναι θέμα πολιτικής ανάλυσης, αλλά πρωτίτως στρατιωτικής και ως εκ τούτου οποιαδήποτε πολιτική απόφαση που επηρεάζει την Ε.Φ. πρέπει να στηρίζεται σε τεκμηριωμένη στρατιωτική ανάλυση, όπως ακριβώς γίνεται διαδικαστικά για την αντιμετώπιση της επιδημίας του COVID 19 που το Υπουργικό Συμβούλιο λαμβάνει αποφάσεις στηριζόμενο στις εισηγήσεις της επιδημιολογικής ομάδας. Η πολιτική επιχειρηματολογία διαφόρων

πολιτικών ότι θα αρθεί το εμπάργκο των ΗΠΑ κατά της Κύπρου και θα απαλλαγούμε από τα ρωσικά όπλα αγοράζοντας αμερικάνικα είναι τουλάχιστον αφελής, για τους παρακάτω λόγους:

1) Η ένταξη της Κ.Δ. κάτω από την ομπρέλα ασφαλείας της Δύσης και των ΝΑΤΟ/ΗΠΑ είναι αδύνατη υπό τις περιστάσεις λόγω της πάγιας πολιτικής των ΗΠΑ. Ακόμα και αν υπάρχει πρόθεση της κυβέρνησης των ΗΠΑ για μια τέτοια αλλαγή, το βαθύ κατεστημένο και οι χρονοβόρες διαδικασίες για οποιαδήποτε στροφή στην εξωτερική πολιτική τους απαιτούν μια δεκαετία ίσως και περισσότερο.

2) Η στροφή της Ε.Φ. προς δυτικό εξοπλισμό με σταδιακή απόσυρση των ρωσικών συστημάτων και με προϋπόθεση τη διατήρηση της επιχειρησιακής ετοιμότητας της Ε.Φ., απαιτεί τουλάχιστον 15 χρόνια, λαμβάνοντας υπόψη το οικονομικό κόστος και το διατιθέμενο προσωπικό, το οποίο θα πρέπει να εκπαιδευτεί και να αποδίδει τα μέγιστα

υπό συνθήκες προσομοίωσης μάχης στον νέο στρατιωτικό εξοπλισμό.

Όσον αφορά στην αντιμετώπιση της Κ.Δ. από τις ΗΠΑ, Μεγάλη Βρετανία αλλά και τη Ρωσία ιστορικά οι πράξεις τους μέχρι και σήμερα μας έχουν αποδείξει ότι αποδέχονται μεν και αναγνωρίζουν την ύπαρξη της Κ.Δ. χωρίς όμως να καταδικάζουν έμπρακτα την Τουρκία με κυρώσεις, για την κατοχή και τις επεκτατικές ενέργειές της στα Βαλκάνια και στην ΑΟΖ. Ό,τι και να κάνουμε, όσες υπορεσίες και να τους προσφέρουμε μόνο τα ζωτικά τους συμφέροντα καθορίζουν τα ανταλλάγματα προς όφελός μας. Δεν μπορεί επίσης να παραγνωριστεί το γεγονός ότι στην ομιλία του προς την Κυπριακή Βουλή, την Πέμπτη 7 Απριλίου του 2022, ο Πρόεδρος της Ουκρανίας Βολοντίμιρ Ζελένσκι, απέφυγε να αναφερθεί και να καταδικάσει την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο και τα δεινά που προκάλεσε αυτή στον κυπριακό ελληνισμό. Προφανώς δεν το έκανε για να μη διαταράξει τις σχέσεις της χώρας του με

την Τουρκία, γιατί αυτό επιβάλλουν τα εθνικά συμφέροντά της. Η Ε.Φ. προμηθεύτηκε ρωσικό και γαλλικό οπλισμό όχι γιατί το επιδίωξε, αλλά γιατί καμιά άλλη δυτική χώρα δεν αποδεχόταν να μας πωλήσει οπλισμό για την άμυνα των ελευθέρων εδαφών μας απέναντι σε μια τεράστια κατοχική δύναμη. Η πρόσφατη δε μερική άρση του εμπάργκο είναι κάποιο βήμα μπροστά αλλά χωρίς ουσία για την επιχειρησιακή αναβάθμιση της Εθνικής Φρουράς. Όσο η Τουρκία διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στην προσπάθεια ΗΠΑ και Ρωσίας για επέκταση της σφαίρας επιρροής τους στην Ανατολική Μεσόγειο, η Κ.Δ. δεν θα πρέπει να αναμένει ουσιαστική αλλαγή στην πολιτική των ΗΠΑ και της Ρωσίας. Μπορεί να εκφραστούν θετικά σχόλια και υποσχέσεις σε ανώτατο επίπεδο, αλλά δεν θα έχουν ουσιαστικό αντίκρυσμα που θα αλλάξει την κατάσταση προς όφελός μας.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φυτίρης είναι υποναύαρχος ε.α.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

46 ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

VOGUE

GREECE

17/04

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Carla Bruni & Helena Christensen by Nico Bustos

PLUS

ONE

ΟΝΕΙΑ × ΝΕΑ ΉΛΙΑ VOGUE GREECE

Τελεσίγραφο που λέγεται Νικόλας

Τι βγήκε από τη συνάντησή του με τον Στέφανο Στεφάνου και η απόσυρση του ονόματος της Χριστιάνας

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τέλος στην όποια συζήτηση εξακολουθούσε να συντηρείται γύρω από το όνομα της αναπληρώτριας προέδρου του ΔΗΚΟ Χριστιάνας Ερωτοκρίτου έβαλε την περασμένη Πέμπτη κατά τη συνάντηση που είχε με τον γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανο Στεφάνου ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ Νικόλας Παπαδόπουλος. Όπως του ανέφερε στην τελευταία συνάντησή τους, το μόνο πρόσωπο που βρίσκεται πλέον στο τραπέζι από πλευράς ΔΗΚΟ ως πιθανό για κοινή υποψηφιότητα των δύο κομμάτων είναι αυτό του ιδίου, καθώς σύμφωνα με την ανάλυση του κόμματος είναι η μόνη υποψηφιότητα που μπορεί να περάσει στον δεύτερο γύρο και να κερδίσει τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου.

Εξήγησε πως η δική του υποψηφιότητα μπορεί να συσπειρώσει το Δημοκρατικό Κόμμα, αλλά παράλληλα να φέρει κοντά και άλλες δυνάμεις του ενδιάμεσου χώρου, όπως την ΕΔΕΚ, είτε αφορά τον Μαρίνο Σιζόπουλο είτε την τάση του Δημήτρη Παπαδάκη. Είπε παράλληλα πως το όνομά του είναι εκείνο που έλεγαν όλα τα στελέχη και τα μέλη κατά τη διάρκεια των επαρχιακών διασκέψεων. Αμφότεροι οι πλευρές φέρεται να έχουν συμφωνήσει πως αν κλειδώσει το ναυάγιο, το διαζύγιο θα είναι σίγουρα βελούδινο. Το «τελεσίγραφο» Νικόλα προς το ΑΚΕΛ για δική του υποψηφιότητα ερμηνεύεται πάντως ως οι τίτλοι τέλους στο σενάριο συνεργασίας των δύο κομμάτων της αντιπολίτευσης, καθώς το ΑΚΕΛ έχει εδώ και καιρό ξεκαθαρίσει πως μία τέτοια υποψηφιότητα είναι αντίθετη στη συνωχή του κόμματος.

Η Χριστιάνα εκτός

Τα τρία ονόματα που είχε στη λίστα του το ΔΗΚΟ είναι αυτό του Νικόλα Παπαδόπουλου, του Μάρκου Κυπριανού και εσχάτως της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου. Ο Στέφανος Στεφάνου έβλεπε πολύ θετικά το ενδεχόμενο υποψηφιότητας Μάρκου Κυπριανού. Θετικά, δεδομένου ότι το ΑΚΕΛ θα τον στηρίζει χωρίς διαρροές (ήταν υπουργός της κυβέρνησης Χριστόφια), όπως επίσης και το ΔΗΚΟ αλλά και η ΔΗ.Π.Α. Ο Μάρκος Κυπριανού ωστόσο του διαμήνυσε πως δεν θέλει να

επιστρέψει και πως ο ιδανικός υποψήφιος για να κερδίσει τις εκλογές είναι ο Νικόλας Παπαδόπουλος. Άγνωστο βεβαίως είναι αν θα εμείνει στην εν λόγω θέση μέχρι τέλους ή αν θα δεκτεί λόγω των πιέσεων. Η υποψηφιότητα Χριστιάνας Ερωτοκρίτου θεωρείτο για πολλούς από την αρχή καταδικασμένη.

Όχι μόνο γιατί ο Στέφανος Στεφάνου, σε συνέντευξή του στην «Κ», υπογράμμισε την «παραδοξότητα» να αποκλείονται οι επικεφαλής και να συζητούνται στελέχη της ηγετικής πυραμίδας των δύο κομμάτων. Ήταν και γιατί μέσα στο ίδιο το ΔΗΚΟ δεν αντιμετωπίστηκε με θέρμη η εν λόγω πρόταση. Εκτός των στελεχών που διαμαρτυρήθηκαν ότι έμαθαν για την υποψηφιότητα Χριστιάνας Ερωτοκρίτου από την «Κ», υπήρχαν και εκείνα τα στελέχη που θεωρούσαν πως μία τέτοια υποψηφιότητα δεν μπορεί να είναι νικηφόρα για συγκεκριμένους λόγους:

- Δεν συσπειρώνει το ΔΗΚΟ και ιδιαίτερα τα στελέχη και τη βάση που έχει ήδη δει θετικά την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη.
- Δεν κερδίζει τη στήριξη της ΕΔΕΚ και συγκεκριμένα του Μαρίνου Σιζόπουλου.
- Δεν φαίνεται να έχει δυναμική βάσει δημοσκοπήσεων.

Πέραν της θέσης της Εζεκία Παπαϊωάννου υπάρχουν στελέχη του ΑΚΕΛ που ευνοούν τη συνεργασία με τον ενδιάμεσο, και υποστήριξαν στο Πολιτικό Γραφείο ότι θα πρέπει να γίνουν υπερβάσεις. Πληροφορίες ήθελαν στελέχη να είναι έτοιμα να μιλήσουν υπέρ της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου, αν αυτή ήταν η μόνη πρόταση για συνεργαστούν τα δύο κόμματα, καθώς όπως υποστήριξαν στο Πολιτικό Γραφείο το τελευταίο διάστημα, μόνο με αυτό τον τρόπο μπορεί να διασφαλιστεί ότι το ΑΚΕΛ θα οδηγηθεί στον β' γύρο και κατ'επέκταση ότι μπορεί να επέλθει η αλλαγή.

Η εκ των υστέρων απόσυρση του ονόματός της προτού την απορρίψει επισήμως ο Στέφανος Στεφάνου έδωσε την ερμηνεία ότι ενδεχομένως να αποτελούσε μπλόφα από πλευράς Νικόλα, θεωρώντας δεδομένη την απόρριψή της από το ΑΚΕΛ. Όχι μόνο γιατί αποσύρθηκε την υστέρτα αλλά και γιατί σε κατ'ιδίαν επαφές του με μέλη του

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος ανέφερε στη συνάντηση της περασμένης Πέμπτης πως το όνομά του είναι το μόνο που βρίσκεται στο τραπέζι των συζητήσεων, αποσύροντας τη Χριστιάνα Ερωτοκρίτου.

Στο ΔΗΚΟ υποστηρίζουν πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος μπορεί να συσπειρώσει τον ενδιάμεσο χώρο και πως το ΑΚΕΛ θα αναγκαστεί να συσπειρωθεί γύρω του στον β' γύρο. Το ΑΚΕΛ θεωρεί την κίνηση αυτή προπομπό του ναυαγίου.

Εκτελεστικού Γραφείου, είχε εκφράσει τη θέση πως η Χριστιάνα Ερωτοκρίτου δεν είναι εκλέξιμη. Από πλευράς του ΔΗΚΟ, πάντως, σημειώνουν πως η απόσυρση του ονόματός της ήταν για να διευκολύνει το κόμμα της Αριστεράς.

Το προαναγγελθέν ναυάγιο

Τι σημαίνει όμως η υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου; Στο ΑΚΕΛ ερμηνεύεται ως η προαναγγελία του ναυαγίου, καθώς γνωρίζουν καλά όπως λένε τη δυσκολία που θα έχει μία τέτοια υποψηφιότητα. Ο Στέφανος Στεφάνου απέφυγε να το αποκλείσει από την αρχή, σε αντίθεση με τον Άντρο Κυπριανού, ωστόσο του επεσήμανε στη συνέχεια, πως αποτελεί κόκκινο πανί για κάποια μέλη του ΑΚΕΛ. Αυτό καταδεικνύει και το αποτέλεσμα των συναντήσεων στις κομματικές ομάδες βάσης, καθώς μερίδα της βάσης επιζητούν μεν συνεργασία με το ΔΗΚΟ για να φύγει ο ΔΗΣΥ από την εξουσία, δεν ευνοούν όμως υποψηφιότητα Νικόλα

Μέχρι το Πάσχα

Το ερώτημα είναι πότε θα ληφθεί μία τελική απόφαση για το πώς θα προχωρήσουν τα δύο κόμματα. Την προσεχή Τρίτη αναμένεται να συνέλθει το Εκτελεστικό Γραφείο του Δημοκρατικού Κόμματος, ωστόσο στη Γραμματεία της περασμένης Τρίτης είχε ξεκαθαρίσει πως θα δοθεί χρόνος μέχρι και την Κυριακή των Βαΐων, για το αν θα προχωρήσει η συνεργασία ή όχι. Αν και πολλά στελέχη εξέφρασαν την απογοήτευσή τους και τη βεβαιότητά τους ότι δεν προχωρά η όλη διαδικασία, η απόφαση που πάρθηκε είναι πως δεν θα ανακοινωθεί αμέσως το plan b, αλλά θα δοθεί κάποιο χρονικό περιθώριο. Και όταν μιλάμε για plan b, αυτό αφορά τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

Παπαδόπουλου. Υπέρ της υποψηφιότητας Νικόλα φέρεται να είναι και ο ευρωβουλευτής Δημήτρης Παπαδάκης, ο οποίος το μετέφερε στον γ.γ. του ΑΚΕΛ, ούτως ώστε να κλειδώσει η συνεργασία. Στο ΑΚΕΛ βεβαίως κάτι τέτοιο θεωρείται ιδιαίτερα δύσκολο, όχι μόνο εξαιτίας της βάσης, αλλά και των στελεχών που έχουν άλλη προσέγγιση στο Κυπριακό από το ΔΗΚΟ.

Η παλαιότερη φρουρά (Κυπριανού, Τσελεπής, Ιωάννου, Σ. Χαραλάμπους) βλέπουν με ιδιαίτερη επιφύλαξη τη συνεργασία με το ΔΗΚΟ και φρόντισαν πολλές φορές να το υπογραμμίσουν, με κάποιους εξ

Οι Στ. Στεφάνου και Ν. Παπαδόπουλος έχουν συναινέσει πως στο ενδεχόμενο ναυαγίου, αυτό θα γίνει ομαλά χωρίς παρατράγουδα.

αυτών να μιλούν ήδη στο παρασκήνιο για ναυάγιο που δεν έχει ακόμη επισημοποιηθεί. Πέραν τούτου θα θεωρείται και επικοινωνιακά δύσκολο να εξηγηθεί για ποιο λόγο πλέον συναινεί σε υποψηφιότητα Νικόλα το ΑΚΕΛ δεδομένου ότι την είχε απορρίψει στην αρχή.

Ένα τρενάκι του τρόμου

Το κατά πόσο ωστόσο ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ Νικόλας Παπαδόπουλος θέλει να είναι τελικά υποψήφιος για τις προεδρικές εκλογές είναι ένα ζήτημα που συζητείται εντόνως. Πολλοί είναι εκείνοι που λένε στο παρασκήνιο πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος εγκατέλειψε την όποια προσπάθεια μετά την ήττα του 2018 και ιδιαίτερα μετά την ήττα των βουλευτικών εκλογών το 2021, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ιδιαίτερη συνοχή εντός του κόμματος. Ο ίδιος έχει παραδεχτεί σε στενό του κύκλο πως δεν είναι διατεθειμένος να βάλει υποψηφιότητα χωρίς να συσπειρώσει το ΑΚΕΛ. Ένα ενδεχόμενο αποκλεισμού του από τον β' γύρο είναι κάτι που τον φοβίζει, καθώς θεωρείται πως έτσι κλείνει η όποια πολιτική του καριέρα απότομα. Ωστόσο, τα όσα εκτυλίσσονται το τελευταίο διάστημα εντός του ΔΗΚΟ,

με στελέχη να έχουν ήδη εκφραστεί υπέρ της υποψηφιότητας Νίκου Χριστοδουλίδη και άλλοι να τον βλέπουν ως τη μόνη λύση για να ανέλθει το κόμμα ξανά στην εξουσία, έχουν κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου ότι το ΔΗΚΟ βρίσκεται προ κατάρρευσης. Η απουσία από την εξουσία έχει ήδη προκαλέσει έντονες προστριβές εντός του κόμματος και εδώ οφείλονται εν πολλοίς και όσα συμβαίνουν στην κοινοβουλευτική ομάδα, όπου ο κάθε βουλευτής ψηφίζει ό,τι θέλει πολλές φορές. Η υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου θα ήταν μια κάποια λύση, καθώς εκτιμάται πως θα συγκρατήσει το κόμμα από τις διαρροές προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ακόμα και προς τον Γιώργο Κολοकाσιδη. Θεωρείται πως έχει την πλήρη στήριξη της ΕΔΕΚ τόσο της σημερινής ηγεσίας όσο και της αντιπολίτευσης. Έχει ήδη ζητηθεί από τον Μαρίνο Σιζόπουλο να μεσολαβήσει και να ξεκαθαρίσει πως βλέπει θετικά την υποψηφιότητα Νικόλα, ωστόσο κάτι τέτοιο δεν έχει γίνει ακόμα. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος πάντως προσπαθεί να διατηρήσει καλές τις σχέσεις του με τον πρόεδρο της ΕΔΕΚ και εδώ εμπίπτει, όπως υποστηρίζεται και η τάση του να στηρίζει την τροποποιητική πρόταση Σιζόπουλου για τον περί κομμάτων νόμο. Σε ό,τι αφορά το ΑΚΕΛ πάντως και τη δυσκολία να ακολουθήσει η βάση του, ΔΗΚΟϊκά στελέχη υποστηρίζουν πως μπορεί να μην καταφέρει το ΑΚΕΛ να συσπειρωθεί στον α' γύρο, αλλά σίγουρα θα το καταφέρει στον β' γύρο απέναντι από τον Αβέρωφ Νεοφύτου, καθώς θεωρούν βέβαιο το εισιτήριο για τον Νικόλα.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Ο «ορατός» εχθρός της Ευρώπης

Οταν πρωτοεμφανίστηκε ο κορωνοϊός στην Ευρώπη, ο Γάλλος Πρόεδρος Εμμανουέλ Μακρόν μίλησε για «έναν αόρατο εχθρό» τον οποίο καλούμασταν να πολεμήσουμε. Στη συνέχεια αρκετοί ηγέτες άλλων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποθέτισαν τις δηλώσεις του και ο «αόρατος» εχθρός έγινε μέρος της καθημερινότητάς μας. Τόσο ο Εμμανουέλ Μακρόν όσο και ο Γερμανός καγκελάριος Όλαφ Σολτς, οι οποίοι ηγούνται της Ε.Ε., έχουν ξεκάσει πλέον τον «αόρατο» εχθρό, την πανδημία και την υγειονομική κρίση και έχουν αφοσιωθεί στον «ορατό» για την Ευρώπη εχθρό που είναι η Ρωσία, η οποία επιτίθεται στην Ουκρανία. Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και πρώην Γερμανίδα υπουργός Άμυνας Ούρσουλα φον ντε Λάιεν έσπευσε μάλιστα να προτείνει στην Ουκρανία μια θέση στην ευρωπαϊκή οικογένεια.

Ο Γάλλος Πρόεδρος, του οποίου

η χώρα κατέχει την Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε., φαίνεται ότι είναι ικανός να ηγηθεί μιας οικονομικά δυνατής, αλλά αδύνατης στην εξωτερική πολιτική Ε.Ε. Η τέως Γερμανίδα καγκελάριος Άγκελα Μέρκελ φρόντισε πριν την αποχώρησή της από την καγκελαρία, να παραδώσει τα ευρωπαϊκά ντρία στον φιλόδοξο Γάλλο Πρόεδρο, βλέποντας στο πρόσωπό του έναν φρέσκο πολιτικό, οραματιστή και φιλοευρωπαίο.

Ο Εμμανουέλ Μακρόν έχει εισέλθει πλέον στην προεκλογική εκστρατεία για διεκδίκηση της δεύτερης θητείας εν μέσω του πολέμου στην Ουκρανία. Με βάση τα μέχρι τώρα δεδομένα, ο Μακρόν θεωρείται ως το απόλυτο φαβορί για επανεκλογή, αφού οι ανθυποψήφιοί του που προέρχονται κυρίως από τη δεξιά και ακροδεξιά δεν φαίνεται να τον απειλούν. Η γαλλική Αριστερά αντιμετωπίζει τα δικά της προβλήματα, αφού δεν είναι σε θέ-

Ο Μακρόν και η επικοινωνιακή του ομάδα έχουν καταφέρει με εντυπωσιακό τρόπο δια της φυσικής τους απουσίας να βρίσκονται παρόντες ενώπιον των πολιτών στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

ση να εξεύρει έναν κοινό υποψήφιο της ευρύτερης Αριστεράς μαζί με τους Πράσινους/Οικολόγους.

Ο Μακρόν έχει ήδη στήσει τη δική του επικοινωνιακή έμπιστη ομάδα, η οποία απαρτίζεται από άτομα τα οποία γνωρίζει για αρκετό καιρό και τραβούν το βαρύ φορτίο της επικοινωνιακής εικόνας του Γάλλου Προέδρου, με επικεφαλής την ταλαντούχα στο επικοινωνιακό κομμάτι σύζυγό του.

Η πρώτη προεκλογική ομιλία του Μακρόν θα άρχιζε από τη Μασσαλία, αλλά αυτή αναβλήθηκε λόγω των ρωσικών επιθέσεων στην Ουκρανία. Ο Μακρόν φρόντισε όμως να στείλει το δικό του μήνυμα, τόσο στους Γάλλους πολίτες όσο και σε ξένους συμμετέχοντες στη διάσκεψη κορυφής των Λήμων και Περιφερειών, που πραγματοποιήθηκε αρχές Μαρτίου στη Μασσαλία, δηλώνοντας ότι «θα σας προστατέψουμε», εννοώντας από τον «ορατό» πλέον εχθρό που είναι η επιτιθέμενη

Ρωσία. Ο Μακρόν και η επικοινωνιακή του ομάδα έχουν καταφέρει με εντυπωσιακό τρόπο δια της φυσικής τους απουσίας να βρίσκονται παρόντες ενώπιον των πολιτών στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Λαμβάνοντας υπόψη ότι, τόσο τα περιοριστικά μέτρα λόγω του κορωνοϊού, όσο και ο πόλεμος στην Ουκρανία έχουν αλλάξει τον τρόπο άσκησης πολιτικής, η επικοινωνιακή Πρόεδρική ομάδα έχει σπρώξει το βάρος της προεκλογικής εκστρατείας εστιάζοντας ιδιαίτερα στη διαδικτυακή ενημέρωση και παρουσία.

Μια μάχη βέβαια κερδίζεται συνήθως στο πεδίο μάχης και οι πόλεμοι με πόλεμους, όπως είπε χαρακτηριστικά ένας Γερμανός φιλόσοφος. Σίγουρα το επικοινωνιακό παιχνίδι αποτελεί μέρος μιας προεκλογικής καμπάνιας ή ενός αγώνα κατά του εχθρού. Μέρος αυτής της σύγκρουσης επικοινωνιακής εκστρα-

τείας είναι η απαλλαγή από το προεκλογικό κοστούμι και η αντικατάσταση του με στρατιωτική στολή και όπλο, κράνος και εξάρτηση.

Ο Μακρόν και η ομάδα του έχουν κερδίσει τον επικοινωνιακό αγώνα και οδεύουν προς την εξουσία χωρίς την απόλυτη φυσική τους παρουσία και χωρίς να δώσουν καμιά σκεδόν μάχη επί εδάφους. Αν ο Γάλλος Πρόεδρος επανεκλεγεί, αναγνωρίζοντας ότι τώρα υπάρχει ένας «ορατός» εχθρός για την Ευρώπη χωρίς να κατέβει στην κοινωνία και παραμένοντας κλεισμένος στα Ηλύσια Πεδία, τότε θα πρέπει να παραδεχτούμε πλέον ότι η άσκηση πολιτικής φαίνεται να αλλάζει, αφού οι εκλογικές μάχες θα κερδίζονται στο μέλλον με επικοινωνιακά τεχνάσματα αντί με αγώνες στο Κοινοβούλιο, στους δρόμους και στις πλατείες.

Ο κ. Αντρός Γ. Καραγιάννης είναι δημαρχος Δερύνειας.

Λόγος ναυαγίου η επιμονή σε ηγέτη κόμματος

Πρωταρχικός στόχος η κομματική συνοχή και συσπείρωση λέει στην «Κ» ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Αριστος Δαμιανού

Συνέντευξη στην
ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«**Ενδεχομένη** επιμονή σε ηγέτες κομμάτων απομακρύνει την προοπτική συνεργασίας», λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Άριστος Δαμιανού, την ίδια ώρα που ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ Νικόλας Παπαδόπουλος θέτει μόνο το δικό του όνομα στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων για κοινή υποψηφιότητα ανάμεσα στα δύο κόμματα. Θέτει και τα βασικά χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ο επιλεκτός του ΑΚΕΛ, όπως το «να φαίνεται και να είναι τίμιος». Όπως υπογραμμίζει, η νέα κυβέρνηση θα πρέπει να έχει προοδευτικό πρόσημο και χαρακτήρα. Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εσωτερικών εκφράζει την ανησυχία του για το μέλλον της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς, όπως αναφέρει, δεν είναι σίγουρος αν έχει αποφευχθεί το σενάριο πτώχευσης της. Μιλάει για τις σκοπιμότητες που αντιμετώπισε κατά τη διάρκεια της συζήτησης της μεταρρύθμισης, αλλά και για την απόφαση του ΑΚΕΛ να απέχει από την ομιλία Ζελένσκι. Απόφαση που προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις.

—**Η κατάληξη που έχει η μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης και οι αλλαγές που θα υπάρχουν στην καθημερινότητα των πολιτών σας ικανοποιεί;**

—Σε επίπεδο θεσμικό καλύπτει τις ελάχιστες απαιτήσεις του ΑΚΕΛ. Υπάρχουν ζητήματα που ενδεχομένως έπρεπε να τύχουν διαφορετικού χειρισμού, όπως οι αδειοδοτήσεις, ωστόσο στη συνολική εικόνα μπορεί να αποτελέσει μια θετική προοπτική για την τοπική αυτοδιοίκηση.

—**Νιώθετε προδομένος που δείξατε εμπιστοσύνη στην κυβέρνηση και ψηφίσατε υπέρ της αναβολής;**

—Στην πολιτική μαθαίνεις να καταπιέξεις το συναίσθημα και είσαι έτοιμος και για ανατροπές ώστε να επιβιώσεις. Κρατώ τη μεγάλη εικόνα, αν και στην πορεία

όχι μόνο ψπλαφίσαμε, αλλά είδαμε με γυμνά μάτια την προσπάθεια που υπήρχε από διαπλεκόμενα συμφέροντα.

—**Εκ των υστέρων θα στηρίζατε και πάλι την αναβολή των δημοτικών εκλογών;**

—Αναμφίβολα, γιατί όταν την υποστηρίζαμε την ίδια ώρα αναλαμβάναμε μια εσωτερική πολιτική δέσμευση πως θα κάναμε ό,τι είναι δυνατό για να εγκριθεί η μεταρρύθμιση και να προχωρήσουμε τον Μάιο του 2024 σε παράλληλες εκλογικές διαδικασίες.

—**Ως ΑΚΕΛ, υπερβήκατε εαυτόν ή νιώσατε ότι η κυβέρνηση και ο ΔΗΣΥ σας έφεραν προ τετελεσμένων;**

—Υπήρξαν συναινέσεις αλλά και μεγάλη προσπάθεια ώστε να κινηθούν όλοι σε κοινό παρονομαστή. Ένα μεγάλο ποσοστό των νομοσχεδίων απηχεί δικές μας θέσεις, άρα δεν είναι τυχαίο που υπερψηφίσαμε. Θεωρούμε ότι τα βασικά

“

Κατά τη συζήτηση της μεταρρύθμισης είδαμε με γυμνά μάτια την προσπάθεια που υπήρχε από διαπλεκόμενα συμφέροντα.

μας θέλω συναντώνται μέσα στα τελικά κείμενα της μεταρρύθμισης.

—**Ωστόσο, κάνατε λόγο για πολιτικές σκοπιμότητες, σε σχέση με την αναπομπή του προέδρου για τον Ακάμα. Ποιες είναι αυτές;**

—Είναι ξεκάθαρο ότι οι σκοπιμότητες έχουν να κάνουν με τις υποσχέσεις που δόθηκαν σε κάποιες κοινότητες του Ακάμα και σε αυτές περιλαμβάνονται εκ των

Το προφίλ του ιδανικού υποψήφιου προέδρου

—**Σε ό,τι αφορά τις προεδρικές, υπάρχει τελικά κοινό έδαφος με το ΔΗ.ΚΟ;**

—Βρισκόμαστε στο τελικό στάδιο αναφορικά με τις διαβουλεύσεις με το ΔΗΚΟ. Υπάρχει κοινή αντίληψη για την ανάγκη προοδευτικής δημοκρατικής αλλαγής σε αυτό τον τόπο και μέσα στις επόμενες μέρες το αποτέλεσμα αυτών των διεργασιών θα οδηγηθεί στα σώματα του ΑΚΕΛ για τελικές αποφάσεις.

—**Μοναδικός υποψήφιος που προτείνεται τη δεδομένη στιγμή το ΔΗΚΟ είναι ο Νικόλας Παπαδόπουλος. Πάνω σε αυτή τη βάση συζητάτε ή έχετε να προτείνεται κάτι νέο;**

—Η αναφορά μου για ολοκλήρωση των διεργασιών της επόμενης λίγης μέρες περιλαμβάνει και αυτό τον προβληματισμό. Είναι γνωστό ότι μέσα από ομόφωνη απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής σημειώσαμε ότι δεν προκρίνουμε υποψηφιότητες των ηγετών των κομμάτων και κατ'επέκταση της ηγετικής πυραμίδας.

“

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι μέρος του προβλήματος και όχι της λύσης όπως μέρος του προβλήματος είναι και ο Αβέρωφ Νεοφύτου.

—**Αυτή η απόφαση μπορεί να αλλάξει;**

—Έχει καθοριστεί ένας συγκεκριμένος πολιτικός και οδικός χάρτης. Εκτιμώ ότι το ομόφωνο της απόφασης, σε μεγάλο βαθμό είναι ενδεικτικό της πολιτικής κατεύθυνσης.

—**Το ΑΚΕΛ ψάχνει τον υποψήφιο που θα ανεβάσει τα ποσοστά του κόμματος ή που θα εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας;**

Στο ΑΚΕΛ οι υποψηφιότητες είναι αποτέλεσμα μιας διεργασίας και δεν προηγούνται των διεργασιών τα ονόματα, λέει στην «Κ» ο Άριστος Δαμιανού, κληθείς να σχολιάσει την καθυστέρηση στην εξέγερση υποψηφίου.

πραγμάτων επιχειρηματικές απαιτήσεις. Είναι εδώ που υπεισέρχεται το ζήτημα των οικονομικών συμφερόντων. Μιλάμε για συμφέροντα που βάσει της δικής μας αντίληψης δεν έπρεπε να μπουν πάνω και πέρα από το περιβάλλον.

—**Οι κάτοικοι των συγκεκριμένων κοινοτήτων έχουν τόσο δύναμη**

ώστε να μπορούν να επιπρεάσουν την κυβέρνηση;

—Το ζήτημα είναι οι οικονομικές προεκτάσεις. Δεν έχει κατ' ανάγκη να κάνει με τους ίδιους τους κατοίκους, έχει να κάνει με επιχειρηματική δραστηριότητα που αναπτύσσεται, ούτως ή άλλως, στη περιοχή και η οποία ανέμενε ένα πιό-

ματα τη δεδομένη στιγμή και να γίνεται λόγος για επιλογές εξ ανάγκης;

—Είχαμε ένα συνέδριο που λόγω πανδημίας αναβάλαμε δύο φορές. Η νέα ηγεσία του κόμματος ως πρώτη πολιτική πράξη προχώρησε στην διαδικασία εσωτερικής αναδιοργάνωσης και ανασυγκρότησης. Στη συνέχεια ως δεύτερη πολιτική πράξη επέλεξε τον διάλογο με τα υπόλοιπα κόμματα της αντιπολίτευσης. Υπό την έννοια αυτή μπορεί και να αργοπορήσαμε να επικεντρωθούμε σε μια συγκεκριμένη υποψηφιότητα. Διότι στο ΑΚΕΛ οι υποψηφιότητες είναι αποτέλεσμα μιας διεργασίας και δεν προηγούνται των διεργασιών τα ονόματα.

—**Η τυχόν υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη είναι επιλογή για το ΑΚΕΛ;**

—Σε καμία περίπτωση. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι μέρος του προβλήματος και όχι της λύσης, όπως μέρος του προβλήματος είναι και ο Αβέρωφ Νεοφύτου.

τερο τοπικό σχέδιο που θα τους επέτρεπε τη λεγόμενη ανάπτυξη που θα έχει τουριστικό χαρακτήρα. Βεβαίως, υπάρχουν μεγαλύτερα συμφέροντα.

—**Δεν πρέπει επιτέλους να πείτε ποιοι κρύβονται πίσω από αυτά τα συμφέροντα;**

—Δεν θα ήθελα να μπω σε αυτή τη συζήτηση.

—**Τελικά οι δήμοι εξυπηρετούν τις πελατειακές σχέσεις των κομμάτων με τους πολίτες γι' αυτό και τα κόμματα δεν θέλησαν να ανακατέψουν και πολύ την τράπουλα;**

—Η αλήθεια είναι ότι έχουν επικρατήσει και πολιτικές επιδιώξεις των κομμάτων, ας μην κρυβόμαστε. Είμαι παθών ως πρόεδρος της Επιτροπής Εσωτερικών ότι τέτοιες σκοπιμότητες παραλίγο να τσιμπάρουν τελεσίδικα τη μεταρρύθμιση. Την ίδια ώρα όμως βλέπω τη μεγάλη εικόνα της μεταρρύθμισης στην τοπική αυτοδιοίκηση, που παρά τα τυχόν προβλήματα που θα προκληθούν μπορεί να εξυπηρετήσει προοπτικά την κυπριακή κοινωνία.

—**Μιλώντας για προβλήματα που πιθανόν να προκληθούν ποιο είναι αυτό που σας ανησυχεί περισσότερο;**

—Το οικονομικό. Υπάρχουν μηχανισμοί αποτροπής και ελέγχου της διασπάθισης αλλά κακά τα ψέματα στην Κύπρο ζούμε και πρέπει να έχουμε τα μάτια μας ανοικτά. Δημιουργούνται νέοι μηχανισμοί, νέες δομές γι' αυτό και θα πρέπει να δούμε τη δημοσιονομική διάσταση.

—**Αντιλαμβάνεστε ότι αν ο ίδιος ο πρόεδρος της Επιτροπής Εσωτερικών της κυπριακής Βουλής λέει ότι δεν υπάρχει εμπιστοσύνη σε σχέση με την οικονομική διαχείριση των Δήμων πώς οι πολίτες μπορούν να εμπιστευτούν το όλο εγχείρημα;**

—Είναι εδώ που οι πολίτες όπως και για τις ευρύτερες εξουσίες πρέπει να έχουν τα μάτια τους ανοικτά, να εκφράζουν τη γνώμη τους, να

συμμετέχουν στις εκλογικές διαδικασίες και να μπορούν να διακρίνουν τους καθαρούς και άξιους. Γι' αυτό ο ρόλος του ενεργού πολίτη είναι πολύ σημαντικός σε μια δημοκρατία.

—**Παλαιότερα, επί Σωκράτη Χάσικου, γινόταν συζήτηση για πέντε μητροπολιτικούς δήμους, μετά από συζητήσεις των τελευταίων τεσσάρων ετών, εξαγγέλθηκαν οι συενώσεις σε 17 νέους Δήμους και η κατάληξη φέρνει 20 δήμους. Και το ερώτημα που τίθεται είναι γιατί τόσο πολλοί δήμοι;**

—Η διεθνής εμπειρία λέει ότι δεν είναι μόνο το ζήτημα της γεωγραφικής έκτασης που καθορίζει τον αριθμό των δήμων αλλά και οι κοινωνικές πραγματικότητες. Εμείς εκτιμούμε ότι παρά το ότι οι 20 δήμοι δεν είναι αυτοί που εμείς επιδιώκαμε συνολικά διατηρείται μια γεωγραφική, κοινωνική και οικονομική ισορροπία.

—**Χρησιμοποιώντας παλαιότερη σας αναφορά να ρωτήσω αν τελικά το σύστημα της τοπικής αυτοδιοίκησης έχει πτωχεύσει;**

—Δεν είμαι σίγουρος αν έχει αποφευχθεί το σενάριο πτώχευσης της τοπικής αυτοδιοίκησης. Δεν θέλω να είμαι απόλυτος.

—**Δεν έχει εξασφαλιστεί δηλαδή η μακροζωία της τοπικής αυτοδιοίκησης;**

—Θα έλεγα ότι θα χρειαστεί μια πενταετία για να μπορέσουμε να αποτυπώσουμε με ακρίβεια αυτές τις δυνατότητες.

—**Κλείνοντας το κεφάλαιο της τοπικής αυτοδιοίκησης θα αλλάζατε κάτι από τη μακροχρόνια διαβούλευση και το τελικό αποτέλεσμα;**

—Αν κάτι θα άλλαζε θα ήταν να δοθούν περισσότερες δυνατότητες να ακουστούν οι τοπικές κοινωνίες και να αφουγκραστούμε κάποιες από τις θέσεις τους κατά τη διαμόρφωση των νομοσχεδίων. Θεωρώ ότι αυτό θα διευκόλυνε πάρα πολύ την παραπέρα συζήτηση στην Επιτροπή Εσωτερικών της Βουλής.

Η ομιλία Ζελένσκι και η απουσία

—**Η απόφασή σας να μην παρακολουθήσετε την ομιλία Ζελένσκι από τα κοινοβουλευτικά έδρανα ήταν τελικά μια κίνηση εσωτερικής κατανάλωσης;**
—Από την αρχή είχαμε εκφράσει τους προβληματισμούς μας και στη σύσκεψη αρχηγών. Ασφαλώς και μας απασχολεί τι λέει ο κόσμος της Αριστεράς αλλά στο ζήτημα της παραχώρησης του βήματος της Βουλής των Ελλήνων σε ένα νεοφασίστα δεν αντέδρασε μόνο η αριστερά στην Ελλάδα αλλά και άνθρωποι από άλλους πολιτικούς χώρους. Δεν υπήρχε άλλη επιλογή.

—**Γιατί ενόχλησε τόσο το ότι δεν υπήρχε αναφορά στην τουρκική εισβολή;**

—Ως ΑΚΕΛ, δεν είχαμε αποφάσεις ότι θα καταδικάζε την τουρκική εισβολή μιας και ο κ. Ζελένσκι πίνει νερό στο όνομα της Τουρκίας. Θα μπορού-

σε βέβαια με διπλωματικό τρόπο να αναφερθεί στους δύο λαούς που είναι θύματα κατοχής.

—**Γιατί νιώθουμε την ανάγκη να γίνεται αναφορά στην τουρκική κατοχή τη δεδομένη στιγμή. Βρίσκεται το Κυπριακό σε δύσκολα μονοπάτια;**

—Εκτιμώ ότι τα πράγματα είναι σε ένα πολύ επικίνδυνο και οριακό σημείο. Πρέπει να γίνουν πάρα πολλά για να αποτρέψουμε τη διαφανόμενη πορεία προς την οριστικοποίηση της διχοτόμησης. Θα πρέπει να αξιοποιήσουμε τη συγκυρία με τα όσα συμβαίνουν, μένοντας ωστόσο μακριά από πακετοποίηση. Γιατί ελλοχεύει με τα όσα συμβαίνουν, στην οικονομία και η πολιτική διαδρομή του Άκν αποτελούν σημείο αναφοράς και σταθερό υπόδειγμα πολιτικού ανδρός.

ΑΡΘΡΟ / Του ΓΙΑΝΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Μνήμη Ακν Κλεάνθους

Εντεκα ολόκληρα χρόνια μετά τιμούμε και μνημονεύουμε τον αείμνηστο Άκν Κλεάνθους, ο οποίος διετέλεσε υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού και έφυγε τόσο πρόωρα και άδικα το πρωινό της 11ης Απριλίου 2011.

Ο Άκνς Κλεάνθους στο πρόσταγμα του χρέους ανέλαβε να εκπληρώσει τα καθήκοντα του υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού. Έθεσε στόχους ρεαλιστικούς με πυξίδα τη διαφάνεια, την αξιοσύνη, την ευθύνη και την άσπρη διαχείριση των θεμάτων που αφορούσαν στο νευραλγικό αυτό πόστο της εκπαι-

δευσης και της διαμόρφωσης των χαρακτήρων των νέων μας. Στάθμιζε τις ανάγκες, μεθόδευε την εκπλήρωσή τους, ιεραρχούσε τη διεκπεραίωσή τους, ειδικά μέσα από τον στρατηγικό σχεδιασμό, τον «πούσουλα» και οδοδείκτα που μας κατευθύνει σε πολλά σημεία της εκπαιδευτικής πολιτικής έως και σήμερα.

Αφιέρωσε χρόνο για να προσδώσει ένα νέο πρόσωπο στις έννοιες παιδεία, πολιτισμός, περιβάλλον. Την πρόκληση, ο πολλά υποσχόμενος αυτός προικισμένος άνθρωπος, τη μετέτρεψε σε έργο και πο-

λιτική πράξη. Το σπουδαιότερο όμως, ήταν η αληθινή, υπεύθυνη και δημοκρατική εικόνα που εξέπεμπε σε φίλους, συναδέλφους και συνεργάτες. Συνταίριαζε το καθήκον με την ανθρωπιά, την εργασία με την τιμιότητα, καθιστώντας το όνομά του συνώνυμο με τη συνέπεια και το ήθος.

Διαβάζοντας τον Στρατηγικό Σχεδιασμό του, ειδικότερα για την Παιδεία, μπορεί κάποιος να αντιληφθεί τους οραματισμούς και τους στόχους του. Πριν από όλα όμως, ο Στρατηγικός Σχεδιασμός, τον οποίο εμπνεύστηκε ο Άκνς Κλεάν-

θους, όριζε ξεκάθαρα τον χαρακτήρα που θα έπρεπε να έχει η παιδεία: «... οι γενικοί σκοποί και στόχοι της εκπαίδευσης ορίζονται από την Πολιτεία με βάση την εθνική και πολιτιστική μας παράδοση, τα κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα και τα ευρωπαϊκά και παγκόσμια εκπαιδευτικά, επιστημονικά, τεχνολογικά και πολιτιστικά επιτεύγματα. Είναι δεδομένο το γεγονός ότι η παρεχόμενη παιδεία, στα παιδιά και τους νέους, βασίζεται στην ελληνική μας παράδοση. Αναπόσπαστο μέρος, άλλωστε, μιας παιδείας με δημοκρατικό και ανθρωπιστικό

περιεχόμενο, είναι να εμπνέει την αγάπη προς την πατρίδα, να διατηρεί τη μνήμη των κατεχόμενων εδαφών μας, όπως, επίσης, και να καλλιεργεί την πίστη για δικαιοσύνη και επανένωση του νησιού μας».

Αξίζει να σημειωθεί ότι το όραμα αυτό δεν ήταν μια απλή διακήρυξη, αλλά γινόταν υλοποιήσιμο με συγκεκριμένες προτάσεις, πολλές από τις οποίες αποτέλεσαν τη βάση πάνω στην οποία στήριξαν και στηρίζουν μέχρι και σήμερα, άλλοι λιγότερο και άλλοι περισσότερο, υπουργοί που ακολούθησαν, τις πολιτικές, τις δράσεις και τις ενέρ-

γειές τους για ποιοτική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος. Η αναγνώριση καθολική και με μια κουβέντα μόνο με τον εκπαιδευτικό κόσμο, τον απλό κόσμο, ακόμη και σήμερα ακούει κάποιος μονάχα έναν καλό λόγο για τον Άκν Ε. Κλεάνθους. Σήμερα που η πολιτική και οι πολιτικοί απαξιώνονται, το παράδειγμα και η πολιτική διαδρομή του Άκν αποτελούν σημείο αναφοράς και σταθερό υπόδειγμα πολιτικού ανδρός.

Ο κ. Γιάννης Α. Οικονομίδης είναι εκπαιδευτικός - Πολιτικός επιστήμονας.

Ξεκινάει με δύο γεωτρήσεις η ENI-TOTAL

Η υπ. Ενέργειας Νατάσα Πηλείδου στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Σε μια συνολική ανασκόπηση των ενεργειακών της Κύπρου εν μέσω της ρωσο-ουκρανικής κρίσης, προχωρά η υπουργός Ενέργειας. Στη συνέντευξή της στην «Κ» η Νατάσα Πηλείδου προαναγγέλλει την έναρξη εργασιών εντός της ΑΟΖ, από την κοινοπραξία Γάλλων και Ιταλών. Παράλληλα, εμφανίζεται ικανοποιημένη από τα αποτελέσματα των εργασιών της ExxonMobil στο τεμάχιο 10. Αναφορικά με το μείζον ζήτημα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, την ενέργεια, η κ. Πηλείδου εμφανίζεται σίγουρη ότι δεν προκύπτουν ζητήματα επάρκειας στον εφοδιασμό της Κύπρου. Εξηγεί τα μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση για περιορισμό των επιπτώσεων στους καταναλωτές, θεωρεί πως τα φωτοβολταϊκά είναι η καλύτερη λύση για φθηνή ηλεκτρική ενέργεια, ενώ ξεκαθαρίζει εάν υπάρχει ενδεχόμενο επιβολής πλαφόν στις τιμές των καυσίμων κινήσεων.

—Στην Ευρώπη υπάρχει μια έντονη ανησυχία για την επάρκεια σε φυσικό αέριο και σε πετρέλαιο. Στην Κύπρο τα βασικά καύσιμα είναι το πετρέλαιο. Πρέπει να ανησυχούμε και εμείς;

—Στην Ευρώπη η έντονη ανησυχία οφείλεται στο γεγονός ότι σημαντικές ποσότητες πετρελαίου και φυσικού αερίου διακινούνται από τη Ρωσία μέσω αγωγών. Η εξάρτηση της Κύπρου από τα ρωσικά καύσιμα είναι πολύ μικρή. Συγκεκριμένα, το 2020 μόλις το 1,5% του συνόλου των εισαγωγών καυσίμων αφορούσε κάρβουνο και υγραέριο από τη Ρωσία, τα οποία όμως εισάγονται μέσω άλλων χωρών. Τα δε καύσιμα κίν-

ησ εισάγονται κυρίως από Ελλάδα και Ισραήλ, ενώ τα καύσιμα για την ηλεκτροπαραγωγή προέρχονται από διάφορες χώρες και εν πάση περιπτώσει όχι από τη Ρωσία. Συνεπώς, με αυτά τα δεδομένα δεν αναμένεται να προκύψει ζήτημα με τον ενεργειακό εφοδιασμό της χώρας μας, λόγω της ουκρανικής κρίσης.

—Στην ακραία περίπτωση που αυτό απαιτηθεί, υπάρχουν στρατηγικά αποθέματα για να καλύψουν τις ανάγκες μας;

—Βεβαίως. Η Κύπρος διατηρεί στρατηγικά αποθέματα πετρελαίου που καλύπτουν τις ανάγκες της για 90 ημέρες. Τα εν λόγω αποθέματα μπορούν να αποδεσμευτούν, όταν υπάρχει έλλειψη ή δυσκολία στον εφοδιασμό με πετρελαιοειδή.

—Στην Ε.Ε. υπάρχουν δύο απόψεις: Η μία είναι οι κυρώσεις να μην αγγίζουν τις εισαγωγές ενέργειας από τη Ρωσία και η άλλη αυτές να επεκταθούν. Η Κυπριακή Δημοκρατία ποια θέση υποστηρίζει;

—Στόχος των κυρώσεων είναι η αποτελεσματική αντίδραση ενάντια στην εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, μέσω συντονισμένων ενεργειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως ενιαίο σώμα. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται σε συλλογικό επίπεδο σε σχέση με τις κυρώσεις, οι οποίες σκληραίνουν καθώς κλιμακώνεται ο πόλεμος, έχουν εφαρμοστεί μέχρι στιγμής απ' όλα τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης φυσικά και της Κύπρου. Να σημειώσουμε ότι στον τελευταίο γύρο κυρώσεων, η Ε.Ε. προχώρησε στην απαγόρευση εισαγωγής άνθρακα από τη Ρωσία, αξίας €4 δισ. Ωστόσο, στην παρούσα φάση, και με βάση τα έως τώρα δεδομένα, η Ευρωπαϊκή Ένωση φαίνεται ότι δεν θα προχωρήσει σε πε-

Τη διαβεβαίωση ότι δεν προκύπτει θέμα με τον ενεργειακό εφοδιασμό της Κύπρου ένεκα της ουκρανικής κρίσης δίνει στη συνέντευξή της στην «Κ» η υπουργός Ενέργειας Νατάσα Πηλείδου και εξηγεί γιατί δεν προκύπτει ανάγκη επιβολής πλαφόν στα καύσιμα κινήσης.

ραιτέρω κυρώσεις για τις εισαγωγές φυσικού αερίου και πετρελαίου.

—Τα τιμολόγια ενέργειας είναι το υπ' αριθμόν ένα θέμα για τους καταναλωτές. Η κυβέρνηση σκέφτεται νέα παρέμβαση για να συγκρατηθούν οι τιμές;

—Η κυβέρνηση αντιλαμβάνεται πλήρως τις δυσάρεστες συνέπειες που έχουν για τους πολίτες οι ανατιμήσεις στα καύσιμα και στο ηλεκτρικό ρεύμα, που σίγουρα επηρεάζουν και τη λιανική αγορά βασικών αγαθών. Από τον περασμένο Σεπτέμβριο, όταν βρισκόμασταν ενώπιον σημαντικών αυξήσεων στον τομέα των καυσίμων συνεπεία της πανδημίας, η κυβέρνηση είχε επιδείξει αμέσως την αναγκαία πολιτική βούληση, λαμβάνοντας μέτρα. Πρώτα ήταν η οριζόντια μείωση του 10% στα τιμολόγια ηλεκτρισμού όλων των καταναλωτών, νοικοκυριών και επιχειρήσεων, ακολούθησε τον Νοέμβριο η μείωση του ΦΠΑ στο 5% για έξι μήνες και στο 9% για τρεις μήνες για τους ευάλωτους καταναλωτές και τα υπόλοιπα νοικοκυριά αντίστοιχα, ενώ πριν από μερικές εβδομάδες, λόγω ακριβώς των νέων ανατιμήσεων, δόθηκε παράταση στον μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ στο ρεύμα των οικιακών καταναλωτών για μία ακόμη διμηνία. Τον ίδιο μήνα είχε αποφασιστεί και η μείωση του φόρου κατανάλωσης στα καύσιμα στο ελάχιστο επιτρε-

πόμενο επίπεδο σύμφωνα με τη σχετική ευρωπαϊκή Οδηγία. Τα μέτρα αυτά, η ενδεχόμενη παράτασή τους και η λήψη νέων εάν χρειαστεί, αποτελούν μεσοπρόθεσμα μέτρα για την ανακούφιση των καταναλωτών.

—Μακροπρόθεσμα;

—Η εξοικονόμηση ενέργειας και η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών αποτελούν την καλύτερη λύση για μόνιμη μείωση του κόστους ηλεκτρισμού για τους καταναλωτές. Γι' αυτό τον λόγο ύψιστη προτεραιότητά μας είναι η παροχή οικονομικών κινήτρων σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις για να αναβαθμίσουν ενεργειακά τα κτήριά τους και να εγκαταστήσουν φωτοβολταϊκά συστήματα. Κατά το 2021 προχωρήσαμε στην προκήρυξη σχεδίων χορηγιών πέραν των €40 εκατ. και εντός του 2022 το συνολικό ποσό που θα προκηρυχθεί σε σχέδια θα ξεπερνά τα €90 εκατ. Συγκεκριμένα, το 2022 έχει ήδη ανακοινωθεί Σχέδιο Χορηγιών για ενεργειακή αναβάθμιση επιχειρήσεων, €40 εκατ. και Σχέδιο για ενεργειακή αναβάθμιση τοπικών αρχών και φορέων ευρύτερου δημοσίου, €9 εκατ. Θα ακολουθήσουν τον Απρίλιο και Μάιο τα Σχέδια Χορηγιών για εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος για φορτιστή ηλεκτρικού οχήματος, ύψους €1,5 εκατ., εγκατάσταση ή αντικατάσταση ηλιακού θερμοσί-

φωνα, ύψους €600 χιλ. και εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και θερμομόνωση οροφής, με συμπερίληψη και του virtual net metering, ύψους €7 εκατ. Το δεύτερο εξάμηνο του 2022 θα επαναπροκηρυχθεί, επίσης, το Σχέδιο για ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών, με συνολικό προϋπολογισμό €35 εκατ.

—Στα καύσιμα κινήσεις μπορεί να μπει πλαφόν στις τιμές λιανικής, όπως υποστηρίζεται από πολλούς ή μείωσης του φόρου κατανάλωσης;

—Για να μπει πλαφόν θα πρέπει να υπάρχει αισχροκέρδεια. Κάτι που δεν διαπιστώνεται από τους έως τώρα ελέγχους μας. Ακόμα και να μην ισχυε όμως αυτό, η επιβολή πλαφόν σε πιο χαμηλή τιμή από αυτήν που ισχύει διεθνώς και που μπορεί να εξασφαλιστεί από τους προμηθευτές, θα οδηγούσε σε κατάρρευση της αγοράς και ανεπάρκεια εφοδιασμού. Η Υπηρεσία Προστασίας Καταναλωτή του υπουργείου μας, παρακολουθεί σε καθημερινή βάση τόσο τις χονδρικές όσο και τις λιανικές τιμές πώλησης των καυσίμων και να είτε σίγουροι πως είμαστε σε συνεχή επαγρύπνηση και, όπου διαπιστωθεί αισχροκέρδεια, είμαστε έτοιμοι να παρέμβουμε.

—Είναι γεγονός ότι καταβάλλεται προσπάθεια να τρέξει ο τομέας των ΑΠΕ. Είστε ικανοποιημένη από τις επιδόσεις;

«Είμαστε ικανοποιημένοι από τις γεωτρητικές και δοκιμαστικές εργασίες της γεώτρησης αξιολόγησης “Γλαύκος-2”, οι οποίες έγιναν με ασφάλεια και χωρίς να αντιμετωπίσουμε σοβαρά προβλήματα».

—Έγινε μία πολύ καλή αρχή με την υπερκάλυψη των υποχρεωτικών μας στόχων για το 2020. Με σκληρή δουλειά, και παρά τις προκλήσεις που είχαμε να αντιμετωπίσουμε, καταφέραμε να ξεπεράσουμε όχι μόνο τον στόχο του 13% ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ενέργειας, φτάνοντας στο 17%, αλλά και άλλους επιμέρους στόχους. Φυσικά, οι προσπάθειες όχι μόνο συνεχίζονται αλλά εντείνονται. Χωρίς, λοιπόν, να αγνοούμε τις πραγματικότητες, είμαστε αισιόδοχοι ότι καταφέραμε με τις μεταρρυθμίσεις που έγιναν, να δημιουργήσουμε γερές βάσεις για να μπορέσουμε να πραγματοποιήσουμε πολύ πιο φιλόδοξους στόχους.

—Με το υφιστάμενο σύστημα αποζημιώσεων των παραγωγών ΑΠΕ (κόστος αποφυγής) πιστεύεται πως οι ΑΠΕ μπορούν να συμβάλουν σε προσιτό ηλεκτρικό ρεύμα στους καταναλωτές;

—Μόνο τα έργα που είχαν ενταχθεί στο Σχέδιο του Υπουργείου Ενέργειας, του 2018, δηλαδή έργα που δεν υπερβαίνουν συνολικά 70 MW, αποζημιώνονται στο εκάστοτε κόστος αποφυγής και αυτό θα ισχύει μόνο για κάποιους μήνες από τη λειτουργία της ανταγωνιστικής αγοράς. Η συντριπτική πλειοψηφία των παραγωγών ΑΠΕ εντάσσονται στη μεταβατική ρύθμιση και πωλούν την παραγωγή τους στη βάση διμερών συμβολαίων που υπογράφουν με προμηθευτές ενέργειας, σε τιμές που αποφασίζονται μέσω της ιδιωτικής αυτής συμφωνίας. Ήδη με τη λειτουργία της μεταβατικής ρύθμισης της αγοράς ηλεκτρισμού, έχουν δραστηριοποιηθεί νέοι προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίοι έχουν προσφέρει χαμηλότερο κόστος ηλεκτρικής ενέργειας.

Προσπάθειες επίσπευσης ανάπτυξης του κοιτάσματος «Αφροδίτη»

«Δεδομένης της προσπάθειας που καταβάλλει η Ε.Ε. για απεξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο προσαθούμε να επισπεύσουμε τις αποφάσεις της κοινοπραξίας, ώστε να προχωρήσει η ανάπτυξη του κοιτάσματος “Αφροδίτη” το συντομότερο δυνατό».

—Είστε ικανοποιημένη από τα αποτελέσματα της γεώτρησης στο «Γλαύκος» 2;

—Ναι, είμαστε ικανοποιημένοι από τις γεωτρητικές και δοκιμαστικές εργασίες της γεώτρησης αξιολόγησης «Γλαύκος-2», οι οποίες έγιναν με ασφάλεια και χωρίς να αντιμετωπίσουμε σοβαρά προβλήματα. Η κοινοπραξία ExxonMobil & Qatar Petroleum έχει συλλέξει τα δεδομένα που χρειαζόταν και προχωρά με την αξιολόγησή τους. Τα προκαταρκτικά αποτελέσματα αναμένονται εντός των επόμενων μηνών.

—Η αξιολόγηση των δεδομένων της γεώτρησης αφορά τις ποσότητες ή τα χαρακτηριστικά του κοιτάσματος;

—Αφορά όλα τα χαρακτηριστικά της ανακάλυψης, συμπεριλαμβανομένων των ποιοτικών χαρακτι-

ριστικών του ταμιευτήρα και των εκτιμώμενων ποσοτήτων φυσικού αερίου.

—Πότε θα γίνουν επίσημες ανακοινώσεις για τις ποσότητες;

—Σίγουρα δεν αναμένεται οποιαδήποτε ανακοίνωση πριν από την ολοκλήρωση της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων και των δεδομένων που λήφθηκαν από τη γεώτρηση αξιολόγησης, ούτως ώστε τα όποια στοιχεία ανακοινωθούν να είναι ακριβή και αξιοπίστα.

—Γιατί η κοινοπραξία Eni-Total δεν έχει ξεκινήσει εργασίες;

—Η καθυστέρηση που παρατηρείται οφείλεται στις επιπτώσεις από τα μέτρα που λήφθηκαν παγκόσμια για την αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19. Είμαστε σε συνεχή επαφή με την κοινοπραξία, η οποία, παραμένοντας δεσμευμένη στη συνεργασία της με την Κυ-

πριακή Δημοκρατία, αναμένεται να πραγματοποιήσει δύο ερευνητικές γεωτρήσεις το 2022, με την πρώτη να είναι προγραμματισμένη να ξεκινήσει στις επόμενες εβδομάδες.

—Η κυβέρνηση είναι ικανοποιημένη από την πορεία εκμετάλλευσης του κοιτάσματος «Αφροδίτη»;

—Η Άδεια Εκμετάλλευσης δόθηκε τον Νοέμβριο του 2019 και συμπεριελάμβανε την υποχρέωση από μέρους της κοινοπραξίας για τη διαμόρφωση συγκεκριμένου Σχεδίου Ανάπτυξης και Παραγωγής. Από τότε μέχρι σήμερα έχουν αλλάξει τα δεδομένα σε σημαντικό βαθμό. Από τη μία είχαμε την πανδημία, η οποία ουσιαστικά σταμάτησε τις ερευνητικές εργασίες, ενώ στο μεσοδιάστημα είχαμε την απόκτηση της Noble Energy από την

Chevron και τώρα έχουμε τον πόλεμο στην Ουκρανία, εξελίξεις οι οποίες επηρέασαν τους σχεδιασμούς και για την ανάπτυξη του «Αφροδίτη». Ωστόσο, δεδομένης της προσπάθειας που καταβάλλει η Ε.Ε. για απεξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, προσαθούμε να επισπεύσουμε τις αποφάσεις της κοινοπραξίας, ώστε να προχωρήσει η ανάπτυξη του κοιτάσματος «Αφροδίτη» το συντομότερο δυνατό. Να υπενθυμίσω επίσης την εργασία που διεξάγεται εδώ και μήνες από τεχνική επιτροπή, η οποία ορίστηκε στο πλαίσιο της διμερούς συνεργασίας της κυβέρνησης με την Αιγύπτο, για τον αγωγό που θα μεταφέρει το φυσικό αέριο από το κοιτάσμα «Αφροδίτη» στα τερματικά της Αιγύπτου για αξιοποίηση.

THE ORIGINAL MOTOR OIL

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλί, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistrias.com, T. 22348600

TRUSTED FOR 150 YEARS™

Το μεγάλο μας τσίρκο

Το δικαίωμα στην Υγεία και τα καλά κούλουμα...

Υγεία είναι η φυσική, σωματική και πνευματική κατάσταση του ανθρώπου. Η υγεία, εκτός από σωματική και πνευματική, διακρίνεται σε ατομική και δημόσια υγεία... Στη δημόσια υγεία και στο δικαίωμα της ζωής οφείλουμε να παρέχουμε τη συνταγματική προστασία που της αρμόζει ως βασικό αγαθό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας... Όταν λοιπόν μιλάμε για δημόσια υγεία και διάφοροι φοβούνται να συμμετέχει το κατ'εξοχήν θεσμικό όργανο των λειτουργιών υγείας, στο σώμα λήψης των αποφάσεων για τη δημόσια υγεία, δηλαδή ο ΠΙΣ και ο πρόεδρος του Πέτρος Αγαθαγγέλου, μας προκαλεί μεγάλη εντύπωση... Μεγάλη εντύπωση μας προκαλεί και η ευκολία με την οποία μιλούν κάποιοι για ασυμβίβαστα που δεν έχουν ιδέα για το τι σημαίνει ασυμβίβαστο. Θέλει κάποιος να μας πείσει ότι το ΓΕΣΥ δεν έχει αδυναμίες που χρήζουν βελτίωσης; Ή το ΓΕΣΥ είναι η πανοπλία κάποιων για καριέρες;

• • • • •

Το παρασκήνιο της αποχής

Μέχρι και την τελευταία στιγμή, το ΑΚΕΛ έστειλε μηνύματα στους βουλευτές του να παρουσιαστούν όλοι ανεξαιρέτως στην ομιλία Ζελένσκι καθότι τρεις νεαροί βουλευτές είχαν εκφράσει τη δυσφορία τους επ' αυτού. Όλα άλλαξαν αμέσως, όταν ο Ζελένσκι παρουσίασε στην ελληνική Βουλή τον αγωνιστή του Τάγματος Αζόφ. Το όλο ζήτημα δεν άφησε ασχολίαστο ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος έγραψε λακωνικά «αφορμή βοήθα».

• • • • •

Το μπάχαλο

Το πράσινο φως πήρε από τη Βουλή το υπουργείο Πολιτισμού, με την αποχή του ΑΚΕΛ και την πλήρη σύγχυση στο Δημοκρατικό Κόμμα. Σύγχυση, καθώς ο καθένας ψηφίζει ό,τι θέλει τελικά στο κόμμα του Κέντρου. Η ολομέλεια της Βουλής είναι ίσως ο ιδανικότερος τόπος για να διαπιστωθεί η απώλεια ελέγχου του Νικόλα Παπαδόπουλου για το τι κάνει η κοινοβουλευτική του ομάδα. Η κύρια εσωκομματική αντιπολίτευση προέρχεται από τον Παύλο Μυλωνά και τον Ζαχαρία Κουλία. Οι δύο αυτοί θεωρείται πως είναι με το ένα πόδι εκτός στο ενδεχόμενο που το ΔΗΚΟ, καταλήξει τελικά σε συνεργασία με το ΑΚΕΛ. Πάντως η διαλυμένη παρέλαση που λέγεται ΔΗΚΟ εντοπίζεται συχνά.

• • • • •

Η περίπτωση της Άντζελας

Μιλώντας όμως για το υπουργείο Πολιτισμού, αίσθηση προκάλεσε η ομιλία του βουλευτή του ΑΚΕΛ Χρίστου Χριστοφίδη ο

Η κοινοβουλευτική ομάδα του ΑΚΕΛ αποχωρεί από την Ολομέλεια της Βουλής για να μην ακούσει την ομιλία Ζελένσκι. Δεν θα τιμούσατε τον Ζελένσκι με το να παραμείνετε στην αίθουσα σύντροφοι, αλλά θα εκφράζατε τη συμπάράστασή σας στον ουκρανικό λαό που υποφέρει από τη ρωσική εισβολή.

οποίος κατηγόρησε την κυβέρνηση για αισθητική Άντζελας Δημητρίου. Την τοποθέτησή του δεν άφησε αναπάντητη η τέως υπουργός Δικαιοσύνης Έμιλυ Γιολίτη, η οποία του σύστησε να αφήσει έξω τη Λαίδη. Και όχι δεν ήταν το γνωστό parody account, αλλά ο πραγματικός λογαριασμός της γνωστής δικηγόρου. Δεν αφέθηκε βεβαίως ασχολίαστο από το parody account, το οποίο ξέθαψε στιγμιότυπο της τέως υπουργού να διασκεδάζει, τραγουδώντας γνωστό άσμα της Άντζελας. Αυτά μόνο στο κυπριακό πολιτικό σύστημα συμβαίνουν.

• • • • •

Δεν το ξέχασε ο Βότσης

Χάος επικρατεί στο ΔΗΚΟ, όμως, δεν πρέπει να παραγνωρίζουμε την κατάσταση που επικρατεί στη Δημοκρατική Παράταξη. Είναι ίσως σύμπτωμα των κομμάτων του ενδιάμεσου χώρου να σφάζονται μεταξύ τους. Εδώ και καιρό ακούγονται φήμες για την κακή σχέση ΔΗΠΑ - Συνεργασίας Δημοκρατικών Δυνάμεων, που βγήκε στο προσκήνιο μετά και την απόφαση Καρογιάν να παραμείνει στη Βουλή και να μην παραχωρήσει την έδρα του στον Άγγελο Βότση. Το ενδιαφέρον βεβαίως είναι ότι η πίκρα του Άγγελου Βότση δεν έχει καταλαγιάσει με την πάροδο του χρόνου. Εν-

δεικτικό, διαδικτυακό poll που έκανε και μας άφησε εμβρόντητους. «Ήρθε η ώρα. Ο πρόεδρος της Δημοκρατικής Παράταξης - Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων Μάριος Καρογιάν έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι η δική του βούληση δεν είναι να παραμείνει στη Βουλή αλλά να αφιερωθεί στην Παράταξη. Με την πραγματοποίηση της βούλησής του, θα εισέλθει στη Βουλή ο Άγγελος Βότσης πρώτος σε σταυρούς προτίμησης στη Λεμεσό (αφού ο πρόεδρος της Παράταξης εξέλεγε χωρίς σταυρό προτίμησης). Η έρευνά μας σήμερα έχει το εξής ερώτημα: Θέλετε να ενθαρρύνετε τον πρόεδρο της Παράταξης να υλοποιήσει τη δική του βούληση και να αφιερωθεί στην Παράταξη με αποτέλεσμα να εισέλθει στη Βουλή ο Άγγελος Βότσης;». Μεταξύ των χρηστών που ψήφισαν υπέρ της εισόδου Βότσης, είναι βεβαίως και ο Μαρίνος Μουσιούττας.

• • • • •

Το φιάσκο

Σε μεγάλο φιάσκο φαίνεται να εξελίσσεται η υπόθεση με την μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Δεν είναι μόνο το ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έκανε αναφορά για τον Δήμο του Ακόμα, αλλά και η περίπτωση του Δήμου Αγλαντζιάς. Η υπόθεση που

φέρεται πως στίνεται στα δικαστήρια είναι πως η Βουλή δεν έχει το δικαίωμα να αποφασίζει για την δημιουργία των Δήμων και να χωρίζει περιοχές. Με αυτό τον τρόπο, αν δηλαδή περάσει, αναμένεται να δούμε την όλη μεταρρύθμιση να βρίσκεται στον αέρα. Μία μεταρρύθμιση που όπως διαβεβαίωναν ήταν στο παρά ένα να υλοποιηθεί και για την οποία ανέβηλαν δημοτικές εκλογές. Σε όλη αυτή τη συζήτηση, αίσθηση προκάλεσε η τοποθέτηση του Μαρίνου Μουσιούττα στην Ολομέλεια της Βουλής, όταν τέθηκε η συζήτηση για την αναπομπή του Προέδρου. Κάλεσε το Σώμα να υπερψηφίσει την αναπομπή για να μην καταρρεύσει η μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Βουλευτές πρόθυμοι να καταστούν υποχείρια εκβιασμών. Μιλώντας για πρόθυμους βουλευτές, για φιάσκο και για θέατρα, ακούσαμε με προσοχή τον Κωστή Ευσταθίου να μας λέει εντός της Ολομέλειας πως μία είναι η ΕΔΕΚ, όσο κι αν κάποιοι επιχειρούν να παρουσιάσουν κάτι διαφορετικό.

• • • • •

Οι οργανωτικοί

Σε γνωστό καφρέ της Λευκωσίας φαίνεται πως ετοιμάζει το πρώτο πάρτι του ο τέως υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης. Όπως λέγεται βρίσκεται στις τελικές

ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΑΚΕΛ

Σύσσωμη η κοινοβουλευτική ομάδα του ΑΚΕΛ αποτελεί τον ήρωα της εβδομάδας, καθώς επέλεξε μπροστά στην ουκρανική κρίση και τις απώλειες ενός λαού να απέχει.

προετοιμασίες μαζί με τον στενό του φίλο και συνεργάτη Βασίλη Πάλλα. Ένθερμος υποστηρικτής του είναι όπως μαθαίνει η στήλη και ο πρέσβης στην Ελλάδα, Κυριάκος Κενεβέζος. Μάλιστα, έχει προσλάβει και πρόσωπα που θα χειρίζονται το οργανωτικό, τα οποία ήταν στο παρελθόν στο επιτελείο του Γιώργου Λιλλήκα και αργότερα σε αυτό του Νικόλα Παπαδόπουλου, όπως οι Νάκης Ρούσου και Γιασεμής Φιλή.

• • • • •

Η περίπτωση Πλατή

Το όνομα του Στέλιου Πλατή ήρθε στο προσκήνιο, βάσει πληροφόρησης δημοσιευμάτων. Η αλήθεια είναι πως ο γνωστός οικονομολόγος είχε πληρώσει για να διεξαχθεί έρευνα, με το όνομά του ως πιθανό για τη συνεργασία ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ. Σε καμία ωστόσο περίπτωση δεν συζητήθηκε σοβαρά. Ο κ. Πλατής ρωτήθηκε από την ηγεσία του ΔΗΚΟ, ωστόσο σημείωσε πως πρώτιστος στόχος του είναι η συνεργασία ΑΚΕΛ - ΔΗΚΟ ούτως ώστε να φύγει από την εξουσία ο ΔΗΣΥ. Το όνομά του έπεσε στο τραπέζι του Πολιτικού Γραφείου του ΑΚΕΛ, αλλά έφυγε αμέσως, χωρίς να συμπεριληφθεί στις συζητήσεις. Αυτά είναι καλό να τα γνωρίζουμε και οι δημοσιογράφοι, πριν αρχίσουμε να γράφουμε αλόγιστα ονόματα και να ευτελίζουμε περισσότερο, την ήδη ξευτιλισμένη διαδικασία της ονοματολογίας.

• • • • •

Το κουστούμι ράφτηκε

Το υπουργείο Πολιτισμού παίρνει λοιπόν σάρκα και οστά εννέα μήνες προτού εκπνεύσει η θητεία της παρούσας κυβέρνησης. Ποιος όμως θα αναλάβει το πόστο; Ονόματα πάνε και έρχονται εδώ και καιρό, όμως όπως μαθαίνει η στήλη, η θέση του υπουργού είναι ήδη κλειδωμένη για συγκεκριμένο μέλος του Δ.Σ. του ΘΟΚ το οποίο έχει και γερές μντιακές πλάτες.

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

Ο πόλεμος στην Ουκρανία ένωσε τους Pink Floyd

Του **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Το λογότυπό τους, με τις ελεύθερες και απλωτές πινελιές, βαμμένο με το ζωηρό μπλε και κίτρινο της σημαίας της Ουκρανίας: δεν είναι, βέβαια, κάτι αναπάντεχο – το συγκρότημα έχει πάρει ξεκάθαρη αντιπολεμική θέση και σε άλλες συγκρούσεις της πρόσφατης ιστορίας. Η κάσα του ντράμερ, Νικ Μέισον, διακοσμημένη με ένα έργο της Ουκρανής λαϊκής ζωγράφου Μαρίας Πριματσένκο: άλλη μια ωραία εικόνα που φανερώνει και κάτι πιο ζωντανό από άλλη μια τυπική δήλωση συμπάράστασης. Επίσης, πλάνα από στρατιώτες που αποκαρτετούν δακρυσμένοι τα παιδιά τους, ένα παλιό ουκρανικό πατριωτικό τραγούδι ερμηνευμένο από έναν Ουκρανό τραγουδιστή και, βέβαια, ένα από τα γνωστά συναισθηματικά σόλο του Ντέιβιντ Γκίλμορ: πλέον δεν χωράει αμφιβολία ότι έχουμε να κάνουμε με ένα καινούργιο κομμάτι και βίντεο των Pink Floyd, των οποίων τα εναπομείναντα μέλη επανενώθηκαν προσωρινά, έπειτα από σχεδόν τριάντα χρόνια, για να στριψούν, όπως μπορούν, τον αγώνα της Ουκρανίας ενάντια στη ρωσική εισβολή.

Όλα ξεκίνησαν όταν ο Ντέιβιντ Γκίλμορ, κιθαρίστας και τραγουδιστής της μπάντας (αλλά και γγέτης της, στη μετα-Ρότζερ Γουότσερς εποχή), έμαθε για μια ανάρτηση που

Το εμβληματικό συγκρότημα έχει πάρει ξεκάθαρη αντιπολεμική θέση και σε άλλες συγκρούσεις της πρόσφατης Ιστορίας.

είχε κάνει στο Instagram ο Αντρί Κλιβνιούκ, τραγουδιστής του ουκρανικού ροκ συγκροτήματος Boombox. Ο Γκίλμορ και οι Boombox είχαν παίξει μαζί το 2015 στο Λονδίνο, σε μια συναυλία αλληλεγγύης στο διωκόμενο Ελεύθερο Θέατρο της Λευκορωσίας, όμως αυτή τη φορά τα πράγματα ήταν πολύ πιο δύσκολα: έχοντας διακόψει την τελευταία περιοδεία των Boombox στις ΗΠΑ για να επιστρέψει στη χώρα του και να πολεμήσει, ο Αντρί Κλιβνιούκ εμφανιζόταν στο συγκεκριμένο βίντεο ντυμένος στρατιωτικά, σε ένα ερμηνευόμενο Κίεβο, να ερμηνεύει α καπέλα ένα ουκρανικό τραγούδι από τα χρόνια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, με τον υπαινικτικά «φυσιολατρικό» τίτλο «Ω, το κόκκινο βιβούνρο στο λιβάδι».

«Σκέφτηκα ότι είναι κάτι αρκετά μαγευτικό, με το οποίο ίσως θα μπορούσα να κάνω κάτι», δήλωσε προχθές στον Guardian ο Ντέιβιντ Γκίλμορ. «Έχω μια ευρεία πολιτική πλατφόρμα πάνω στην οποία έχου-

Ο κιθαρίστας Ντέιβιντ Γκίλμορ και ο ντράμερ Νικ Μέισον επανενώθηκαν ως Pink Floyd (απόντος, φυσικά, του Ρότζερ Γουότσερς) και μαζί με τον Γκάι Πρατ (δεξιά) και τον Ντίν Σόνι (αριστερά) κυκλοφόρησαν το κομμάτι «Hey, Hey, Rise Up», που περιλαμβάνει μια ερμηνεία από τον Ουκρανό Αντρί Κλιβνιούκ.

με εργαστεί με τους Pink Floyd όλα αυτά τα χρόνια. Είναι στ' αλήθεια δύσκολο και απογοητευτικό να βλέπεις αυτή την απίστευτα παράλογη και αδικαιολόγητη επίθεση μιας μεγάλης δύναμης σε ένα ανεξάρτητο, ειρηνικό, δημοκρατικό έθνος. Η απογοήτευση του να βλέπεις κάτι

τέτοιο και να αναρωτιέσαι “τί στο διάολο μπορώ να κάνω” είναι με έναν τρόπο αφόρητη».

Ο Γκίλμορ, του οποίου τα εγγόνια έχουν ουκρανική καταγωγή κατά το ήμισυ, «έβγαλε» το τραγούδι του Κλιβνιούκ στην κιθάρα, πρόσθεσε ένα σολιστικό μέρος και αμέσως

τηλεφώνησε στον ντράμερ Νικ Μέισον, ρωτώντας τον αν συμφωνεί να παίξουν μαζί το κομμάτι και, 28 χρόνια μετά το «Division Bell» του 1994, να το κυκλοφορήσουν σαν Pink Floyd, με σκοπό τα έσοδα να διατεθούν ως ανθρωπιστική βοήθεια στην Ουκρανία. Ο Μέισον δέ-

χτηκε χωρίς δισταγμό, και στο εγχείρημα προστέθηκαν ο Ντίν Σόνι, που έχει αντικαταστήσει στα πλήκτρα τον εκλιπόντα Ρικ Ράιτ, καθώς και ο Γκάι Πρατ, που έχει αντικαταστήσει τον Ρότζερ Γουότσερς: ο τελευταίος, ιθύνων νους της μπάντας για πολλά χρόνια, έχει πάρει εδώ και δεκαετίες έναν διαφορετικό δρόμο, που τις προάλλες τον οδήγησε στην απόφαση να διατηρήσει στις υπηρεσίες streaming της Ρωσίας όσα τραγούδια της μπάντας έχει υπογράψει ο ίδιος – ο Γκίλμορ, που έχει αποσύρει όσα είναι υπ' ευθύνη του, δάλωσε «απογοητευμένος» από την κίνησή του.

Αυτά, βέβαια, είναι παλιά ζητήματα, και οι διχόνοιες των Pink Floyd (που σε μία υπαίθρια συναυλία είχαν στήσει τα τροχόσπιδά τους σε κύκλο, με τις πόρτες στο εξωτερικό του, ώστε να μη συναντιούνται) έχουν αφήσει εποχή στη μουσική ιστορία. Το νέο κομμάτι της μπάντας, με τη συμμετοχή του Αντρί Κλιβνιούκ και τον ξεκάθαρο προτρεπτικό τίτλο «Hey, Hey, Rise Up», κυκλοφόρησε τα μεσάνυχτα της Πέμπτης και τουλάχιστον μέχρι την ώρα που γράφονταν αυτές οι γραμμές είχε περρίπου 2,5 εκατομμύρια θεάσεις στο YouTube. Είναι ωραίο; Μικρή σημασία έχει. Στον Κλιβνιούκ, πάντως, άρεσε: το είδε στο νοσοκομείο, όπου νοσηλεύεται ως τραυματίας πολέμου. Και ευχήθηκε, έλεγε ο Γκίλμορ, να «κάνουν κάτι» με τους Pink Floyd στο μέλλον.

Αναμόρφωση ή παραμόρφωση;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Είναι πραγματικά απορίας άξιον. Και ειδικά μετά από όλα όσα έχουν συμβεί. Σε τι αναφέρομαι; Σ’ αυτό το σούρτα-φέρτα μεταξύ ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ και στην απεγνωσμένη αναζήτηση ενός κοινού υποψηφίου. Είναι δυνατόν να είσαι σοβαρός πολιτικός και να πιστεύεις ότι αυτές οι συναντήσεις ερμηνεύονται στο μυαλό του σκεπτόμενου πολίτη ως κινήσεις πολιτικής σοβαρότητας; Είναι δυνατόν να είσαι σοβαρός πολιτικός και να μην αντιλαμβάνεσαι—δεδομένης της δυσπιστίας του κόσμου προς όλα τα κόμματα— πως το μόνο που μαρτυρεί αυτό το πήγαινε-έλα, συνοδευόμενο κάθε φορά και από άλλες λίστες ονομάτων, είναι η έλλειψη ουσιαστικής πολιτικής θέσης για την επόμενη μέρα αυτού του τόπου;

Είναι δυνατόν να μην τους περνά ούτε ξυστά από το μυαλό ότι χάνουν και άλλους πόντους από την ήδη χαμένη τους αξιοπιστία, όταν καθιστούν τόσο προφανές πως ψάχνουν τρόπους να είναι έτοιμοι από καιρό... Αυτό τι άλλο μπορεί να καταδεικνύει πέρα από του ότι δεν ξέρουν τι τους γίνεται; Ή ότι το μόνο τελικά που ξέρουν να κάνουν είναι αυτό που έκαναν πάντα. Να παραμένουν εγκλωβισμένοι στα κομματικά στεγανά και στο κυνήγι των ποσοστών και της εξουσίας, ακόμα και τώρα που ο κόσμος γυρίζει την πλάτη του επιδεικτικά σ’ αυτού του είδους τις κομματικές πρακτικές. Διότι μόνο όταν το πολιτικό σου όραμα περιορίζεται στην ανάκτηση των χαμένων σου ποσοστών και στο κυνήγι της καρέκλας, δεν έχεις επαφή με την πραγματική πραγματικότητα ώστε να συνειδητοποιήσεις πως το μόνο που πετυχαίνεις μ’ αυτά τα σούρτα-φέρτα είναι να αποδεικνύεις πως είσαι χειρότερος από τους χείριστους. Σε τι είσαι χειρότερος; Στο ότι δεν είσαι καν σε θέση να προτείνεις το πρόσωπο που θα ηγηθεί αυτής της αλλαγής που τάχα μου προτείνεις και να το υπερασπίσεις όχι εξισορροπώντας σαν ακροβάτης πάνω στα τεντωμένα σχοινιά των διαφορετικών τάσεων και εντάσεων του κομματικού μηχανισμού, αλλά επιδεικνύοντας την τόλμη του πολιτικού που έχει όντως σοβαρή πρόταση για την επόμενη μέρα του τόπου.

Για το ΔΗΚΟ, κουτσά στραβά να το δεχτώ, γιατί ανέκαθεν οι συμπερονοτολογικοί ελιγμοί ήταν στοιχείο της ταυτότητάς του. Το δήλωσε άλλωστε και ο αρχηγός του. Να βρίσκονται πάση θυσία στην εξουσία. Το ΑΚΕΛ όμως; Είναι μ’ αυτές τις πρόχειρες και άτολμες πολιτικές πρακτικές που προσβλέπει να πείσει ότι έχει «αναμορφώσει τον εαυτό του»; και ότι είναι πλέον σε θέση να ανταποκριθεί στο ζητούμενο της εποχής; Είναι με το να συνομιλεί με το ΔΗΚΟ που το χωρίζει το χάος στο Κυπριακό και ειδικά σε αυτό το νέο μομέντουμ; Είναι με το να φτάνει στο θλιβερό σημείο να συζητά (παρασκηνιακά) δηκοϊκούς υποψηφίους, λες και δεν έχει καν μετανόηση για τα τραγικά λάθη του παρελθόντος του;

Αυτό ερμηνεύεται ως στέρηση πολιτική θέση άξια εμπιστοσύνης ή ως μια απέλπιδα προσπάθεια που δεν εμπνέει κανένα αίσθημα ασφάλειας για το τι μέλλει γενέσθαι; «Για να αλλάξουμε την πραγματικότητα πρέπει πρώτα να αναμορφώσουμε τους εαυτούς μας», μου είχε δηλώσει σε συνέντευξη ο κ. Στεφάνου. Και πραγματικά διερωτώμαι: Ο τρόπος που πολιτεύεται σήμερα το ΑΚΕΛ, σε ένα αμύηανο σούρτα-φέρτα, ο ίδιος το ονοματίζει αναμόρφωση ή παραμόρφωση της συμπεριτής Αριστεράς;

elenixenou11@gmail.com

Ουκρανοί που ζουν στον Λίβανο ανάβουν κεριά, έξω από την Πρεσβεία της Ουκρανίας στο Yarzeh, στην ανατολική Βηρυτό, συμμετέχοντας στη εκδήλωση μνήμης «Je Suis Butcha» στη μνήμη των αθύων θυμάτων αμάχων, παιδιών, γυναικών και ηλικιωμένων που σκοτώθηκαν στην ουκρανική πόλη, κατά την αποχώρηση του ρωσικού στρατού.

Οι αιώνιοι έφηβοι

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την περασμένη βδομάδα ο Διονύσης Σαββόπουλος καλούσε Έλληνες καλλιτέχνες που τραγούδισαν γενικά και αόριστα για την ειρήνη και εναντίον του ΝΑΤΟ να ενηλικιωθούν καθώς οφείλουν — και δεν το έκαναν— κάθε φορά να κατονομάζουν τον εκάστοτε βομβαρδιστή της ειρήνης, του ανθρώπου και των λαών, πολλοί ήταν εκείνοι που συμφώνησαν. Και συμφώνησαν καθώς οι εικόνες σφαγής αμάχων στην Μπούτσα δεν δίνουν πολλά περιθώρια ούτε για γενικότητες ούτε για αοριστολογίες.

«Κανείς δεν θα μας βάλει το πιστόλι στο κρόταφο να διαλέξουμε ποιον φασίστα προτιμάμε» μας έλεγε η Έλενα Ακρίτα προ ημερών, όταν κάποιοι έκαναν λόγο για ισαποστακισμό. «Κατακρίνουμε», συνέχιζε, «και τον Ζελένσκι που μας κουβάλησε το νεοναζι απόβρασμα και δεν είπε λέξη για την Κύπρο μην τα χαλάσει με τον Ερντογάν, αλλά και τον άθλιο εισβολέα Πούτιν». Προφανώς πολλά είναι εκείνα που θα μπορούσαμε να πούμε για την πολιτική διορατικότητα Ζελένσκι. Για την απαράδεκτη κίνηση να παρουσιάσει στην ελληνική Βουλή μαχητή του τάγματος Αζόφ και τη σιωπή του σε ζητήματα που για μας είναι σημαντικό να λεχθούν.

Μόνο που η ομιλία του στην κυπριακή Βουλή δεν είναι πράξη στήριξης της δικής του πολιτικής σταδιοδρομίας και του πολιτικού του προφίλ. Δεν είναι επικρότηση των πολιτικών του ούτε και υιοθέτηση των ιδεολογιών του. Είναι μία συμβολική πράξη τιμής στον ουκρανικό λαό και τα όσα βιώνει. Είναι η ελάχιστη πράξη αλληλεγγύης προς έναν λαό που προσφυγοποιείται, που βασανίζεται και που μετρά καθημερινά νεκρούς εξαιτίας της ρωσικής εισβολής. Όπως άλλωστε μετρούσαμε και εμείς εξαιτίας της τουρκικής εισβολής.

Γενικότητες και αοριστολογίες δεν έχουν θέση όταν κόσμος χάνει τη ζωή του, τους δικούς του ανθρώπους, το σπίτι του και το μέλλον του. Αυτόν ακριβώς τον συμβολισμό αναμέναμε πως θα αντιλαμβανόταν το ΑΚΕΛ. Πως οι απόψεις, οι προτιμήσεις ενίοτε και οι ιδεολογίες δεν μπαίνουν πάνω από θέσεις αρχής. Γιατί θέσεις αρχής έχουν κόμματα που θέλουν να κυβερνήσουν. Και κατ’ επέκταση θέτουν προτεραιότητες. Όσοι επιχειρούν να μαζέψουν ψήφους διαμαρτυρίας, όσοι επιχειρούν να ικανοποιήσουν το λαϊκό αίσημα και το χειροκρότημα ενός μικρού ακρο-

ατηρίου, τότε μετατρέπονται σε κόμματα διαμαρτυρίας. Με ό,τι κι αν αυτό συνεπάγεται.

Ένα κόμμα εξουσίας οφείλει να ελίσσεται, οφείλει να κάνει υπερβάσεις. Κυρίως όμως οφείλει μέσα από σοβαρές πολιτικές να προλαβαίνει δυσάρεστες καταστάσεις. Αυτό οφείλει να κάνει το ΑΚΕΛ, αυτό οφείλει να κάνει η αντιπολίτευση ευρύτερα σε μία περίοδο που η κυβέρνηση κάνει ολόένα την αξιοπιστία της. Ας φρόντιζε μέσω κινήσεων να αποτρέψει την παρουσία μαχητή του τάγματος Αζόφ και νεοφασιστών στην κυπριακή Βουλή. Όχι να απέχει προληπτικά και υποκριτικά.

Και βεβαίως αυτή η κίνηση δεν περιορίζεται την περίπτωση της ομιλίας Ζελένσκι. Υπήρξε όμως η αφορμή για να ξεσκεπαστεί το μεγάλο πρόβλημα του ΑΚΕΛ. Που δεν είναι η ρωσολαγνεία, όπως βολικά θέλουν να παρουσιάσουν κάποιοι. Είναι ότι χάνει σιγά σιγά τον ρόλο του ως κόμμα κυβερνησιμότητας. Όμως, αν το ΑΚΕΛ, ένα κόμμα κοινωνικό, κατάφερε να γίνει κόμμα εξουσίας αυτό έγινε με πολιτικές υπερβάσεις. Υπερβάσεις που έστειλαν το μήνυμα και στο εσωτερικό, αλλά κυρίως διεθνώς, ότι μπορεί και να συζητήσει και να κυβερνήσει.

Το τι εκτυλίσσεται την τελευταία δεκαπενταετία εντός του ΑΚΕΛ στέλνει το μήνυμα πως μετακινείται στην ήπια αντίδραση. Ούτε με την κυβέρνηση, ούτε με τον ενδιαμέσο χώρο, κουρνιαχτώντας βολικά στον χώρο της αντιπολίτευσης. Μόνο που αν στόχος είναι να αλλάξουν τα κακώς έχοντα, τόσο διεθνώς όσο στο εσωτερικό, τότε αυτό δεν θα γίνει με επαναστατική γυμναστική, ούτε διδοντας εξετάσεις αριστεροφροσύνης σε ένα συγκεκριμένο ακροατήριο.

Ο πόλεμος κάποια στιγμή θα τελειώσει. Και επειδή μας ανησυχεί ότι την επόμενη μέρα εκτός του ότι θα μετρούμε τις ανθρώπινες ζωές που χάθηκαν θα έχουμε να αναμετρηθούμε με νεοφασιστικά κινήματα, που είτε λέγονται Αζόφ, είτε Χρυσή Αυγή, είτε ΕΛΑΜ αναμένουμε από κόμματα με πολιτικές να σταθούν ανάχωμα. Όχι με εφηβικές εξάρσεις, αλλά με κινήσεις ουσίας που δίνουν τη δυνατότητα να ακουστούν αλλά και να αλλάξουν πράγματα. Αυτό θα πρέπει να έχει κατά νου και το ΑΚΕΛ, αν πράγματι θέλει να διατηρήσει τον ιστορικό του ρόλο και όχι να θεωρείται ένας αιώνιος έφηβος.

economidou@kathimerini.com.cy

Η μεγάλη εικόνα

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

«Οι νεκροί βρομούσαν από ‘να μίλι μακριά, ήταν ανελέητο το τελευταίο καλοκαίρι» έγραψε ο Λεβκίος Ζαφειρίου. Το θυμήθηκα βλέποντας τις ανατριχιαστικές εικόνες από την Μπούτσα. Άνθρωποι νεκροί με πολιτικά ρούχα. Ένα πτώμα δίπλα από ένα ποδόπλατο, ένα άλλο καλυμμένο με μια κουβέρτα, λίγο πιο πέρα άλλο ένα με κερνέιο πρόσωπο. Κάτι ανάλογο έγινε κι εδώ εκείνο το «ανελέητο καλοκαίρι». Οι νεκροί βρώμαγαν από ένα μίλι μακριά, γιατί αφέθηκαν άταφοι στα περβόλια του Καραβά και της Λατίθου. Τέλος Αυγούστου μάζευαν ακόμα τουμπανιασμένα πτώματα, θύματα της αγριότητας ενός εισβολέα που σκότωσε, βίασε, έκαψε και λεπλάττισε εν ονόματι της υπεράσπισης της μειονότητας. Αν μας θυμίζει κάτι, καλώς μας το θυμίζει. Έτσι θα έπρεπε τουλάχιστο, καθώς οι αναλογίες της τότε Τουρκίας με τη σημερινή Ρωσία είναι πολλές.

«Αυτό είναι γενοκτονία, η εξάλειψη ενός ολόκληρου έθνους» δήλωσε ο δημοκρατικά εκλεγμένος ηγέτης της Ουκρανίας. Δεν αρέσει σε κάποιους ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι. Αλλά αναρωτιέμαι, από πότε τέτοιου είδους κρίσεις καθορίζουν τη διεθνή νομιμότητα; Το μείζον είναι αυτό που συμβαίνει στην Ουκρανία. Επί του εδάφους. Στη Μαριούπολη, η οποία μοιάζει πλέον με ερειπίων. Με μαύρα κουφάρια στη θέση των κτιρίων όπου πριν λίγο καιρό έσφυζαν από ζωή. Δεν έμεινε τίποτε. Μόνο η μυρωδιά του θανάτου και κάποιες κοφτές πληροφορίες που ακούγονται σαν ριπές πολυβόλου: 7,1 εκατομμύρια εκτοπισμένοι, 4,2 εκατομμύρια πρόσφυγες στο εξωτερικό, εγκλήματα πολέμου κατ’ εντολήν του Πούτιν.

Κάποια στιγμή η Ιστορία θα κάνει την αποτίμηση και θα μάθουμε αν πρόκειται για ένα τρελό, ένα εγκληματία ή για ένα μεγαλομάνη που ονειρεύεται την αναβίωση της Σοβιετικής Ένωσης με τα χρώματα της Ρωσίας. Έναντι οιουδήποτε τιμήματος και χωρίς να λογαριάζει ηθική, νόμους και δίκαιο. Ένας δικτάτορας που στηρίζεται σε μια κάστα ολιγαρχών. 6.000 νοματσίοι, «ο κύκλος του Πούτιν», σύμφωνα με την επικαιροποιημένη λίστα του Ιδρύματος Αλεξέι Ναβάλνι λυμαινόνται τη χώρα με την ανοχή ενός ευνοχισμένου λαού. Η Σβετλάνα Αλεξέβιτς, βραβευμένη με Νόμπελ Λογοτεχνίας, ρωτήθηκε από το Βήμα το 2016: «Είπατε ότι η “κόκκινη αυτοκρατορία” χάθηκε αλλά ότι ο λεγόμενος “κόκκινος άνθρωπος” εξακολουθεί να υπάρχει. Πού φαίνεται αυτό σήμερα;». Κι εκείνη απάντησε, προφητικά δυστυχώς: «Για το ότι έχει επιζηήσει ο “κόκκινος άνθρωπος” δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία. Αρκεί να παρακολουθήσετε λίγο ρωσική τηλεόραση ή να πάτε στη ρωσική επαρχία και να μιλήσετε με έναν από τους 99% που στηρίζουν τον Βλαντίμιρ Πούτιν. Και τότε θα μάθετε πως μας περιστοιχίζουν εκθροί, πως τη Ρωσία πρέπει να τη φοβούνται, πως η Δύση καταρρέει και η Ρωσία είναι ο σωτήρας της, πως η Κριμαία είναι δική μας...».

Αυτά όμως θα τα κρίνει, αργά ή γρήγορα, η Ιστορία. Προς το παρόν καλούμαστε να πάρουμε θέση σε αυτό που συμβαίνει σήμερα. Τώρα. Απέναντί μας, στις οθόνες μας. Με τους νεκρούς στην Μπούτσα να βρωμάνε από ‘να μίλι μακριά. Αυτή είναι η μεγάλη εικόνα. Χωρίς βεβαιώς να ισχυρίζομαι ότι είναι και η μοναδική εικόνα. Φυσικά και υπάρχει το νεοναζιστικό Τάγμα Αζόφ και όποιος αρνείται τα εγκλήματα που διέπραξε απλώς εθελοτυφλεί. Φυσικά και η Ουκρανία δεν είναι ένα κράτος αγγέλων αλλά χρεώνεται λάθη και δημοκρατικά ελλείμματα που μόνο οι ανιστόρητοι δεν αναγνωρίζουν. Φυσικά, οι Αμερικανοί και το ΝΑΤΟ εξυπηρετούν τη δική τους ατζέντα, αντιμετωπίζοντας χώρες όπως η Κύπρος λες και είναι προτεκτοράτα. Τελευταίο παράδειγμα, το «αίτημά» τους για να δώσουμε τον ρωσικό οπλισμό μας στους Ουκρανούς έναντι ανταλλάγματος. Όλα αυτά ισχύουν, όμως όσο σημαντικά κι αν είναι δεν υπερβαίνουν τη μεγάλη εικόνα: την εισβολή σε μια ανεξάρτητη χώρα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Φρικτά εγκλήματα, χιλιάδες νεκρούς και εκατομμύρια πρόσφυγες, την καταστροφή μιας ολόκληρης χώρας.

Ο Διονύσης Σαββόπουλος το διατύπωσε απλά, αγγίζοντας την ουσία: «Ζητάμε να σταματήσει αυτός ο Αρμαγεδδών. Γιατί, όπως όλοι, αγαπούμε την ειρήνη και τον άνθρωπο. Σαν ενήλικοι που είμαστε και όχι σαν αιώνιοι έφηβοι, -έχει καταντήσει εντελώς μπανάλ αυτό το κλισέ-, σαν ενήλικοι λοιπόν, οφείλουμε κάθε φορά να κατονομάζουμε τον εκάστοτε βομβαρδιστή της ειρήνης, του ανθρώπου, των λαών».

stavros.christodoulou@gmail.com

Μας είπαν μια κουβέντα οι ΗΠΑ και αρχίσαμε να βλέπουμε Patriot...

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Οι Αμερικανοί έκαναν και με τη Λευκωσία μια κουβέντα για στήριξη της Ουκρανίας «με κάθε δυνατό μέσο», περιλαμβανομένης και της αποστολής ρωσικών όπλων, θέμα που απεκάλυψε η «Κ», την περασμένη Κυριακή. Η Λευκωσία επιβεβαίωσε την είδηση, κάνοντας λόγο για «βολιδοσκοπήσεις» από τις ΗΠΑ, κάτι που έγινε με όλες τις χώρες της Ε.Ε. και όχι μόνο, προκειμένου να στηριχθεί η Ουκρανία. Μέχρι εδώ, όλα καλά. Ωστόσο, η αξιολόγηση που έκαναν οι φωστήρες μας ήταν «μάλλον φάλτσα», καθώς έβαλαν στην εξίσωση της βολιδοσκοπήσης των ΗΠΑ, θέμα «αντικατάστασης» μέσω «ανταλλαγμάτων». Προσέγγιση που «θυμίζει Πολωνία», η οποία στο ίδιο ακριβώς πλαίσιο, έκανε μια ανάλογη εκτίμηση, θεωρώντας ότι θα μπορούσε να «προσφέρει» στην Ουκρανία τα πεπαιγμένα ρωσικά αεροσκάφη MiG-29 και να λάβει ως αντάλλαγμα αμερικανικά υπερσύγχρονα αεροσκάφη F-16...

Έτσι ακριβώς και «οι δικοί μας». Είδαν την αμερικανική βολιδοσκοπήση ως ευκαιρία για επιτάχυνση της «απορροσποήσης» (που ορθώς γίνεται ήδη ελλείψει ανταλλακτικών) από τα πεπαλαιωμένα ρωσικά οπλικά συστήματα της Εθνικής Φρουράς. Και έκαναν μάλιστα όνειρα όχι μόνο για αντικατάστασή τους με αμερικανικά υπερσύγχρονα οπλικά συστήματα, αλλά και για τερματισμό του εμπάργκο που εξακολουθούν οι Αμερικανοί να επιβάλλουν κατά της Κύπρου (για lethal weapons).

Όπως ακριβώς ένας αφελής που θεωρεί ότι μπορεί να «χαρίσει» το παλιό του ποδόπλατο και ότι η «δωρεά» αυτή θα εκληφθεί ως εξαιρετική κίνηση, ώστε να δικαιούται να απαιτήσει ένα υπερηχητικό τζετ. Ενδεχομένως και δωρεάν... Τα μυαλά κάποιων φούσκωσαν τόσο πολύ, ώστε άρχισαν να κάνουν και «αμυντικές εξισώσεις», όπως για παράδειγμα: Η Κύπρος θα μπορούσε δάθεν να παραδώσει στην Ουκρανία τα ρωσικά αντιαεροπορικά συστήματα TOR/M1 και BUK-M1-2 και ότι «ο θεός από

το Σικάγο» (βλέπε ΗΠΑ) θα μας τα αντικαταστήσει με το αμερικανικό πυραυλικό σύστημα μεγάλου βεληνικού, PATRIOT.

Κανείς από αυτούς που έκαναν τις «εξισώσεις», δεν μπήκε στον κόπο να σκεφτεί ότι ακόμη και για μια ενδεχόμενη δωρεά ρωσικών οπλικών συστημάτων σε ένα τρίτο κράτος (όπως η Ουκρανία), απαιτείται η συγκατάθεση του κατασκευαστή, δηλαδή της Μόσχας. Και ότι απαιτείται η έκδοση πιστοποιητικού τελικού χρήστη (end user certificate), όπως επισήμανε στην «Κ», ηπηγή με άριστες γνώσεις του θέματος. Συνεπώς, θεωρώ ότι είναι αφέλεια —αν μη τι άλλο— να πιστεύει κανείς ότι η Μόσχα θα έδινε τη συγκατάθεσή της για να «δωρίσουμε» οπλικά συστήματα στην Ουκρανία (έστω και πεπαλαιωμένα), γνωρίζοντας ότι θα χρησιμοποιηθούν εναντίον της...

Αυτό λέει η κοινή λογική, εάν βεβαίως υπάρχει. Αν όμως, έστω για χάρη της συζητήσης, υποθέσουμε ότι το νομικό αυτό ζήτημα μπορούσε να ξεπεραστεί με κάποιον τρόπο, ποιος πραγματικά πιστεύει ότι οι

ΗΠΑ θα έμπαιναν στη λογική να άρουν το εμπάργκο (και για lethal weapons) που επιβάλλουν κατά της Κύπρου και ότι θα μας εξόπλιζαν με υπερσύγχρονα αμερικανικά οπλικά συστήματα, αντικαθιστώντας τον πεπαλαιωμένο ρωσικό μας εξοπλισμό; Και ποιος θα πλήρωνε το κόστος αντικατάστασης της υποτιθέμενης θωράκισης της Κύπρου; Μήπως οι Αμερικανοί; Αυτοί δηλαδή που προτείνουν πλέον την άρση των κυρώσεων κατά της επιτιθείας ουδέτερης στο Ουκρανικό, Τουρκίας; Συνιστώντας μάλιστα την πώληση και μαχητικών αεροσκαφών F-16 στον Ερντογάν;

Τις μεγάλες προσδοκίες κάποιων για τη στάση των ΗΠΑ διέλυσε η ίδια η βοήθος ΥΦΥΠΕΞ των ΗΠΑ, Βικτόρια Νούλαντ. Σημείωσε ότι «συζητάμε με τις δημοκρατίες σε όλο τον κόσμο για τη στήριξη της Ουκρανίας με οποιονδήποτε τρόπο μπορούν, είτε πρόκειται για ανθρωπιστική βοήθεια, είτε για ασφάλεια, είτε για υποστήριξη και οτιδήποτε άλλο». Υπογράμμισε μάλιστα ότι «δεν είναι δουλειά των ΗΠΑ να ζητήσουν

από την Κύπρο, αλλά είναι η Κύπρος που πρέπει να λάβει τις δικές της αποφάσεις για το τι θέλει και τι μπορεί να κάνει».

Δηλαδή εάν η Κύπρος θέλει να δωρίσει τα ρωσικά της όπλα στην Ουκρανία, μπορεί να το πράξει μόνη της. Ούτε λέξη για δωρεάν αντικατάσταση με αμερικανικά όπλα και για άρση του αμερικανικού εμπάργκο. Όλα αυτά, με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα φαντάζουν όνειρα βερνιφών νυχτός. Και καλά κάνουν κάποιοι να κατεβούν από το συννεφάκι τους, να αφήσουν τους Patriot και να προσγειωθούν, με κάθε έννοια της λέξης...

Σημ.: Η Κύπρος αντιμετωπίζει από το 2014 (κυρώσεις κατά Ρωσίας λόγω Κριμαίας) πρόβλημα εξεύρεσης ανταλλακτικών, για τα πεπαλαιωμένα ρωσικά οπλικά συστήματα. Συνεπώς, έχει ήδη αρχίσει η διαδικασία απορροπώσεως των συστημάτων της Εθνικής Φρουράς.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η κατασκευή του Misogynoir

Του **ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ**

Η **ορολογία** «misogynoir» διατυπώθηκε αρχικά το 2008 από την καθηγήτρια Ανθρωπιστικών Επιστημών Moya Bailey και αποτελεί σύμμειγμα των λέξεων «misogyny» και «noir». Η ορολογία παρέχει το εννοιολογικό πλαίσιο για την καλύτερη κατανόηση των πολλαπλών μορφών βίας που αντιμετωπίζουν οι μαύρες γυναίκες-θύματα θεσμικού ρατσισμού και μισογυνισμού στη βάση μιας δομικής αποκλεισμοποίησης που υποκινείται και αναπαράγεται από τα ΜΜΕ με «την κατασκευή της λευκότητας ως το κυρίαρχο σπείριον», όπως τονίζει η ακαδημαϊκός Kalpana Seshadri. Σε ανάρτησή της η Bailey αναφέρει: «Εψαχνα να βρω την κατάλληλη γλώσσα για να περιγράψω την προβληματική εικονοποίηση των μαύρων γυναικών σε τηλεοπτικά προγράμματα ριάλιτι, για να περιγράψω την εξωτικοποίησή τους στη μουσική και στο σινεμά, για να περιγράψω τα προσβλητικά αστεία και hashtags».

Τρία πρόσφατα παραδείγματα misogynoir αφηγημάτων από διαφορετική θέση στο ίδιο φάσμα. Η περίπτωση της Ketanji Brown Jackson που δέχτηκε σωρεία σεξιστικών και ρατσιστικών σχολίων από Ρεπουμπλικάνους γερουσιαστές κατά τη διάρκεια της επικύρωσης της υποψηφιότητάς της για το αξίωμα της δικαστού στο αμερικανικό Ανώτατο Δικαστήριο (η Brown Jackson αναγκάστηκε να υπομείνει ερωτήσεις για το αν έχει κάποια προσωπική ατζέντα στην ενσωμάτωση του Critical Race Theory στο αμερικανικό νομικό σύστημα, καθώς επίσης και κατηγορίες ότι επιδεικνύει προκλητική επείκεια σε θέματα καταδίκης εγκληματιών παιδικής πορνογραφίας). Η περίπτωση των αθλητριών Serena και Venus Williams και η δημόσια προβολή από τη σκηνοθέτρια Jane Campion που δήλωσε ότι ο αγώνας των αδελφών Williams δεν μπορεί να συγκριθεί με τον δικό της, καθώς στην εργασία της καλείται να ανταγωνιστεί άντρες και βεβαίως η περίπτωση της Jada Pinkett Smith με ένα προσβλητικό αστείο για ιατρική πάθηση (ήγεις εβδομάδες μετά την αυτοκτονία της δωδεκάχρονης Rio Allred στην Ιντιάνα εξαιτίας του μπουλινγκ που δεχόταν μετά από τη διάγνωσή της με αλωπεκία) και με το διάσημο πια καστούκι που «ακούστηκε σε όλο τον κόσμο», ένα ιδεολογικό πλαίσιο που λειτουργεί εις βάρος του πραγματολογικού, καθώς εδώ μιλάμε για δυσνητικούς μηχανισμούς αποσιώπησης των μαύρων γυναικών.

Κοινός άξονας και στις τρεις περιπτώσεις είναι η προσπάθεια ελαστικοποίησης της βίας και η οριοθέτηση του misogynoir ως βάσιμη κριτική και ως προϊόν κομωδίας. Στην περίπτωση της Brown Jackson παρακολουθούμε μια σχηματισμένη όπου η εξουσία συμπλέκεται με την έμφυλη βία της πατριαρχίας, στην περίπτωση των αδελφών Williams μια λευκή φεμινίστρια σε επι-

κυριαρχία. Στην περίπτωση της Pinkett Smith παρατηρούμε ένα εξαιρετικά πολύπλοκο σχήμα, μια στιγμή στον χρόνο που δεν μπορεί να απομονωθεί από το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο, καθώς ελλοχεύει ο κίνδυνος απλουστευτικών αναγνώσεων που εξυπηρετούν εντέλει το κυρίαρχο αφήγημα. Εδώ λοιπόν είναι απαραίτητη η διαθεματική ανάλυση σε σχέση με έναν αριθμό θεμάτων:

1) Με την πρόταση νόμου του 2019 «The Crown Act» (Creating a Respectful and Open World for Natural Hair), που απαγορεύει τις διακρίσεις στην εργασία και στην εκπαίδευση. Τόσο σε εταιρικό επίπεδο όσο και στη βιομηχανία, οι μαύρες γυναίκες ιστορικά ήταν υποχρεωμένες να προσαρμόσουν την εμφάνισή τους στην αισθητική νόρμα του λευκού, ευρωκεντρικού επαγγελματικού περιβάλλοντος (σύμφωνα με έρευνα της πλατφόρμας Joy Collective, το 95% των μαύρων γυναικών έχουν αντιμετωπίσει ρατσιστικές συμπεριφορές για τα μαλλιά τους).

2) Με τα αφηγήματα που μιλούν για αξιοπρεπή και αναξιοπρεπή διαχείριση του τραύματος. Στη συγκεκριμένη περίπτωση το misogynoir συνδέεται με την κατασκευή του σχήματος «θυμωμένη μαύρη γυναίκα» και με την απαίτηση όπως υπερπαίζουν υπομονετικά μια ευγενική και συγκαταβατική περσόνα για να μην πέσουν μέσα στο στερεότυπο που έχουμε κατασκευάσει για αυτές, να γελούν όταν δέχονται εξιστική σχόλια, να μη διαμαρτύρονται, να είναι «αξιοπρεπείς», με την πλάνη πως με την κωμωδία ή με την ελευθερία του λόγου έρχεται και η υποχρέωση να γυρίσουν και το άλλο μάγουλο. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι τα ΜΜΕ δεν έπαψαν να εκθειάζουν την ηρεμία και αυτοσυγκράτηση που επέδειξαν τόσο η Brown-Jackson όσο και οι αδελφές Williams.

3) Με το μεθοδολογικό και πραγματολογικό λάθος μιας δυσανάλογης οργής και πώς αυτό εργαλειοποιείται από το λευκό, πατριαρχικό κατεστημένο που έσπευσε να κατασκευάσει ιεραρχίες κακοποιητικής προτεραιότητας μεταξύ σωματικής και λεκτικής βίας, καθώς και από λευκές γυναίκες φεμινίστριες που έγραψαν ότι οι γυναίκες δεν χρειάζονται υπεράσπιση αλλά σεβασμό, σε αντίθεση με μαύρες γυναίκες φεμινίστριες όπως η Roxane Gay, συγγραφέας του εμβληματικού «Bad Feminist», που έγραψε πως έστω κι αν ήταν απογοητευτική και κακοποιητική η αντίδραση του Smith, αυτό που χάνεται στο αφήγημα της λευκότητας είναι το γεγονός πως αυτό που παρακολουθήσαμε ήταν «μια σπάνια στιγμή στην ιστορία όπου κάποιος υπερασπίστηκε δημόσια μια μαύρη γυναίκα».

Ο κ. Χαράλαμπος Σωφρονίου κατέχει διδακτορικό τίτλο στις Σπουδές Φύλου (PhD in Gender Studies) από το Πανεπιστήμιο του Νότινγκχαμ.

Παλαιστίνιοι μουσουλμάνοι περνούν από σημείο ελέγχου της Βηθλεέμ για την προσευχή της Παρασκευής στο τέμενος al-Aqsa στην Ιερουσαλήμ.

Ενέργεια, αγωγοί και ευκαιρίες

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η βοηθός υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Β. Νούλαντ, στη διάρκεια της επίσκεψής της στην Τουρκία, μίλησε στην εφημερίδα «Χουριέτ», 6/4:

- «Είμαστε βέβαιοι ότι είναι

προς το συμφέρον μας να έχουμε ισχυρές σχέσεις μεταξύ Τουρκίας και Ισραήλ, τόσο εμπορικές όσο και ενεργειακές σχέσεις».
- «Θα χρειαστεί να γίνουν νέες ανακαλύψεις αερίου και νέοι αγωγοί στην Ανατολική Μεσόγειο». Στη Λευκωσία μίλησε για τον EastMed: «Πιστεύουμε ότι αυτό είναι πολύ ακριβό, μη οικονομικά βιώσιμο και θα διαρκέσει πάρα πολύ».

Άλλοι ενεργούν με σχέδια και αποστολές, άλλοι περνούν τον καιρό τους διακρύπτοντας ευκολόγία πάσης φύσεως. Στις 5 Απριλίου στην Αθήνα συνομιλίες στο πλαίσιο μιας «τριμερούς» συνάντησης των ΥΠΕΣ Ελλάδας, Ισραήλ, Κύπρου. Σύμφωνα με το ανακοινωθέν, οι συνομιλίες «εστιασθηκαν στην περαιτέρω ενδυνάμωση της στενής τους συνεργασίας σε διάφορους τομείς, όπως η ενέργεια, η πολιτική προστασία, η οικονομία και η καταπολέμηση της τρομοκρατίας με απώτερο στόχο την προώθηση ειρήνης, ασφάλειας, σταθερότητας και ευημερίας στην Ανατολική Μεσόγειο».

Είναι το ίδιο ακριβώς ανακοινωθέν που βγαίνει μετά από κάθε συνάντηση εδώ και τρία χρόνια –τουλάχιστον οι υπηρειακοί παράγοντες δεν κουράζονται να γράψουν κάποιο νέο! Είναι δυνατόν Κύπριος ΥΠΕΣ να συμφωνεί με τη φράση «προώθηση ειρήνης, ασφάλειας, σταθερότητας και ευημερίας στην Ανατολική Μεσόγειο» χωρίς καμιά αναφορά στο άλλο Κυπριακό; Είναι δυνατόν να εκδίδονται ανακοινωθέντα για «ειρήνη, ασφάλεια, σταθερότητα, και ευημερία» ως η Κύπρος να είναι Μάλτα;

Από την άλλη, η εφημερίδα «Τουρκίγιε» (6/4), σε ρεπορτάζ υπό τον τίτλο «Το Ισραήλ επέλεξε τον βορρά για τον αγωγό φυσικού αερίου», γράφει πως «Ισραηλινοί ειδικοί είναι της άποψης ότι η εναλλακτική της ΤΑΒΚ είναι η πιο οικονομική γραμμή για τη μεταφορά αυτού του φυσικού αερίου στην Ευρώπη. Οι

εργασίες για τον αγωγό μήκους 450 χλμ., ο οποίος θα μεταφέρει ισραηλινό φυσικό αέριο στην Ευρώπη μέσω Τουρκίας, έχουν ξεκινήσει».

Σε μια γενικότερη βάση, αν παρακολουθήσει κάποιος τις συνθέσις παρεμβάσεις στη Λευκωσία (πρόεδρος, αρκετοί κομματικοί παράγοντες, οι περισσότεροι ευρωβουλευτές) θα διαπιστώσει ότι συναγωνίζονται ο ένας τον άλλο για το ποιος ασκεί την πιο επιθετική κριτική στην Τουρκία. Ενώ το αποτέλεσμα αυτής της προσέγγισης είναι γνωστό, δεν προβληματιζόμαστε αν πάει κάτι λάθος. Η ρητορεία αυτή αφήνει παγερά αδιάφορους όλους τους άλλους, όπως μάς λένε καθημερινά τόσες εξελίξεις. Αν (οι συνομιλητές μας) δεν σπκώνονται να φύγουν, κλείνουν τα ακουστικά τους. Μας προσέχουν μόνο όταν μιλάμε για κοινά συμφέροντα, για κοινά ευρωπαϊκά ζητήματα, πως η μη επίλυση του Κυπριακού ακρωτηριάζει κάθε ευρωπαϊκή πρωτοβουλία στην Α. Μεσόγειο κοκ. Αλλά για να τα πεις, πρέπει να θέτεις από μόνος σου το ερώτημα: «Ξέρω τι θέλω; Αν δεν ξέρω εγώ, τότε ποιος άλλος θα ξέρει;»

Μέσα σε αυτή την πολιτική σύγχυση, खिलाδες Τουρκοκύπριοι την 1/4 οργάνωσαν μαζικές διαδηλώσεις κάτω από τον τίτλο «όχι στην κοινωνική εξαφάνιση και τη φτώχεια». Στήριξη στην παναπεργία προσέφεραν τα κόμματα της αντιπολίτευσης.

Την προηγούμενη ημέρα ο Μ. Τσαβούσογλου δήλωσε πως «η τουρκική πλευρά έκανε εποικοδομητικές και δημιουργικές ιδέες, καλή προσπάθεια, αλλά η αδιάλλακτη νοστοροπία της ε/κ πλευράς υπονόημεσε όλες τις προσπάθειες λύσης. Αυτή η νοστοροπία, που κατέστρεψε το κράτος εταιρικής σχέσης το 1963, απέρριψε το σχέδιο Ανάν το 2004. Το 2017 εγκατέλειψε το τραπέζι στο Κραν Μοντάνα. Τώρα, όταν είπαμε «η ομοιοσπονδία δεν μπορεί να υπάρξει πλέον» άρχισαν να αγκαλιάζουν αυτό το μοντέλο».

Παραδόξως, δεν υπήρξε κάποια αντίδραση από τον Ν. Αναστασιάδη ή από στενούς συνεργάτες του στο πιο πάνω δηλώσεις Τσαβούσογλου. Η Μινέ Ατλί, η νέα πρόεδρος του

Κόμματος Κοινοτικής Δημοκρατίας (ΤΔΡ)-Κόμμα που πρόκειται στον Μ. Ακιντζί, δίνει μια προοδευτική διάσταση στα πράγματα. Σε συνέντευξη της σημειώνει πως,

«Ο Μ. Ακιντζί έκανε ό,τι μπορούσε για τη λύση του Κυπριακού. Υπεύθυνος για την αρνητική εξέλιξη στη διαδικασία αυτή είναι και ο Νίκος Αναστασιάδης. Αν αυτός έκανε ένα βήμα μπροστά, αυτή τη στιγμή θα κάναμε αυτή τη συνέντευξη σε μια επανειλημμένη Κύπρο. Όμως δεν ήθελε μια δημοκρατία με διαφάνεια και ισορροπίες».

«Όσο πιο πολύ μιλούν για μια λύση δύο κρατών, τόσο περισσότερο πρέπει να μιλούμε εμείς για λύση ΔΔΟ. Όσο πιο πολύ μας υποβάλλουν ότι είμαστε Τούρκοι, τόσο πιο πολύ πρέπει να διεκδικούμε την κυπριακή μας ταυτότητα».

«Στόχος της είναι μια ενωμένη Κύπρος, σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, καλύτερη της κοινότητας της ειρήνης. Όχι μια μονοδιάστατη κοινωνία, αλλά μια πολύχρωμη κοινωνία με διαφορετικά χρώματα, μυρωδιές». (Πηγή: «Διάλογος», συνέντευξη στην Ελ. Κωνσταντίνου), 27/3/22).

Όλα τα πιο πάνω δείχνουν πόσο πολύπλοκα έχουν γίνει τα πράγματα μετά το Κραν Μοντάνα. Αλλά και πόσες δυνάμεις στην τ/κ κοινότητα είναι παρούσες στις προσπάθειες για να μείνει ανοικτός ο δρόμος για την επίλυση. Η ε/κ κοινότητα έμαθε να μη δρα με βάση την πολυπλοκότητα των φαινομένων. Αλλά δυνατότητες υπάρχουν. Οι ευκαιρίες κτίζονται. Η ρεαλιστική ανάλυση της επικαιρότητας δείχνει ότι μετά τις προεδρικές εκλογές του Φεβρουαρίου, 2023 μπορεί να προκύψουν ευκαιρίες. Αλλά για να προκύψουν χρειάζεται η Λευκωσία να εργαστεί με βάση τους κανόνες του παιχνιδιού, όχι με βάση τους πανηγυρικούς της κάθε επετείου. Οι εξωτερικοί παίκτες αναμένουν να δουν κάποιο σήμα. Χωρίς επίλυση του Κυπριακού οι αγωγοί ενέργειας θα τρέχουν ερήμην μας. Χωρίς να αξιοποιούμε τα σημεία των καιρών, κανένας δεν θα μας λάβει στα σοβαρά υπόψη!

www.larkoslarkou.org.cy

Ο Ζελένσκι και η μικροκομματική μικρότητα

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Η ομιλία Ζελένσκι στη Βουλή των Αντιπροσώπων ήταν ακόμα μια ευκαιρία για την κυπριακή πολιτική τάξη να δείξει πώς λειτουργεί σε διαφορετικό σύμπαν από τον υπόλοιπο κόσμο και να αναλωθεί στην προεκλογική μικροπολιτική. Τα δύο μεγάλα κόμματα άδραξαν αυτή την ευκαιρία με ζήλο. Και είναι στη μικροπολιτική μικρότητα ΑΚΕΛ και ΔΗΣΥ που θα ήταν καλύτερα να εστιάζουμε, πέρα από την εύκολη και συναισθηματική αντίδραση για το ότι για δικούς του λόγους ο Ζελένσκι λανθασμένα δεν αναφέρθηκε στην τουρκική εισβολή.

Πρώτον, το ΑΚΕΛ έσπευσε να κοπιάρει την αντιπαράθεση στην Αθήνα με αφορμή την προβολή μινύματος από Ουκρανό ελληνικής καταγωγής που δήλωνε μέλος του ακροδεξιού τάγματος του Αζόφ, ανακοινώνοντας πως δεν θα συμμετείχε

στην Ολομέλεια, αντιγράφοντας το ΚΚΕ αντί τον ΣΥΡΙΖΑ, την αριστερή αξιωματική αντιπολίτευση της χώρας, με τον οποία θεωρητικά έχει ανάλογο ρόλο. Πριν διαφανεί αν το μήνυμα θα μεταδιδόταν και χωρίς να διατηρεί την επιλογή να αποχωρήσει μόνο αν αυτό γινόταν. Τη στιγμή που το ΑΚΕΛ ανέχεται στην πράξη την ενεργό συμμετοχή του ακροδεξιού ΕΛΑΜ στις ισορροπίες της Βουλής. Δεύτερον, ο Αβέρωφ Νεοφύτου έσπευσε να μη δείξει ηθική ανωτερότητα και βύθισε το θέμα στον βούρκο της προεκλογικής, αναδημοσιεύοντας στο Twitter την ανακοίνωση του ΑΚΕΛ με το σχόλιο «Αφορμή βοήθα» και σχολιάζοντας αργότερα, «Κάποιοι συνάδελφοι δεν τίμησαν τη χώρα μας σήμερα, απέναντος. Θα κάνουμε το παν για να μην αμαυρωθεί η στάση αρχών της Κύπρου, εξαιτίας της επιλογής τους». Θα ήταν καλό αν ο κ. Νεοφύτου έδειχνε την ίδια ανησυχία και για

Το ΑΚΕΛ έσπευσε να κοπιάρει την αντιπαράθεση στην Αθήνα με αφορμή την προβολή μινύματος από Ουκρανό, μέλος του ακροδεξιού τάγματος του Αζόφ.

την αμαύρωση της στάσης αρχών της Κύπρου από τους αστερίσκους που επιχείρησε αρχικά να βάλει η κυβέρνηση στην υιοθέτηση των μέτρων. Τρίτο, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης δήλωσε ενοχλημένος για την μη αναφορά Ζελένσκι στην εισβολή, ενισχύοντας την συναισθηματική αντίδραση του κόσμου, ακολουθώντας για ακόμη μία φορά αντί να ηγείται. Η στάση αυτή συνεισέφερε και στα όσα ειπώθηκαν για τη διακοπή –για τεχνικούς λόγους όπως

είπε η ουκρανική πλευρά στην πρόεδρο της Βουλής– της σύνδεσης την ώρα της αναφοράς της Αννίτας Δημητρίου στην Τουρκία.

Η πρόεδρος της Βουλής ήταν η μόνη που ήταν προσεκτική στη διασύνδεση των δύο θεμάτων, επισημαίνοντας στον κ. Ζελένσκι την κυπριακή άποψη πως η λογική των εγγυητριών χωρών είναι απαραίτητη, αν και οι αναλογίες μεταξύ των δύο περιπτώσεων δεν είναι ακριβείς. Επίτηδες δεν ξεκίνησα από τη μη αναφορά Ζελένσκι στην τουρκική εισβολή. Πρώτον, επειδή δεν εκλέγουμε τον Ζελένσκι, αλλά τον Κύπριο Πρόεδρο και τους Κύπριους βουλευτές. Και η αυτοκριτική, για το ποιους εκλέγουμε και το πώς σκεφτόμαστε ως Κύπριοι είναι πάντα πιο χρήσιμη από τον να κλαιγόμεστε για τη στάση των άλλων.

Και δεύτερο, επειδή –για να το πούμε κυνικά– η Ουκρανία χρειάζεται τη συνδρομή, ακόμα και με

ιδιοτελή κίνητρα, της Τουρκίας σε οπλισμό και διαμεσολάβηση.

Και τρίτο, επειδή σύμφωνα με ανεπίσημες πληροφορίες που μετέδωσε ο Γιώργος Χρυσάνθου του Alpha στα ΜΚΔ την Παρασκευή, ο κ. Ζελένσκι είχε δεχθεί συστάσεις από την τουρκική προέβεια στο Κίεβο να μη μιλήσει καν στην κυπριακή Βουλή. Ο μόνος λόγος που μπορούμε σήμερα να επικρίνουμε τον κ. Ζελένσκι είναι η αυθόρμητη συμπάθεια και στήριξη των Ελληνοκυπρίων προς την Ουκρανία που ανάγκασε την πολιτική τάξη να κινηθεί προς τη σωστή κατεύθυνση. Και σίγουρα όχι το ηθικό ανάστημα του ελληνοκυπριακού κατεστημένου που σύρθηκε διαμαρτυρόμενο από το... Ντουμπαί για να αντιδράσει στη ρωσική εισβολή.

Κοινό γνώρισμα της στάσης του ΑΚΕΛ, του Αβέρωφ Νεοφύτου και του Προέδρου Αναστασιάδη ήταν η εξυπηρέτηση των στενών κομ-

ματικών πυρήνων και η επίκληση στο θυμικό των πολιτών.

Ιδιαίτερα τα δύο μεγάλα κόμματα κατάφεραν τις τελευταίες ώρες να βυθιστούν στον λαϊκισμό και την προεκλογική αντιπαράθεση, με πρώτο επιπέδου ανταλλαγές χαρακτηρισμών στα τηλεοπτικά πάνελ για τον Ψυχρό Πόλεμο (με ένα παράδειγμα τη συζήτηση Τορνάρη - Κουκουμά στον Alpha).

Ναι, είχαμε κάθε λόγο να περιμένουμε συγκεκριμένη αναφορά Ζελένσκι στην εισβολή. Όμως το ότι αυτή η διασύνδεση γίνεται από πολύ λίγους εκτός της Κύπρου πρέπει να μας προβληματίσει για την ειλικρίνεια μας, για το πώς μιλάμε στον έξω κόσμο, και για το πολιτικό μας επίπεδο εντός της Κύπρου. Αν υπήρχε κάτι ουσιαστικό να συζητηθεί, αυτό κάθηκε στο τσίρκο των μικροκομματικών ανοσιών.

ykakouris@gmail.com

Κέρδος και όχι ζημιά οι μετανάστες

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«**Ρε κουμπάρε**, φώναξα τον φίλο μου από τη Συρία, έφερε και τους “μαύρους” του, εσάσαν μας το παλίοσπιτο και πλήρωσα πολλά λίγα. Κάθε χρόνο, έφερνα τον κουμπάρο από τη Χώρα, τον πλήρωνα ένα καρατέλο λίρες και πριν μπει ο χειμώνας, ξεκινούσαν να πέρνουν οι σουβάδες και να τρέχουν τα δώματα». Στην κουβέντα του καφενέ, οι αποκαλύψεις δεν είχαν τέλος, για την εκμετάλλευση ή αλλιώς για την εργοδότηση ποικιλοτρόπως αλλοδαπών, οι οποίες συνοδεύτηκαν και από πικάντικες λεπτομέρειες. Πικρές αλήθειες, οι οποίες συνήθως κρύβονται κάτω από χαλί του καθωπρεπισμού και τις ανήθηκνς θηκής της κυπριακής κοινωνίας, η οποία αρέσκεται να κοροϊδεύει τον εαυτό της.

Μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης, έφθασαν στην Κύπρο χιλιάδες άνθρωποι με απίστευτα ακαδημαϊκά προσόντα, αλλά και πολλές εκατοντάδες νεόπλουτοι «άρπαγες», με πολλά εκατομμύρια δολάρια στην τσέπη. Οι μορφωμένοι, με τον ένα ή άλλο τρόπο, «εκδιώχθηκαν» σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, αφού δεν μπορούσαν να βρουν δουλειά ή δεν είχαν την πολυτέλεια να μάθουν ελληνικά. Γιατροί, εργάζονταν ως νοσοκόμοι, αρχιτέκτονες και αρχαιολόγοι, ως εργάτες, αξιωματικοί ως οδοκαθαριστές και ούτω καθεξής. Τα χρόνια πέρασαν, οι λεγόμενοι ολιγάρχες, οι οποίοι ποτέ δεν έμαθαν ελληνικά, έφεραν τα αμαρτωλά διαβάτηρια, ανέτρεψαν με τα υψηλά επιτόκια τις τράπεζες, έφεραν το κούρεμα των καταθέσεων και «μέθυσαν» με την ασυδοσία τους αμαρτωλούς Κύπριους, οι οποίοι μια ζωή έψαχναν για την «αρπακτή».

Στο νησί των Αγίων και του παραδείσιου ήλιου, έφθασαν από τις ανατολικές χώρες και πολλοί ονειροπόλοι του ελληνισμού, οι οποίοι ωστόσο δεν είχαν γεμάτες τις τσέπες με ρούβλια και δολάρια. Με το δυνατό μυαλό τους και την άπιστευτη εργατικότητα τους, κατάφεραν και να μάθουν ελληνικά και να ενταχθούν στην κοινωνία. Ωστόσο, το σύστημα δεν τους αφήνει να ησυχάσουν, αφού τους ταλαιπωρεί με τη γραφειοκρατία. Το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι με τα παιδιά τους, τα οποία δύσκολα μπορούν να πάρουν την υπηκοότητα, με αποτέλεσμα να πλέκονται σε απίστευτες ταλαιπωρίες στις συναλλαγές τους με τη διοίκηση. Παρόλα αυτά, υπάρχουν φωτεινές εξαιρέσεις, όπως αυτές παρουσιάστηκαν κατά την παρέλαση της 25ης Μαρτίου, όπου παιδιά με διαφορετικό χρώμα και χαρακτηριστικά, κρατούσαν την κυπριακή και ελληνική σημαία και με περηφάνεια διαλαλούσαν ότι «Έλληνες είναι όσοι μετέχουν της ελληνικής παιδείας» σύμφωνα και με τον Ισοκράτη.

Στην Ελλάδα, πριν δύο και πλέον δεκαετίες, μετανάστευσαν μαζικά στη χώρα, δεκάδες χιλιάδες Αλβανοί - Έλληνες της Βορείου Ηπείρου και δεκάδες χιλιάδες Πόντιοι - Έλληνες από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, οι οποίοι στην ουσία έκτισαν τη νέα Ελλάδα. Ανέγειραν τις υποδομές για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, ενώ κάλυψαν και ένα τεράστιο κενό σε εργατικά χέρια. Στην Ελλάδα, με ένα μαγικό και καθόλου οργανωμένο τρόπο, οι ομογενείς έμαθαν όλοι ελληνικά και εντάχθηκαν στην κοινωνία. Σε αυτό το άτυπο εγχείρημα εντάχθηκαν και πολλοί μετανάστες από αφρικανικές χώρες, με καλύτερο παράδειγμα τον παγκόσμιο μπασκετμπολίστα, τον Γιάννη Αντετοκούνμιο. Στη Γερμανία πριν από μερικά χρόνια έγινε μια μελέτη για το μέλλον του ασφαλιστικού συστήματος της χώρας, η οποία κατέληξε σε δύο συμπεράσματα. Είτε έπρεπε να «εισάγονται» κάθε χρόνο μέχρι και πέντε εκατομμύρια εργαζόμενοι, είτε να αυξηθεί το όριο αψυπνέρτησης μέχρι τα 70 έτη. Οι Γερμανάδες, οι οποίοι ξέρουν πολύ καλά το δικό τους συμφέρον, εκμεταλλεύτηκαν στο έπακρο την οικονομική κρίση στα κράτη της Νότιας Ευρώπης και άρπαξαν τα «δυνατά μυαλά» των φτωχών χωρών. Ερευνητές, γιατροί, νοσοκόμοι, δικηγόροι, λογιστές αλλά και εκατομμύρια εξειδικευμένοι εργάτες, δουλεύουν εδώ και χρόνια στις βιομηχανίες της ισχυρότερης μέχρι στιγμής χώρας της Ευρώπης. Σε αυτό το άγριο παιχνίδι, μπήκαν και οι μορφωμένοι μετανάστες από αιματοβαμμένες χώρες, όπως η Συρία. Απαραιτήτη προϋπόθεση για εργασία στη Γερμανία, είναι η γνώση της γερμανικής γλώσσας, εκπαιδευτική διαδικασία, η οποία υλοποιείται με γενναιοδωρές χορηγίες του κράτους. Πριν από μερικά χρόνια ο μακαρίτης Σωκράτης Χάσικος ανέφερε ότι είναι καλό να ενσωματώσουμε πρώτα τους χριστιανούς μετανάστες και «έπεσαν για να τον φάνε», καλώς ή κακώς, όλοι οι λεγόμενοι ευαίσθητοι πολίτες για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σήμερα που γίνεται το «σώσε» στο Πουρνάρα, με τους Αφρικανούς μετανάστες, η σιωπή και τα συνθήματα έρχονται να αντικαταστήσουν τη λογική. Η επόμενη μεγάλη μεταναστευτική πρόκληση για την Κύπρο ακούει σήμερα στο όνομα των Ουκρανών. Καλό θα είναι, αντί να στοιβαχθούν οι άνθρωποι αυτοί σε παραπήγματα, να αρχίσει μια σοβαρή προσπάθεια να μάθουν ελληνικά και να ενσωματωθούν στην κυπριακή κοινωνία, όσοι βεβαίως μπορούν. Και αυτοί οι πονεμένοι άνθρωποι να αισθάνονται χρήσιμοι και η κυπριακή Πολιτεία και οικονομία, να καταγράφουν «κέρδη».

kaparispan@yahoo.gr

Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση: Ο δρόμος προς την κόλαση είναι στρωμένος με καλές προθέσεις

Του **ΜΕΝΕΛΑΟΥ Α. ΜΕΝΕΛΑΟΥ**

Πολλοί είχαν καλές προθέσεις γύρω από την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Σίγουρα δεν είναι καθόλου εύκολο. Οι πολιτικοί ζυγίζουν τις προοπτικές έναντι του οικονομικού και πολιτικού κόστους μιας τέτοιας μεταρρύθμισης. Να αρκεστούν στο τι είναι αρκετό ή στο τι θα μπορούσε να είναι βιώσιμο εντός ενός μακρύου χρονικού ορίζοντα; Το καλό νέο είναι ότι η γνώση επί αυτών των θεμάτων είναι μεγάλη. Η γνώση όμως είναι όσο πολύτιμη, όσο η ικανότητά μας να δράσουμε μέσω της. Αν μιλήσουμε με όλους/ες τους/τις υπουργούς Παιδείας θα μας πουν ότι έχουν εκπονήσει αρκετά στρατηγικά σχέδια για αλλαγή. Το πρόβλημά τους είναι στην υλοποίηση. Γιατί;

Πρώτο, πρόκειται για μια αλλαγή μεγάλης κλίμακας. Εμπλέκει από τα νηπιαγωγεία μέχρι τα πανεπιστήμια. Επίσης, όλοι έχουμε περάσει μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα, συνεπώς όλοι έχουμε και μια γνώμη επί του θέματος. Όλοι υποστηρίζουμε την αλλαγή, μέχρι να επηρεάσει το δικό μας παιδί ή τα δικά μας συμφέροντα. Ακόμα και έντονοι υποστηρικτές της αλλαγής, μπορεί να αλλάξουν γνώμη, μόλις καταλάβουν τι σημαίνει και τι περιλαμβάνει. Οι νόμοι, οι δομές και οι υποδομές που πρέπει να αλλάξουν είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου. Από κάτω κρύβονται οι σημαντικότερες δυσκολίες της αλλαγής. Συμφέροντα, πεποιθήσεις και φοβίες.

Είναι συνεπώς σημαντικό να καταφέρουν όσοι θέλουν να επιφέρουν την αλλαγή, να βοηθήσουν τα ενδιαφερόμενα μέρη να αναγνωρίσουν τι πρέπει να αλλάξει, να κτίσουν μια κοινή κατανόηση και ιδιοκτησία της προσπάθειας. Πρέπει επίσης να αφιερωθούν πόροι, να κτιστεί η ικανότητα εντός του οικοσυστήματος της εκπαίδευσης, και να δημιουργηθεί κλίμα και κουλτούρα καινοτομίας και ανάπτυξης παρά της ξερής συμμόρφωσης με οδηγίες και συστάσεις. Θα πρέπει να αντιμετωπίσουν θεσμικές δομές που κτιστήκαν γύρω από συμφέροντα των εκπαιδευτικών παρά των εκπαιδευομένων. Είναι αναμενόμενο ότι η προώθηση διαφορετικών προτεραιοτήτων θα επηρεάσει δυσμενώς κάποιες υπο-ομάδες. Κάποιοι θα χάσουν την επιρροή που ασκούν

στην εξουσία κ.α. Συνεπώς είναι λογικό, το στάτους κβο να έχει πολλούς προστάτες. Η αλλαγή χρειάζεται ευρεία πολιτική στήριξη.

Δεύτερο, σε μια τέτοια μεταρρύθμιση υπάρχει ένας μεγάλος βαθμός αβεβαιότητας σε σχέση με το όφελός της. Ο βαθμός είναι έντονος λόγω και των πολλών διαφορετικών ομάδων που εμπλέκονται: μαθητές, εκπαιδευτικοί, γονείς, εργοδότες και συντεχνίες. Υπάρχει επίσης αβεβαιότητα που σχετίζεται με το κόστος, αφού οι δαπάνες για υποδομές μπορεί να εμπλέκουν διάφορα μέρη, καθένα να προσπαθεί να μειώσει το δικό του κόστος και εμπλοκή στις αλλαγές. Μια καθαρά «λογιστική» ανάλυση κόστους-οφέλους είναι προβληματική, λόγω των πολλών αστάθμητων παραμέτρων που εμπλέκονται και επηρεάζουν τη φύση και το μέγεθος των αλλαγών. Η αποτελεσματικότητά τους δε είναι μακροχρόνια, ενώ άρα είναι δύσκολο να αναγνωριστούν ξεκάθαρα άμεσα αποτελέσματα.

Τρίτο, Η αντίσταση στην αλλαγή από τους εκπαιδευτικούς. Γενικά η κοινωνία εκτιμά τους εκπαιδευτικούς. Ο καθένας συνήθως θα υπερασπιστεί τον δάσκαλο του παιδιού του παρά τα όποια παράπονα από το εκπαιδευτικό σύστημα. Σε κάθε περίπτωση η κοινωνία δειχνει να εμπιστεύεται περισσότερο τους εκπαιδευτικούς παρά τους πολιτικούς. Συνεπώς, η όποια αντίσταση συνήθως έχει αποτέλεσμα και αλλαγή χωρίς τη συνεργασία των εκπαιδευτικών δεν γίνεται. Έχουν τη δυνατότητα να εμποδίσουν την προσπάθεια κατηγορώντας τους πολιτικούς για «πειράματα», «κακά σχεδιασμένες πολιτικές» κ.ά. Για να είμαστε δίκαιοι, δεν είναι λίγες οι φορές που έχουν δίκαιο. Αυτοί είναι που υπομένουν και υποφέρουν πολλές φορές, από αποσπασματικές και μη καλά μελετημένες αλλαγές που προέκυψαν όχι έχοντας το συμφέρον των εκπαιδευομένων στο επίκεντρο. Επίσης πολλές από αυτές τις αλλαγές αγνόησαν την εμπειρία και την εμπειρογνομήσουν των ιδίων των εκπαιδευτικών. Άρα, η πιο εύκολη διέξοδος, είναι η αντίσταση ή/και η αποστασιοποίηση.

Τέταρτο. Όπως προανέφερα, υπάρχει μια χρονοκαθυστέρηση, μεταξύ του πότε επενδύεις και του πότε αποκομίζεις όφελι από μια τέτοια

μεταρρύθμιση. Αυτό από μόνο του περιπλέκει το ζήτημα. Οι πολιτικοί κύκλοι είναι σαφώς μικρότεροι και ενώ μπορεί κάποιος να αναμένει αλλαγές μέσα σε πέντε χρόνια, οι συστηματικές αλλαγές και τα σημαντικά οφέλη θα έρθουν σε μεγαλύτερο βάθος χρόνου. Πολλές κυβερνήσεις ζημιώνουν πολιτικά από τις επιδιωκόμενες αλλαγές. Αυτός είναι ίσως και ο λόγος που πολλές μεταρρυθμίσεις, παγκοσμίως, δεν αξιολογούνται ως προς την τελική επίδρασή τους.

Πέμπτο. Ο τρόπος που διαχειριζόμαστε και κυβερνούμε το σύστημα. Η δημόσια εκπαίδευση εφευρέθηκε κατά τη βιομηχανική εποχή όπου οι επικρατούσες νόρμες ήταν η τυποποίηση και η συμμόρφωση. Ήταν αρκετό, να εκπαιδεύεις τον κόσμο σε ομάδες, μια φορά στη ζωή τους. Η διδασκτέα ύλη αποφασίστηκε από την κορυφή της πυραμίδας και μεταφέρθηκε μέσω πολλών στρωμάτων μέσα στην τάξη. Αυτή η δομή, κάνει την αλλαγή μια πολύ αργή διαδικασία. Ακόμα και τα πιο ευέλικτα κράτη, αλλάζουν τη διδασκτέα ύλη περίπου κάθε 6-7 χρόνια. Η αλλαγή όμως που συντελείται σε όλα τα επιστημονικά πεδία καθιστά αυτό το ρυθμό πολύ αργό. Με λίγα λόγια, οι ρυθμοί των αλλαγών στις κοινωνίες μας, ξεπερνούν κατά πολύ τη συστημική μας ικανότητα να τις προλάβουμε. Και επειδή οι γρήγοροι ρυθμοί γίνονται γρηγορότεροι, η ανικανότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων να επιταχύνουν, τα κάνει να φαίνονται ως δυσκίνητοι δεινόσαυροι εντελώς ασύνδετοι με το τι γίνεται στην υπόλοιπη κοινωνία.

Θα μείνω ως εδώ. Η εμπειρία και η βιβλιογραφία καταγράφουν τρόπους για να ξεπερασούν τα πιο πάνω. Θα υπογραμμίσω όμως το πιο σημαντικό ίσως βήμα που είναι η εμπλοκή των εκπαιδευτικών από τη φάση του σχεδιασμού. Αν αποτύχουμε να τους εμπλέξουμε στη φάση του σχεδιασμού, as μην περιμένουμε να βοηθήσουν στη φάση της υλοποίησης.

Ο κ. Μενέλαος Α. Μενελάου είναι προϊστάμενος Υπηρεσίας Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Οι απόψεις που εκφράζονται είναι προσωπικές.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥ

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Δεσποτισμός και μαφιοκρατία (II)

Μια βασική θέση των φιλελευθέρων είναι ότι δεν μπορεί να υπάρξει πολιτικός φιλελευθερισμός χωρίς οικονομικό φιλελευθερισμό, χωρίς δηλαδή ελεύθερη οικονομία στις αγορές. Όπου δεν λειτουργεί ελεύθερα η αγορά, εκεί υπάρχει και έλλειμμα δημοκρατίας. Στην ουσία, η ελεύθερη αγορά δεν εγγυάται μόνο την ομαλή λειτουργία της οικονομίας, αλλά πρωτίστως την ομαλή λειτουργία του πολιτικού πλουραλισμού και του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Εκεί έγκειται και η σημαντικότερη διαφορά ανάμεσα στα φιλελεύθερα και στα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα. Η σοσιαλδημοκρατία, ενώ υποστήριζε τις φιλελεύθερες πολιτικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, ήταν αντίθετη στην ελεύθερη αγορά, προωθώντας τη δημόσια επιχειρηματικότητα, σε ένα μεγάλο βαθμό μέσω της εθνικοποίησης ιδιωτικών επιχειρήσεων. Αυτό διατυπώθηκε και θεωρητικά από όσους επιχειρήσαν να διαχωρίσουν τον πολιτικό από τον οικονομικό φιλελευθερισμό. Ο διαχωρισμός αυτός εδράζεται κυρίως

στην θηκή της κοινωνικής αλληλεγγύης και ισότητας, η οποία, σύμφωνα με τους σοσιαλδημοκράτες, εκφράζει τη βασική αρχή του πολιτικού φιλελευθερισμού. Ο σοσιαλιστικός «κρατισμός» θεωρήθηκε ως ακρογωνιαίος λίθος της κοινωνικής πρόοδου. Τον μύθο αυτό κατέρριψε πολύ νωρίς, πριν καν επικρατήσουν τα σοσιαλιστικά κόμματα στην Ευρώπη γύρω στα 1980, ο σοσιαλιστής πολιτικός φιλόσοφος Νίκος Πουλαντζάς. Στο τέταρτο μέρος του έργου του «Το κράτος, η εξουσία, ο σοσιαλισμός» (1978), με τίτλο «Η παρακμή της δημοκρατίας. Ο αυταρχικός κρατισμός», ο Πουλαντζάς περιγράφει με εύλογη τρόπο πώς μπορεί το σοσιαλιστικό εγχείρημα να αποτύχει και να εκφυλιστεί το πολιτεύμα σε έναν ήπιο ολοκληρωτισμό. Ελλείψει καλύτερου όρου, ο πολιτικός στοχαστής ονομάζει την κρατική αυτή μορφή «αυταρχικό κρατισμό». Ο όρος αυτός δείχνει τη γενική τάση μιας μεταβολής που οδηγεί στην οριστική παρακμή των θεσμών της πολιτικής δημοκρατίας.

Αποτυπώνει την εντεινόμενη μονοπάληση από το κράτος του συνόλου των τομέων της κοινωνι-

κο-οικονομικής ζωής. Αυτή η μονοπάληση συνοδεύεται από έναν δρακόντειο και πολύμορφο περιορισμό των λεγόμενων «τυπικών» ελευθεριών.

Όπως και στα ολοκληρωτικά συστήματα, έτσι και στον αυταρχικό κρατισμό βασικό χαρακτηριστικό είναι η απουσία πολιτικού πλουραλισμού που οδηγεί στην απόρριψη της κυριαρχίας ενός κόμματος. Πώς όμως μπορεί αυτό να συμβεί σε περιβάλλον κοινοβουλευτικής δημοκρατίας; Ο Πουλαντζάς παρακάμπτει τα ιδεολογικά ζητήματα και εξηγεί ευθὺς εξ αρχής ότι το Κυρίαρχο Μαζικό Κόμμα δεν είναι ένας ιδεολογικός χώρος, αλλά το σύνολο των ατόμων που επωφελούνται από την άλωση του κράτους, ανεξαρτήτως κόμματος. Είναι το κόμμα της δημόσιας διοίκησης και των δημοσίων υπαλλήλων, το κόμμα του κρατικοδιδαιτου καπιταλισμού και των δημοσίων επιχειρήσεων. Το κόμμα αυτό δεν ελέγχεται από τους εκλεγμένους βουλευτές του, αλλά από αφανείς κομματικούς βαρόνους όλων των αποχρώσεων. Στέκεται δίπλα και υπάρχει παράλληλα με τον κρατικό μηχανισμό, από τον οποίο απομυζά

τον κρατικό πλούτο, στρεβλώνοντας τις λειτουργίες της δημόσιας υπηρεσίας. Σκοπός του είναι απλά και κυνικά η άλωση του κράτους. Μάλιστα θα προσπαθήσει κάποιος να βρει ιδεολογικό ή άλλο έρεισμα. Το παράδοξο μάλιστα είναι ότι το κόμμα αυτό λειτουργεί χάρη σε έναν εθελοδολικό μηχανισμό χάρη στον οποίο δεν χρειάζεται να κινητοποιηθεί ιδιαίτερα ο κομματικός ή ο παρακομματικός μηχανισμός για να επιβάλει την πρακτική της άλωσης του κράτους. Το κυρίαρχο μαζικό κόμμα συγκροτείται, παρατηρεί ο Πουλαντζάς, από μια διπλή κατεύθυνση μετακίνησης ψηφοφόρων. Ταυτόχρονα με τους κομματικούς διορισμούς παρατηρείται και μια είσοδος στα κομματικά γραφεία δημόσιων υπαλλήλων και λειτουργών. Επομένως δεν είναι μόνο το κόμμα που διεισδύει στην δημόσια υπηρεσία αλλά και η δημόσια υπηρεσία που εισχωρεί στο κόμμα. Δημιουργείται έτσι μια κομματικοκρατική οντότητα η οποία κερδίζει διαρκώς τις εκλογές, σε περιβάλλον διαφάνειας και εκτεταμένης διαφθοράς. Ανεξάρτητα λοιπόν από το ποιο επίσημο κόμμα κερδίζει τις εκλογές, το σκιάδωες κυρίαρχο

μαζικό κόμμα είναι μόνιμα στην εξουσία.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μια αυξανόμενη αστυνόμευση τόσο του χώρου της δημόσιας υπηρεσίας όσο και του δημόσιου χώρου γενικότερα. Όπως για την ανάληψη δημοσίου έργου απαιτείται η ένταξη στην παρακρατική μαφιοκρατία, έτσι και στο σκιάδωες μαφιοκρατικό σύστημα δεν αρκεί ένας πολίτης να ανήκει στο κυβερνών κόμμα για να διοριστεί, πρέπει ταυτόχρονα να έχει άκρες και στο μαφιοκρατικό σύστημα. Σε αυτές τις συνθήκες, η κατάληψη μπορεί να έχει δύο μορφές. Εάν μια χώρα διαθέτει δημοκρατική παράδοση με θεσμούς, οι οποίοι, παρότι παραγκωνίζονται, δεν παύουν ποτέ να ισχύουν, η αποκατάσταση είναι εφικτή με σχετικά λιγότερο κόστος για τη δημοκρατία. Είτε καθίσταται δυνατή μια επεξεργασία «καθαρών χειρών» για να εξυγιανθεί σε κάποιον βαθμό το σύστημα, είτε η χώρα οδηγείται σε κρίση και χρεοκοπία, οπότε τα νηπία της αναλαμβάνουν τελικά νέες δυνάμεις εξυγιάνους. Εάν όμως αυτό δεν ισχύει, όπως στη Ρωσία του Πούτιν, χώρα με κατ' εξοχήν παράδοση αυταρχισμού της εξουσίας,

τότε το κυρίαρχο μαζικό κόμμα ταυτίζεται με το επίσημο κόμμα εξουσίας. Το κόμμα αυτό μπορεί να επιβάλει έναν εκ των πραγμάτων μονοκομματισμό, φημιώνοντας συσαστικά κάθε αντιπολιτευόμενη φωνή. Η χώρα τότε οδηγείται στον δεσποτισμό και στην πλήρη αναιρεση των πολιτικών ελευθεριών, η δε οικονομία της περνάει στα χέρια του αρχιμαφιόζου της μονοκομματικής εξουσίας και στους βαρόνους του. Μια τέτοια δικτατορία μπορεί να πέσει μόνο εφόσον τα πλούτη που παράγει η χώρα είναι αρκετά ώστε να ικανοποιήσουν τις ορέξεις της κλάσης της διευρυμένης κρατικής διοίκησης, των οικογενειών τους και όσων πρόσκεινται σε αυτές. Την αρχή δε του τέλους της σηματοδοτεί η αυξανόμενη ανάγκη για ενίσχυση των κατασταλτικών μηχανισμών. Κάτι τέτοιο σημαίνει ότι οι οποδοί του δικτάτορα δεν τον ακολουθούν πλέον εθελοδολικά.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

«ΑΝΑΔΑ-ΣΩΖΩ», είναι ο τίτλος της δράσης, τελικά τι είναι αυτό που πραγματικά σώζουμε, τη φύση ή την ψυχή μας, κάνοντας αυτή την πράξη; Νομίζω και τα δύο, τα οποία είναι στενά συνδεδεμένα.

Μια μέρα στην Πλατανιστάσα για καλό σκοπό

Το πρόγραμμα «ΑΝΑΔΑ-ΣΩΖΩ» πραγματοποιείται από το 2010 και είναι μία κοινή δράση της SppMedia και της ΟΠΑΠ Κύπρου

Της ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ

Κάθε καινούργιο δέντρο που φυτεύεται είναι ένα βήμα για ένα πιο ανθρώπινο περιβάλλον, κάθε δέντρο που φυτεύεται είναι ένα ακόμα χρυσό νόμισμα στον κουμπαρά της γης και όπως λέει μια παροιμία μας «Όπου πλάτανος εκεί και νερό!». Και έτσι φέτος μπορούμε να προσθέσουμε και όπου Πλατανιστάσα, εκεί και η σκαπάνη των ανθρώπων της ΟΠΑΠ Κύπρου και του Ομίλου SppMedia. Πιστοί στο ραντεβού που δίνουν από το 2010 οι δύο όμιλοι, όταν για πρώτη φορά το κοινό πρόγραμμα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης «ΑΝΑΔΑ-ΣΩΖΩ» έγινε πράξη. Έτσι, νωρίς το πρωί της Τετάρτης, 6 Απριλίου, εργαζόμενοι από τις δύο εταιρίες ξεκίνησαν για την όμορφη κοινότητα της Πλατανιστάσας, στην ορεινή Λευκωσία, για να δεντροφυτεύσουν περιοχές την οποία υπέδειξαν οι αρμόδιες υπηρεσίες, πάντοτε υπό την επίβλεψη του Τμήματος Δασών. Η όμορφη ημέρα και φυσικά ο πράσινος στόχος του προγράμματος ήταν σε απόλυτη συμφωνία με το περιβάλλον του καταπράσινου Τροόδου και των φιλόξενων κατοίκων της κοινότητας της Πλατανιστάσας, όπως ορίζει άλλωστε η διαχρονική παράδοση της Πιτσιλιάς.

Εργασία και χαρά

Η Πλατανιστάσα μάς υποδέχθηκε νωρίς το πρωί, διά του κοινοτάρχη της Σάββα Ε. Μέντζη και μελών του Κοινοτικού Συμβουλίου Πλατανιστάσας, μερικά θερμά λόγια και αμέσως αναλάβαμε δράση. Ανά ομάδες και περιοχές ευθύνης που μας υποδείχθηκαν οι τσάπες και τα φτυάρια πήραν «φωτιά»... που το αποτέλεσμά της όμως θα είναι μία ακόμη πιο πράσινη Πλατανιστάσα. Ως το μεσημέρι φυτεύτηκαν από τους εθελοντές εργαζόμενους των δύο ομίλων συνολικά 200 δέντρα, 60 άγρια πεύκα, 60 ήμερα πεύκα, 60 δέντρα δάφνης και 20 κέδροι. Φυσικά, η όλη εργασία και χαρά... και έτσι μετά το πέρας της δεντροφυτεύσης, και όπως μας είχε ανακοινωθεί από τον κ. Μέντζη, ξεκίνησε η ξενάγησή μας στην όμορφη αυτή κοινότητα της Πιτσιλιάς. Ρόλο ξεναγού ανέλαβε ο ίδιος ο κοινοτάρχης, με τον οποίο κατευθυνθήκαμε στον συντηρημένο Νερόμυλο της Πλατανιστάσας και επισκεφθήκαμε το μικρό μουσείο που υπάρχει στον χώρο, στο οποίο ο επισκέπτης μπορεί να μάθει για την ιστορία του και το πόσο ζωτικής σημασίας ήταν για την κοινότητα μία τέτοια υποδομή. Ο Νερόμυλος της Πλατανιστάσας είναι ένα εξαιρετικό δείγμα νερόμυλου, σπάνιας ομορφιάς. Βρίσκεται σχεδόν ένα μέτρο πάνω από την κοίτη του ποταμού, στη νότια πλευρά του, απέναντι από ένα καταπράσινο από φουντουκιές και καρυδιές, πανέμορφο τοπίο. Θυμίζει στον επισκέπτη τους νερόμυλους, στα διηγήματα του Παπαδιαμάντη.

Στη συνέχεια περπατήσαμε προς την εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ. Εκεί αντικρίσαμε έναν επίγειο παράδεισο. Ένας χώρος μαγείας με την εκκλησία στο κέντρο και τριγύρω φυτεμένα πολίχρωμα φυτά,

Ως το μεσημέρι φυτεύτηκαν από τους εθελοντές εργαζόμενους των δύο ομίλων συνολικά 200 δέντρα, 60 άγρια πεύκα, 60 ήμερα πεύκα, 60 δέντρα δάφνης και 20 κέδροι.

Η όμορφη ημέρα και φυσικά ο πράσινος στόχος του προγράμματος ήταν σε απόλυτη συμφωνία με το περιβάλλον του καταπράσινου Τροόδου και των φιλόξενων κατοίκων της κοινότητας της Πλατανιστάσας.

λαχανικά και λουλούδια. Εκεί μας περίμεναν ο ιερέας του χωριού πατήρ Γεώργιος Κούρρης και η σύζυγός του και γραμματέας του Κοινοτικού Συμβουλίου Πλατανιστάσας κα Χριστίνα Κούρρη. Ο πατήρ Γεώργιος μας ξενάγησε και μας μίλησε για την ιστορία της εκκλησίας του Αρχαγγέλου Μιχαήλ. Ο ναός βρίσκεται στο κέντρο του χωριού, το λεγόμενο «Μέσα χωριό», στο ύψωμα, και είναι αφιερωμένη στον Αρχιστράτηγο των επουρανίων Δυνάμεων, τον Αρχάγγελο Μιχαήλ, και ειδικότερα, στο εν Χώναις θαύμα του Αρχάγγελου Μιχαήλ. Η εκκλησία αυτή, κτίσμα του 19ου αιώνα, ανεγέρθηκε

Στην εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ της Πλατανιστάσας ο ιερέας πατήρ Γεώργιος Κούρρης έχει φτιάξει επίγειο παράδεισο.

στη θέση που βρισκόταν άλλη μικρότερη, καταγραφή από αγιογραφίες, του 15ου περίπου αιώνα.

Πραγματική αξία στη ζωή

Φτάνοντας στο τέλος της ημέρας, στην πλατεία του χωριού, μας περίμενε το λεγόμενο «μπούκωμα», με τοπικά προϊόντα όπως αλλαντικά και άλλα εδέσματα και φυσικά σπιτική ζιβανία με κεράσι και σαφράν. Ο κοινοτάρχης του χωριού κ. Μέντζης και η κα Χριστίνα μάς έδειξαν τι εστί φιλοξενία και πως αγνότητα και τα απλά πράγματα στη ζωή είναι αυτό που στο τέλος μένουν. Φεύγοντας, για ακόμη χρονιά από

Στην πλατεία του χωριού μας περίμενε το λεγόμενο «μπούκωμα», με τοπικά προϊόντα και φυσικά σπιτική ζιβανία με κεράσι και σαφράν.

τη δράση «ΑΝΑΔΑ-ΣΩΖΩ», θέλοντας και μη, μπήκα σε μια διαδικασία σκέψης για το τι είναι τελικά σημαντικό στη ζωή. Και μου ήλθε στο μυαλό το ποίημα του Κ.Π. Καβάφη «Όσο μπορείς» μιλώντας για την ζωή του ανθρώπου και συμβουλεύοντας τον: «Μην την εξευτελίζεις πλαινοντάς την, / γυρίζοντας συχνά κι εκθέτοντάς την / στον σκόρπον και των συναναστροφών την καθημερινήν ανοησία, / ως που να γίνει σε μια ξένη φορτική».

Μέσα στην καθημερινότητα και στη γρήγορη ζωή, εύκολα μπορεί ο άνθρωπος να χάσει το κέντρο του, τον πραγματικό του εαυτό και

στο τέλος ούτε ο ίδιος να μην τον αναγνωρίζει. Η φύση αυτό μας προσφέρει, αυτό μας δίνει, μας συνδέει με τον αληθινό μας εαυτό, με τη γη, με την αγνότητα, με το φως, με την αθωότητα, με ένα κομμάτι του Θεού. Ο λόγος που υπάρχουμε είναι η φύση, έτσι τέτοιες πρωτοβουλίες όπως αυτή της SPPMEDIA και της ΟΠΑΠ Κύπρου είναι άκρως σημαντικές.

Ποια είναι η φύση του ανθρώπου; Είμαστε ένα κομμάτι με την φύση, όσο και εάν προσπαθούμε να ξεφύγουμε από τις ρίζες, πάντα εκεί καταλήγουμε. Με το να προσφέρεις πίσω στην φύση, δεν είναι

Από τον Αρωνα στο Τρόοδο

Τα προηγούμενα χρόνια είχαν γίνει δεντροφυτεύσεις στον Αρωνα, τα Λατσία, τους Καπέδες, τις περιστατικές περιοχές της Έγκωμης και Ανθούπολης, στο Γέρι, στη Σολέα (για δύο συνεχόμενες χρονιές) στην Αγία Βαρβάρα και την Άλωνα. Πέρα από την ουσιαστική συνδρομή στους ευρύτερους σχεδιασμούς της Πολιτείας για αναζωογόνηση των δασικών περιοχών μας, το πρόγραμμα «ΑΝΑΔΑ-ΣΩΖΩ» προσθέτει στην ευαισθητοποίηση των εργαζομένων των δύο εταιριών σε περιβαλλοντικά θέματα και εκφράζει την προτεραιότητα που η ΟΠΑΠ Κύπρου και η SPPMEDIA δίνουν στο περιβάλλον. Γιατί το κάθε δέντρο που φυτεύουμε είναι και μια ελπίδα για τον τόπο μας και τον πλανήτη ολόκληρο. Και μια ακόμη καθαρή ανάσα για τους ανθρώπους όλης της γης.

ανιδιοτέλεια, διότι την ώρα που προσφέρει αισθάνεσαι και παίρνεις άμεσα την ενέργεια της, στην πιο αγνή μορφή. Όσο έρχεσαι κοντά στη φύση και όσο της δίνεις το ελάχιστο πίσω από τα τόσα πολλά που σου προσφέρει, αντιλαμβάνεσαι τι έχει πραγματική αξία, ξεκλειδώνουν πολλά κομμάτια μέσα στην ψυχή του ανθρώπου που χάνονται μέσα στην καθημερινότητα. «ΑΝΑΔΑ-ΣΩΖΩ», είναι ο τίτλος της δράσης, τελικά τι είναι αυτό που πραγματικά σώζουμε, τη φύση ή την ψυχή μας, κάνοντας αυτή την πράξη; Νομίζω και τα δύο, τα οποία είναι στενά συνδεδεμένα.

Το Ουκρανικό, το νέο σκηνικό στην Αν. Μεσόγειο και η Αθήνα

Γιατί οι ΗΠΑ θεωρούν την Ελλάδα πυλώνα ενεργειακής ασφάλειας της Ευρώπης

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Ισχυρή παρουσία στο νέο τοπίο που διαμορφώνεται λόγω της πλήρους ρήξης των σχέσεων μεταξύ Δύσης και Μόσχας διεκδικεί η Αθήνα με το βλέμμα στραμμένο στη γεωπολιτική σκακιέρα της Νοτιοανατολικής Μεσογείου αλλά και στο ενεργειακό μέτωπο, όπου οι εξελίξεις επιταχύνονται λόγω της στρατηγικής επιλογής για σταδιακή απεξάρτηση της Ευρώπης από το ρωσικό φυσικό αέριο και το πετρέλαιο.

Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης έχει προχωρήσει στη στρατηγική επιλογή της σύμπλευσης με τη Δύση στο «ρωσικό ζήτημα», χωρίς υποσημειώσεις και «αστερίσκους». Η κατεύθυνση αυτή έχει κρίσιμη σημασία, καθώς η Ευρώπη θα συνεχίσει να βρίσκεται τους επόμενους μήνες ενώπιος ενωπίω με καθοριστικές αποφάσεις για τις σχέσεις της με τη Μόσχα. Έχει, όμως, παράλληλα και πολιτική βαρύτητα, καθώς, όπως λέγεται, στην πορεία προς τις επόμενες εκλογές θα αποτελέσει μία από τις διαχωριστικές γραμμές και τα σημεία αντιπαράθεσης μεταξύ Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ.

Στο κρίσιμο μέτωπο της απεξάρτησης της Ελλάδας και της Ευρώπης από το ρωσικό φυσικό αέριο, η κυβέρνηση εστιάζει:

- Στη διαμόρφωση των όρων για διασφάλιση της ενεργειακής επάρκειας της χώρας, με παράλληλη κατά το δυνατόν μείωση του υφιστάμενου κόστους για την ελληνική οικονομία, τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις.
- Στην ανάδειξη της Ελλάδας σε ευρύτερο ενεργειακό κόμβο.

Το παζλ

Υπ' αυτών την έννοια έχει σημασία η προσέγγιση των ΗΠΑ για το ενεργειακό παζλ στην περιοχή. Σύμφωνα με πληροφορίες, η Ουάσινγκτον θεωρεί πως η Ελλάδα –αλλά και η Τουρκία– μπορεί και πρέπει να αποτελέσει πυλώνα για την ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης προμηθεύοντας τις αγορές της, περιλαμβανομένων των Βαλκανίων, μέσω LNG κυρίως, αλλά και ηλεκτρικής ενέργειας. Ειδικότερα, κατά τις ίδιες πηγές οι ΗΠΑ επενδύουν: Πρώτον, στο γεγονός ότι η Ελλάδα διαθέτει δυνατότητες επαναεριοποίησης LNG, καθώς υπάρχει ήδη ένας σταθμός, στη Ρεβυθούσα, ενώ αδειοδοτημένοι και ώριμοι προς ανάπτυξη είναι ένας στους Αγί-

ΑΠΕ-ΜΕ/ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΡΕΣΒΕΥΣΗΣ/ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΜΙΣΣΟΣ

Η σύμπλευση του Κυριάκου Μητσοτάκη με τη Δύση στο «ρωσικό ζήτημα» έχει πολιτική βαρύτητα, καθώς στην πορεία προς τις εκλογές θα αποτελέσει μία από τις διαχωριστικές γραμμές και τα σημεία αντιπαράθεσης με τον ΣΥΡΙΖΑ.

Η επιλογή Μητσοτάκη για σύμπλευση με τη Δύση, το μπρα ντε φερ στο εσωτερικό της Ε.Ε. και οι ισορροπίες με Τουρκία, Ισραήλ και Αίγυπτο.

ους Θεοδώρους στον Σαρωνικό και άλλος ένας στην Αλεξανδρούπολη. Δεύτερον, υφίσταται ο αγώγος TAP που διέρχεται από την Αλεξανδρούπολη. Τρίτον, μεγάλο τμήμα του παγκόσμιου στόλου πλοίων LNG ανήκει στην Ελλάδα. Τέταρτον, βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο το πρότζεκτ της ηλεκτρικής διασύνδεσης μεταξύ Ελλάδας και Αιγύπτου.

Όπως λέγεται, για την Ουάσινγκτον δεν αποτελεί προτεραιότητα η διευθέτηση των εκκρεμοτήτων στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, αλλά να υπάρχουν στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου «ήρεμα νερά», ώστε οι δύο χώρες να αποτελέσουν οχήματα για την απεξάρτηση της Ευρώπης από το ρωσικό φυσικό αέριο που για την ίδια αποτελεί άμεση προτεραιότητα. Υπ' αυτή την έννοια είναι ευεχέγητο γιατί, όπως προκύπτει από τη συνέντευξη της υφυπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Βικτόρια Νούλαντ στην «Κ», ο αγώγος EastMed, που απαιτεί χρόνο και μεγάλα κεφάλαια, έχει περάσει για την Ουάσινγκτον σε δεύτερο πλάνο.

Στη διπλωματική σκακιέρα, μετά τις τεκτονικές αναταράξεις που έχει προκαλέσει η ουκρανική κρίση, η προσοχή της Αθήνας είναι εστιασμένη στις διεργασίες στο δυτικό στρατόπεδο, και, σε περιφερειακό επίπεδο, στην Τουρκία, στο Ισραήλ και στην Αίγυπτο. Η κυβέρνηση, όπως προαναφέρθηκε, θα παραμείνει σταθερή στη στήριξη των επιλογών της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ, με την κρίσιμη υποσημείωση πως οι κυρώσεις έναντι της Ρωσίας δεν θα πρέπει να είναι τέτοιες που να πλήττουν περισσότερο τα συμφέροντα της Ευρώπης απ' ό,τι της Μόσχας.

Η συγκεκριμένη παράμετρος είναι κρίσιμη, καθώς η Ε.Ε. εμφανίζεται και πάλι δικασμένη έναντι της προοπτικής για την επιβολή εμπάργκο στο ρωσικό πετρέλαιο στο άμεσο μέλλον. Όπως έχει διαφανεί, Γερμανία, Αυστρία και Ουγγαρία εμφανίζονται αρνητικές. Ενώ, αντιθέτως, το Παρίσι αλλά και χώρες όπως οι Βαλτικές, η Πολωνία, η Δανία και η Σουηδία κινούνται σε αντίθετη κατεύθυνση.

Σε περιφερειακό επίπεδο, η Αθήνα ανικνεύει το νέο τοπίο που δημιουργείται από τη μεγάλη κινητικότητα της Αγκυρας με αφορμή την ουκρανική κρίση και ειδικότερα την επαναπροσέγγισή της με την Ουάσινγκτον –και εν μέρει με το Ισραήλ– αλλά και τη διαφαινόμενη μεγάλη αναβάθμιση του Καΐρου στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου. Όπως αναφέρουν κυβερνητικά στελέχη, ο βαθμός επαναπροσέγγισης

της Ουάσινγκτον με την Αγκυρα μένει να αποδειχθεί. Όπως παρατηρούν, η Τουρκία έχει λάβει ένα καταρχήν θετικό σήμα για την προμήθεια F-16, αλλά παραμένει εκτός προγράμματος των F-35, ενώ οι εις βάρος της κυρώσεις παραμένουν ισχυρές. Οι ίδιες πηγές προσθέτουν πως η όποια μείζονος σημασίας αλλαγή στη στάση των ΗΠΑ έναντι της Τουρκίας στο στρατιωτικό πεδίο περνάει από τη Γερουσία, όπου η Ελλάδα διαθέτει ισχυρά ερείσματα. Σε κάθε περίπτωση τονίζεται πως η διαμόρφωση ενός «μόντους βιβέντι» της Δύσης με την Αγκυρα καθιστά την τελευταία λιγότερο απρόβλεπτη έναντι της Ελλάδας, ενώ αυξάνει και τους ελληνικούς μοχλούς πίεσης, με κρίσιμο εργαλείο τις ευρωτουρκικές σχέσεις.

Αναφορικά με το Ισραήλ, παρότι η επαναδημιουργία διαύλων επικοινωνίας με την Τουρκία δεν περνάει απαρατήρητη, εκτιμάται πως οι δεσμοί που έχουν δημιουργηθεί μεταξύ Αθήνας και Τελ Αβίβ–με την ενεργό στήριξη της Ουάσινγκτον– στα πεδία της ενέργειας και της άμυνας είναι ιδιαίτερα ανθεκτικοί, όπως διαβεβαίωσε ο υπουργός Εξωτερικών του Ισραήλ Γιαρ Λαπίντ. Αντίστοιχη είναι η εικόνα και στο μέτωπο των σχέσεων της Ελλάδας και της Αιγύπτου. Εξάλλου, με την Τουρκία και την Αίγυπτο να αποτελούν μεγάλες περιφερειακές μουσουλμανικές δυνάμεις, οι μεταξύ τους σχέσεις ουδέποτε στον πυρήνα τους θα πάθουν να είναι ανταγωνιστικές.

Οι κινήσεις Τσίπρα για αλλαγές στον ΣΥΡΙΖΑ

Το συνέδριο και η διπλή κάλπη

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Στο πρώτο του συνέδριο, τον Ιούλιο του 2013, ο ΣΥΡΙΖΑ είχε κάνει την κυβερνητική στροφή καταψηφίζοντας τροπολογίες που είχε στηρίξει η τότε «Αριστερή Πλατφόρμα» για έξοδο από την Ευρωζώνη και άλλες μονομερείς ενέργειες. Οι συνιστώσες, έστω και με αντιδράσεις, διαλύθηκαν εκείνο το καλοκαίρι και οι βάσεις για το αναγκαίο άνοιγμα στην Κεντροαριστερά είχαν πρωτεθεί. Το δεύτερο συνέδριο, το 2016, βρήκε το κόμμα στην κυβέρνηση να περιγράφει στην πολιτική του απόφαση το δυσμενές περιβάλλον στο οποίο κλήθηκε να αναλάβει τις τύχες της χώρας, καθώς και τον εγκλωβισμό του σε ένα μνημόνιο που δεν ήταν δική του επιλογή.

Στο τρίτο συνέδριο, που ανοίγει αυλαία την Πέμπτη, τα πράγματα θα είναι εντελώς διαφορετικά. Ο Αλέξης Τσίπρας επιθυμεί να φτιάξει ένα νέο κόμμα που όμως θα εγκαινιαστεί ένα μήνα μετά, στις 15 Μαΐου. Εκείνη την Κυριακή, εκτός συγκλονιστικού απροόπτου, τα μέλη του ΣΥΡΙΖΑ που θα εγγράφονται μέχρι και την ημέρα των εκλογών, θα τον εκλέξουν πανηγυρικά πρόεδρο. Οι 61.600 ήδη εγγεγραμμένοι στους καταλόγους της Κουμουνδοούρου θα αναδείξουν τη νέα Κεντρική Επιτροπή των 300 ατόμων.

Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, με την «ντρίπλα» που έκανε, επιχειρεί κατ' αρχάς να προσελκύσει όσο περισσότερους πολίτες μπορεί στην «προεδρική κάλπη» ώστε το τελικό νούμερο να είναι σχετικά συγκρίσιμο με αυτό του ΚΙΝΑΛ, βάζοντας παράλληλα τον «αστερίσκο» πως στον ΣΥΡΙΖΑ ψηφίζουν μόνον όσοι έχουν δεσμευτεί να είναι μέλη του κόμματος. Και όχι οι φίλοι. Η «Κ» από την Παρασκευή είχε δημοσιεύσει πως η αρχική πρόταση του Αλέξη Τσίπρα, σε αυτή την κατεύθυνση πάλι, ήταν οι κατάλογοι των μελών να μείνουν ανοιχτοί τόσο για την Κεντρική Επιτροπή όσο και για τον πρόεδρο έως τις 2 Μαΐου. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, μετά τις διαφωνίες κάποιων στελε-

χών, της «Ομπρέλας» και την πρόταση των Γ. Ραγκούση και Θ. Θεοχαρόπουλου, παράταση αποφασίστηκε να δοθεί μόνο στο παραβάν που θα στηθεί για τον πρόεδρο. Ήταν μια κίνηση καλής θέλησης. Από την «Ομπρέλα», αν και δεν είναι ευχαριστημένοι, υποστηρίζουν πως έγινε «ένα βήμα πίσω». Στη συνεδρίαση οι Ν. Φίλης, Ν. Βούτσας, Π. Σκουρλέτης, Δ. Βίτσας και Θ. Δρίτσας (ο Ευκλ. Τσακαλώτος βρισκόταν σε περιοδεία στη Λάρισα) φέρεται να σήκωσαν τους τόνους υποστηρίζοντας πως έγινε εργαλειοποίηση των οργανωτικών θεμάτων με στόχο τη δημιουργία νέων συσχετισμών.

Στις 16 Απριλίου με μυστική ψηφοφορία οι 5.000 σύνεδροι θα κληθούν να αποφασίσουν. Είτε θα σπληθούν οι κάλπες στις 15 του άλλου μήνα για να εκλέξουν πρόεδρο και Κεντρική Επιτροπή είτε, σύμφωνα με τη θέση της «Ομπρέλας», το καταστατικό δεν θα αλλάξει

«Το 32% είναι εντολή μετασχηματισμού και έχω ιστορική ευθύνη να το κάνω», είπε ο αρχηγός του κόμματος στο Πολιτικό Συμβούλιο.

και ο πρόεδρος και η Κ.Ε. θα εξακολουθήσουν να εκλέγονται από το συνέδριο.

«Έχω ιστορική ευθύνη να αλλάξω το κόμμα. Το είπα αμέσως μετά τις εκλογές ότι το 32% είναι εντολή μετασχηματισμού και έχω ιστορική ευθύνη να το κάνω», τόνισε στη διάρκεια της συνεδρίασης του Πολιτικού Συμβουλίου ο Αλέξης Τσίπρας, σύμφωνα με πληροφορίες.

Ιδιαίτερως κρίσιμη για τις νέες ισορροπίες θα είναι η ανάδειξη της νέας Κεντρικής Επιτροπής. Η καινούργια εκλογική ηγετική ομάδα θα συγκροτηθεί μέσα από τις πρωτιές που θα καταγραφούν. Αυτό αφορά τους «παλιούς» που θα καταφύγουν και πάλι να ξεχωρίσουν, αλλά και τους «νέους» που θα πετύχουν να πλασαριστούν αρκετά ψηλά.

Οι ζυμώσεις στα δεξιά της Ν.Δ. και ο πήχυς της αυτοδυναμίας

Πώς ο... συνωστισμός παλαιών και νέων κομμάτων καθώς και ο νέος εκλογικός νόμος επηρεάζουν τις επόμενες εκλογές

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Κινητικότητα αναπτύσσεται το τελευταίο διάστημα στα δεξιά του πολιτικού φάσματος, με το τελευταίο κομμάτι του παζλ να είναι η κίνηση του ανεξάρτητου βουλευτή Κωνσταντίνου Μπογδάνου. Στην κυβέρνηση παρακολουθούν μεν τι συμβαίνει στον χώρο αυτό, αλλά παράλληλα είναι εδραιωμένοι η πεποίθηση πως οι διαρροές προς τα δεξιά υπό την πόλωση των εκλογών θα στεγανωθούν.

Είναι δεδομένο πάντως ότι από τη στιγμή που ο Κυριάκος Μητσοτάκης έχει κλείσει κάθε σενάριο αλλαγής του εκλογικού νόμου, το ποσοστό κάθε κόμματος αποκτά σημασία, καθώς ο πήχυς της αυτοδυναμίας εξαρτάται απόλυτα από τα ποσοστά που θα συγκεντρώσουν τα κόμματα που θα μείνουν εκτός Βουλής. Πριν πάμε στην εκλογική ανάλυση του πήχυ της αυτοδυναμίας που χαράσσει και τη στρατηγική της κυβέρνησης, ας δούμε πώς δια-

μορφώνεται η κατάσταση στα δεξιά της Ν.Δ.

Ελληνική Λύση

Οι δημοσκοπικές τάσεις δείχνουν το τελευταίο διάστημα πως το κόμμα του Κυριάκου Βε-

Με το ποσοστό των κομμάτων εκτός Βουλής στο 8,1%, όπως το 2019, στις δεύτερες κάλπες η Ν.Δ. χρειάζεται ποσοστό 38% για να εκλέξει 151 βουλευτές.

λόπουλου έχει μια ανοδική τάση. Αυτό δεν εξηγείται μόνο από το κύμα ακρίβειας που σαράννη τη χώρα και πλήττει τα πιο λαϊκά στρώματα στα οποία απευθύνεται ο Βελόπουλος, αλλά πιθανότατα και από τη θέση του κόμματος στον πόλεμο της Ουκρανίας. Η Ελληνική Λύση είναι

το μόνο κόμμα που πήρε τόσο ξεκάθαρη θέση υπέρ της Ρωσίας, συσπειρώνοντας το μειοψηφικό μεν, αλλά υπαρκτό ποσοστό όσων στηρίζουν τη Μόσχα στον πόλεμο που διεξάγει κατά της Ουκρανίας. Έτσι, οι τελευταίες δημοσκοπήσεις δίνουν από 0,5% έως 1% άνοδο για το κόμμα του Βελόπουλου, που «ψαρεύει» σταθερά από μια δεξαμενή αντίδρασης, όπως έκανε και με τα εμβόλια. Αυτή τη στιγμή από τα δεξιά της Ν.Δ. είναι το μόνο κόμμα που θα βρίσκεται με βεβαιότητα στην επόμενη Βουλή.

Νέο κόμμα

Τις ημέρες που θα διεξάγεται το συνέδριο της Ν.Δ. –είτε λίγο πριν είτε λίγο μετά– αναμένεται να ανακοινωθεί και τυπικά η «σύμπραξη» των Μπογδάνου - Κρανιδιώτη - Τζήμερου. Το νέο κόμμα θα αποτελεί συνένωση της κίνησης του Κωνσταντίνου Μπογδάνου, Εθνική Συμφωνία, με τη Δημιουργία, δίνοντας πιθανότατα το νέο κόμμα Εθνική

Δημιουργία, και θέλει να προσελκύσει δυσαρεστημένους δεξιούς της Ν.Δ., ενώ απευθύνεται στον «φιλελεύθερο πατριωτικό χώρο», όπως είπε ο ίδιος ο κ. Μπογδάνος στην παρουσίαση της κίνησης του. Η Δημιουργία από μόνη της λαμβάνει περίπου 1% στις δημοσκοπήσεις και ελπίζει πως με τη σύμπραξη του ανεξάρτητου βουλευτή θα έχει ανοδική πορεία.

Κόμμα Κασιδιάρης

Ο καταδικασμένος για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση και σήμερα εγκλειστος στις φυλακές Κορυδαλλού Ηλίας Κασιδιάρης εμφανίζεται στις τελευταίες δημοσκοπήσεις γύρω στο 2%. Το κόμμα που έχει ιδρύσει μετά την αποχώρησή του από τη Χρυσή Αυγή, με την ονομασία Έλληνες, εμφανίζει τελευταία μια μικρή άνοδο, βγαίνοντας από τα «λοιπά κόμματα». Ο Κασιδιάρης «ψαρεύει» από τον πλέον σκληρό πυρήνα ακροδεξιών, τους ψηφοφόρους της Χρυσής Αυγής, έχο-

ντας από τα τρία κόμματα με διαφορά τις πιο σκληρές θέσεις.

Εκλογικός πήχυς

Όπως αναφέρθηκε, το ποσοστό που χρειάζεται η Ν.Δ. για να πάρει αυτοδυναμία εξαρτάται από τα κόμματα που θα μείνουν εκτός Βουλής. Στις τελευταίες εθνικές εκλογές το ποσοστό αυτό ήταν 8,1%, ιδιαίτερα υψηλό παρά τη μεγάλη πόλωση που υπήρξε μετά 4,5 χρόνια διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ - ΑΝΕΛ, και βοήθησε κομβικά τον Κυριάκο Μητσοτάκη να κερδίσει με άνεση την αυτοδυναμία. Με το ίδιο ποσοστό κομμάτων εκτός Βουλής αλλά τον νέο πλέον εκλογικό νόμο που θα ισχύσει στις δεύτερες εκλογές, η Ν.Δ. χρειάζεται ποσοστό 38% για να εκλέξει 151 βουλευτές. Με 10% ποσοστό των κομμάτων εκτός Βουλής η Ν.Δ. θέλει 37,5% για αυτοδυναμία. Με 12% θέλει 37%, με 14% πέφτει στο 36,5%.

Πρόκειται ωστόσο για σενάρια που δύσκολα μπορούν να

γίνουν πραγματικότητα, καθώς, αν εξαιρέσουμε τον Μάιο του 2012 που το πολιτικό σκηνικό ήταν σε απόλυτη διάλυση και τα κόμματα εκτός Βουλής έφτασαν το εκτός πραγματικότητας 19%, ουδέποτε τα εκτός Βουλής κόμματα ξεπέρασαν το 10%. Συνεπώς το πιο ρεαλιστικό σενάριο για τη Ν.Δ. είναι να πλησιάσει στις δεύτερες εκλογές το 37% και με τα κόμματα εκτός Βουλής να ξεπερνούν το 8% να επιδιώξει την αυτοδυναμία. Για να συμβεί αυτό θα πρέπει κάποια μικρά κόμματα να πάρουν ποσοστά άνω του 2% αλλά ταυτόχρονα να μην μπουν στην Βουλή. Σε αυτή την περίπτωση, σε συνδυασμό με την πιθανότητα να μείνει οριακά εκτός Βουλής ο κ. Βαρουφάκης και το κόμμα του, ΜέΡΑ25, η Ν.Δ. έχει βάσιμες ελπίδες με πεντακομματική Βουλή να πλησιάσει την αυτοδυναμία. Σε περίπτωση ωστόσο εισόδου έξι κομμάτων στη Βουλή, αυτομάτως η αυτοδυναμία καθίσταται αδύνατη.

Τον συμβιβασμό θα τον μισήσουν όλοι

Ο πρώην διοικητής Ευρώπης του NATO, Τζέιμς Σταυρίδης, μιλάει για τον πόλεμο στην Ουκρανία και τις διεθνείς ισορροπίες

Συνέντευξη στον **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Τη λύση που θα υπάρξει στην Ουκρανία θα τη μισήσουν όλοι, λέει στην «Κ» ο Ελληνοαμερικανός πρώην διοικητής Ευρώπης του NATO, Τζέιμς Σταυρίδης. Ο Πούτιν θα τη μισήσει γιατί θα ξέρει ότι απέτυχε να κατακτήσει ολόκληρη τη χώρα. Ο Ζελένσκι θα τη μισήσει γιατί θα είναι πρόεδρος που έδωσε το 15% της κυριαρχίας χώρας του. Και η Δύση θα τη μισήσει επειδή θα πρέπει να υποχωρήσει από τις κυρώσεις για να πετύχει τη συμφωνία. Ο πρώην ναύαρχος των ΗΠΑ εκφράζει την έκπληξή του για τη σκληρή αντίσταση, το πνεύμα και την επιμονή των Ουκρανών, χαρακτηρίζοντας ντροπιαστικά για τη Ρωσία την αποτυχία του στρατού της. Σημειώνει μάλιστα ότι είμαστε μάρτυρες του πρώτου πολέμου του 21ου αιώνα όπου drones, αντιαριαματικά και φθηνά φορητά όπλα καταστρέφουν πανάκριβα τανκς και βαριά τεθωρακισμένα οχήματα.

– **Ησασταν στρατιωτικός επικεφαλής του NATO για αρκετά χρόνια. Υπάρχει κάποια συζήτηση σχετικά με το αν οι ηγέτες του NATO έπρεπε να αφήσουν τους Ουκρανούς να πιστέψουν ότι επρόκειτο να εισέλθουν στη Συμμαχία, χωρίς ταυτόχρονα να προσφέρουν μια συγκεκριμένη δέσμευση ασφαλείας. Ποια είναι η άποψή σας σχετικά με αυτό;**

– Ημουν ο ανώτατος συμμαχικός διοικητής του NATO από το 2009 έως το 2013. Έτσι, παρακολούθησα από την πρώτη γραμμή αυτή τη συζήτηση και θα σας πω πολύ ειλικρινά ότι η Συμμαχία εννοούσε αυτό που έλεγε όταν μιλούσε στους Ουκρανούς και σημείωνε ότι θα έρθει μια στιγμή που ενδεχομένως θα μπορούσατε να αναδειχθείτε μέλη του NATO. Και ακριβώς όπως και άλλες νέες χώρες του NATO στα Βαλκάνια, για παράδειγμα η Κροατία, η Αλβανία και άλλες, θα περάσετε από μια διαδικασία. Επομένως, για τους Ουκρανούς ήταν σαφές ότι θα ήταν μια χρονοβόρος διαδικασία. Νομίζω ότι αυτό επικοινωνήθηκε πολύ δίκαια στους Ουκρανούς, τουλάχιστον σε στρατιωτικό επίπεδο, και πιστεύω ότι η Συμμαχία ήταν ειλικρινής όταν έκανε αυτή την πρόταση και επίσης πιστεύω ότι ήταν αυτό το σωστό.

– **Πώς βλέπετε τις εξελίξεις στην Ουκρανία μέχρι στιγμής;**

– Θα σας αναφέρω τρεις βασικές παρατηρήσεις στο υψηλότερο στρατηγικό επίπεδο. Πρώτα απ' όλα, όπως πολλοί, έχω εκπλαγεί από την αποτυχία της Ρωσίας να εδραιώσει αυτή την εκστρατεία. Ήρθαν με ένα κακό σχέδιο μάχης. Ήταν πολύ διαφωτισμένοι, πο-

«Υπάρχει 60%-65% πιθανότητα να δούμε μια διαπραγμάτευση, που θα καταλήξει με τον Πούτιν να ελέγχει το 10%-15% της Ουκρανίας, αλλά η υπόλοιπη Ουκρανία να συνεχίζει ως κυρίαρχο κράτος, ο Ζελένσκι να παραμένει πρόεδρος και οι Ουκρανοί να αποφασίζουν ότι γι' αυτούς η ουδετερότητα έχει περισσότερο νόημα».

λύ παραπλανημένοι. Οι δυνάμεις τους ήταν πολύ διασκορπισμένες. Δεύτερον, οι πάρα πολλοί στρατευσιμοι, οι πάρα πολλοί έφεδροι, η έλλειψη ηγεσίας, έπαιξαν σαφώς ρόλο σε αυτό. Και τρίτον, η διαχείριση της υλικοτεχνικής υποδομής. Η υποστήριξη των στρατευμάτων τους στην πρώτη γραμμή ήταν μια παταγώδης αποτυχία.

Οπότε, πρώτον, με εκπλήσσει το πόσο άσχημα τα πήγε ο ρωσικός στρατός και αυτό είναι ντροπιαστικό για τη Ρωσία, είναι ντροπιαστικό για τον Πούτιν. Και πιθανώς μιλάμε για τουλάχιστον 10.000 νεκρούς Ρώσους στη μάχη. Είναι ένα πραγματικό πλήγμα για τη φήμη τους ως στρατός. Δεύτερον, η αντίπερα όχθη της γραμμής μάχης. Εχω εκπλαγεί από τη σκληρή επιμονή και το πνεύμα των Ουκρανών. Πολέμησαν απίστευτα σκληρά ενάντια σε μια τεράστια γειτονική χώρα. Σίγουρα έχουν λάβει υποστήριξη από τη Συμμαχία και τη Δύση, αλλά στάθηκαν και με το παραπάνω στο ύψος τους. Και τώρα βλέπετε τους Ρώσους να αναγκάζονται να αλλάξουν το αρχικό τους σχέδιο, το οποίο ήταν να σαρώσουν τη χώρα, να αποκαθλώσουν την κυβέρνηση και να βάλουν στη θέση της ένα ανδρείκελο. Αυτό απέτυχε εντελώς.

Το εναλλακτικό σχέδιο τώρα είναι να συσπειρώσουν τις δυνάμεις τους στα νοτιοανατολικά, κατά μήκος του Ντονμπάς και να προσπαθήσουν να φτάσουν σε μια λύση με διαπραγμάτευση. Αυτή είναι η ρωσική άποψη. Ο λόγος που οι Ρώσοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν το αρχικό σχέδιο ήταν επειδή οι Ουκρανοί πολέμη-

“

Οι πιθανότητες πυρηνικής σύγκρουσης είναι πολύ χαμηλές. Για μένα το πιο ανησυχητικό σενάριο θα ήταν ο Πούτιν να επιλέξει ένα όπλο μαζικής καταστροφής.

“

Ο Πούτιν δεν θα ξεκινήσει μάχη με χώρα του NATO. Είναι σαν αυτόν που στο σχολικό προαύλιο διαλέγει το αδύναμο παιδί για να πάει να το δειρεί.

σαν τόσο σκληρά και επειδή είχαν υποστηρίξει. Είμαι πολύ εντυπωσιασμένος από το σθένος της Ουκρανίας, τη δύναμή της και την αποφασιστικότητά της.

Και τέλος, η Συμμαχία του NATO στάθηκε πάρα πολύ καλά. Εδώ βλέπουμε όλα τα έθνη μας να παίρνουν περίπου παρόμοιες θέσεις, υποστηρίζοντας τους Ουκρανούς, μετακινούμε στρατεύματα πιο κοντά στα σύνορα της Ρωσίας, η Γερμανία έχει διπλασιάσει τον αμυ-

ντικό της προϋπολογισμό, κάτι αρκετά αξιοσημείωτο. Συνολικά, είμαι πολύ ικανοποιημένος από την ενότητα που επιδεικνύει η συμμαχία του NATO. Αυτά είναι τα τρία βασικά συμπεράσματα.

– **Πώς πιστεύετε ότι θα υπάρξει τελικά κάποια επίλυση αυτής της κατάστασης; Πόσο καιρό πιστεύετε ότι θα χρειαστεί για να τελειώσει αυτό;**

– Λοιπόν, πάντα προσπαθώ να κοιτάζω την Ιστορία και να βρω ένα παράδειγμα για κάτι παρόμοιο. Το πιο κοντινό που μπορώ να σκεφτώ είναι το 1939, όταν η Σοβιετική Ένωση εισέβαλε στη Φινλανδία. Ιδιο σενάριο. Μαζική ρωσική εισβολή. Σε μια μικρή χώρα. Αλλά οι Φινλανδοί πολέμησαν σκληρά. Ονομάστηκε Χειμερινός Πόλεμος. Πολέμησαν τους Σοβιετικούς μέχρι εσχάτων. Κάποια στιγμή εφαρμόστηκε μεγαλύτερη ισχύς, αλλά στο τέλος μπήκαν σε διαπραγμάτευση. Όταν ολοκληρώθηκε η διαπραγμάτευση, η Φινλανδία παρέδωσε περίπου το 10% της χώρας της, αλλά συνέχισε ως κυρίαρχο έθνος, αποδεχθηκε μια θέση ουδετερότητας. Και ειλικρινά, νομίζω ότι η σημερινή κατάσταση θα μπορούσε να εξελιχθεί περίπου έτσι.

Υπάρχουν πολλά άλλα πιθανά ενδεχόμενα εδώ, αλλά θα έλεγα ότι υπάρχει 60%-65% πιθανότητα να δούμε μια διαπραγμάτευση που θα καταλήξει με τον Πούτιν να ελέγχει το 10%-15% της Ουκρανίας, αλλά η υπόλοιπη Ουκρανία να συνεχίζει ως κυρίαρχο κράτος, ο Ζελένσκι να παραμένει πρόεδρος και οι Ουκρανοί να αποφασίζουν ότι γι'

αυτούς, αυτή τη στιγμή, η ουδετερότητα έχει περισσότερο νόημα. Και πάλι υπάρχουν πολλές άλλες πιθανότητες. Και παρεμπιπτόντως, όλοι θα μισήσουν τη συμφωνία που μόλις περιέγραψα. Ο Πούτιν θα τη μισήσει γιατί θα ξέρει ότι απέτυχε στον πραγματικό του στόχο να κατακτήσει ολόκληρη τη χώρα. Ο Ζελένσκι θα τη μισήσει γιατί θα είναι ο πρόεδρος που έδωσε το 15% της χώρας. Και η Δύση θα τη μισήσει επειδή θα πρέπει να υποχωρήσει από κάποιες από τις κυρώσεις για να πετύχει τη συμφωνία. Οπότε όλοι θα τη μισήσουν, αλλά συνήθως έτσι τελειώνουν οι πόλεμοι, με κάποιου είδους διαπραγμάτευση και συμβιβασμό. Με άλλα λόγια, δεν βλέπω πλήρη νίκη για τους Ουκρανούς και σίγουρα δεν βλέπω πλήρη νίκη για τους Ρώσους. Πιθανότατα οδεύουμε προς μια δι-απραγμάτευση πάνω στις κατευθύνσεις που περιέγραψα.

– **Σχετικά με τα καταστροφικά σενάρια που έχουν συζητηθεί. Πρώτον, ότι ο Πούτιν μπορεί να κινηθεί εναντίον άλλων χωρών, όπως η Μολδαβία ή ακόμη και η Εσθονία. Και δεύτερον, ότι υπάρχει πιθανότητα πυρηνικής σύγκρουσης. Θεωρείτε ότι κάποιο από αυτά μπορεί να επιβεβαιωθεί;**

– Νομίζω ότι και τα δύο σε αυτό το σημείο έχουν εξαιρετικά χαμηλή πιθανότητα να συμβούν. Πιστεύω ότι αν ο Πούτιν είχε εκτελέσει το αρχικό του σχέδιο, είχε σαρώσει την Ουκρανία, είχε εγκαθιδρύσει ένα ανδρείκελο καθεστώς, θα έμπαινε στον πειρασμό να συνεχίσει στη Μολδαβία, όπου ήδη ελέγ-

χει ένα μέρος της επικράτειας. Θα ήταν πειρασμός γι' αυτόν. Νομίζω ότι οι πιθανότητες να επιτεθεί ο Πούτιν στην Εσθονία ή σε οποιαδήποτε άλλη χώρα του NATO είναι εξαιρετικά χαμηλές, επειδή γνωρίζει ότι δεν μπορεί να κερδίσει. Η Συμμαχία τον ξεπερνάει κατά δεκαπέντε προς ένα. Εμείς έχουμε πλεονέκτημα τέσσερα προς ένα σε στρατεύματα. Έχουμε πλεονέκτημα πέντε προς ένα σε πολεμικά αεροσκάφη. Έχουμε πλεονέκτημα τέσσερα προς ένα σε πολεμικά πλοία. Ο Πούτιν δεν θα ξεκινήσει μάχη με χώρα του NATO. Είναι σαν αυτόν που στο σχολικό προαύλιο διαλέγει το αδύναμο παιδί για να πάει να το δειρεί. Ο Πούτιν δεν πρόκειται να κυνηγήσει τα δυνατόν παιδιά και τα δυνατόν παιδιά είναι το NATO. Οπότε νομίζω ότι είναι πολύ μικρή η πιθανότητα να προχωρήσει ο Πούτιν παραπέρα. Για τον λόγο επίσης ότι ο στρατός του έχει τόσο κακές επιδόσεις.

Όσον αφορά το δεύτερο, το ενδεχόμενο πυρηνικής σύγκρουσης, και πάλι οι πιθανότητες είναι πολύ χαμηλές. Σίγουρα το NATO δεν πρόκειται να χρησιμοποιήσει πυρηνικά όπλα. Για τον Πούτιν, ποιο θα ήταν το πλεονέκτημα; Τι θα κέρδιζε; Μια σοβαρή πυρηνική σύγκρουση θα σήμαινε αποκάλυψη. Το τέλος του κόσμου. Ο Πούτιν δεν είναι τρελός. Δεν είναι παράλογος. Απ' ό,τι βλέπω, αγαπάει την οικογένειά του, αγαπάει τη χώρα του, θέλει να παραμείνει ζωντανός. Δεν νομίζω ότι θέλει να σκωθεί και να καταστρέψει τον κόσμο. Θα χρησιμοποιούσε ένα τακτικό πυρηνικό όπλο; Δεν το νομίζω. Δεν θα κερδίσει πραγματικά τίποτα. Μπορεί να χρησιμοποιήσει τα βομβαρδιστικά μεγάλου βεληνεκούς και τους πυραύλους του για να πετύχει το ίδιο αποτέλεσμα. Θα πάρει λίγο περισσότερο χρόνο, αλλά η χρήση ενός τακτικού πυρηνικού όπλου στην Ουκρανία θα ξεπερνούσε το όριο, που νομίζω ότι ακόμη και ο Βλαντιμίρ Πούτιν θα δίσταζε να ξεπεράσει.

Να, όμως, για ποιο πράγμα ανησυχώ: για τα χημικά όπλα. Τη χρήση νευροπαράλυτικών ουσιών. Έχουμε δει τον Πούτιν να εμπλέκεται σε αυτό, τουλάχιστον στο παρασκήνιο, στη Συρία, όπου ο Μπασάρ αλ Ασασν έχει σίγουρα χρησιμοποιήσει χημικά όπλα. Θα μπορούσε ο Πούτιν να τα χρησιμοποιήσει αυτά και στη συνέχεια να προσπαθήσει να ρίξει την ευθύνη στους Ουκρανούς ή στη Δύση; Ναι. Για μένα το πιο ανησυχητικό σενάριο θα ήταν ο Πούτιν να επιλέξει ένα όπλο μαζικής καταστροφής, έναν νευροτοξικό παράγοντα. Και θα κλείσω λέγοντας ότι γνωρίζουμε πως νιώθω αρκετά άνετα με τη χρήση νευροτοξικών παραγόντων, δεδομένου ότι δηλητηρίασε τον κορυφαίο πολιτικό του αντιπάλου Αλεξέι Ναβάλνι. Επομένως, δεν έχει κανέναν ενδιασμό να χρησιμοποιήσει χημικά όπλα, οπότε αυτό είναι το σενάριο για το οποίο ανησυχώ περισσότερο.

Φθηνά όπλα και μη επανδρωμένα αεροσκάφη, η νέα πολεμική τάση

– Όταν διάβασα το βιβλίο σας, πραγματικά εντυπωσιάστηκα από το πόσο διαφορετικό είναι το πεδίο της μάχης. Εννοώ τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη, η τεχνητή νοημοσύνη, ο κυβερνοπόλεμος κ.λπ. Θα μπορούσατε να μας πείτε λίγα πράγματα γι' αυτό; Είδατε κάτι από αυτά να διαδραματίζεται στην Ουκρανία αυτή τη στιγμή;

– Νομίζω ότι αυτό που βλέπουμε στην Ουκρανία είναι το πρώτο κύμα πραγματικού πολέμου του 21ου αιώνα. Και το κορυφαίο παράδειγμα θα είναι όταν θα γράψουμε την Ιστορία εδώ. Ο Πούτιν χρησιμοποιεί τανκς και βαριά τεθωρακισμένα και τεθωρακισμένα οχήματα μεταφορές προσωπικού. Τι συνέβη; Οι Ουκρανοί κατέστρεψαν αυτές τις δυνάμεις με φορητά αντιαριαματικά Javelin που τους προμήθευ-

Το NATO θα υπάρχει για τις επόμενες δεκαετίες. Έχουμε κοινές αξίες – αυτή είναι η βάση της Συμμαχίας, όχι οι αμυντικές δαπάνες ή οι απειλές.

σαν οι ΗΠΑ, βρετανικά NLAWS και άλλα απλά και φθηνά όπλα. Ένα τανκ κοστίζει 5-10 εκατ. δολάρια. Ένας από τους πυραύλους κοστίζει 100.000 δολάρια. Κάντε τον υπολογισμό. Είναι εξαιρετικά δαπανηρό. Τα φθηνά όπλα, όπως τα επανδρωμένα, που τα χρησιμοποιούν οι ειδικές δυνάμεις, αυτή είναι η νέα πολεμική τάση. Δεν είμαι ακόμα έτοιμος να γράψω τον επικείμενο για το τανκ. Αλλά

σίγουρα τα τανκς δεν τα πήγαν καλά σε αυτόν τον πόλεμο.

Και δεύτερον, το αναφέρατε ήδη, τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη. Αυτά ήταν πανίσχυρα στο πεδίο της μάχης. Συνεχίζουν να είναι. Ιδιαίτερα κάποιες από τις νέες μορφές μη επανδρωμένων αεροσκαφών που παρέχουν οι ΗΠΑ, όπως το λεγόμενο Switchblade, το οποίο ανεβαίνει στον αέρα και κατεβαίνει στο αδύναμο σημείο ενός άρματος. Και πάλι, πολύ αποτελεσματική χρήση των μη επανδρωμένων αεροσκαφών. Και τέλος, και αυτό με εξέπληξε γιατί δεν το έχουμε δει, ο κυβερνοπόλεμος. Δεν έχουμε δει τον Πούτιν να τον χρησιμοποιεί ακόμη αποτελεσματικά, επιθετικά εναντίον των Ουκρανών. Ίσως επειδή περιορίζει αυτά τα εργαλεία, επειδή ανησυχεί μήπως εμπλακεί σε σύγκρουση

με τη Δύση ή επειδή θέλει να τα χρησιμοποιήσει εναντίον της Δύσης ως απάντηση στις κυρώσεις.

Αλλά θα έλεγα ότι η νέα τριάδα του πολέμου στο πεδίο της μάχης είναι οι ειδικές δυνάμεις με αυτού του είδους τα όπλα υψηλής τεχνολογίας, τα μη επανδρωμένα οχήματα και το τρίτο σκέλος αυτής της τριάδας είναι ο κυβερνοπόλεμος, τον οποίο δεν έχουμε δει να χρησιμοποιείται σε αυτόν τον πόλεμο, αλλά νομίζω ότι μπορεί να προκύψει πριν ολοκληρωθεί. Στο βιβλίο μου, το «2034», επειδή βέβαια διαδραματίζεται στο έτος 2034, αυτά είναι τα όπλα που κυριαρχούν πραγματικά στο πεδίο της μάχης. Και πιστεύω ότι μέχρι τότε αυτά θα κυριαρχήσουν.

– **Η Γερμανία έκανε μια τεράστια στροφή όσον αφορά τις αμυντικές δαπάνες. Τι γνώμη**

έχετε γι' αυτό; Βλέπετε επίσης κάποιον κίνδυνο στην πορεία ότι ίσως υπάρξει αποσύνδεση μεταξύ ευρωπαϊκής άμυνας και ΗΠΑ; Ή πιστεύετε ότι το NATO θα είναι πάντα κυρίαρχο στο παιχνίδι;

– Τίποτα δεν ισχύει για πάντα, και σίγουρα το NATO δεν θα παραμείνει για πάντα. Αλλά θα στοιχημάτιζα ότι η Συμμαχία θα υπάρχει για τις επόμενες δεκαετίες, επειδή μοιραζόμαστε αξίες, επειδή τα 30 έθνη σε αυτή τη Συμμαχία αυτή τη στιγμή μοιράζονται αξίες όπως η δημοκρατία, η ελευθερία, η ελευθερία του λόγου, η ελευθερία του τύπου, η ισότητα των φύλων, η φυλετική ισότητα. Κοιτάξτε, αυτά διαφέρουν σε κάποια από τα έθνη, σε ένα βαθμό εδώ, σε άλλο βαθμό εκεί, αλλά αυτές είναι κοινές αξίες και νομίζω ότι αυτή είναι η

βάση αυτής της Συμμαχίας, όχι οι αμυντικές δαπάνες ή οι απειλές, που βέβαια έχουν σημασία, αλλά αυτές οι κοινές αξίες, και δεν βλέπω να αλλάζουν. Και ως εκ τούτου πιστεύω ότι η Συμμαχία θα συνεχιστεί.

Δεύτερον, συχαίρω τους Γερμανούς που αύξησαν τις αμυντικές τους δαπάνες, φτάνοντας στον στόχο που η Ελλάδα έχει επιτύχει εδώ και δεκαετίες, το 2% του ΑΕΠ της να διατίθεται για την άμυνα. Είναι ωραίο να καλωσορίζουμε τους Γερμανούς στο κλαμπ του 2%. Και νομίζω ότι αυτό είναι καλό και για τη Συμμαχία, να επιτύχουμε όλοι τον στόχο του 2%. Υπάρχουν ακόμη ορισμένα έθνη στη Δυτική Ευρώπη που δεν έχουν πλησιάσει αυτόν τον στόχο, αλλά ελπίζω ότι τα γεγονότα που εκτυλίχθηκαν τους τελευταίους δύο μήνες θα τα αφυπνίσουν.

Το Ουκρανικό καθιστά λιγότερο πιθανό να επιτεθεί η Κίνα στην Ταϊβάν

– Τι πιστεύετε ότι σκέφτεται η Κίνα; Τι είδους συμπεράσματα βγάζει από αυτή τη σύγκρουση;

– Νομίζω ότι είναι πάντα σημαντικό να μπαίνεις στη θέση του άλλου και να σκέφτεσαι «πώς μου φαίνεται αυτό;». Και νομίζω ότι για τον πρόεδρο Σι Τζινπίνγκ είναι ένα σενάριο που εκτυλίσσεται και θα τον κάνει πιο συντηρητικό ως προς το ενδεχόμενο χρήσης στρατιωτικής βίας εναντίον της νήσου Ταϊβάν. Πρώτον, παρακολουθεί πόσο σκληρά πολεμούν οι Ουκρανοί. Πρέπει να αναρωτιέται ποιο θα ήταν το σθένος του λαού της Ταϊβάν. Δεύτερον, βλέπει ότι το μεγαλύτερο μέρος της παγκόσμιας οικονομίας επιβάλλει κυρώσεις προς τη Ρωσία. Δεν θέλει τέτοιου είδους κυρώσεις να εφαρμοστούν στην Κίνα και ως το παραδεχτούμε, πρόκειται για ένα πολύ διαφορετικό σχήμα, δεδομένου του μεγέθους και της κλίμακας της κινεζικής οικονομίας. Πρέπει να βλέπει την ενότητα της Δύσης και να ανησυχεί κάπως για το πώς θα μπορούσε να παίζει, αν έκανε μια στρατιωτική κίνηση εναντίον της Ταϊβάν.

Και τέλος, πρέπει να ανησυχεί για την τεχνολογία για την οποία μόλις μιλήσαμε. Η Κίνα, αν έκανε μια κίνηση εναντίον της νήσου Ταϊβάν, θα ήταν ένας συνδυασμός αυτών που συζητήσαμε, αλλά και σε ναυτική εκστρατεία, προφανώς επειδή η Ταϊβάν είναι νησί. Η δυνατότητα να φτάσει και να αγγίξει τα κινεζικά πολεμικά πλοία με τους αντιπλοϊκούς πυραύλους, νομίζω ότι πρέπει να τον ανησυχεί. Έτσι, για όλους αυτούς τους λόγους, νομίζω ότι οι Κινέζοι θα συνεχίσουν να κάνουν υπομονή. Ελπίζουν ότι με την πάροδο του χρόνου θα μπορέσουν να πείσουν τους Ταϊβανέζους να ενωθούν μαζί τους. Είναι πιθανό. Από την άλλη πλευρά, νομίζω ότι αυτό που συμβαίνει στην Ουκρανία καθιστά λιγότερο πιθανό η Κίνα να κάνει μια ξαφνική στρατιωτική κίνηση εναντίον της Ταϊβάν.

– Όμως, έχοντας διαβάσει το βιβλίο, θέλω πραγματικά να σας ρωτήσω, αν υπάρξει ένα επεισόδιο στην Ταϊβάν, ένας αποκλεισμός ή μια εισβολή, υπάρχει κάποιο σενάριο στο οποίο οι ΗΠΑ θα κέρδιζαν πραγματικά μια τέτοια αντιπαράθεση;

– Ναι, υπάρχει τέτοιο ενδεχό-

μενο. Και όπως ακριβώς το διαπιστώνουμε στην Ουκρανία, ο πόλεμος πολύ συχνά έχει απρόβλεπτα αποτελέσματα. Και θα σας δώσω ένα τέλειο παράδειγμα από την κοινή μας εθνική ιστορία: τη μάχη της Σαλαμίνας, όπου μια χούφτα Ελλήνων ναυτικών διέλυσε τον περσικό στόλο. Ποιος μπορούσε να το προβλέψει αυτό; Όσον αφορά μια ναυμαχία σήμερα γύρω από την Ταϊβάν, νομίζω ότι τα πράγματα θα ήταν αμφίροπα. Νομίζω ότι η Κίνα έχει τεράστιες δυνατότητες και επίσης το πλεονέκτημα της έδρας, θα λέγαμε. Επιχειρούν κοντά στην ηπειρωτική τους χώρα, οπότε μπορούν να φέρουν χερσαίους πυραύλους. Οι ΗΠΑ θα πρέπει να επιχειρήσουν από τα αεροπλανοφόρα και τα πλοία τους ή από μια μακρινή βάση όπως το Γκουάμ ή από τα νότια της Ιαπωνίας. Επομένως, θα ήταν μια αμφίροπη μάχη.

Ωστόσο, πιστεύω ότι οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να καταφέρουν να ανατρέψουν μια κινεζική προσπάθεια στρατιωτικής επίθεσης στο νησί. Και παρεμπιπτόντως, οι Ταϊβανέζοι είναι πολύ «σκληρά καρύδια», θα λέγαμε. Έχουν πολλές άμυνες, είναι πολύ καλοί στον κυβερνοπόλεμο, κατασκευάζουν τα περισσότερα από τα high-end τοιπ στον κόσμο σήμερα, έχουν ξεχωριστή κουλουρά και γλώσσα, και πιστεύω ότι θα πολεμήσουν, και μάλιστα σκληρά. Και αν οι ΗΠΑ εμπλέκονταν, νομίζω ότι θα είχαμε ένα απρόβλεπτο αποτέλεσμα. Αυτός είναι άλλος ένας λόγος για τον οποίο οι Κινέζοι, νομίζω, θα δίσταζαν, επειδή δεν είναι σίγουροι για το πώς θα εξελιχθεί. Και για τον πρόεδρο Σι Τζινπίνγκ που έχει δει τον ρωσικό στρατό να αποτυγχάνει, αυτό πρέπει να υπάρχει στο πίσω μέρος του μυαλού του: «Πόσο καλές είναι οι δυνάμεις μου;». Εδώ είναι το θέμα: στον πόλεμο, ποτέ δεν ξέρεις πόσο καλές είναι οι δυνάμεις σου μέχρι να πέσει η πρώτη σφαίρα, μέχρι να φύγει το πρώτο βέλος από το τόξο. Τότε είναι που ανακαλύπτεις πόσο καλές είναι πραγματικά οι δυνάμεις σου.

– Θέλω να σας ρωτήσω πώς βλέπετε την Τουρκία, διότι παίζει πραγματικά και από τις δύο πλευρές. Παρέχει μη επανδρωμένα αεροσκάφη στην Ουκρανία και ταυτόχρονα δεν εφαρμόζει

«Ως πρώην ανώτατος συμβαχικός διοικητής του NATO, όποτε έβλεπα την ελληνική σημαία στον ώμο ενός στρατιώτη, ήξερα ότι βρίσκεται μπροστά σε έναν πραγματικό επαγγελματία. Η Ελλάδα έχει ένα εξαιρετικά ικανό Ναυτικό και ο στρατός της βρίσκεται εκεί που πρέπει από απόψεως δυνατοτήτων», λέει ο κ. Σταυρίδης.

“

Είμαι βέβαιος ότι η Τουρκία θέλει να είναι μέρος της Συμμαχίας του ΝΑΤΟ και θα συνεχίσει να είναι. Ωστόσο, θα ανησυχούσα αν διολίσθινε περισσότερο προς τη Ρωσία από όσο ήδη έχουμε δει.

κυρώσεις προς τη Ρωσία. Αναρωτιέμαι λοιπόν πώς βλέπετε το γεωπολιτικό παιχνίδι που παίζει η Τουρκία αυτή τη στιγμή.

– Νομίζω ότι η Τουρκία, πρώτον, κάνει κάτι καλό, δηλαδή φιλοξενεί τις συνομιλίες, και ανεξάρτητα από το πού βρίσκεται κανείς στην εξίσωση, όλοι μας οφείλουμε να θεωρούμε ότι είναι καλό να γίνονται διαπραγματεύσεις. Και έτσι η Τουρκία ανέλαβε δράση και προσπαθεί να δημιουργήσει μια ζώνη, ένα μέρος όπου οι δύο πλευρές μπορούν να συνομιλήσουν. Με ενθάρρυνε επίσης η στρατιωτική υποστήριξη που παρείχε η Τουρκία στους Ουκρανούς, η οποία νομίζω ότι έκανε πραγματική διαφορά. Θα μπορούσαμε να επιστρέψουμε σε ένα άλλο οπλικό σύστημα, το S-400, το οποίο η Τουρκία αγόρασε από τη Ρωσία, και νομίζω ότι αυτό ήταν λάθος και είναι δείγμα του ότι η Τουρκία έχει έρθει πολύ κοντά στη Ρωσία. Επομένως, ο πρόεδρος Ερντογάν, πράγματι, προσπαθεί να παίξει και στις δύο πλευρές εδώ, αλλά στο τέλος της ημέρας, είμαι βέβαιος ότι η Τουρκία θέλει να είναι μέρος της Συμμαχίας του NATO και θα συνεχι-

σει να είναι. Ωστόσο, προσωπικά θα ανησυχούσα αν η Τουρκία διολίσθινε περισσότερο προς τη Ρωσία από όσο ήδη έχουμε δει.

– Την τελευταία φορά που συναντηθήκαμε διά ζώσης, θυμάμαι ότι κάνατε την πρόβλεψη ότι ίσως υπάρξει αντιπαράθεση στην Ανατολική Μεσόγειο. Πιστεύετε ότι τώρα, με όσα συνέβησαν στην Ουκρανία, απομακρύνεται αυτό το σενάριο, με την έννοια ότι δεν είναι τόσο εύκολο για κάποιον να είναι αναθεωρητής;

– Συμφωνώ με αυτό το σκεπτικό, ότι αυτό που συμβαίνει στην Ουκρανία μειώνει στην πραγματικότητα τις πιθανότητες μιας επιθετικής κίνησης στην Ανατολική Μεσόγειο. Νομίζω ότι κάθε έθνος που εξετάζει τα γεγονότα στην Ουκρανία, πρέπει να αναγνωρίσει ότι, όπως είπαμε και πριν, ο πόλεμος είναι απρόβλεπτος. Και μόλις αρχίσεις να εκτοξεύεις πυραύλους, οβίδες, σφαίρες, δεν ξέρεις πού θα καταλήξει η σύγκρουση. Και ως εκ τούτου, νομίζω ότι αυτό αποτελεί μια προειδοποιητική σημείωση στο μυαλό όλων όσοι επιχειρούν στην Ανατολική Μεσόγειο. Επιπλέον, επειδή οι ΗΠΑ έχουν ουσιαστικά αποχωρήσει από τη διαμάχη στη Συρία, αυτό αποτελεί μέρος της ανησυχίας μου και του υπολογισμού μου. Είχαμε τη Ρωσία και τις ΗΠΑ, που υποστήριζαν δύο διαφορετικές πλευρές στον εμφύλιο πόλεμο της Συρίας. Δυστυχώς, ο Μπασάρ αλ Ασαντ με την τεράστια βοήθεια της Ρωσίας έχει ουσιαστικά κερδίσει αυτόν τον εμφύλιο πόλεμο. Ως αποτέλεσμα, οι ΗΠΑ στράφηκαν προς άλλα ζητήματα, την Ουκρανία, τον Ειρηνικό. Οπότε νομίζω ότι αυτό μειώνει

σε κάποιο βαθμό και την ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο.

– Και τι συμβουλές θα δίνετε στην ελληνική στρατιωτική ηγεσία με βάση το βιβλίο, με βάση την εμπειρία σας;

– Φυσικά είμαι Ελληνοαμερικανός και έχω τεράστια αγάπη για την Ελλάδα, αλλά επιτρέψτε μου να το αφήσω αυτό στην άκρη και απλά να πω, ως πρώην ανώτατος συμβαχικός διοικητής του NATO, ότι όποτε έβλεπα την ελληνική σημαία στον ώμο ενός στρατιώτη, ήξερα ότι βρίσκεται μπροστά σε έναν πραγματικό επαγγελματία, έναν στρατιώτη, έναν ναύτη, έναν αεροπόρο. Ο ελληνικός στρατός είναι εξαιρετικός και έχει φανεί επαγγελματίας σε όλο το φάσμα των επιχειρήσεων του NATO. Οπότε κατά πρώτον, σας ευχαριστούμε.

Κατά δεύτερον, όλοι οι ανώτεροι στρατιωτικοί αξιωματικοί εξετάζουν πολύ προσεκτικά τη σύγκρουση στην Ουκρανία ως τακτικιστές και ως στρατηγιστές και εξετάζουν, όπως είπαμε, τις ειδικές επιχειρήσεις, τα μη επανδρωμένα οχήματα, θα προσθέσω και κάτι, που είναι οι θαλάσσιες επιχειρήσεις. Σίγουρα η Ελλάδα είναι μια ναυτική δύναμη από πολλές απόψεις στον εμπορικό χώρο, έχει ένα εξαιρετικά ικανό ναυτικό. Νομίζω ότι οι θαλάσσιες επιχειρήσεις θα είναι πολύ σημαντικές. Και ο κυβερνοπόλεμος, και πάλι, δεν έχει ακόμα μπει για τα καλά στο παιχνίδι, αλλά ως είμαστε προετοιμασμένοι γι' αυτό. Όσον αφορά τις συμβατικές δυνάμεις, νομίζω ότι ο ελληνικός στρατός βρίσκεται εκεί που πρέπει από απόψεως δυνατοτήτων. Θα έδινα επιπλέον έμφαση, όπως κάνουμε και στις ΗΠΑ, σε αυτές τις νέες μεθόδους και τρόπους πολέμου.

Το στοίχημα της δημοκρατίας

– Επειδή είστε στρατιωτικός στοχαστής, όλα αυτά που μόλις συζητήσαμε, θα μπορούσαν να πιναχθούν στον αέρα από την εκλογή του Τραμπ ή ενός άλλου «Τραμπ» στις ΗΠΑ, ή από την απόφαση κάποιων Ευρωπαίων ηγετών να κινηθούν προς τη Ρωσία.

– Θα παραθέσω τα λόγια του Ουίνστον Τσώρτσιλ, ο οποίος είναι το πρόσωπο με τις περισσότερες αναφορές στην ιστορία, όπως μου είπαν. Ο Τσώρτσιλ είπε ότι η δημοκρατία είναι η χειρότερη μορφή διακυβέρνησης, εκτός από όλες τις άλλες. Που σημαίνει ότι η δημοκρατία είναι μπερδεμένη, είναι αναποτελεσματική. Φεύγει το καθεστώς Τσίπρα και έρχεται ο καθεστώς Μητσοτάκη και, είτε υποστηρίζεις τον Τσίπρα είτε τον Μητσοτάκη, βιώνεις αναταράξεις και αλλαγές. Και εδώ στις ΗΠΑ, φεύγει ο Τραμπ, έρχεται ο Μπάιντεν, υπάρχει αναταραχή. Στη Γαλλία υπάρχουν εκλογές, που νομίζω ότι όλοι θα παρακολουθούσαμε πολύ στενά. Πιθανότατα θα καταλήξουν στον Μακρόν και στη Λεπέν και, αν υπάρξει αλλαγή κυβερνήσης, που ελπίζω να μην υπάρξει, αλλά εάν υπάρξει, θα υπάρξουν αναταράξεις. Έτσι είναι η πραγματικότητα της δημοκρατίας. Όμως εδώ είναι το θέμα μου: Δεν θα στοιχημάτιζα εναντίον της δημοκρατίας. Και αν κοιτάξετε τη μακρά διαδρομή της ιστορίας, ακόμη και πριν από 100 χρόνια, υπήρχαν ίσως δέκα-δεκαπέντε δημοκρατίες στον κόσμο. Σήμερα, υπάρχουν κάπου 100, ίσως περισσότερες, χώρες που είναι δημοκρατικές ή σχεδόν δημοκρατικές. Η ιστορία προχωράει, και θα υπάρξουν πιασχυρίσματα και οι αυταρχικές χώρες θα αντιδράσουν. Η Κίνα και η Ρωσία ήταν αυταρχικά έθνη για χιλιάδες χρόνια, δεν είναι κάτι νέο αυτό. Αυτό που είναι νέο είναι η δημοκρατία, και νομίζω ότι αυτό που συμβαίνει εδώ στην Ουκρανία, ποντάρει στο στοίχημα της δημοκρατίας. Και θα παραμείνω σε αυτό το στοίχημα, παρά τις αναταράξεις σε κάθε έθνος της Συμμαχίας. Συνολικά, η καρδιά της ιστορίας γέρνει προς τη δημοκρατία.

Η τεχνητή νοημοσύνη και ο Παγκόσμιος Πόλεμος του 2034

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ο «Τούρκος» ήταν μια μηχανή στην Ευρώπη του 1800 που νικούσε τους ανθρώπους στο σκάκι. Κάποια στιγμή όμως αποκαλύφθηκε ότι σε κάθε παιχνίδι μέσα στη μηχανή μεγέθους μπισούλου ήταν κρυμμένος ένας άριστος σκακιστής. Αυτή την ιστορία θυμάται ο αναπληρωτής σύμβουλος εθνικής ασφαλείας των ΗΠΑ Σαντίπ Τσόουντκουρι, ήρωας του βιβλίου «2034: Το μυθιστόρημα του επόμενου παγκοσμίου πολέμου» καθώς αναλογίζεται τις ανεξέλεγκτες εξελίξεις μιας σύγκρουσης με όπλα τεχνητής νοημοσύνης. Πώς όμως ξεκινά ο Γ΄ Παγκόσμιος Πόλεμος; Περίπου ως εξής:

«12 Μαρτίου 2034, 14:47 (GMT+8), Νότια Σινική Θάλασσα. Ακόμη και μετά από 24 ολόκληρα χρόνια, εξακολουθούσε να εκπλήσσεται κάθε φορά που έβλεπε τον απέραντο ωκεανό να ηρμεία απόλυτα μέσα σε μια στιγμή, από τη μια άκρη του ορίζοντα ως την άλλη, σαν καλοστρωμένο τραπέζι-μάντλη. Σκέφτηκε πως, αν εκείνη τη στιγμή έπεφτε μια βελόνα κάθετα στο νερό, θα διαπερνούσε ήσυχα τον τεράστιο υδάτινο όγκο, δίχως ν

Το βιβλίο κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις Κάκτος.

πορεία της να διαταραχτεί από κανένα ρεύμα, και θα καρφωνόταν στον βυθό. Πόσες φορές στη διάρκεια της καριέρας της είχε βρεθεί, άραγε, στη γέφυρα ενός πλοίου, αντικρίζοντας αυτό το θαύμα της γαλήνης; Χίλιες φορές; Δύο χιλιάδες; Τις προάλλες, μια νύχτα που δεν είχε ύπνο, είχε ανοίξει τα ημερολόγια της και είχε αθροίσει όλες τις μέρες που είχε περάσει ταξιδεύοντας στους ωκεανούς, χωρίς να διακρίνεται το παραμικρό ίχνος στεριάς

στον ορίζοντα. Το σύνολό τους αντιστοιχούσε σε σχεδόν εννέα χρόνια. Η μνήμη της ταξίδεψε σ' αυτά τα ατελείωτα χρόνια, από την εποχή που έκανε βάρδιες ως σηματοδότης στο ξύλινο κατάρτισμα ενός ναρκαλιευτικού, με τον ασθματικό ήχο των ντιζελοκινητήρων του στα αυτιά της, ως τα μέσα της καριέρας της, όταν συμμετείχε σε ειδικές επιχειρήσεις σε διάφορες παράκτιες και παραποτάμιες περιοχές του κόσμου, και από εκεί στο σήμερα, όπου είχε υπό τις διαταγές της αυτά τα τρία αντιτορπιλικά κλάσσης Arleigh Burke, που κινούνταν νοτιοδυτικά με ταχύτητα δεκαοκτώ κόμβων, κάτω από έναν αμείλικτο, αδιάφορο ήλιο.

«Ο στολίσκος της απείχε δώδεκα ναυτικά μίλια από τον Υφαλο Μιστσίφ των νησιών Σπράτλι, αυτού του μονίμως διαφιλονικούμενου αρχιπελάγους, σε μια αποστολή που ονομαζόταν κατ'εμφημισμόν περιπολία ελευθερίας ναυσιπλοΐας. Απεχθανόταν αυτή την ονομασία, που, όπως και πολλά άλλα στη στρατιωτική ζωή, είχε επινόηθεί για να καλύψει τον πραγματικό σκοπό της επιχείρησης, που ήταν ξεκάθαρα η πρόκληση. Τα νερά όπου έπλε-

αν αποτελούσαν αδιαμφισβήτητα διεθνή ύδατα, τουλάχιστον σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο της θάλασσας, αλλά η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας ισχυριζόταν πως επρόκειτο για χωρικά της ύδατα. Ο διάπλους του αρχιπελάγους Σπράτλι από τον στολίσκο της ήταν το ισοδύναμο της οδήγησης με παντιλίκια στο αγαπημένο γκαζόν του γείτονά σου, επειδή μετακίνησε τον φράχτη του λίγο πιο μέσα στη δική σου ιδιοκτησία. Και οι Κινέζοι το έκαναν αυτό δεκαετίες τώρα – μετακινούσαν τον φράχτη όλο και πιο πέρα, ώπου στο τέλος θα διεκδικούσαν ολόκληρο τον Νότιο Ειρηνικό.

Ε, λοιπόν, είχε έρθει η ώρα να κάνουν μερικά παντιλίκια στην αυλή τους».

Ευθεία γραφή

Έτσι αρχίζει το «2034» που υπογράφουν ο πρώην πεζοναύτης και συγγραφέας Έλιοτ Ακερμαν και ο ναύαρχος Τζέιμς Σταυρίδης και κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις Κάκτος. Πρόκειται για ένα βιβλίο με καθαρή, ευθεία γραφή και γρήγορο ρυθμό και φιλοδοξεί να αποτελέσει μια καλή ψυχα-

γωγική επιλογή, αλλά και, όπως σημειώνει στην κριτική της η Washington Post, «μια προειδοποίηση για τον κόσμο του κοντινού μέλλοντος», όπου η εξάρτηση από την τεχνολογία θα λάβει απόλυτες διαστάσεις. Το «2034» είναι ένα θρίλερ για το πόσο κοντά βρισκόμαστε σε μια παγκόσμια σύρραξη όπου τα όπλα θα μοιάζουν 100 φορές πιο καινοτόμα απ'όσο έμοιαζε το αεροπλάνο στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Κοντά στον Υφαλο Μιστσίφ (σε μια ελεύθερη μετάφραση της λέξης mischief θα μπορούσαμε να τον ονομάσουμε «Υφαλο του Διαβόλου»), στη Νότια Σινική Θάλασσα, η Σάρα Χαντ, πλοίαρχος στο αμερικανικό πολεμικό ναυτικό, οδηγεί τον στόλο της για να αμφισβητηθεί η κυριαρχία που απλώνει η Κίνα σε αυτές τις θαλάσσιες ζώνες. Η πλοίαρχος δεν διοικεί απλά πλοία, αλλά θαύματα της τεχνητής νοημοσύνης, προτιμά ωστόσο να καθοδηγείται από τη δική της κρίση και όχι να επαναπαύεται στους αυτόματους πιλότους. Το ίδιο και ο Κρις Μίτσελ, ένας πιλότος που καπνίζει Marlboro και δεν μπορεί να αφήσει από τα χέρια του

το χειριστήριο στο σχεδόν έλλογο, νοήμον, έξυπνο αεροσκάφος F-35 καθώς παραβιάζει τον εναέριο χώρο του Ιράν. Την εντολή για την ταυτόχρονη πρόκληση έχει δώσει η πρώτη γυναικία πρόεδρος των ΗΠΑ, που δεν κατονμάζεται, αλλά έχει εκλεγεί χωρίς την υποστήριξη κάποιου κόμματος. Η επιχείρηση αυτή ξεφεύγει από τον έλεγχο και ενεργοποιεί μια σειρά από γεγονότα που οδηγούν σε παγκόσμιο πόλεμο. Οι ΗΠΑ εγκλωβίζονται σε μια δίνη όπου πολεμούν εναντίον τους δυνάμεις από την Κίνα, τη Ρωσία, την Ινδία και το Ιράν. Πρωτοστατούν στις μάχες η τεχνητή νοημοσύνη και οι κυβερνοεπιθέσεις, αλλά οι πραγματικοί πρωταγωνιστές είναι οι άνθρωποι πίσω από τα συστήματα. Για να ανακτήσουν την πρωτοβουλία των κινήσεων και να κερδίσουν τον πόλεμο, οι Αμερικανοί αποφασίζουν να πάρουν τα πράγματα στα χέρια τους. Η Χαντ καταλήγει σε ένα συμπεράσμα που μάλλον απηχεί τις απόψεις του ναυάρχου Σταυρίδη: «Δεν μπορείς να νικήσεις την τεχνολογία με περισσότερη τεχνολογία. Μπορείς να τη νικήσεις μόνο χωρίς τεχνολογία».

Βομβαρδισμός ψεύτικων ειδήσεων

«Η παραπληροφόρηση από τη ρωσική πλευρά έχει εντατικοποιηθεί»

Της **MARIANNAΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ**

Τρεις νέοι από την Ουκρανία συνδέθηκαν πρόσφατα διαδικτυακά με τον καθηγητή του ΑΠΘ Νίκο Παναγιώτου. Η Ολγα Τοκαρίουκ, η Ολίνα Τσουρανόβα και ο Ρόμαν Οσατζούκ, δημοσιογράφοι και ερευνητές με εξειδίκευση στη διασταύρωση και επαλήθευση ειδήσεων, συμμετείχαν σε μια συζήτηση με θέμα τον παράλληλο πόλεμο που διεξάγεται με τη ρωσική εισβολή. Έναν πόλεμο που περιλαμβάνει τη διάδοση παραπληροφόρησης, φημών και προπαγάνδας. Και οι τρεις έχουν παρμείνει στη χώρα τους και συμμετέχουν με τον δικό τους τρόπο στην πρώτη γραμμή αυτού του υβριδικού πολέμου.

Ο κ. Παναγιώτου είχε βρεθεί μαζί τους εν καιρώ ειρήνης. Ως πρόεδρος του DCN –ενός παγκόσμιου οργανισμού που ασχολείται με τις ψηφιακές τεχνολογίες και έδρα στη Θεσσαλονίκη– είχαν δημιουργήσει στην Ουκρανία ένα περιφερειακό κέντρο. Πέρυσι είχε ταξιδέψει εκεί για να μελετήσουν τον ρόλο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και το πώς επηρεάζουν τους νέους ανθρώπους. Στο πλαίσιο αυτό είχαν μελετήσει και το φαινόμενο της παραπληροφόρησης στην Ουκρανία. «Δεν είναι κάτι που ξεκίνησε ξαφνικά με την τωρινή εισβολή. Από το 2014 βλέπουμε μια στρατηγική παραπληροφόρησης από τη ρωσική πλευρά, απλά το τελευταίο διάστημα έχει εντατικοποιηθεί», εξήγησε

η Ολγα. Η Ολίνα επιβεβαίωσε πως ήδη από πέρυσι το καλοκαίρι είχαν εντοπίσει με την ερευνητική της ομάδα μια σειρά λογαριασμών στα κοινωνικά δίκτυα που διέδιδαν διαρκώς ψευδείς πληροφορίες εναντίον της Ουκρανίας. «Στόχος ήταν να πλήξουν ένα ενδεχόμενο κίνημα συμπαράστασης των ευρωπαϊκών χωρών προς τη χώρα μας», εξηγεί.

Όσο για τον τρόπο; Ο Ρόμαν έχει εντοπίσει παλιές αλλά και νέες μεθόδους. «Εχουμε διαπιστώσει πως συχνά κατασκευάζουν οι ίδιοι ψεύτικες ειδήσεις υπέρ της Ουκρανίας και στη συνέχεια τις καταρρίπτουν ως fake news των Ουκρανών». Σε ερώτημα της «Κ», ο Ρόμαν παρέθεσε μια σειρά από παραδείγματα. Ισως το πιο χαρακτηριστικό είναι ένα βίντεο που είχε δημοσιευτεί σε μια δημοφιλή ρωσική ιστοσελίδα. Στο βίντεο απεικονίζεται επίθεση σε αμάχους με ρωσικές ρουκέτες που υποτίθεται είχαν αναπαράγει οι Ουκρανοί. Από τη ρωσική σελίδα ισχυριζόταν πως ήταν «fake news» επειδή ήταν παλιό –περυσινό– και από άσχετη τοποθεσία. Και πράγματι είναι, αλλά οι Ουκρανοί ουδέποτε το είχαν αναπαράγει. Ενώ το ότι το βίντεο είναι παλιό δεν σημαίνει πως μια τέτοια επίθεση δεν συμβαίνει και τώρα. «Γενικά η ρωσική πλευρά ψεύδεται αποκάλυπτα και τα ψέματά είναι τόσο μεγάλα με αποτέλεσμα κάποιος να αδυνατεί να πιστέψει πως μπορεί να μη λένε αλήθεια. Ή δίνουν πολλές εκδοχές μιας ιστορίας και δημιουργείται ομύχλη για το ποια εκδοχή είναι αληθινή», εξηγεί ο Ρόμαν.

Αυτό που επίσης παρατηρείται είναι πως πλέον δεν είναι κάποιον άγνωστοι λογαριασμοί που διαδι-

Α.ΡΗΦΟΤΟ / METSALIAN/CHEROV

Κατά τον βομβαρδισμό του μαριουπόλ τραυματίστηκε και η εικονιζόμενη έγκυος, η οποία έτυχε να είναι και ηθοποιός. Η ρωσική πρεσβεία στο Λονδίνο ανακοίνωσε πως επρόκειτο για στημένη φωτογραφία – άρα δεν υπήρξε βομβαρδισμός του μαριουπόλ. Γρήγορα διαψεύστηκε.

«*Εχουμε διαπιστώσει πως συχνά κατασκευάζουν οι ίδιοι ψεύτικες ειδήσεις υπέρ της Ουκρανίας και στη συνέχεια τις καταρρίπτουν ως fake news των Ουκρανών*».

δουν τις αμφιλεγόμενες ειδήσεις, αλλά επίσημοι φορείς, όπως για παράδειγμα οι ρωσικές πρεσβείες σε μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό έγινε στην περίπτωση της Ουκρανίας εγκύου στη Μαριούπολη. Η φωτογραφία της, που τη δείχνει τραυματισμένη και τρομαγμένη μετά τον βομβαρδισμό του νοσοκομείου, έκανε τον γύρο του κόσμου. Δυο ημέρες αργότερα η ρωσική πρεσβεία στο Λονδίνο ανακοίνωσε πως επρόκειτο για στημένη φωτογραφία. Η Ολγα το ερεύνησε για λογαριασμό ενός ξένου μέσου στο οποίο εργάζεται και ήταν εκείνη που επιβεβαίωσε πρώτα πως πράγματι η γυναίκα ήταν έγκυος και πως λίγες ημέρες αργότερα γέννησε ένα κοριτσάκι

που το ονόμασε Βερονίκη. Τη συγκεκριμένη φωτογραφία την είχε τραβήξει ένας από τους δύο Ουκρανούς φωτορεπόρτερ που βρίσκονταν τότε στη Μαριούπολη για λογαριασμό του Associated Press. Πριν από λίγες ημέρες όμως και οι δυο αυτοί φωτογράφοι αναγκάστηκαν να φύγουν αφού, όπως οι ίδιοι δήλωσαν, είχαν γίνει στόχος των Ρώσων.

Απειλούνται δημοσιογράφοι

Η Ολγα είχε προβλέψει ότι αυτό θα συνέβαινε και είχε μιλήσει εκτενώς για τη μεγάλη δυσκολία αυτού του πόλεμου: «Οι δημοσιογράφοι απειλούνται ευθέως, κινδυνεύει η ζωή τους. Έχουν ήδη σκοτωθεί συνάδελφοί μας. Δεν είναι τυχαίο, ούτε πρόκειται για ατύχημα. Ξέρουν πως επιτίθενται σε επαγγελματίες. Και το κάνουν ώστε τα μπουλά μέσα ενημέρωσης να μουν πως αποσύρουν τα συνεργεία τους. Πως είναι πλέον επικίνδυνο». Πριν ολοκληρώσει, έδωσε το παράδειγμα των δύο φωτογράφων της Μαριούπολης. «Εάν δεν ήταν εκείνοι, δεν θα γνωρίζαμε τα όσα δραματικά συνέβησαν εκεί», είχε σχολιάσει.

Ημερολόγιο πολέμου με τις μαρτυρίες απλών ανθρώπων

Την ώρα της διαδικτυακής συζήτησης ξεκίνησαν οι βομβαρδισμοί. Τους ακούγαμε από τη σύνδεση της Ολίνα. Η κοπέλα αναγκάστηκε να κλείσει την κάμερά της και να φύγει μακριά από το παράθυρο. Χωρίς εικόνα πλέον, συνέχισε να μιλάει αλλά ο ήχος έμοιαζε διακεκομμένος. Σαν να έχει παύσεις. Γρήγορα καταλάβαμε πως δεν έφταγε η σύνδεση, αλλά η συγκινησιακή φόρτιση.

Ήταν συζητήσεις σαν και αυτή, που ώθησαν τον κ. Παναγιώτου στο να προτείνει στα μέλη του DCN από την Ουκρανία να ξεκινήσουν μαζί μια καμπάνια με σκοπό να αναδείξουν την αθέατη πλευρά της σύγκρουσης. «Μαζεύουμε ιστορίες καθημερινότητας στον πόλεμο. Επιβεβαιωμένες μαρτυρίες απλών ανθρώπων, που όλες μαζί αποτελούν κάτι σαν ένα διαδικτυακό ημερολόγιο πολέμου», εξηγεί ο κ. Παναγιώτου. Το πρότζεκτ αυτό, κόντρα στην παραπληροφόρηση, ονομάζεται «Humans for Ukraine». Εκατοντάδες άνθρωποι που σε μια νύχτα η ζωή τους άλλαξε, έστειλαν στη Θεσσαλονίκη τα κείμενά τους, μαζί φωτογραφίες ή βίντεο.

«Στις 25 Φεβρουαρίου θα ταξίδευα στο εξωτερικό για να παρουσιάσω την τεχνολογική μου εταιρεία σε επενδυτές», γράφει μια κοπέλα. Κάποια άλλη αφηγείται πως δέκα μόλις ημέρες πριν την εισβολή, έκανε διακοπές στη Δομινικανή Δημοκρατία και η μοναδική απόφαση που έπρεπε να πάρει ήταν σε ποιο εστιατόριο θα δειπνούσε με την οικογένειά της. Κάποιοι στέλνουν κείμενα και φωτογραφίες από το μπάνιο όπου κρύβονται ή από υπόγεια καταφύγια. Άλλοι είναι ήδη στον δρόμο για μια άλλη χώρα και βρίσκουν καταφύγιο σε εκκλησίες ή προσωρινούς προσφυγικούς καταυλισμούς. «Είναι επικίνδυνο να φύγεις.

Είναι επικίνδυνο να μείνεις. Ακόμα δεν ξέρω ποιο είναι το σωστό», γράφει μια γυναίκα. Μια άλλη περιγράφει πως έβαλε στην τσάντα της κόρης της ένα χαρτάκι με το όνομα και τα τηλέφωνα της. «Αυτό είναι αν χαθώ», άκουσε την κόρη της

Χιλιάδες Ουκρανοί προσπαθούν να σώσουν τη ζωή τους κρυμμένοι σε καταφύγια· κανονικά ή αυτοσχέδια.

«*Είναι επικίνδυνο να φύγεις. Είναι επικίνδυνο να μείνεις. Ακόμα δεν ξέρω ποιο είναι το σωστό*».

να εξηγεί σε ένα άλλο παιδάκι. Ένα άλλο μικρό αγόρι που κατεβαίνει στο υπόγειο με τον θείο του, έχουν φτιάξει μια ιστορία για το καταφύγιο σαν το μυστικό τους βασίλειο. Οι μεγαλύτεροι προσπαθούν με κάθε τρόπο να παραμείνουν ψυχραιμοί για τα παιδιά. Η αλήθεια του πολέμου όμως, όσο και να προσπαθείς να την κρύψεις, είναι τρομακτική: «Με το που ξυπνώ πιάνω το τηλέφωνό μου για να δω αν είναι όλοι ζωντανοί και ασφαλείς. Μερικές φορές, ένα συντριπτικό συναίσθημα τρόμου με αιχμαλωτίζει και παραλύει το σώμα μου. Είναι τόσο δυνατό που δεν μπορώ να κουνήσω ούτε τα δάχτυλά μου», καταλήγει μια αφήγηση.

Στα θρανία της... τηλεκπαίδευσης τα παιδιά της Ουκρανίας

Της **TANΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ**

Χιλιάδες παιδιά τα οποία έφυγαν από την Ουκρανία τον τελευταίο μήνα και βρίσκονται σε γειτονικές χώρες αλλά και πιο μακριά στην Ευρώπη καθημερινά στις 8.15 ανοίγουν το κομπιούτερ, το τάμπλετ ή και το κινητό και «συνδέονται» για να κάνουν μάθημα online με το σχολείο τους και τη δασκάλα τους.

Από την Πολωνία, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία, την Ελλάδα, τη Γερμανία και τη Γαλλία, οι μαθητές όλων των βαθμίδων παρακολουθούν μαθήματα με τους δασκάλους και τους καθηγητές που έχουν παρμείνει στην Ουκρανία. Υπάρχουν και περιπτώσεις που οι δασκάλες κάνουν μαθήματα μέσω Διαδικτύου από τη χώρα στην οποία έχουν καταφύγει, όπως η Μαρία Ιβαντσένκο, δασκάλα πληροφορικής, με την οποία μιλήσαμε η «Κ». Έχει έρθει στην Ελλάδα με τους δύο γιους της, 10 και 5 ετών, οι οποίοι κάνουν μάθημα μέσω Διαδικτύου, και ταυτόχρονα η ίδια παραδίδει μαθήματα σε περίπου 300 μαθητές που βρίσκονται είτε στην Ουκρανία είτε σε χώρες της Ευρώπης. Η οικογένεια διαθέτει μόνο ένα κομπιούτερ, οπότε κάθε βράδυ υπάρχει διαπραγμάτευση για το ποιος θα το χρησιμοποιήσει την επόμενη ημέρα και ποιος θα πρέπει να βολευτεί με το κινητό. Η 8χρονη Βιταλίνα, από την άλλη, που ήρθε με τη μητέρα και τη γιαγιά της στην Ελλάδα, έχει το προνόμιο να χρησιμοποιεί αποκλειστικά τον υπολογιστή όσο διαρκεί το μάθημά της.

Το σύστημα της online εκπαίδευσης είχε στηθεί λόγω κο-

ρωνοϊού στην Ουκρανία αλλά επανενεργοποιήθηκε με πρωτοβουλία των δασκάλων όταν ξεκίνησε ο πόλεμος. Καθημερινά στις 9 το πρωί ακριβώς, όλα τα παιδιά και οι δάσκαλοι που συμμετέχουν στα online μαθήματα σταματούν

Στις 9 το πρωί ακριβώς, παιδιά και δάσκαλοι που συμμετέχουν στα online μαθήματα σταματούν και τηρούν ενός λεπτού σιγή για όσους έχουν χάσει τη ζωή τους στον πόλεμο με τη Ρωσία.

ματα σταματούν ό,τι κάνουν και τηρούν ενός λεπτού σιγή για όσους έχουν χάσει τη ζωή τους στον πόλεμο με τη Ρωσία. Είναι ένας ελάχιστος φόρος τιμής, αλλά και μια συνήθεια που λειτουργεί σαν αόρατη κλωστή που συνδέει όσους βρίσκονται μακριά από την πατρίδα τους, διασκορπισμένοι σε όλη την Ευρώπη.

Από το Κίεβο στην Αθήνα

Η Ιρίνα με την κόρη της, Βιταλίνα, και τη μητέρα της και γιαγιά του παιδιού, η οποία είναι παιδίατρος, ήρθαν στην Αθήνα στις 24 Μαρτίου. Ζούσαν στο Κίεβο αλλά όταν ξεκίνησε ο πόλεμος μετακόμισαν στο Τσερκάσε, μια πόλη 180 χιλιομέτρων από την πρωτεύουσα, για να βρουν ασφάλεια. Όμως οι ελπίδες τους διαψεύστηκαν. Οι σειρήνες ηχοούσαν κάθε μέρα και η οικογένεια ζούσε στο υπόγειο. Έτσι αποφάσισαν να φύγουν. Διάλεξαν

Στη διαδικτυακή τάξη της οκτάχρονης Βιταλίνας «μπαίνουν» καθημερινά 18 από τα 32 παιδιά που είχε το τμήμα της πριν από τον πόλεμο. Δεξιά, ο δεκάχρονος Μαζίμ - και η δική του οικογένεια αναζήτησε καταφύγιο στην Ελλάδα.

την Ελλάδα απλώς γιατί υπήρχαν γνωστοί πρόθυμοι να τους φιλοξενήσουν. «Τώρα η μικρή είναι πιο ήρεμη, επιτέλους κοιμάται και σταμάτησε να αναπνέει σε κάθε θόρυβο», λέει η Ιρίνα. Τα διαδικτυακά μαθήματα τα συνέχισαν την επόμενη μέρα από την άφιξή τους στην Αθήνα, κυρίως γιατί είναι μια μικρή νησίδα κανονικότητας. «Ένας τρόπος να αλληλοϋποστηρίζομαστε και ως είμαστε μακριά ο ένας από τον άλλο».

Online μαθήματα ξεκίνησαν να γίνονται αμέσως μετά το ξέσπασμα του πολέμου στις περιοχές που έπεφταν βόμβες, έτσι ώστε τα παιδιά να μην κινδυνεύουν, «όσο αυτό είναι δυνατό σε μια χώρα που γίνεται πόλεμος», λέει η Ιρίνα. Έτσι, όταν έφυγαν από το Τσερκάσε πήραν μαζί τους και τον υπολογιστή, που τοποθέτησαν σε μια γωνιά του σπιτιού, κάτι σαν «καινούργιο θρανίο».

Στη διαδικτυακή τάξη της Βιταλίνα «μπαίνουν» καθημερινά 18 από τα 32 παιδιά που είχε το τμήμα της πριν από τον πόλεμο. «Δεν έχουν όλα τα παιδιά κομπιούτερ δυστυχώς», εξηγεί η Ιρίνα για τις απουσίες. Δύο συμμαθητές βρίσκονται στην Πολωνία και ένας ακόμα στη Σλοβενία. Για τους υπόλοιπους δεν υπάρχουν σαφείς πληροφορίες. «Ισως να ξέρει η δασκάλα», λέει η Ιρίνα. Τα βασικά μαθήματα –γλώσσα και μαθηματικά– γίνονται τις δύο πρώτες ώρες. Στη συνέχεια τα παιδιά κάνουν μουσική, κομπιούτερ, αγγλικά κ.ά. Ο,τι θα έκαναν και αν τα μαθήματα γίνονταν από κοντά. Στο διάβασμα μετά η Ιρίνα κάνει λίγο... τα στραβά μάτια. Η 8χρονη «μπαίνει» με χαρά για μάθημα αλλά έπειτα από λίγο απογοητεύεται, θέλει να γυρίσει στο σχολείο της και να παίξει με τα άλλα παιδιά.

«Το όνειρο όλων μας είναι η

επιστροφή», λέει η Ιρίνα. «Με αυτή τη σκέψη κλείνουμε τα μάτια το βράδυ και με αυτή ξυπνάμε το πρωί».

Η Μαρία Ιβαντσένκο με τα δύο της παιδιά έφθασαν στην Ελλάδα από το Κίεβο στις αρχές Μαρτίου. Παλαιότερα ο αδελφός του άνδρα της έμνε εδώ και έτσι έχουν φίλους στη χώρα. Διαμένουν σε μικρό διαμέρισμα που έχουν νοικιάσει.

«Οι δάσκαλοι στην Ουκρανία από την αρχή του πολέμου, ίσως και από την επόμενη μέρα από την έναρξη της εισβολής, ξεκίνησαν τα online μαθήματα, κυρίως για να φύγουν τα παιδιά από τον πόλεμο έστω με το μυαλό τους», διηγείται. Όσο ήταν στο Κίεβο δίδασκε, αλλά και τώρα κάνει μαθήματα μέσω Ιντερνέτ. «Έχω 26 γκρουπ, περισσότερα από 300 παιδιά από 8 έως 10 χρόνων που βρίσκονται τη στιγμή του μαθήματος “σε όλη τη Γη”», περιγράφει η

δασκάλα πληροφορικής. Στα μαθήματά της έχουν ενταχθεί και τα παιδιά του διπλανού σχολείου από αυτό που δίδασκε, το οποίο καταστράφηκε από βόμβα. Το ουκρανικό κράτος συνεχίζει να καταβάλλει κανονικά τον μισθό της. Η Μαρία υπό αυτές τις συνθήκες δεν είναι πολύ αυστηρή αν κάποιος δεν έχει διαβάσει. «Όμως είναι περριεργο», λέει σκεπτική, «τα παιδιά θέλουν να κάνουμε μάθημα, περισσότερο μάθημα».

Στην πλατεία Βικτωρίας

Ο μεγάλος της γιος, ο Μαζίμ, εκτός από τα online μαθήματα, κάθε Σάββατο πηγαίνει και στο σχολείο που έχει οργανωθεί στην πλατεία Βικτωρίας. Μια ευκαιρία να έρθει σε επαφή με άλλα παιδιά. Η Μαρία προσπαθεί να είναι προετοιμασμένη για κάθε ενδεχόμενο. «Αν δεν τελειώσει γρήγορα ο πόλεμος, θα χρειαστεί να πάνε σε ελληνικό σχολείο, οπότε καλό είναι να μάθουν ελληνικά», λέει με αυστηρό ύφος δασκάλα. «Για τα παιδιά αυτά είναι πιο εύκολα, μαθαίνουν γλώσσες, προσαρμόζονται».

Μόλις τελειώνει τη φράση της η φωνή της αλλάζει καθώς η ελπίδα αντικαθιστά τον ρεαλισμό, τα μάτια της δακρύζουν. «Όταν γυρίσουμε πίσω, όσος καιρός και να περάσει, θα είναι πιο καλά. Γιατί τώρα τα παιδιά μας ξέρουν περισσότερα, κατάλαβαν, αγάπησαν την Ουκρανία περισσότερο γιατί χρειάστηκε να την αποχωριστούν. Έτσι πιστεύω ότι θα φτιάξουν μια πιο όμορφη χώρα», λέει, και καταλαβαίνω ότι το πιστεύει με όλη της την ψυχή.

Οι Ρώσοι θα διαπραγματευθούν μόνο αν αισθανθούν ότι χάνουν

Ο Στίβεν Πάιφερ, ειδικός σε ζητήματα Ρωσίας - Ουκρανίας, μιλάει στην «Κ»

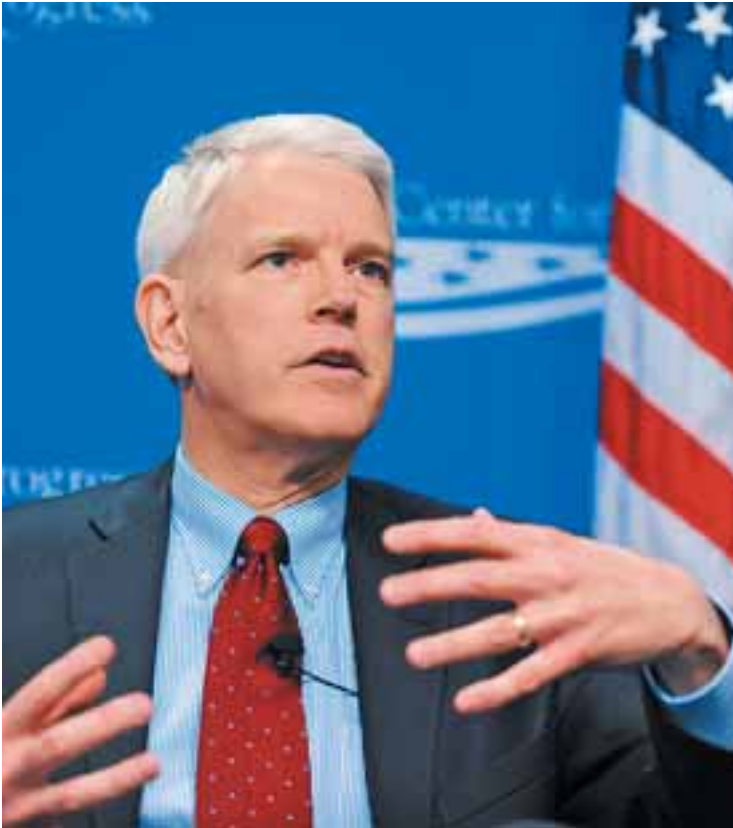

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ**

Ο **Στίβεν Πάιφερ** έχει αφιερώσει την επαγγελματική του ζωή στη Ρωσία και στην Ουκρανία. Βετεράνος των κυβερνήσεων του Μπιλ Κλίντον και του Τζορτζ Μπους του νεότερου, είχε εμπλακεί στις διαπραγματεύσεις που κατέληξαν στην υπογραφή του Μνημονίου της Βουδαπέστας το 1994, με το οποίο η Ουκρανία δέχθηκε να παραδώσει το πυρηνικό της οπλοστάσιο στη Ρωσία με αντάλλαγμα εγγυήσεις ασφαλείας από τη Μόσχα. Το 1996-1997 ήταν διευθυντής ρωσικών, ουκρανικών και ευρασιατικών υποθέσεων στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας του Λευκού Οίκου, το 1998-2000 ήταν πρέσβης των ΗΠΑ στο Κίεβο, ενώ την περίοδο 2001-2004 ήταν βοηθός υφυπουργός Εξωτερικών με ευθύνη για τη Ρωσία και την Ουκρανία.

Στη συνομιλία που είχαμε μέσω Zoom, ο κ. Πάιφερ, senior fellow σήμερα στο Ινστιτούτο Brookings και εταίρος στο Κέντρο Διεθνούς Ασφάλειας και Συνεργασίας του Στάνφορντ, τονίζει ότι δεν υπάρχει αντίφαση μεταξύ της επιδίωξης του ταχύτερου δυνατού τερματισμού των εχθροπραξιών και της μέγιστης δυνατής στρατιωτικής βοήθειας προς την Ουκρανία. «Σε αυτή τη φάση δεν βλέπω ενδείξεις ότι η Μόσχα ενδιαφέρεται για σοβαρές διαπραγματεύσεις. Και οι Ρώσοι δεν θα δείξουν αυτό το ενδιαφέρον μέχρι να συνειδητοποιήσουν ότι δεν μπορούν να επιτύχουν τους στόχους τους στο πεδίο της μάχης. Αυτό είναι ένα επικείμενο υπέρ του να συνεχίσουμε τη ροή των όπλων προς την Ουκρανία, που θα επιτρέψει στους Ουκρανούς να επικρατήσουν επί των Ρώσων. Μόνο έτσι θα αναγκαστούν οι Ρώσοι να οδηγηθούν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων».

Η Δύση, όπως λέει, «πρέπει να αφήσει τους Ουκρανούς να αποφασίσουν» πώς θα χειριστούν τις διαπραγματεύσεις. «Δεν πρέπει να τους πιέσει να δεχθούν μια κακή συμφωνία, ούτε να τους αποτρέψει από το να δεχθούν μια συμφωνία που θεωρούν ότι είναι προς το συμφέρον τους. Ο πρόεδρος Ζελένσκι θα πρέπει κάποια στιγμή να πάρει κάποιες δύσκολες αποφάσεις.

Ο **Στίβεν Πάιφερ** το 1996-1997 ήταν διευθυντής ρωσικών, ουκρανικών και ευρασιατικών υποθέσεων στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας του Λευκού Οίκου, το 1998-2000 ήταν πρέσβης των ΗΠΑ στο Κίεβο, ενώ την περίοδο 2001-2004 ήταν βοηθός υφυπουργός Εξωτερικών με ευθύνη για τη Ρωσία και την Ουκρανία.

Η Δύση δεν πρέπει να πιέσει τους Ουκρανούς να δεχθούν μια κακή συμφωνία, ούτε να τους αποτρέψει από το να δεχθούν μια συμφωνία που θεωρούν ότι είναι προς το συμφέρον τους.

Θέλει να σταματήσει το αιματοκύλισμα το συντομότερο, αλλά θέλει να υπερασπιστεί επίσης κάποια ζητήματα αρχής και να συνεχίσει να απολαμβάνει τη στήριξη του πληθυσμού. Μόνο ο ίδιος και η κυβέρνηση του μπορούν να σταθμίσουν τις αντικρουόμενες αυτές επιταγές».

«Είναι φανερό από το πώς αναπτύχθηκε η εισβολή ότι οι Ρώσοι είχαν ως στόχο να καταλάβουν τα ανατολικά 2/3 της χώρας, στη νοτιή γραμμή από το Κίεβο έως την Οδησό. Δεν θεωρώ ότι έχουν τη στρατιωτική ικανότητα για κάτι τέτοιο», λέει.

Το πιο πιθανό σενάριο πλέον, σύμφωνα με τον Αμερικανό αναλυτή, είναι ένα παρατεταμένο τέλμα, «όπου καμία από τις δύο πλευρές δεν θα μπορεί να επιτύχει μια μείζονα νίκη και οι μάχες θα συνεχίζονται για εβδομάδες και μήνες».

Το δίλημμα του εμπάργκο

Την Παρασκευή επισημοποιήθηκε το πέμπτο πακέτο ευρωπαϊκών κυρώσεων κατά της Ρωσίας, που περιλαμβάνει εμπάργκο στις εισαγωγές άνθρακα (με έναρξη ισχύος τον Αύγουστο) αλλά όχι στο πετρέλαιο και στο αέριο. Ο κ. Πάιφερ αναγνωρίζει ότι η επιλογή του ενεργειακού εμπάργκο ήταν πολύ πιο εύκολη για τις ΗΠΑ —«αφορά μόνο το 3% των αναγκών μας», αλλά παροτρύνει την Ε.Ε. «να σκεφτεί πιο δημιουργικά» για το θέμα. «Το «κλειδί» δεν είναι να σταματήσει η ροή υδρογονανθράκων προς τους Ευρωπαίους καταναλωτές, αλλά η ροή πόρων από την Ευρώπη προς τη Ρωσία». Δύο πιθανές προσεγγίσεις, όπως λέει, είναι η χρησιμοποίηση καταπιστευτικών λογαριασμών (escrow accounts) και η επιβολή δαμών στις ρωσικές εισαγωγές.

Ο Αμερικανός πρώην αξιω-

ματούχος θεωρεί επίσης πολύ σημαντικό να σταλεί το μήνυμα στο Κίεβο ότι η Ουκρανία είναι ευπρόσδεκτη στην Ε.Ε. «αν συμμορφωθεί με τα ευρωπαϊκά πρότυπα». Αυτό το μήνυμα «απουσίαζε στα πρώτα 30 χρόνια ζωής της ανεξάρτητης Ουκρανίας».

Το ιστορικό

Ανατρέχοντας στο ιστορικό των σχέσεων της Δύσης με την Ουκρανία στη μετα-ψυχροπολεμική περίοδο, ο κ. Πάιφερ υπενθυμίζει ότι «η εταιρική σχέση που επεξεργαζόμασταν το 1997 δεν προέβλεπε αναγκαστικά την ένταξη της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ». Το Κίεβο, εξηγεί, ήθελε εμβάθυνση των δεσμών με τις ΗΠΑ «για να μη βρεθούν σε μια έρημη χώρα [no man's land] μεταξύ του ΝΑΤΟ και της Ρωσίας». Η γραμμή τους τότε, όπως θυμάται, ήταν ότι δεν διεκδικούν την ένταξη, αλλά «ήταν σημαντικό γι' αυτούς να παραμείνει ανοικτή η πόρτα και να διευκρινιστεί ότι καμία τρίτη χώρα δεν θα είχε δικαίωμα βέτο επί' αυτού».

Το 2002 «μας προσέγγισαν μυστικά για να βολιδосκοπήσουν την αντίδρασή μας σε περίπτωση που ανακινώναν την πρόθεσή τους να ζητήσουν ένταξη στη Συμμαχία», συνεχίζει. Η απάντηση της αμερικανικής πλευράς ήταν ότι θα ήταν υποστηρικτική η στάση της Ουάσινγκτον, υπό τον όρο ότι το Κίεβο θα προωθούσε τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις.

Σχετικά με το επίσημο ουκρανικό αίτημα για Ενταξιακό Σχέδιο Δράσης στις αρχές του 2008, θεωρεί ότι το Κίεβο δεν το χειρίστηκε καλά: «Όταν καταθέτετε ένα τόσο ευαίσθητο αίτημα, πρέπει πρώτα να έχεις κάνει επαφές για να γνωρίζεις ποιες θα είναι οι αντιδράσεις». Ούτε όμως η κυβέρνηση Μπους θεωρεί ότι διακρίθηκε για τους χειρισμούς της. Μεταξύ της ουκρανικής ανακοίνωσης τον Ιανουάριο και της Συνόδου Κορυφής του Βουκουρεστίου τον Απρίλιο «δεν υπήρχε πραγματική διπλωματική εμπλοκή» για να πειστούν τα άλλα μέλη του ΝΑΤΟ να στηρίξουν την υποψηφιότητα του Κιέβου. Το αποτέλεσμα ήταν ότι «το Βερολίνο και το Παρίσι στύλωσαν τα πόδια» και προέκυψε «το χειρότερο δυνατό αποτέλεσμα», καθώς η Ρωσία «δυσανεστάθηκε έντονα» με την ανακοίνωση περί μελλοντικής ένταξης, «αλλά δεν κάναμε τίποτα χειροπιαστό» για να γίνει πραγματική η προοπτική αυτή.

ενώ οι Ουκρανοί έχουν οχυρωθεί με πολλαπλές γραμμές άμυνας στα οκτώ χρόνια που μεσολάβησαν από τη σύγκρουση το 2014. Ισως ο βομβαρδισμός σιδηροδρομικού σταθμού στο Κραματόρσκ, την Παρασκευή, με δεκάδες νεκρούς, ήταν μια πρόγευση για την αγριότητα της νέας καθοριστικής φάσης του πολέμου που φαίνεται να αρχίζει.

Στο πολιτικό επίπεδο, οι καταγγελίες για αποτρόπαια εγκλήματα πολέμου των Ρώσων στην Μπούτσα οδήγησαν στην αποπομπή της Ρωσίας από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, σε νέους γύρους κυρώσεων και σε καθήλωση των ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων σε νεκρό σημείο. Η Μόσχα επιμένει να αρνείται οποιαδήποτε ευθύνη τόσο για την Μπούτσα όσο και για το Κραματόρσκ, γυρίζοντας το δάκτυλο προς το Κίεβο, το οποίο κατηγορεί για «προβοκάτσιες», χωρίς ωστόσο να καταφέρνει να αλλάξει τις ζωφερές εντυπώσεις, τουλάχιστον στις χώρες της Δύσης.

ΑΠΟΨΗ

Τι θα σήμαινε η ρήξη στις σχέσεις Ελλάδας - Ρωσίας;

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ***

Η Ελλάδα, από την αρχή της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, τηρησε στάση αρχής, με το βλέμμα στραμμένο και στην άλλη πλευρά του Αιγαίου και πιο συγκεκριμένα στις κοινές σε αρκετά σημεία αντιλήψεις και μεθόδους Ρωσίας και Τουρκίας. Η Αθήνα επέλεξε εκτός της ανθρωπιστικής βοήθειας να στείλει και στρατιωτική στην Ουκρανία, αν και αργότερα αρνήθηκε την προμήθεια αντιπυραυλικών συστημάτων στο Κίεβο. Παρά το γεγονός ότι άλλες χώρες έχουν συνδράμει περισσότερο και ουσιαστικότερα την Ουκρανία, βλέπουμε ότι η Μόσχα και δη το υπουργείο Εξωτερικών της και η εκπροσώπός του, έχουν βάλει στο στόχαστρο την Ελλάδα. Είναι λογικό, σε μια στιγμή που η Ρωσία αναζητεί σωσβία υποστήριξης στη Δύση να απευθύνεται στην ελληνική κοινωνία, επικαλούμενη τους ιστορικούς, πολιτιστικούς και θρησκευτικούς δεσμούς για να προκαλέσει ρήγματα, προσδοκώντας ότι η ελληνική κυβέρνηση θα προσμετρήσει τις αντιδράσεις και θα μετριάσει την ταύτιση της με τις ΗΠΑ. Μάλιστα, το Κρεμλίνο επενδύει στις δυνάμεις που βρίσκουν κοινά με τη Ρωσία και αντιστρατευονται την υφιστάμενη πολιτική, για να προωθήσει τα προπαγανδιστικά της μηνύματα. Και πράγματι, βάσει των μέχρι τώρα δημοσκοπήσεων, φαίνεται ότι σημαντικό μέρος των Ελλήνων προσεγγίζει διαφορετικά τη θέση μας έναντι της Μόσχας, ποσοστό που πιθανόν να αυξηθεί μετά την προσβλητική αστοχία με την ομιλία του ελληνικής καταγωγής μαχητή Τάγματος του Αζόφ (πολλά μέλη του οποίου έχουν νεοναζιστικά χαρακτηριστικά). Ούτως ή άλλως, είναι συνεχείς οι αναφορές της ρωσικής πλευράς στους δεσμούς ανάμεσα στους δυο λαούς, για να ευαισθητοποιήσουν/συγκινήσουν μερίδα της κοινής γνώμης και να δείξουν την απόσταση ανάμεσα σε αυτή και την κυβέρνηση. Αυτή η κατάσταση θα μπορούσε να αξιοποιηθεί αργότερα, ακόμη και με ενεργότερη εμπλοκή στοιχείων ελεγχόμενων από τη Ρωσία στα εσωτερικά πολιτικά δρώμενα ή και τις επικείμενες κρίσιμες εκλογικές αναμετρήσεις. Υπό αυτή την έννοια, η απέλαση των 12 Ρώσων διπλωματών, εκτός από το ότι δείχνει πως η Αθήνα δεν κάμπτεται από τις μετρήσεις και έχει επιλέξει την ευθυγράμμιση της με τον δυτικό κόσμο, αποτελεί και προειδοποιητική βολή για να πάψει η Μόσχα να αναμειγνύεται στα εσωτερικά μας.

Είναι εύλογο το ερώτημα, αν από εδώ και πέρα θα δοκιμαστούν τα τελευταία/πατήματα της τελευταίας στη χώρα μας —που έχουν αναπτυχθεί ειδικότερα στη Βόρεια Ελλάδα μέσω και εκκλησιαστικών κύκλων— και κατά πόσο θα κρίνει ότι ευνοείται περισσότερο από την παρούσα ρήξη για να ενισχύσει τις θέσεις της στο εγχώριο σκηνικό ή σε αναζήτηση φιλικών προς αυτή χωρών επιχειρήσει να «διορθώσει» τα πράγματα με την Αθήνα.

Η στάση της τελευταίας, άλλωστε, εξηγείται από την οπτική του αγώνα της δημοκρατίας απέναντι στον αυταρχισμό, της φιλελεύθερης τάξης απέναντι στους αναθεωρητές και της προστασίας συνόρων, κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας απέναντι σε επιθετικές δυνάμεις εισβολής. Είναι επίσης σαφές ότι η Ελλάδα βλέπει αναλογίες στην επίκληση από πλευράς Ρωσίας της προστασίας μειονοτήτων, με την αντίστοιχη ρητορική της Αγκυρας, η οποία επιμένει να βαφτίζει ως τουρκική την ελληνική μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης. Και μπορεί μεν το περιβάλλον αυτή τη στιγμή

να μην επιτρέπει καμιά επιθετική ενέργεια από πλευράς Τουρκίας, ωστόσο, μεσομακροπρόθεσμα πρέπει να εξασφαλίσουμε ή τελοσπάντων να επιδιώξουμε την εξαργύρωση της αλληλεγγύης που αιχλόχερα προσφέρουμε στην Ουκρανία. Διαπιστώνουμε πάντως, κυρίως με την αναθέρμανση των σχέσεων ανάμεσα στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Τουρκία, ότι η συνέπεια και η στάση επί τη βάσει αρχών δεν επιβραβεύεται πάντα, ούτε η ανεύθυνη και αντιπαραγωγική συμπεριφορά τιμωρείται με τον δέοντα τρόπο. Ομως, επειδή ως χώρα έχουμε άλλα χαρακτηριστικά από αυτά της Τουρκίας, είναι κατανοητό γιατί προκρίνουμε μια στάση ευθύνης και αξιοπιστίας, αν όχι προβλεψιμότητας, αλλά επιουδενί δεν πρέπει να καταλήξουμε να θεωρούμαστε δεδομένοι από τους εταίρους μας. Γιατί σε μια τέτοια περίπτωση, η αξία που μας αποδίδεται θα είναι συρρικνωμένη, λόγω της εκτίμησης ότι εμείς θα συνταχθούμε μαζί τους σε κάθε περίπτωση.

Και δεν μπορούμε παρά να συμφωνήσουμε με την πρόθεση της ηγεσίας του υπουργείου Εξωτερικών

Μετά το πέρας των πολεμικών επιχειρήσεων της Μόσχας οφείλουμε να επαναφέρουμε σταδιακά τις σχέσεις μας σε ένα λειτουργικό επίπεδο.

να ζητήσει από τη Χάγη τη διερεύνηση εγκλημάτων πολέμου στη μαρτυρική Μαριούπολη, πολύ περισσότερο δεδομένης της ιστορικής ύπαρξης ελληνικού στοιχείου στην περιοχή. Από την άλλη, όμως, ο αριθμός απελάσεων είναι προβληματικός. Και κόβει τις γέφυρες με τη Ρωσία, βάζοντας τις διμερείς σχέσεις σε πορεία χωρίς επιστροφή. Ο δε ψυχισμός των Ρώσων, όπως και το μέγεθός τους, δεν τους επιτρέπει να μην απαντήσουν ανάλογα, αλλά και να μας επιφυλάσσουν αρνητικές εκπλήξεις για το μέλλον. Στο σκέλος των απελάσεων, ένας εκ των γενικών προξένων μας σε Αγία Πετρούπολη και Νοβορόσισκ ενδέχεται να απελαθεί, με τη δεύτερη περίπτωση να δημιουργεί πρακτικά ζητήματα στους Έλληνες ομογενείς που έχουν καταφύγει στην περιοχή αναζητώντας προστασία.

Η δε επιλογή του χρόνου, αν και ακολούθησε ενέργειες άλλων ευρωπαϊκών κρατών, είναι πονηρή και επιτρέπει την κριτική ότι υπαγορεύτηκε από την κυρία Νούλαντ, ενδεχομένως γιατί η Ελλάδα δεν συμφώνησε σε άλλες προτάσεις της. Σε κάθε περίπτωση οφείλουμε, μετά το πέρας των πολεμικών επιχειρήσεων της Μόσχας, να επαναφέρουμε σταδιακά τις σχέσεις μας σε ένα λειτουργικό επίπεδο και να εξαπνλήσουμε τα περιθώρια αποτροπής ενεργειών που θα πλήξουν τα συμφέροντά μας σε κρίσιμους σημασίας ζητήματα, όπως το Κυπριακό και τα ελληνοτουρκικά. Στον τουρισμό το ρωσικό αποτύπωμα είναι μικρό και η όποια ζημία διαχειρίσιμη. Εν τέλει, τουλάχιστον μετά το 2018, βρισκόμαστε σε αντίθετες κατευθύνσεις με τη Ρωσία, καθώς διαφωνούμε σε περισσότερα ζητήματα απ' ό,τι συμφωνούμε, εντούτοις μια οριστική ρήξη θα είναι αμοιβαία ζημιογόνος και δεν θα μας φέρει πιο κοντά στις ΗΠΑ.

* Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής IGA και αναπληρωτής καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Στο Ντονμπάς θα κριθεί η έκβαση του πολέμου

«**Η μάχη** του Ντονμπάς θα παραπέμψει σε Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, με χιλιάδες άρματα μάχης, τεθωρακισμένα, αεροπλάνα και πυροβολικό». Με αυτά τα λόγια συνοψίσει τις προβλέψεις του για την εξέλιξη της ρωσικής εισβολής στη χώρα του ο Ουκρανός υπουργός Εξωτερικών Ντμίτρο Κουλέμα στην υπουργική σύνοδο του ΝΑΤΟ, την περασμένη Πέμπτη, όπου και απνύθηκε έκκληση για στρατιωτική βοήθεια της Δύσης «εντός ημερών, όχι εβδομάδων».

Κίεβο και δυτικές πρωτεύουσες υποπίπτουν στη βασική τους πρόβλεψη: μετά την αναγκαστική αναδίπλωση από το Κίεβο και το Τσερνίχιβ, στη βόρεια Ουκρανία, τα ρωσικά στρατεύματα ανασυντάσσονται και ετοιμάζονται για μια καταγιστική εκστρατεία - Αρμαγεδδώνα, με στόχο την κατάκτηση ολόκληρου του Ντονμπάς, δηλαδή την εκπόρθηση των ουκρανικών στρατευμάτων από τις περιοχές του Ντονέτσκ και του Λουγκάνσκ που ελέγχουν από τον εμφύλιο του 2014. Ενόψει της επι-

κείμενης επίθεσης, οι ουκρανικές αρχές απνύθηκαν δραματικές εκκλήσεις για άμεση αποχώρηση των αμάχων από ολόκληρο το Ντονμπάς, «τώρα, γιατί αύριο θα είναι πλέον αργά».

Η πρόβλεψη του Κουλέμα δεν αποκλείεται να αρχίσει να επι-

Η πολιορκία της Μαριούπολης έχει μπει στην τελική φάση της, με τους Ουκρανούς μαχητές να έχουν περιοριστεί στο βιομηχανικό συγκρότημα Azovstal και την περιοχή του λιμανιού.

βεβαιώνεται, σε κάποια έκταση, πολύ γρήγορα. Από τις αρχές του μήνα ο ρωσικός στρατός έχει καταλάβει το Ιζιούμ, σημαντικό σιδηροδρομικό κόμβο βόρεια του Ντονμπάς και έχει ήδη αρχίσει να

κινείται προς νότο. Άμεσος στόχος του είναι οι πόλεις Σλοβιάνσκ και Κραματόρσκ, που αναγορεύθηκαν από το Κίεβο προσωρινές πρωτεύουσες των δύο επαρχιών του Ντονμπάς, όταν το Λουγκάνσκ και το Ντονέτσκ αλώθηκαν από τους ρωσόφωνους αυτονομιστές. Εδώ το τοπίο είναι πεδινό, με χαμηλούς λόφους, πράγμα που ευνοεί την προέλαση των ρωσικών τεθωρακισμένων. Παράλληλα, η αμείλικτη πολιορκία της Μαριούπολης έχει μπει στην τελική φάση της, με τους Ουκρανούς μαχητές να έχουν περιοριστεί στο τεράστιο βιομηχανικό συγκρότημα Azovstal και την περιοχή του λιμανιού.

Το προφανές σχέδιο των Ρώσων είναι να κλείσουν εν είδει τανάλιας τον βασικό όγκο των ουκρανικών στρατευμάτων με διπλή κίνηση, νότια του Ιζιούμ και βόρεια του Ντονέτσκ. Ωστόσο, το δεύτερο μέτωπο είναι πολύ δυσκολότερο για τους εισβολείς, καθώς η διαμόρφωση του εδάφους δεν ευνοεί τα τεθωρακισμένα,

Με κομβικό ρόλο στις ημέρες του πολέμου

Πύλη το λιμάνι Αλεξανδρούπολης

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Τον ρόλο της αρτηρίας που παρακάμπτει τα Στενά με κατεύθυνση προς τις παράκτιες χώρες της Μαύρης Θάλασσας και την Ανατολική Ευρώπη έχει αναλάβει σχεδόν εξ ολοκλήρου τις τελευταίες 40 ημέρες το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης. Από τις 28 Φεβρουαρίου και έπειτα, όταν αποφασίστηκε να κλείσουν τα Στενά για πολεμικά πλοία και τη μεταφορά πολεμικού υλικού με βάση όλα όσα προβλέπει η Σύμβαση του Μοντρέ, το σχέδιο για το οποίο εξαρχής είχε σχεδιαστεί η Αλεξανδρούπολη τέθηκε σε εφαρμογή. Εκτοτε από το λιμάνι έχουν μεταφερθεί προσωπικό και υλικό του NATO όχι μόνο προς τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία, αλλά και προς την Πολωνία, με τελευταίο παράδειγμα τα άρματα μάχης Abrams και τα τεθωρακισμένα οχήματα Bradley που αμερικανικού στρατού. Τα συγκεκριμένα τεθωρακισμένα κατέληξαν στη δυτική Πολωνία με συνοδικά οκτώ σιδηροδρομικούς συρμούς. Ήδη η διόδος της Αλεξανδρούπολης θεωρείται σημαντική και για την αποστολή περαιτέρω όπλων και προσωπικού προς την ανατολική ιπτέρυγα του NATO, όπως υποδηλώνουν οι πληροφορίες για ενδεχόμενη αποστολή και κάποιων από τα 20 τεθωρακισμένα Bushmaster που δωρίζει η κυβέρνηση της Αυστραλίας προς την Ουκρανία. Ούτως ή άλλως, όπως γίνεται σαφές από μια σειρά πηγών, από την Αλεξανδρούπολη ήδη έχει μεταφερθεί και υλικό με τελικό προορισμό τις ουκρανικές δυνάμεις. Για όσο καιρό τα Στενά παραμένουν κλειστά, το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης θα είναι

πολύτιμη διόδος προς τον Βορρά και την Ανατολική Ευρώπη.

Η Θράκη

Ο χώρος της Θράκης ως πλέον εγγύς στη Μαύρη Θάλασσα έχει χρησιμεύσει και για τις πρόσφατες επιχειρήσεις επιτήρησης από αεροσκάφη, τα οποία απονιώθηκαν από το αεροπλανοφόρο «Harry S. Truman». Ωστόσο, είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον ότι ο εναέριος χώρος χρησιμοποιείται και ως τμήμα του διαδρόμου των νατοϊκών UAV RQ-4B (Global Hawk) τα οποία πετούν σε ύψος 55.000 ποδιών, ξεκινώντας από τη Σιγκονέλα της Σικελίας. Πετούν μέσω Θράκης στη Βουλγαρία, από εκεί ανατολικά

Από τις 28 Φεβρουαρίου που έκλεισαν τα Στενά έχουν μεταφερθεί προσωπικό και υλικό του NATO προς Ρουμανία, Βουλγαρία και Πολωνία.

σε πορεία πάνω από τη Μαύρη Θάλασσα, εν συνεχεία επιστρέφουν δυτικά και από τη Ρουμανία, συνεχίζουν παράλληλα με τη Μολδαβία και από εκεί προς Πολωνία, σε όλο το μήκος των συνόρων της χώρας με την Ουκρανία, τη Λευκορωσία και τη Λιθουανία. Εως εκεί όπου βρίσκεται το άνοιγμα Σουβάλκι, ένα σημείο το οποίο θεωρείται τρωτό από το NATO διαχρονικά καθώς γεωγραφικά βρίσκεται ανάμεσα στη Λευκορωσία και στον ρωσικό θύλακο του Καλινινγκραντ. Πρακτικά η τριάδα Αλεξαν-

Ενα από τα 200 άρματα μάχης Abrams του αμερικανικού στρατού έφτασε στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης με εμπορικό πλοίο.

Ο «Ωρίων» στο NATO

Η πολυεθνική άσκηση ειδικών επιχειρήσεων με την επωνυμία «Ωρίων 22», που ολοκληρώθηκε την περασμένη εβδομάδα και διοργανώθηκε από το ΓΕΕΘΑ με τη συμμετοχή ειδικών δυνάμεων από Ελλάδα, ΗΠΑ, Γαλλία, Βουλγαρία, Ισραήλ και Κυπριακή Δημοκρατία, εντυπωσίασε τους Αμερικανούς επιτελείς που την παρακολούθησαν αλλά και συμμετείχαν σε αυτή σε όλη τη διάρκεια της διεξαγωγής της. Αποτέλεσμα είναι ότι οι Αμερικανοί ετοιμάζονται να προωθήσουν την ένταξη του «Ωρίωνα» σε ευρύτερα σενάρια, στα οποία θα συμμετέχει όλο το NATO. Εν ολίγοις, ο «Ωρίων 23» δεν θα είναι μια πολυεθνική διακλαδική άσκηση υπό την αιγίδα της Διοίκησης Ειδικού Πολέμου (ΔΕΠ) του ΓΕΕΘΑ, αλλά θα ενταχθεί στο πρόγραμμα ασκήσεων του NATO, δηλαδή στην εκπαιδευτική αφρόκρεμα του Βορειοατλαντικού Συμφώνου. Δεδομένης, μάλιστα, της σημασίας που αποκτά η συζήτηση για τη μελλοντική στρατηγική και τακτική τοποθέτηση των δυνάμεων του NATO, η συγκεκριμένη κίνηση αποτελεί και «ψήφο εμπιστοσύνης» για τη νεοούστατη ΔΕΠ.

δρούπολη, 110 Πτέρυγα Μάχης στη Λάρισα και βάση της Σούδας, τις τελευταίες 40 ημέρες βρίσκεται υπό διαρκή κινητικότητα, ενώ σε αυτές πρέπει να προστεθεί και η βάση της Ανδραβίδας, στην οποία τους τελευταίους μήνες έχουν επανειλημμένως προσγειωθεί, με αφορμή διάφορες ασκήσεις, αεροσκάφη F-15E της αμερικανικής αεροπορίας. Σημειώνεται ότι στην 110 ΠΜ ήδη υπάρχει η δυνατότητα για τη στάθμευση αμερικανικών UAV τύπου MQ-9. Η συγκεκριμένη πιθανότητα είναι πάντα

ανοικτή, ωστόσο η αυτονομία που διαθέτουν αυτού του τύπου τα ιπτάμενα συστήματα δίνει τη δυνατότητα πολύρων πιέσεων χωρίς ανάγκη ανεφοδιασμού ή συντήρησης. Ήδη στην αεροπορική βάση της Λάρισας προχωρούν με ραγδαίο ρυθμό τα έργα αναβάθμισης των εγκαταστάσεων (επισήμως έχουν εγκριθεί τουλάχιστον 55 εκατ. δολάρια γι' αυτόν τον σκοπό), με στελέχη των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων να τις επιβλέπουν και να επιδεικνύουν ενδιαφέρον για την επέκτασή τους.

Η εξαιρετική σχέση ανάμεσα στην Αθήνα και την Ουάσιγκτον στο επίπεδο της στρατιωτικής συνεργασίας και οι προοπτικές της φάνηκαν και κατά τις επαφές που είχε η υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Βικτόρια Νούλαντ στην Αθήνα, η οποία, άλλωστε, στη συνέντευξη που παραχώρησε στην «Κ» (7/4) αναφέρθηκε σε αυτό το σημείο. Την Αθήνα απασχολεί, βεβαίως, το γεγονός ότι στην Ουάσιγκτον υπάρχει πλέον διάθεση για ταχεία επιδιόρθωση των δεσμών με την Αγκυρα. Η «Κ» επανειλημμένως τους προηγούμενους μήνες είχε υπογραμμίσει ότι η επιχείρηση γοντείας της Τουρκίας προς μια σειρά από χώρες της ευρύτερης περιφέρειας (Ισραήλ, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Σαουδική Αραβία και Αίγυπτος) δεν ήταν απυσυνδεμένη από τις επιθυμίες της Ουάσιγκτον και τις πιέσεις που άσκησε (ιδιαίτερα προς την Ιερουσαλήμ και το Αμπου Ντάμπι), στο πλαίσιο της προσπάθειας να κρατηθεί η Αγκυρα στο δυτικό στρατόπεδο. Σε αυτό το πλαίσιο (αλλά και στην ανάγκη να εξοφληθεί με κάποιο τρόπο το περίπου 1 δισ. δολ. συμμετοχής της Τουρκίας στο πρόγραμμα των F-35) η αμερικανική κυβέρνηση επιθυμεί να προχωρήσει και

σε αναβάθμιση τουρκικών F-16. Αξίζει να σημειωθεί, πάντως, ότι κάτι τέτοιο είναι εξαιρετικά δύσκολο υπό τις παρούσες συνθήκες καθώς προϋποθέτει δύο συνθήκες: Πρώτον, να αρθεί ο νόμος για την αντιμετώπιση των αντιπάλων της Αμερικής μέσω κυρώσεων (CAATSA) ή, δεύτερον, να εγκριθεί κάτι τέτοιο από το Κογκρέσο. Υπό τις παρούσες συνθήκες, στην Ουάσιγκτον και τα δύο ενδεχόμενα κρίνονται πολύ δύσκολα.

Τα ελληνοτουρκικά

Ελλομένου επόμενου χρονικού διαστήματος θα φανεί αν ο «πάγος» που έχει μπει στα ελληνοτουρκικά και το Κυπριακό, αφενός αναγκαστικά λόγω του πολέμου στην Ουκρανία, αφετέρου λόγω της ξεκάθαρης επιχείρησης των ΗΠΑ να κρατήσει την κατάσταση ήρεμη στην νοτιοανατολική ιπτέρυγα του NATO, θα λειτουργήσει, ή αν ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν θεωρήσει ότι είναι δυνατόν να πιέσει έτι περαιτέρω την κατάσταση στο Αιγαίο. Ο αδύναμος κρίκος είναι, για ακόμα μια φορά, η Κύπρος και για τον λόγο αυτό στη Λευκωσία υπάρχει ελάχιστη αισιοδοξία, παρά το γεγονός ότι η συζήτηση για την ενέργεια δημιουργεί κάποιες ελπίδες διαλόγου.

Η Αγκυρα αλλάζει σταθερές στην εξωτερική πολιτική της

Του **αντιποικριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Η μερική βελτίωση των μέχρι πρόσφατα τεταμένων σχέσεων Ουάσιγκτον - Αγκυρας θεωρείται ότι είναι αποτέλεσμα της αλλαγής εξωτερικής πολιτικής της Τουρκίας και κάποιων υποχωρήσεων της σε διπλωματικό και στρατιωτικό επίπεδο με χώρες-συμμάχους των ΗΠΑ, όπως με το Ισραήλ, την Αίγυπτο, την Ελλάδα, τη Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Αναλυτές εκτιμούν πως αυτή η αλλαγή βοήθησε στο άνοιγμα του δρόμου της προσέγγισης με την κυβέρνηση του Τζο Μπάιντεν.

Επίσης, οι ίδιοι αναλυτές τονίζουν πως ο πόλεμος στην Ουκρανία ήταν άλλος ένας σημαντικός παράγοντας που βοήθησε προς την κατεύθυνση προσέγγισης Ουάσιγκτον - Αγκυρας. Οι προσπάθειες της Αγκυρας για διameσολάβηση μεταξύ Μόσχας και Κιέβου αλλά και η γεωστρατηγική θέση της Τουρκίας άλλαξαν κάποια δεδομένα. Την περασμένη εβδομάδα, δύο εξελίξεις στην τουρκική πρωτεύουσα θεωρήθηκαν σημαντικές. Σε επιστολή που έστειλε το Στέιτ Ντιπάρτμεντ στο Κογκρέσο ανέφερε πως για την κυβέρνηση των ΗΠΑ μια πιθανή πώληση μαχητικών αεροσκαφών F-16 στην Τουρκία θα ήταν σύμφωνη με τα συμφέροντα εθνικής ασφαλείας των ΗΠΑ και θα εξυπηρετούσε τη μακροπρόθεσμη ενότητα του NATO. Ωστόσο, η επιστολή δεν δίνει διαβεβαίω-

σεις για πώληση, απλώς εκφράζει άποψη για τον θετικό αντίκτυπο που θα έχει αυτή η απόφαση στις σχέσεις με την Αγκυρα.

Μηχανισμός

Μία ημέρα πριν από την αποκάλυψη της επιστολής, με ημερομηνία 17 Μαρτίου, ανακοινώθηκε και κάποιον υποχωρήσεων της σε διπλωματικό και στρατιωτικό επίπεδο με χώρες-συμμάχους των ΗΠΑ, όπως με το Ισραήλ, την Αίγυπτο, την Ελλάδα, τη Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Αναλυτές εκτιμούν πως αυτή η αλλαγή βοήθησε στο άνοιγμα του δρόμου της προσέγγισης με την κυβέρνηση του Τζο Μπάιντεν.

Προσεγγίζει χώρες με τις οποίες είχε τεταμένες σχέσεις και αναμένει το πράσινο φως από το Κογκρέσο για την αγορά F-16 Block 70.

Σημαντικό ρόλο έπαιξε και η τηλεφωνική επικοινωνία του Τζο Μπάιντεν με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στις 10 Μαρτίου, όταν ο πρόεδρος των ΗΠΑ εξέφρασε την ικανοποίησή του και για τις διameσολαβητικές προσπάθειες της Αγκυρας για τον πόλεμο στην Ουκρανία, αλλά κυρίως για τις προσπάθειες προσέγγισης της Τουρκίας με τις χώρες της περιοχής. Στις 9 Μαρτίου, ο πρόεδρος του Ισραήλ, Ισαάκ Χέρτσογκ, επι-

ΟΙ ΗΠΑ αναμένεται να ξεκαθαρίσουν στην Τουρκία ότι πρέπει να πάρει σαφή θέση στις σχέσεις της με τη Μόσχα. Πάντως, το κλίμα μεταξύ των δύο χωρών βελτιώνεται και αυτό φαίνεται και στην αναμνηστική φωτογραφία Ερντογάν - Μπάιντεν, από την πρόσφατη σύνοδο του NATO στις Βρυξέλλες.

σκέφθηκε την Αγκυρα και συναντήθηκε με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Στις 13 Μαρτίου, ο Κυριάκος Μητσοτάκης συναντήθηκε με τον πρόεδρο της Τουρκίας στην Κωνσταντινούπολη.

Αυτό που τονίζουν οι πολιτικοί αναλυτές είναι ότι η τουρκική κυβέρνηση άλλαξε πολλές σταθερές της εξωτερικής πολιτικής της, και σε κάποιες περιπτώσεις έκανε υποχωρήσεις από τις διεκδικήσεις της στην περιοχή

και άλλαξε την έντονα επιθετική ρητορική της. Το Ισραήλ, η Αίγυπτος, η Ελλάδα, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Σαουδική Αραβία ήταν κάποιες από τις χώρες όπου εφαρμόστηκε αυτή η αλλαγή. Τα προηγούμενα χρόνια, η Αγκυρα είχε οδηγήσει τις σχέσεις της με αυτές σε σημεία υψηλής έντασης.

Ο έγκυρος πολιτικός αναλυτής της εφημερίδας «Hurriyet», Σεντάτ Εργκίν, σε άρθρο του ανα-

φέρει πως «η κόντρα με τη Σαουδική Αραβία είχε φτάσει μέχρι και την Ανατολική Μεσόγειο και απειλούσε τα συμφέροντα της Τουρκίας στην περιοχή. Η προσέγγιση των μαχητικών F-15 της Σαουδικής Αραβίας στην Κρήτη και οι κοινές ασκήσεις που έκαναν αυτά τα μαχητικά με τα αεροσκάφη της Ελλάδας ήταν ξεκάθαρη πρόκληση προς την Τουρκία. Οι δύο χώρες είχαν έρθει αντιμέτωπες και στη Λιβύη». Στην Κρήτη είχαν προσγειωθεί και μαχητικά των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και είχαν πραγματοποιηθεί πολλές κοινές ασκήσεις της Ελλάδας με το Ισραήλ και την Αίγυπτο. Η προσπάθεια αποκατάστασης διπλωματικών σχέσεων και με την Αρμενία έχει στόχο και την προσέγγιση του λόμπι των Αρμενίων στις ΗΠΑ. Η αλλαγή στρατηγικής από την πλευρά της Τουρκίας ξεκίνησε με την ανάληψη της εξουσίας από την κυβέρνηση Μπάιντεν.

Ενα άλλο σημείο αναγκαστικής αλλαγής στρατηγικής της Αγκυρας ήταν το ζήτημα των F-35, και παραμένουν ισχυρά τα ερωτήματα σχετικά με το τι θα συμβεί με τους S-400. Η Τουρκία αποδέχθηκε τον αποκλεισμό της από το πρόγραμμα συμπαγωγής των F-35, ενώ είχε καταβάλει 1,4 δισ. δολάρια για την παραλαβή των πρώτων έξι συγκεκριμένων μαχητικών 5ης γενιάς. Η επιλογή της να προμηθευτεί το ρωσικό αντιαεροπορικό σύστημα έφερε την εφαρμογή των κυρώσεων CAATSA. Ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Μεβλούτ

Τσαβούσογλου, θα επισκεφθεί την Ουάσιγκτον στις 18 Μαΐου για να συναντηθεί με τον Αμερικανό ομόλογό του, Αντονι Μπλίνκεν, και να συζητήσουν, μεταξύ άλλων, και για το θέμα της αγοράς μαχητικών F-16 Block 70 αλλά και του εκσυγχρονισμού 80 μαχητικών F-16. Ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν πιστεύει ότι αν ο Τζο Μπάιντεν πιέσει το Κογκρέσο θα μπορούσε να βρεθεί λύση για να δοθεί η έγκριση στην πώληση των F-16.

Στάδια

Η διαδικασία προσέγγισης της Αγκυρας με την Ουάσιγκτον φαίνεται ότι θα έχει πολλά στάδια, και οι ΗΠΑ αναμένεται να ξεκαθαρίσουν στην Τουρκία ότι πρέπει να πάρει θέση και στις σχέσεις της με τη Μόσχα. Ο κ. Τσαβούσογλου πριν από δύο εβδομάδες είχε δηλώσει πως «οι Ρώσοι ολιγάρχες είναι ευπρόσδεκτοι στην Τουρκία». Όμως, η απάντηση της Ουάσιγκτον δεν άργησε, με την κ. Νούλαντ στη συνέντευξη της στην εφημερίδα «Hurriyet» να ξεκαθαρίζει πως «η Τουρκία κατάλαβε απολύτως πως πρέπει να διακόψουμε τη ροή του χρήματος προς την πολεμική μηχανή του Πούτιν και ότι πρέπει να καταβάλει υψηλό τίμημα για όσα έχει κάνει στον πόλεμο. Θεωρώ πως τα εδάφη της Τουρκίας, ακόμη κι αν δεν συμμετέχει στις κυρώσεις, δεν θα πρέπει να μετατραπούν σε χώρο συγκέντρωσης του μαύρου χρήματος των ολιγάρχων. Θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτική».

Το πρέσινγκ Λεπέν σε Μακρόν και ο φόβος γαλλικού... Brexit

Οι Γάλλοι προσέρχονται στις κάλπες με τη σκέψη στο διακύβευμα του β' γύρου

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Η εκστρατεία για τις γαλλικές προεδρικές εκλογές ξεκίνησε αθόρυβα, αλλά τις ημέρες πριν από τη διεξαγωγή του α' γύρου, που λαμβάνει χώρα αυτήν την Κυριακή, έχει προκαλέσει μια βοή που αντηχεί σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η Μαρίν Λεπέν, εκθρόνος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και φιλικά διακείμενη στη Ρωσία του Βλαντιμίρ Πούτιν, είναι το ξεκάθαρο φαβορί για συμμετοχή στο β' γύρο της 24ης Απριλίου και βρίσκεται πλέον σε απόσταση βολής στις δημοσκοπήσεις στη διαφαινόμενη μονομαχία της κατά του Εμανουέλ Μακρόν.

Σύμφωνα με το προγνωστικό μοντέλο του περιοδικού Economist, οι πιθανότητες επικράτησης του Γάλλου προέδρου την Παρασκευή είχαν μειωθεί στο 77%, έναντι ποσοστού άνω του 95% δύο εβδομάδες νωρίτερα. Οι πιθανότητες της κ. Λεπέν έχουν αυξηθεί στο 22%, έναντι 2% στις 21 Μαρτίου. Το μοντέλο της δίνει περισσότερες από 9 στις 10 πιθανότητες να προκριθεί στον β' γύρο. Ο ακροαριστερός Ζαν-Λικ Μελανσόν είναι ο μόνος

Σύμφωνα με τον Economist, οι πιθανότητες επικράτησης του Γάλλου προέδρου μειώθηκαν στο 77% (από 95%), ενώ εκείνες της Λεπέν αυξήθηκαν στο 22% (από 2%).

άλλος υποψήφιος που θεωρείται ότι έχει μη αμελητέα πιθανότητα (περίπου 5%) να βρεθεί αντιμέτωπος με τον κ. Μακρόν.

Σε δημοσκοπηση της εταιρείας Harris τη Δευτέρα, η διαφορά μεταξύ του κ. Μακρόν και της κ. Λεπέν είχε περιοριστεί στις τρεις μονάδες (51,5%-48,5%). Την Πέμπτη δημοσιεύθηκε η πρώτη δημοσκοπηση (Atlas Politico) που δίνει το προβάδισμα στην κ. Λεπέν (50,5%-49,5%). Ο μέσος όρος των πιο πρόσφατων δημοσκοπήσεων δίνει τη νίκη στον Γάλλο πρόεδρο με έξι μονάδες. Στα μέσα Μαρτίου, η διαφορά ήταν 18 ποσοστιαίες μονάδες. Στην προηγούμενη αναμέτρησή τους, το 2017, ο κ. Μακρόν είχε θριαμβεύσει με 66% έναντι 34% για την επικεφαλής του Εθνικού Συναγερμού, προκαλώντας βαθιές ανάσες ανακούφισης στις Βρυξέλλες και σε άλλα κέντρα του φιλελεύθερου κατεστημένου.

«Η Γαλλία βρίσκεται αντιμέτωπη με τη δική της στιγμή Brexit και Τραμπ», σημειώνει ο Μιτζ Ραχ-

Εφόσον οι προβλέψεις επιβεβαιωθούν, τότε μονομάχοι στον β' γύρο θα είναι ο Εμανουέλ Μακρόν και η Μαρίν Λεπέν, οι οποίοι θα διασταυρώσουν τα ξίφη τους στις 20 Απριλίου, στη μοναδική τηλεμαχία της προεκλογικής περιόδου.

Η απειλή για την Ευρώπη

Η κ. Λεπέν δεν τάσσεται πλέον υπέρ της αποχώρησης της Γαλλίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη (θέσεις τις οποίες είχε εγκαταλείψει στον άμεσο απόηχο της εκλογικής ήττας της το 2017). Ομως, οι πολιτικές της για το άσυλο, τα δικαιώματα των μεταναστών και τους τελωναριακούς ελέγχους, η ρητορική περί μη χρηματοδότησης του κοιντικού προϋπολογισμού και η αμφισβήτηση της υπεροχής του ευρωπαϊκού επί του εθνικού δικαίου, όλες υποσκάπτουν τα θεμέλια της λειτουργίας της Ε.Ε. Η υποψήφια του Εθνικού Συναγερμού τάσσεται επίσης υπέρ της εξόδου της Γαλλίας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ, είναι κατά των κυρώσεων που έχουν επιβληθεί στη Ρωσία και κατά της στρατιωτικής βοήθειας για την Ουκρανία. Η εκλογή της, συνεπώς, θα είχε πολύ σοβαρές συνέπειες, τόσο για τη συνοχή της Ε.Ε. όσο και για την ενότητα της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας.

μάν της Eurasia Group σε ανάλυσή του την περασμένη Τετάρτη. «Πιστεύουμε ότι η έκβαση θα είναι διαφορετική αυτήν τη φορά – αλλά αυτό δεν είναι πλέον εξασφαλισμένο».

Η κ. Λεπέν έχει καταφέρει να στρέψει τα βλέμματα των ψηφοφόρων μακριά από το εξαιρετικά προβληματικό ιστορικό της υποστήριξης της για τον Πούτιν (εν μέρει εξαιτίας της πιο ανερυθρίαστα φιλορωσικής στάσης του έτερου ακροδεξιού υποψηφίου, Ερίκ Ζεμούρ). Αντ' αυτού έχει εστιάσει στο ζήτημα της αγοραστικής δύναμης, που –όπως αναφέρει ο κ. Ραχμάν– έχει αναδειχθεί σε πρωτεύουσας σημασίας εξαιτίας των αυξήσεων των τιμών των καυσίμων, του ρεύματος και των τροφίμων τις τελευταίες εβδομάδες.

Οι δύο αντιπάλοι του β' γύρου θα διασταυρώσουν τα ξίφη τους στις 20 Απριλίου, στη μοναδική τηλεμαχία της προεκλογικής περιόδου (ο κ. Μακρόν αρνήθηκε να συμμετάσχει σε debate έναντι των υπόλοιπων βασικών υποψη-

φίων του α' γύρου). Στη σκληρή τηλεοπτική αντιπαράθεση του 2017, ο κ. Μακρόν είχε επικρατήσει αποφασιστικά επί της αντιπαλού του, βάζοντας τέλος στις όποιες ελπίδες της να ανατρέψει τις εις βάρος της δημοσκοπήσεις.

Ακόμη και αναλυτές φίλα προσκείμενοι στον κ. Μακρόν υπογραμμίζουν ότι, με τη ρωσική εισβολή να διαδέχεται το κύμα της «Ομικρον», αντιμετώπισε την προεκλογική εκστρατεία ως μια ενόχληση που τον αποσπούσε από τα πραγματικά του καθήκοντα. Ο Γάλλος πρόεδρος αναγνωρίζεται ευρέως ως ο πιο σημαντικός ηγέτης στην Ευρώπη, διαπρύσιος κήρυκας της ευρωπαϊκής αυτονομίας και βασικός εμπνευστής του Ταμείου Ανάκαμψης, που σφράγισε την επιτυχημένη αντιδραση της Ε.Ε. στην πανδημία. Η γαλλική οικονομία, εν μέρει χάρη στις φιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις που προώθησε, έχει ανακάμψει ταχύτερα από άλλες μεγάλες οικονομίες από την πανδημική κρίση. Το γαλλι-

κό ΑΕΠ επανήλθε στα προ κρίσης επίπεδα ήδη το περασμένο φθινόπωρο και η ταχεία εφαρμογή του εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Γαλλίας, αξίας 100 δις., δίνει νέα ώθηση στην οικονομική δραστηριότητα, παρά το ενεργειακό και πληθωριστικό σοκ που έχει επιδεινωθεί λόγω του πολέμου.

Γνωστός στους επικριτές του ως «ο πρόεδρος των πλουσίων», ωστόσο, ο κ. Μακρόν δεν έχει καταφέρει να αποτινάξει τη μομφή ότι η οικονομική ευημερία επί των ημερών του είναι προς όφελος των λίγων. Οι μειώσεις της φορολογίας του πλούτου και του κεφαλαίου έχουν ενισχύσει αυτήν την εικόνα. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του Institut des Politiques Publiques, η οικονομική του πολιτική, ενώ έχει οδηγήσει σε αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος γενικότερα, δεν το έχει αυξήσει για τα οικονομικά ασθενέστερα στρώματα.

Η Αριστερά

Κρίσιμης σημασίας θα είναι η στάση των αριστερών ψηφοφόρων, σε περίπτωση που ο κ. Μελανσόν (που προβλέπεται να λάβει το 16% της ψήφου στον α' γύρο) δεν θα προκριθεί στον β' γύρο. Οι μισοί ψηφοφόροι του ηγέτη της Ανευπότακτης Γαλλίας ισχυρίζονται ότι θα αποσχουν από τον β' γύρο. Ένας σημαντικός αριθμός δηλώνει ότι θα ψηφίσει την κ. Λεπέν – όπως και αρκετοί ψηφοφόροι της κεντροδεξιάς Βαλερί Πεκρές. Το γεγονός αυτό είναι ενδεικτικό της επιτυχίας της κ. Λεπέν να εξυγιάνει την εικόνα της, με τη βοήθεια του ακραία ξενοφοβικού κ. Ζεμούρ.

Ο Ζεμούρ επιθυμεί η Γαλλία να γίνει σαν τη Ρωσία του Πούτιν

Αλλάζει η Ακροδεξιά στη χώρα

Της **ΕΛΙΖΑΜΠΕΘ ΖΕΡΟΦΚΙ**
THE NEW YORK TIMES

Τον τελευταίο καιρό, οι οπαδοί της Μαρίν Λεπέν, της ακροδεξιάς υποψήφιας στις σημερινές προεδρικές εκλογές, «φυλλορροούν» προς τον ομοιόδεατη και μεγάλο αντίπαλό της Ερίκ Ζεμούρ. Η μεγάλη προδοσία, ωστόσο, ήλθε εκ των έσω, από την ίδια την ανιψιά της, Μαρίον Μαρσεσάλ, η οποία πλέον συντάσσεται και υποστηρίζει τον Ζεμούρ. Η συστράτευσή τους και η υποδαύλιση του λαϊκού αισθήματος κατά των μεταναστών «γέννησε» μια ρεβανσιστική πολιτική, η οποία έχει απήκηση στους ψηφοφόρους και υποδεικνύει τη μεταστροφή της γαλλικής Ακροδεξιάς. Σήμερα, αυτό το άκρο του πολιτικού φάσματος απολαμβάνει τη μεγαλύτερη «πολιτισμική» επικράτηση των τελευταίων 75 ετών. Το μέλλον του το καθορίζει ο Ζεμούρ και οι οπαδοί του και όχι η Μαρίν Λεπέν. Ακόμα και έτσι, βέβαια, ουδείς πείθεται ότι ο Ζεμούρ θα αποστερήσει από τον Εμανουέλ Μακρόν την επανεκλογή στον προεδρικό θώκο.

Η Μαρσεσάλ, με τη σειρά της, απέκτησε φήμη όχι μόνο ως εκφραστής της ακροδεξιάς πολιτικής, αλλά και ως ευσεβής ρωμαιοκαθολική. Με ζέση, άλλωστε, υιοθέτησε την ατζέντα των συντηρητικών καθολικών, όπως η αντίθεση στο δικαίωμα γάμου των ομοφυλόφιλων. Όπως και ο Ζεμούρ δεν κάνει ευκαιρία να καταγγείλει τον φιλελευθερισμό των ΜΜΕ και της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Σε αυτό το πλαίσιο, δημοσκοπήσεις έδειξαν ότι απήκηση σε όλους τους συντηρητικούς ψηφοφόρους της αστικής, μεσοαστικής και εργατικής τάξης έχουν οι αναφορές στο μεταναστευτικό και κυρίως η εναντίωση στους μετανάστες. Αυτό ακριβώς έκανε ο Ζεμούρ. Πρόκειται, άλλωστε,

για έναν ιδεολόγο που οικοδόμησε τη σταδιοδρομία του πάνω στο εμμονικό αντιμεταναστευτικό του μένος. Αυτό είναι κοινό του σημείο με τη Μαρσεσάλ, η οποία επανειλημμένως έχει εκφράσει την ανησυχία της ότι «οι Γάλλοι, στο εγγύς μέλλον, θα αποτελούν μειονότητα στη χώρα των προγόνων τους».

Παρότι είναι απολύτως βέβαιο ότι ούτε ο Ζεμούρ ούτε κανένας άλλος υποψήφιος της Ακροδεξιάς θα κερδίσει τις εκλογές, η υποψηφιότητά του στοχεύει αλλού: στη δημιουργία γερών θεμελίων ενός μελλοντικού κινήματος. Η Ρωσία του Πούτιν θα μπορούσε να θεωρηθεί το πρότυπο για τη Γαλλία που ο Ζεμούρ και η Μαρσεσάλ οραματίζονται: ένα δηλαδή συντηρητικό, ένθερμα χριστιανικό κράτος, το οποίο θα καθοδηγείται από

Σήμερα, αυτό το άκρο του πολιτικού φάσματος απολαμβάνει τη μεγαλύτερη «πολιτισμική» επικράτηση των τελευταίων 75 ετών.

έναν ισχυρό ηγέτη, με στενή σχέση με την Εκκλησία. Αυτός θα επιβάλλει τις παραδοσιακές αξίες και θα αντικρούει κάθε είδους προοδευτισμό που θα βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ένα ακόμη πρότυπο της «Γαλλίας του μέλλοντος» είναι για τη Μαρσεσάλ και τον Ζεμούρ ο Ούγγρος πρωθυπουργός Βίκτορ Ορμπαν, οι εκκλήσεις του στην Ε.Ε. για διάσωση της ευρωπαϊκής «χριστιανικής κληρονομιάς» και η αντίθεσή του στην υπεροχή του ευρωπαϊκού δικαίου, έναντι του εθνικού, σε θέματα ασύλου και μετανάστευσης.

Ανατροπή! Η ανιψιά της Μαρίν Λεπέν, Μαρίον Μαρσεσάλ (αριστερά), πλέον συντάσσεται και υποστηρίζει τον μεγάλο αντίπαλο της θείας της στον χώρο της Ακροδεξιάς, Ερίκ Ζεμούρ.

Σκληροπυρηνικός διοικητής στο Χονγκ Κονγκ

ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ. Ανησυχία προκαλεί η απόφαση της Κίνας να διορίσει τον απόστρατο αξιωματικό της αστυνομίας και εκφραστή της σκληρής κομματικής γραμμής ως επικεφαλής της τοπικής κυβέρνησης του Χονγκ Κονγκ.

Ο Τζον Λι αναμένεται να εκλεγεί στις εκλογές-παρωδία του ερχόμενου μήνα, στις οποίες κατεβαίνει χωρίς αντίπαλο. Αναλυτές εκτιμούν ότι η επιλογή του Λι, ο οποίος ανέλαβε την πάταξη του κινήματος υπέρ της δημοκρατίας το 2019, δείχνει ότι το Πεκίνο θα εστιάσει στην εθνική ασφάλεια ως προτεραιότητα της πολιτικής του απέναντι στο Χονγκ Κονγκ.

Ο 64χρονος Λι πέρασε όλη την καριέρα του στις δυνάμεις ασφαλείας, ενώ διαθέτει πτυχίο μάστερ από πανεπιστήμιο της Αυστραλίας. Κατά τη διάρκεια

Είναι απόστρατος αστυνομικός και διακρίθηκε για την αφοσίωσή του στην κομματική γραμμή του Πεκίνου.

της θητείας του Λι ως υπαρχηγού της παρατηθείσας διοικητού του Χονγκ Κονγκ, Κάρι Λαμ, ο εν αναμονή επικεφαλής της τοπικής κυβέρνησης επέβαλε με σιδηρά πυγμή τον αμφιλεγόμενο νόμο εθνικής ασφάλειας, ο οποίος προβλέπει την παραπομπή κατοίκων του Χονγκ Κονγκ για να δικαστούν στην ηπειρωτική Κίνα. Ο Λι –όπως και η Λαμ– ήταν μεταξύ των πρώτων στελεχών της κινεζικής κυβέρνησης,

Ο Τζον Λι αναμένεται να εκλεγεί στις εκλογές-παρωδία του ερχόμενου μήνα, στις οποίες κατεβαίνει χωρίς αντίπαλο.

εναντίον των οποίων η Ουάσιγκτον επέβαλε κυρώσεις για την κατάπνιξη του κινήματος υπέρ των δημοκρατικών ελευθεριών.

Η κατά γράμμα τήρηση του νόμου εθνικής ασφάλειας, εκτιμούν παρατηρητές της κινεζικής πολιτικής σκηνής, έδωσε την ευκαιρία στον Λι να αποδείξει την αφοσίωσή του στο Πεκίνο, ξεπερνώντας σε διάθεση υποταγής ακόμη και την προκάτοχό του, Κάρι Λαμ.

Οι κάτοικοι του Χονγκ Κονγκ δεν έχουν λόγο για τη σύνθεση της τοπικής κυβέρνησης μετά την επανένωση της πρώην βρετανικής αποικίας με την Κίνα το 1997.

Ο θώκος του «διοικητή» αποδίδεται σε έμπιστο πρόσωπο του Πεκίνου από ολιγομελή επιτροπή, διορισμένη από το κινεζικό κομμουνιστικό κόμμα.

Χάος στα βρετανικά αεροδρόμια

ΛΟΝΔΙΝΟ. Χάος αναμένεται να επικρατήσει σε όλα τα βρετανικά αεροδρόμια. Ήδη οι δύο μεγαλύτερες βρετανικές αεροπορικές εταιρείες, η EasyJet και η British Airways, ακύρωσαν δεκάδες πτήσεις επικαλούμενες ελλείψεις προσωπικού λόγω COVID. Σε συνδυασμό με

την κατακόρυφη αύξηση της τιμής των εισιτηρίων, εξαιτίας των σχολικών διακοπών και του Πάσχα την επόμενη εβδομάδα, στους αερολιμένες έχει δημιουργηθεί εκρηκτική κατάσταση, με χιλιάδες ανθρώπους να αναγκάζονται να περμιμένουν επί ώρες στις ουρές.

Ερευνα για την «Ομικρον»

ΛΟΝΔΙΝΟ. Μια σαφέστερη εικόνα για τη συμπεριφορά της μετάλλαξης «Ομικρον» σκιαγραφούν Βρετανοί επιστήμονες. Η ομάδα του καθηγητή Τιμ Σπέκτορ, του King's College London, σε έρευνα που δημοσιεύθηκε στο επιστημονικό περιοδικό The Lancet βασίστηκε στην ανάλυση δεδομένων για 69.000 ανθρώπους που προσβλήθη-

καν από την υπερμεταδοτική μετάλλαξη. Όπως διαπιστώνουν, τα συμπτώματά τους ήταν ελαφρύτερα, είχαν 50% λιγότερες πιθανότητες να εμφανίσουν έντονο βήχα, πυρετό, ανοσμία και αγευσία συγκριτικά με όσους προσβλήθηκαν από τη «Δέλτα», ενώ διέτρεχαν μικρότερο κίνδυνο νοσηλείας και ανάρρωναν δύο ημέρες ταχύτερα.

Ο Γεν. Εισαγγελέας έχει τον λόγο

Οι καταγγελίες στο ποδόσφαιρο και η θέση του προέδρου του ΠΑΣΠ Σπύρου Νεοφυτίδη

Τον **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Τα αποτελέσματα της περασμένης αγωνιστικής στο πρωτάθλημα προκάλεσαν έκρηξη οργής σε δύο παράγοντες του ποδοσφαίρου μας, του γενικού αρχηγού του ποδοσφαιρικού τμήματος του Ολυμπιακού Χριστόφορου Τορναρίτη και του προέδρου της Δόξας Κώστα Χριστοδούλου.

Αμφότεροι προχώρησαν σε δημόσιες καταγγελίες εναντίον του διαιτητή Βασίλη Δημητρίου και του προέδρου της Ομοσπονδίας Γιώργου Κούμα. Οι αιχμηρές δημόσιες τοποθετήσεις των δύο αντρών προκάλεσαν αντιδράσεις κλυδωνίζοντας το οικοδόμημα του Κυπριακού ποδοσφαίρου.

Η Επιτροπή Δεοντολογίας και Προστασίας του Αθλητισμού τους κάλεσε για κατάθεση, η Κυπριακή Ομοσπονδία εξέδωσε ανακοίνωση στην οποία εκφράζει την αποφασί-

Το κυπριακό ποδόσφαιρο σείεται συθέμελα, καθώς ήρθε και ο Αρχηγός της Αστυνομίας Στέλιος Παπαθεοδώρου να δηλώσει ότι για πέντε ύποπτους αγώνες θα ανοίξουν ποινικές υποθέσεις.

στικότητα της σε συνεργασία με τους νομικούς της συμβούλους να τερματίσει ενέργειες και δημόσιες τοποθετήσεις που καταγράφηκαν τις τελευταίες μέρες και οι οποίες προσβάλλουν πρόσωπα, αλλά και γενικότερα την ΚΟΠ ως θεσμό και ως ανώτατη ποδοσφαιρική αρχή, ενώ Αστυνομία και Γενική Εισαγγελία παρακολουθούν τις εξελίξεις.

Ο κ. Τορναρίτης, σε μια από τις δημόσιες καταγγελίες του, είπε χαρακτηριστικά για τον Βασίλη Δημητρίου πως ήταν σε εντεταλμένη υπηρεσία... «Υπάρχει ιεραρχία. Υπάρχει αρχηγός, υπαρχηγός, αυτός που τους διορίζει. Ο Δημητρίου κάνει εφτά παιχνίδια συνεχόμενα τον Ολυμπιακό ενώ ξέρουμε ότι είναι σε εντεταλμένη υπηρεσία».

Για τον πρόεδρο της ΚΟΠ εξέφρασε την άποψη... «Νομίζω έφθασε η

Οι διαιτητικές αποφάσεις της περασμένης αγωνιστικής προκάλεσαν την έκρηξη του γενικού αρχηγού του ποδοσφαιρικού τμήματος του Ολυμπιακού Χριστόφορου Τορναρίτη. Ο κ. Τορναρίτης, σε μια από τις δημόσιες καταγγελίες του, είπε χαρακτηριστικά για τον Βασίλη Δημητρίου πως ήταν σε εντεταλμένη υπηρεσία.

ώρα ο κ. Κούμας να δώσει παραίτηση, να μας αδειάσει τη γωνιά. Να πάει από εκεί που ήρθε. Φτάνει μαζί του. Τέλος. Αυτός ο άνθρωπος έχει καταστρέψει από τις ρίζες του το κυπριακό ποδόσφαιρο». Δεν έμεινε μόνο σε αυτό, την επόμενη ημέρα είπε ακόμη σοβαρότερα πράγματα για τον πρόεδρο της ΚΟΠ: «Η ΚΟΠ αναγνώρισε την χειραγώγηση και τιμώρησε τον διαιτητή με δυο μήνες αποκλεισμό, αντί να τον διώξει διά παντός ως με είχαν ΨΕΥΔΩΣ διαβεβαιώσει παρουσία του Αλέξη Μαυρομάτη και Μάζιτς - Κούμα. «Έχω δεχτεί πιέσεις από τον υπόκοσμο να τον φέρω πίσω ήταν τα λόγια του Κούμα δυο μήνες μετά».

Παρόμοιοι ύφους ήταν και οι τοποθετήσεις του κ. Χριστοδούλου καθώς ο Βασίλης Δημητρίου είχε οριστεί την επόμενη ημέρα του αγώνα Εθνι-

κός-Ολυμπιακός ως επικεφαλής του VAR στον αγώνα Δόξα-ΑΕΛ και διερωτήθηκε. «Δεν έπρεπε η ΚΟΠ και ο κ. Μάζιτς (πρόεδρος Επιτροπής Διαιτησίας) να θέσει εκτός τον κ. Δημητρίου και να βάλει άλλο; Αν θέλουμε να είμαστε κύριοι και τίμιοι πρέπει να προσέξουμε». Οι χαρακτηρισμοί του εναντίον του προέδρου της ΚΟΠ ήταν ακόμη πιο έντονοι. «Επιτέλους ο κ. Κούμας πρέπει να αφήσει αυτό το καμήνο το ποδόσφαιρο που το βλέπει σαν επικείμενη να κάτσει σπιτί του. Τα μεγαλύτερα σικέ γίνονται στην ΚΟΠ. Για να προσλάβουν αποδυστηριόχο κάνουν σικέ. Ο Κωστένογλου ήρθε με πολιτική παρέμβαση».

Δεν έφταναν όλα αυτά είχαμε και ανάρτηση του εκτελεστικού προέδρου του ΠΑΣΠ Σπύρου Νεοφυτίδη, ο οποίος χαρακτήρισε τις κατηγορίες

εναντίον του προέδρου της ΚΟΠ ως πολύ σοβαρές, αναφέρθηκε στην πρόσληψη του Ομοσπονδιακού Τεχνικού Στριζόμενος στις τοποθετήσεις του κ. Χριστοδούλου περί πολιτικής παρέμβασης, έγραψε για δανεισμό χρημάτων σε ομάδες από την ΚΟΠ για συμμερίες και διαπλοκή συμφερόντων.

Όλα τούτα οδηγούν στο συμπέρασμα πως το κυπριακό ποδόσφαιρο σείεται συθέμελα, καθώς ήρθε και ο Αρχηγός της Αστυνομίας Στέλιος Παπαθεοδώρου να δηλώνει την περασμένη Τρίτη κατά τη διάρκεια συνεδρίου που διοργανώνεται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου Integrity Sport Next, ότι πέντε ύποπτοι αγώνες από τους 19 (εξετάστηκαν οι 12 και πρόκειται για αγώνες Β' κατηγορίας και κυπέλλου) θα ανοίξουν ποινικές υποθέσεις.

«Χρειάζεται στρατηγική από Αστυνομία και Νομική Υπηρεσία»

Επικοινωνήσαμε με τον κ. Νεοφυτίδη ζητώντας του να τοποθετηθεί στην καταγγελία του Κώστα Χριστοδούλου περί πολιτικής παρέμβασης για πρόσληψη του κ. Κωστένογλου στην εθνική. Η θέση του είναι πως πρόκειται για πολύ σοβαρές καταγγελίες. «Πρέπει επιτέλους να ξεκαθαρίσει στον κόσμο ποια είναι τα κριτήρια για την πρόσληψη ομοσπονδιακού και όλων των υπόλοιπων». Εξέφρασε επίσης την αντίθεση για τις αδιαφανείς διαδικασίες που υπάρχουν στην Ομοσπονδία. Κληθείς να εκτιμήσει την πιθανότητα οι κ.κ. Τορναρίτης και Χριστοδούλου να ειπαν ό,τι ειπαν, εν βρασμό ψυχής, η θέση του κ. Νεοφυτίδη ήταν: «Νομίζω ήταν ήρμεοι. Αναμένουμε δημοσιογραφική διάσκεψη από τον κ. Τορναρίτη τι στοιχεία έχει να δώσει».

-Κύριε Νεοφυτίδη στη δική σας ανάρτηση αναφέρατε σε συμμορίες. Καταπιάνεστε από τις δηλώσεις παραγόντων;

-Ναι όπως το ανέβασα την ανάρτησή μου αφορά τις δηλώσεις των δύο προέδρων.

-Είναι πολύ σοβαρές καταγγελίες. Σας θυμίζω ότι πολλές φορές στο παρελθόν φημολογείτο παρουσία ανθρώπων του υπόκοσμου. Φαντάζομαι τα ξέρετε καλύτερα, ισχύει;

-Δεν μπορώ να ξέρω καλύτερα. Εμείς ξέρουμε η μεγαλύτερη ευκαιρία που παρουσιάστηκε για να καθαρίσει ο χώρος του ποδοσφαίρου χάθηκε από τη Νομική Υπηρεσία φέτος από κακούς χειρισμούς».

-Αναφέρατε σε κάτι συγκεκριμένο;

-Αναφέρομαι στη γνωστή υπόθεση πρώην διαιτητή;

-Έχουν φτάσει κοντά σας πληροφορίες για διαιτητές που μπλέκονται σε στημένους αγώνες;

-Υπήρχαν οι καταγγελίες μέσω του Red Button και θα πρέπει να ρωτήσετε τον πρόεδρο της Επιτροπής Δεοντολογίας για το πώς χειρίστηκαν αυτές τις υποθέσεις.

-Θέλετε να πείτε ότι υπήρχε σκοπιμότητα στο χειρισμό κάποιων από αυτών από μέρους της Ε.Δ.;

-Αυτό που λέω επανειλημμένα τα τελευταία χρόνια δεν υπάρχει η τεχνογνωσία και εκπαίδευση, ούτε νομοθεσίες που να επιτρέπουν στην αστυνομία να προχωρήσει στην εξέταση καταγγελιών χειραγώγησης αγώνων. Δυστυχώς, μέσα από αυτή την αδυναμία δεν μπορούμε να προστατέψουμε το άθλημα.

-Αυτό τι σημαίνει; Ότι το ποδόσφαιρο έχει αφεθεί στη μοίρα του;

-Όχι. Γίνονται κάποιες προσπά-

«Η μεγαλύτερη ευκαιρία που παρουσιάστηκε για να καθαρίσει ο χώρος του ποδοσφαίρου χάθηκε από τη Νομική Υπηρεσία φέτος από κακούς χειρισμούς».

θειες αλλά θεωρώ αν δεν υπάρξει στρατηγική από μέρους της Αστυνομίας και της Νομικής Υπηρεσίας δύσκολα θα καταπολεμήσουμε τη

διαφθορά στο ποδόσφαιρο.

-Η εκτίμησή σας είναι πως η εξυγίανση του ποδοσφαίρου θα πρέπει να έρθει από την Πολιτεία και όχι από την ίδια την ΚΟΠ;

-Θα έλεγα από συνδυασμό των δύο αλλά το σοβαρότερο πρόβλημα είναι η νομοθεσία έχει τρύπες και δε βοηθά τις Αρχές.

-Και πώς αλλάζει;

-Είναι θέμα του Γενικού Εισαγγελέα να βρει τρόπους έτσι ώστε η Αστυνομία να εξιχνιάζει έχοντας όλα εφόδια και εναλλακτικές λύσεις πέραν της μαρτυρίας, όπως συμβαίνει και στο εξωτερικό.

ΑΠΟΨΕΙΣ

«Το ποδόσφαιρο είμαι εγώ»;

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Δεν είναι ότι γουστάρει τη δημοσιότητα ή φλερτάρει με το φακό και το μικρόφωνο. Άμα με ρωτάς κιόλας, μια φορά που τον άκουσα καλά κάνει και απέχει. Το θέμα δεν είναι πώς προβάλλεται ή πώς διαχειρίζεται την δημόσια εικόνα του. Το θέμα είναι πως τις τελευταίες μέρες του έχουν χρέωσει πρώην συνοδοιπόροι του, τις «εφτά πηλγές του Φαραώ». Από κρατικά κονδύλια και εκατομμύρια της Cyta, μέχρι «κουμπάρата» και «Φίλιππινέζες έως και «εξαγορά σιωπής» με «μαριονέτες» και «άτομα που κάνουν τις δουλειές του» μέχρι τον «υπόκοσμο που πιέζει»... και τι δεν του καταλόγισαν οι πρώην συνεργάτες του. Και δεν μιλάμε για όποιους και όποιους. Άτομα που «μεγαλοούρησαν» μαζί στο χώρο του ποδοσφαίρου του έχουν καταλογίσει έως και την τρύπα του όζοντος.

Από τη μια μέλος της αστικής τάξης της Λευκωσίας και από την άλλη ένας πρώην εστιάτορας, που μέσω των χρόνων μεγαλούργησε ως μάνατζερ και πρόεδρος ομάδας. Όπως δηλαδή και ο ίδιος ο κύριος Κούμας, που από ταξιδιωτικός πράκτορας κατέληξε να είναι ο απόλυτος άρχοντας του κυπριακού ποδοσφαίρου και άτομο με πρόσβαση στα υψηλά δώματα των ΦΙΦΑ και ΟΥΕΦΑ. Όπως και να το κάνουμε δεν μπορεί μην γνωρίζονται μεταξύ τους. Όλο και κάπου θα συναντήθηκαν μέσα σ' όλα αυτά τα χρόνια, ρωτώντας ο ένας τον άλλο κατά πόσο είναι μάνατζερ παικτών, τεχνικός διευθυντής ομάδων και πρόεδρος προσφυγικού σωματείου. Ή αντίστοιχα κατά πόσο διατηρεί εταιρείες που διαχειρίζονται εγχώριες τηλεοπτικές παραγωγές ή πλάσσουν ποδοσφαιρικά τηλεοπτικά δικαιώματα σ' άλλες χώρες;

Στην τελική, ανεξαρτήτως πως και γιατί, οι δύο πρώην συνεργάτες, του χρεώνουν όλα τα κακά του κόσμου. Αναρωτιέμαι όμως. Δεν αισθάνθηκε ποτέ την ανάγκη ν' απαντήσει, επί του προσωπικού άμα λάχει. Ή θα πρέπει να εκλάβουμε ως απάντηση του Κούμα την μια και μοναδική ανακοίνωση που εξέδωσε η ΚΟΠ επί των εξελίξεων και διαβεβαιώνει το φίλαθλο κοινό ότι "το Κυπριακό ποδόσφαιρο θα αποβάλει τα κακώς έχοντα και όσους πιστεύουν ότι είναι υπεράνω του νόμου, της τάξης και της ηθικής". Άμα είναι να λάβουμε ως απάντηση στις καταγγελίες την εν λόγω ανακοίνωση, καλό θα ήταν να διασαφηνιστεί σε όλους, ότι τα «κρατικά κονδύλια» τα «εκατομμύρια της Cyta», τα «κουμπάρата» και οι «Φίλιππινέζες», η «εξαγορά σιωπής», οι «μαριονέτες» και τα «άτομα που κάνουν τις δουλειές του» δεν αφορούν το ποδόσφαιρο αλλά συγκεκριμένο άτομο. Το άθλημα δεν έχει να λογοδοτήσει σε κανένα, ούτε και η Ομοσπονδία ως οντότητα δεν έχει να δώσει απαντήσεις. Γιατί κάπου μας έχουν μπερδέψει. Ή ενδεχομένως κάποιοι να έχουν μπερδευτεί από Λουδοβίκεια σύνδρομα μετατρέποντας και προσαρμόζοντας «το κράτος είμαι εγώ» σε «το ποδόσφαιρο είμαι εγώ».

Προς κύριο Μάζιτς

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ**

Κύριε Μίλοραντ Μάζιτς, πρόεδρε της Επιτροπής Διαιτησίας της ΚΟΠ. Αν μετά από 26 αγωνιστικές στο πρωτάθλημα και αρκετά παιχνίδια στη διοργάνωση του κυπέλλου, τώρα διαπιστώσατε πως υπάρχει πρόβλημα στην κυπριακή διαιτησία σε βαθμό που να χρειάζεται η κάθοδος ξένων διαιτητών, προφανώς άλλης Επιτροπής Διαιτησίας προεδρεύεις.

Κύριε Μίλοραντ Μάζιτς, αν φθάσαμε μέχρι τα τελικά στάδια των δύο φετινών διοργανώσεων, για να πεισθείτε, πως συγκεκριμένους διαιτητές κακώς τους εμπιστευτήκατε, ορίζοντας τους σχεδόν κάθε εβδομάδα και σε περισσότερα από ένα παιχνίδια, τότε σαφώς δίνετε το δικαίωμα στους επικριτές σας, να αμφισβητήσουν τις ικανότητες ή δυνατότητές σας, να διεκπεραιώσετε με επιτυχία το εξαιρετικά δύσκολο έργο, ως επικεφαλής της κυπριακής διαιτησίας. Η προκλητική μάλιστα διατήρηση κάποιων διαιτητών στο προσκήνιο, μετά από σοβαρά λάθη και κατ' επανάληψη, στην εποχή μάλιστα του VAR, φυσιολογικά δημιουργεί συζήτηση, μαζί και αμφισβήτηση, ως προς τα κριτήρια αξιολόγησης.

Στην Κύπρο ζούμε και για το κυπριακό ποδόσφαιρο μιλάμε και δύσκολα μπορεί να αποδεχθεί κάποιος, πως ο εκάστοτε πρόεδρος της Επιτροπής Διαιτησίας είναι ο απόλυτος άρχων στο χώρο, είναι ο μόνος που αποφασίζει για το ποιοι και σε ποια συχνότητα σφυρίζουν, ποιοι μένουν εκτός και για πόσο, ποιοι ανεβαίνουν και ποιοι κατεβαίνουν κατηγορίες. Ούτε αυτό όμως αποτελεί άλλοθι. Αν οι παρεμβάσεις κύριε Μάζιτς είναι σε βαθμό που δεν επιτρέπουν την ομαλή εκτέλεση των καθηκόντων σας, θα έπρεπε από καιρό να βάζατε σε προτεραιότητα το όνομα και την καριέρα σας και όχι τη θέση και το μισθό σας.

Αν όντως, όπως κατ' επανάληψη τον τελευταίο καιρό τονίζει ο πρόεδρος της ΚΟΠ, απόλυτος υπεύθυνος για οποιαδήποτε σημαντική απόφαση για τη διαιτησία είναι ο κύριος Μάζιτς, τότε οι ευθύνες είναι τεράστιες, η ανάληψη τους από πλευράς του Σέρβου Αρχιδιαιτητή αγνοείται, όπως αγνοείται και η αντίδραση από την πλευρά του εργοδότη, την ΚΟΠ δηλαδή. Και ούτε σώζουν την κατάσταση, ούτε καν τη βοηθούν, οι επιλεκτικές αναρτήσεις ή αντιδράσεις, κατά καιρούς, από αξιωματούχους της Ομοσπονδίας, αναλόγως της περιπτώσεως και της ομάδας την οποία εκπροσωπούν στην ΚΟΠ.

Και το θέατρο του παραλόγου θα ανεβάσει για ακόμη μία φορά την ίδια παράσταση. Θα τελειώσει η χρονιά με ξένους διαιτητές, θα ακούσουμε για την πρόοδο και το καλό του ποδοσφαίρου στην τελετή βράβευσής των κορυφαίων της ΚΟΠ, το καλοκαίρι θα ασχοληθούμε με τις μεταγραφές και από χρόνου φτου κι απ' την αρχή.

Μεταβολές εβδομάδας

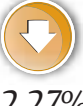
Χ.Α.Κ.
0,42%

Χ.Α.
1,75%

Dow Jones
-0,27%

Nasdaq
-2,27%

Nikkei
-2,69%

Dax
-2,34%

FTSE 100
0,48%

Γ. ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΨ
Το πλήγμα
στην ανάπτυξη
θα φθάσει από
1,9 έως 3,8 δις.
Σελ. 6

Πετρέλαιο
2,93%

€/ \$
1,62%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΡΩΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ

Μόνος δρόμος το LNG για απεξάρτηση της Ευρώπης

Η μοναδική εναλλακτική της Ευρώπης για απεξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο είναι η δραματική αύξηση εισαγωγών υδροποιημένου φυσικού αερίου, του LNG. Για να αντικατασταθεί από LNG όσο ρωσικό αέριο μεταφέρεται μέσω αγωγών θα χρειαστούν 112 εκατ. τόνοι LNG ετησίως. **Σελ. 11**

ΑΥΞΗΣΗ 171,8%

Εκτινάχθηκε το εμπορικό έλλειμμα στην Ελλάδα

Οι ανατιμήσεις των ενεργειακών προϊόντων έχουν εκτοξεύσει και το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στην Ελλάδα. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου σχεδόν τριπλασιάστηκε τον Φεβρουάριο του 2022 και διαμορφώθηκε σε 3,12 δις. παρουσιάζοντας αύξηση 171,8%. **Σελ. 7**

ΕΛΛΑΔΑ

Ακριβότερα υλικά, ακριβότερες κατοικίες

Οι αυξήσεις στα οικοδομικά υλικά στην Ελλάδα έχουν εκτοξεύσει το κόστος μιας νέας οικοδομής σε περίπου 1.600-1.700 ευρώ/τ.μ., χωρίς να υπολογίζεται η αξία της γης. Πρόκειται για αύξηση 50%-60% σε σχέση με πέρυσι και αυτό θα αποτυπωθεί στις τιμές πώλησης νέων κατοικιών. **Σελ. 12**

Οικονομική δύναμη πυρός έχει η Κύπρος

Συνέντευξη Maliszewski του ΔΝΤ - Να χρησιμοποιηθεί με σύνεση - Επιτάχυνση μεταρρυθμίσεων

Τη θέση ότι έχει απομείνει στην Κύπρο «δύναμη πυρός» ώστε να υποστηρίξει συγκεκριμένες ομάδες που πλήττονται περισσότερο στην οικονομία ως αποτέλεσμα της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, διατύπωσε ο Wojciech Stanislaw

Maliszewski, επικεφαλής της αποστολής του ΔΝΤ για την Κύπρο. Προσθέτει ότι η στήριξη αυτή θα πρέπει να είναι προσωρινή, στοχευμένη και να μην εμποδίζει την ανακατανομή της εργασίας σε αναπτυσσόμενους τομείς. Επισπ-

μαίνει ότι μεσοπρόθεσμα, μια σταδιακή δημοσιονομική προσαρμογή θα πρέπει να στοχεύει στην ανοικοδόμηση των αποθεμάτων ασφαλείας, φέρνοντας τον προϋπολογισμό κοντά σε ισορροπία έως το 2024. Τονίζει επίσης ότι οι διαρ-

θρωτικές μεταρρυθμίσεις —για να ενισχυθεί η διακυβέρνηση, να γίνει το δικαστικό σύστημα πιο αποτελεσματικό και να αντιμετωπιστούν τα κενά δεξιοτήτων και οι αναντιστοιχίες και τα κενά υποδομής— είναι καίριας σημα-

σίας για τη βελτίωση των προοπτικών ανάπτυξης. Εκφράζει ικανοποίηση για τη μείωση των ΜΕΔ και τονίζει, μεταξύ άλλων, ότι πρέπει να προωθηθεί το πλαίσιο των εκποιήσεων για να μειωθούν περαιτέρω. **Σελ. 3**

Στήριξη σε πληγείσες από τον πόλεμο επιχειρήσεις

Η Γερμανία επιστρατεύει τις δυνάμεις της για να θωρακίσει με κάθε τρόπο την οικονομία της από τις παράπλευρες απώλειες του πολέμου στην Ουκρανία. Τελευταία κίνηση αυτοπροστασίας είναι η απόφαση του Βερολίνου να σχεδιάσει πακέτο οικονομικής βοήθειας για όσες γερμανικές επιχειρήσεις έχουν πληγεί από τον πόλεμο στην Ουκρανία, καθώς και από τις παρενέργειες των κυρώσεων που επέβαλαν οι ΗΠΑ και η Ε.Ε. στη Ρωσία. **Σελ. 10**

Η ακρίβεια «γονατίζει» την ένδυση και υπόδυση

Τρομαγμένοι οι καταναλωτές

Μειωμένη είναι η αγορά ειδών ένδυσης και υπόδυσης, ενώ οι καταστηματάρχες εκτιμούν ότι δεν θα υπάρξει αλλαγή ούτε την περίοδο του Πάσχα. Οι καταναλωτές περιορίζονται στην αγορά μόνο των απαραίτητων ειδών. Τους επόμενους μήνες η αγορά θα λειτουργήσει με μειωμένα αποθέματα προϊόντων ως αποτέλεσμα των καθυστερήσεων στην εφοδιαστική διαδικασία. **Σελ. 4**

Επίκειται νέα αύξηση τιμών των νεοδμητων

Συνέντευξη Μ. Κυριαγείρου

Το ράλι αυξήσεων των υλικών οικοδομής, θα έχει αντίκτυπο στην τελική τιμή διάθεσης των καινούργιων ακινήτων, αναφέρει ο Πρόεδρος του Συμβουλίου Εγγραφής Κτηματομεσιτών Μαρίνος Κυριαγείρου. Αναφέρεται στις προκλήσεις του κλάδου, τους παράνομους μεσίτες και στο Πρόγραμμα των διαβατηρίων. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Ο κίνδυνος υψηλού πληθωρισμού επανέρχεται στο προσκήνιο

Τις τελευταίες δεκαετίες, ο πληθωρισμός στις ανεπτυγμένες οικονομίες παρέμεινε σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Με την έλευση της πανδημίας στις αρχές του 2020 και τις αρνητικές επιπτώσεις στις επιχειρήσεις και στα νοικοκυριά, οι αρχές επικεντρώθηκαν στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας, μέσω κατακόρυφων αυξήσεων των δημοσιονομικών δαπανών. Παράλληλα, οι Κεντρικές Τράπεζες υιοθέτησαν επεκτατικές νομισματικές πολιτικές, μέσω της μαζικής αγοράς περιουσιακών στοιχείων και κυβερνητικών ομολόγων και της διατήρησης χαμηλών επιτοκίων. Για κάποιο χρονικό διάστημα, οι πολιτικές αυτές δεν οδήγησαν σε ουσιαστική ένταση των πληθωριστικών πιέσεων. Ωστόσο, ιδιαίτερα τους τελευ-

ταίους μήνες του 2021, παρατηρήθηκε ραγδαία ανοδική τάση στις τιμές, η οποία ενισχύθηκε μετά τα πρόσφατα γεγονότα στην Ουκρανία και τις συνακόλουθες δυσμενείς επιπτώσεις στην παραγωγή και στις τιμές ενεργειακών προϊόντων, τροφίμων και πρώτων υλών. Η ΕΕ εξαρτάται σε υπέρμετρο βαθμό από τη Ρωσία για την προμήθεια πετρελαίου και φυσικού αερίου, ενώ εισάγει μεγάλες ποσότητες σιτηρών από τη Ρωσία και την Ουκρανία. Ως επακόλουθο, τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις αγωνίζονται να ανταπεξέλθουν στο αυξανόμενο κόστος ενέργειας και προμήθειας άλλων βασικών αγαθών. Μέσα στις σημερινές συνθήκες, οι δυνατότητες των κυβερνήσεων να αντισταθμίσουν τη μείωση της αγοραστικής δύναμης και να στηρίξουν τις οικο-

νομίες είναι περιορισμένες. Επιπλέον, στο πιθανολογούμενο σενάριο που η ΕΕ θα αποφάσιζε άμεσο τερματισμό των εισαγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου από τη Ρωσία, οι επιπρόσθετες επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα, στην απασχόληση και στο βιοτικό επίπεδο θα ήταν τεράστιες. Πλείστοι αναλυτές πιστεύουν ότι, σε τέτοια περίπτωση, ο κίνδυνος στασιμότητας θα ήταν ορατός. Στην Κύπρο, ο πληθωρισμός έχει ήδη φτάσει στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων δύο δεκαετιών, τροφοδοτούμενος από την άνοδο των τιμών εισαγόμενου πετρελαίου, τροφίμων και πρώτων υλών. Ο πληθωρισμός έχει ξεπεράσει το 7% το Μάρτιο και αναμένεται να παραμείνει σε υψηλά επίπεδα, τουλάχιστον κατά τους

επόμενους μήνες με περαιτέρω επιπτώσεις στην αγοραστική δύναμη, το κόστος παραγωγής και κατ' επέκταση στην ανάπτυξη. Ήδη, η Κεντρική Τράπεζα αναθεώρησε το ρυθμό ανάπτυξης για το 2022 από 4% στο 2%, με πιθανότητα δυσμενέστερων αναθεωρήσεων μελλοντικά, σε περίπτωση παρατεταμένων πολεμικών αναταραχών στην Ουκρανία. Περαιτέρω, το Υπουργείο Οικονομικών υπολογίζει ότι κάθε ποσοστιαία μονάδα αύξησης του πληθωρισμού στοιχίζει €10 εκ. στα δημόσια ταμεία, λόγω αυξημένων επιδομάτων, επιβαρύνοντας περισσότερο το ήδη υψηλό δημόσιο χρέος. Σ' ένα τέτοιο δύσκολο περιβάλλον, τα διλήμματα για την οικονομική πολιτική είναι μεγάλα. Παρά τις δημοσιονομικές προκλήσεις, η στήριξη νοικοκυριών

και επιχειρήσεων είναι αναγκαία, ενδεχομένως με αναπροσαρμογή των προτεραιοτήτων στα πλαίσια του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που υπέβαλε η Κύπρος στα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Παράλληλα, οι συνθήκες επιτάσσουν αναθεώρηση της ενεργειακής μας πολιτικής και πιο ταχεία προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, περιορίζοντας έτσι την εξάρτηση της Κύπρου από εισαγωγές πετρελαίου και δημιουργώντας νέες ευκαιρίες για απασχόληση και ανάπτυξη με θετικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της Pricewaterhouse Coopers Investment Services.

Στηρίζουμε το πρόγραμμα “Μαθητική Επιχείρηση”

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΚΑΛΟΥΜ ΠΙΚΕΡΙΝΓΚ

Ο χρόνος πιέζει την Τράπεζα της Αγγλίας

Όταν η Τράπεζα της Αγγλίας (BoE) άρχισε να αναδιπλώνεται ως προς το επιθετικό πρόγραμμα στήριξης της οικονομίας πέρυσι τον Δεκέμβριο, πίστευε ότι μια δυναμική οικονομία έως το 2022 θα επέτρεπε στα στελέχη της, που χαράσσουν τη νομισματική πολιτική της, να ανακόψουν τον πληθωρισμό άνευ αποσταθεροποίησης στον επιχειρηματικό κύκλο. Εντούτοις, δεδομένου ότι ο πληθωρισμός έχει εκτιναχθεί από του η Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία, προξενώντας σοβαρό κραδασμό στην εμπιστοσύνη, μια άπια προσέγγιση θεωρείται δύ-

Αύξηση πληθωρισμού και Ουκρανία ανατρέπει το σχέδιο της ανώδυνης ανόδου των επιτοκίων.

σκολο να επιτευχθεί. Η Τράπεζα της Αγγλίας προχώρησε σε αύξηση του διατραπεζικού επιτοκίου δανεισμού τρεις φορές από τον Δεκέμβριο του 2021 και εντεύθεν, ώστε να επανέλθει στα επίπεδα προ κορωνοϊού, στο 0,75%. Τον Φεβρουάριο άρχισε επίσης να περιστέλλει τον ισολογισμό της, παύοντας την εκ νέου επένδυση των κρατικών ομολόγων που είχαν λήξει, καθώς και να πωλεί τα εταιρικά ομόλογα, που κατείχε σε περιορισμένη ποσότητα. Η καθοδήγηση για τις μελλοντικές κινήσεις της προοιωνίζεται αφενός κι άλλες αυξήσεις στο κόστος δανεισμού, αφετέρου ότι οι ενεργές πωλήσεις κρατικών τίτλων θα μπορούσαν να ξεκινήσουν μόλις το τραπεζικό επιτόκιο φτάσει στο 1,0%. Εάν οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής υποστηρίξουν μια περαι-

τέρω αύξηση κατά 25 μονάδες βάσης τον Μάιο (πιθανόν μεν, όχι βέβαιο δε), αυτό θα άνοιγε τον δρόμο για ενεργές πωλήσεις κρατικών ομολόγων κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2022.

Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και η διακοπή στη λειτουργία των κινεζικών λιμανιών εκτιμάται ότι θα ενισχύσουν τον εισαγόμενο πληθωρισμό – φαινόμενο που ξεκίνησε στα μέσα του 2021 εξαιτίας των σοβαρών κωλυμάτων από την πλευρά της προσφοράς διεθνώς μετά την ανάκαμψη από την πανδημία. Σε συνδυασμό, δε, με την εξαιρετικά ανελαστική αγορά εργασίας και τις διογκούμενες προσδοκίες για τον δείκτη του πληθωρισμού, η νέα ανοδική πορεία του τελευταίου αυξάνει και τον κίνδυνο δευτερογενών επιπτώσεων στους μισθούς και στις εγχώριες τιμές. Αντίθετα, ωστόσο, το θέμα του πολέμου και το αυξανόμενο κόστος ζωής έχουν προκαλέσει πτώση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών. Εν τω μεταξύ, εάν υπήρχε μια περίοδος αυτосуγκράτησης εκ μέρους των καταναλωτών που θα διαρκούσε αρκετούς μήνες, θα οδηγούσε σε ελάττωση της ζήτησης.

Συν τοις άλλοις θα μπορούσε δυνητικά να εξαλείψει και τον κίνδυνο ενός πιο επίμονου πληθωρισμού. Σε έναν ιδανικό κόσμο, η BoE θα πρέπει να «εξαρτάται από τα δεδομένα» για λίγο και να περιμένει να δει πώς θα κινείται η οικονομία για μερικούς μήνες προτού αυξήσει περαιτέρω τα επιτόκια. Ωστόσο, δεν έχει πλέον την πολυτέλεια του χρόνου. Τώρα πρέπει να πληρώσει το τίμημα της χαλαρής νομισματικής πολιτικής της για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα πέρυσι.

* Ο κ. Κάλουμ Πίκερινγκ είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Ή τώρα ή ποτέ, λέει ο ΟΗΕ για το κλίμα

Δραστική μείωση κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων, ώστε να φθάσει η παγκόσμια κατανάλωση το μισό της σημερινής με δίκαιο τρόπο έως το 2030. Αυτό είναι το βασικό ζητούμενο σύμφωνα με την τελευταία μεγάλη έκθεση επιστημόνων που ερευνούν πώς ο πλανήτης θα αποφύγει την κλιματική κρίση. Η έκθεση της Διακυβερνητικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την κλιματική Αλλαγή, στο τρίτο και τελευταίο μέρος της περιγράφει τα μέτρα που οφείλει να λάβει η ανθρωπότητα αν πρόκειται να αποφευχθεί η άνοδος της θερμοκρασίας κατά τουλάχιστον 3 βαθμούς Κελσίου. «Ή τώρα ή ποτέ», δήλωσε ο επικεφαλής της συντακτικής ομάδας, Τζιμ Σκι. Στο σημείο που έχουμε φθάσει απαιτούνται δραστικές περικοπές ρύπων σε όλους τους τομείς, από τη γεωργία και τις μεταφορές έως την ενέργεια και τον κτιριακό τομέα. Η έκθεση αναφέρει ότι οι ρύποι πρέπει να αρχίσουν να μειώνονται δραστικά το αργότερο το 2025 και οι περικοπές να έχουν φθάσει το 50% έως το 2030. Μέχρι τώρα οι εκπομπές ρύπων που ευθύνονται για την κλιματική κρίση κάθε χρόνο αυξάνονται. «Η κλιματική αλλαγή είναι το αποτέλεσμα ενός αιώνα και πλέον μη βιώσιμης χρήσης ενέργειας και γης. Ξέρουμε τι πρέπει να κάνουμε, πώς πρέπει να το κάνουμε, τώρα πρέπει να το κάνουμε» αναφέρει η έκθεση.

«Λένε ψέματα»

Αν όλες οι χώρες τηρήσουν τις δεσμεύσεις που έχουν υποβάλει στον ΟΗΕ, η θερμοκρασία του πλανήτη

«Η **κλιματική** αλλαγή είναι το αποτέλεσμα ενός αιώνα και πλέον μη βιώσιμης χρήσης ενέργειας και γης», αναφέρει η έκθεση.

Μείωση ορυκτών καυσίμων, ώστε η παγκόσμια κατανάλωση να φτάσει στο μισό της σημερινής με δίκαιο τρόπο έως το 2030.

θα αυξηθεί κατά 3,2 βαθμούς Κελσίου, ένα καταστροφικό σενάριο για τις ανθρώπινες κοινωνίες και τη φύση. Ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, τόνισε με σκληρή γλώσσα ότι οι πολίτες δεν πρέπει να εφησυχάζουν θεωρώντας ότι υπάρχει περιπτωση να καταφέρουμε με την τωρινή πορεία να συγκρατήσουμε την άνοδο της θερμοκρασίας στον 1,5 βαθμό: «για να το πούμε απλά, κυβερνήσεις και εταιρείες λένε ψέματα», είπε.

REUTERS, GUARDIAN

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ψηφιακή γκρίνια

Σύμβαση ύψους €1,2 δισ. καταλήγει στην βρετανική BT και αφορά στην παροχή υπηρεσιών δικτύου «κορμού» προς την ΕΕ για την διαφύλαξη του απόρρητου ευαίσθητων πληροφοριών που ανταλλάσσουν θεσμικοί φορείς της Ευρώπης. Το έργο προκηρύχθηκε από την Κομισιόν και σύμφωνα με αυτή την εξέλιξη επιλέγηκε εταιρεία που δεν προέρχεται από κράτος μέλος της ΕΕ γεγονός που δημιουργεί κριτική και τριγμούς στους κόλπους της Ένωσης. Η κριτική έρχεται κυρίως από ευρωπαϊκές εταιρείες που δεν κατάφεραν να κερδίσουν το συμβόλαιο κάνοντας λόγο για απώλεια της ψηφιακής κυριαρχίας της ΕΕ μέσα από την συγκεκριμένη επιλογή. Παρόλο που το θέμα που αναδεικνύουν όσοι δυσαρεστήθηκαν από το αποτέλεσμα έχει να κάνει με το Brexit, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι τελικά η αποχώρηση των βρετανών από την ΕΕ ήταν χωρίς συνέπειες, σημειώνεται ότι η BT διεκδίκησε και τελικά κέρδισε τον διαγωνισμό μέσω της θυγατρικής της που εδρεύει στο Βέλγιο.

• • • •

Ακριβό διαζύγιο

Η απόφαση της Shell να εγκαταλείψει το επιχειρησιακό της πρόγραμμα στην Ρωσία θα κοστίσει στην εταιρεία €5 δισ. σύμφωνα με επίσημη ανακοίνωση. Η απόσυρση από την ρωσική αγορά έχει ως αποτέλεσμα την διακοπή των αγορών ρωσικού πετρελαίου ως πρώτης ύλης και την διάθεση της συμμετοχής της σε κοινοπρακτικά έργα με την Gazprom. Σημειώνεται ότι η εταιρεία είναι υποχρεωμένη να παραλάβει πετρέλαιο που είχε συμφωνηθεί πριν η Ρωσία εισβάλει στην Ουκρανία. Μεταξύ των έργων που θα εγκαταλειφθούν περιλαμβάνεται και η συμμετοχή της Shell στον Nordstream2.

• • • •

Νέα πορεία

Η ισχυρή γερμανική οικονομία στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην φτηνή ενέργεια και στο χαμηλό εργατικό κόστος. Όσον αφορά στο πρώτο, η Ρωσία αποτελούσε τον βασικό προμηθευτή και τώρα ο πόλεμος στην Ουκρανία έρχεται να ανατρέπει τα πάντα. Η ανατροπή αυτή έρχεται μετά που η πανδημία άλλαξε τα δεδομένα σε σχέση με την παγκοσμιοποίηση, η οποία για χρόνια υπήρξε η κινητήρια δύναμη της εξαγωγικής προσπάθειας των Γερμανών. Με αυτά τα δεδομένα η ισχυρότερη οικονομία της Ευρώπης καλείται να χαράξει νέα πορεία, αν είναι να διατηρήσει τη σκήπτρα, και σύμφωνα με όλες τις εκτιμήσεις η προσπάθεια δεν μπορεί να μην περιλαμβάνει την ενεργειακή αυτονομία της χώρας.

• • • •

Εφοδιαστικές επιπλοκές

Η έκρηξη της εξάπλωσης της Covid19 στην Κίνα οδηγεί το μεγαλύτερο λιμάνι εμπορευμα-

Η κατάσταση στην αγορά με την άνοδο των τιμών βασικών προϊόντων όχι μόνο δεν παρουσιάζει σημάδια εκτόνωσης αλλά αναμένεται και να ενταθεί το επόμενο διάστημα.

τοκιωτιών στον κόσμο σε παράλυση. Το λιμάνι της Σανγκάης σύμφωνα με πληροφορίες παρουσιάζει μείωση των δραστηριοτήτων του κατά 40% σε σχέση με μια εβδομάδα πριν. Η ανεξέλεγκτη κατάσταση με την πανδημία στην Κίνα αυτή την περίοδο οφείλεται σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις στην πολύ επιθετική και άκρως μεταδοτική μετάλλαξη «όμικρον» με αποτέλεσμα τα lockdowns που επιχειρούνται να μην έχουν την αποτελεσματικότητα προ-

ηγούμενων ανάλογων αποφάσεων. Όπως είναι αναμενόμενο η κατάσταση έρχεται να επιβαρύνει περισσότερο τα ήδη υφιστάμενα προβλήματα στις παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες.

• • • •

Μεγάλο ενδιαφέρον

Η απόκτηση του 9,2% των μετοχών του Twitter από τον Ίλον Μασκ τον φέρνει στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας καθώς ο εκκεντρικός επιχειρηματίας κατέχει πλέον τετραπλάσιο ποσοστό από τον ιδρυτή της εταιρείας. Η συναλλαγή που ολοκληρώθηκε την προηγούμενη Δευτέρα ανήλθε στα 2,4 δισ. δολάρια καθιστώντας τον Ίλον Μασκ από παθητικό επενδυτή σε διοικητικό σύμβουλο της εταιρείας. Σύμφωνα με τις πληροφορίες την ιδιότητα αυτή θα κατέχει μέχρι το 2024 ενώ με μεγάλο ενδιαφέρον αναμένεται η συνέχεια όσον αφορά στην εξέλιξη αυτής της σχέσης.

• • • •

Ιστορική εβδομάδα

Ούτε ο πόλεμος στην Ουκρανία στάθηκε αρκετός για να επηρεαστεί η δυναμική ανάκαμψη του τομέα των κρουαζιέρων που αναμένεται αυτό το καλοκαίρι μετά την δύσκολη περίοδο που πέρασε ο κλάδος κατά την διάρκεια της πανδημίας. Σύμφωνα με ανακοίνωση της Carnival που είναι η μεγαλύτερη εταιρεία κρουαζιέρων στον κόσμο, η πρώτη εβδομάδα Απριλίου κατέγραψε ρεκόρ κρατήσεων καθιστώντας την στην καλύτερη εβδομάδα από την έναρξη λειτουργίας της εταιρείας.

ΥΨΗΛΟΤΑΤΕΣ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΕΣ

«Καύσωνας» στην Ανταρκτική

Πραγματική αναστάτωση προκάλεσαν οι υψηλότερες για την εποχή και την περιοχή θερμοκρασίες που σημειώθηκαν τον Μάρτιο στην Ανταρκτική. Οι εκτάσεις γύρω από τον Νότιο Πόλο θεωρούνται οι πιο απρόσβλητες από το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής, με την έννοια πως οι πολύ χαμηλές θερμοκρασίες αντέχουν, με την αύξηση του επιπέδου των θερμοκρασιών να είναι απειροελάχιστο. Μάλιστα, η Ανατολική Ανταρκτική είναι η πιο ψυχρή περιοχή του πλανήτη με μέση ετήσια θερμοκρασία -55° C. Τον Μάρτιο φέτος καταγράφηκε ένα εξαιρετι-

κά ασυνήθιστο καιρικό φαινόμενο, που οδήγησε σε άνοδο των θερμοκρασιών έως και 30° C - 40° C πάνω από τις τιμές που συνήθως παρατηρούνται αυτή την εποχή του χρόνου! Η αιτία βρισκόταν στην επίδραση μιας βαρομετρικής διάταξης, που ονομάζεται «Ατμοσφαιρικός ποταμός», δηλαδή μια σχετικά επιμήκης, στενή και θερμή περιοχή στην ατμόσφαιρα, που μεταφέρει σημαντική ποσότητα υδρατμών και θερμότητας από τις τροπικές περιοχές προς μεγαλύτερα γεωγραφικά πλάτη. Το αποτέλεσμα: στη γαλλοϊταλική ερευνητική βάση Concordia, σε

υψόμετρο άνω των 3.200 μέτρων, καταγράφηκε θερμοκρασία -11,5° C, που είναι νέο απόλυτο υψηλό ρεκόρ για όλους τους μήνες του έτους. Στη ρωσική βάση Vostok, όπου έχει καταγραφεί το παγκόσμιο ρεκόρ ψύχους -

89,2° C στις 21 Ιουλίου 1983, η θερμοκρασία ανέβηκε στους -17,7° C, ενώ το προηγούμενο ρεκόρ Μαρτίου πριν από 60 χρόνια ήταν -32,6° C. Είναι η πρώτη φορά που παρατηρείται απόκλιση μηνιαίου ρεκόρ κατά σχεδόν 15° C.

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΑ

Στο φως 65 αγγεία από το 400 π.Χ.

ΝΕΟ ΔΕΛΧΙ. Εξήντα πέντε μεγάλα λίθινα αγγεία από ψαμμίτη βρέθηκαν από αρχαιολόγους σε τέσσερις περιοχές της πολιτείας Ασάμ στην βορειοανατολική Ινδία. Σύμφωνα με τις πρώτες εκτιμήσεις, τα αγγεία χρησιμοποιούνταν στις αρχαίες ταφικές τελετές. Τα πέτρινα σκεύη, που χρονολογούνται από το 400 π.Χ., έχουν διαφορετικά σχήματα και μεγέθη και είναι ψηλά και κυλινδρικά. Παρόμοια ευρήματα έχουν εντοπιστεί στο Λάος και στην Ινδονησία. Την ανακάλυψη έκαναν γνωστοί ερευνητές πανεπιστημίων της Αυστραλίας και της Ινδίας με δημοσίευσή τους στην επιθεώρηση Journal of Asian Archaeology.

Αναγκαία η διαφοροποίηση της οικονομίας

ΔΝΤ: Αν η οικονομική κατάσταση της Κύπρου επιδεινωθεί λόγω πολέμου, έχει «δύναμη πυρός» για μέτρα στήριξης

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μια οικονομία που εξαρτάται υπερβολικά από έναν τύπο δραστηριότητας ή μια συγκεκριμένη αγορά θα είναι πιο επιρρεπής σε κραδασμούς, υπογραμμίζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Σε συνέντευξη του στην «Κ» ο Wojciech Stanislaw Maliszewski, επικεφαλής της αποστολής του ΔΝΤ για την Κύπρο, μετά την ολοκλήρωση του μεταμνημονιακού ελέγχου που διεξήγαγε από τις 11 έως τις 28 Μαρτίου, σημειώνει ότι έχει απομείνει στην Κύπρο «δύναμη πυρός», ώστε να υποστηρίξει συγκεκριμένες ομάδες που πλήττονται περισσότερο στην οικονομία ως αποτέλεσμα της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία.

Στο τέλος των επαφών με τις κυπριακές Αρχές, ο κ. Wojciech Maliszewski, επικεφαλής της αποστολής του ΔΝΤ για την Κύπρο, τόνισε πως η βασική βραχυπρόθεσμη πρόκληση είναι να βαθμονομηθεί μια πολιτική απάντηση στις οικονομικές επιπτώσεις από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Σημείωσε δε, ότι με τους αυτόματους σταθεροποιητές να επιτρέπεται να λειτουργούν, ο προϋπολογισμός του 2022 παρέχει επαρκή δημοσιονομική στήριξη στη βασική γραμμή. Ωστόσο, μπορεί να χρειαστεί πρόσθετη διακριτική υποστήριξη εάν η επίπτωση του σοκ είναι μεγαλύτερη από την αναμενόμενη. Η στήριξη αυτή θα πρέπει να είναι προσωρινή, στοχευμένη και να μην εμποδίζει την ανακατανομή της εργασίας σε αναπτυσσόμενους τομείς. Μεσοπρόθεσμα, μια σταδιακή δημοσιονομική προσαρμογή θα πρέπει να στοχεύει στην ανοικοδόμηση των αποθεμάτων ασφαλείας, φέρνοντας τον προϋπολογισμό κοντά σε ισορροπία έως το 2024. Για να μειωθούν οι χρηματοοικονομικές ευπάθειες, η αποστολή συνιστά μια πιο δυναμική εφαρμογή της υπάρχουσας στρατηγικής απομόλυνσης: άρση των αβεβαιοτήτων στην εφαρμογή της στο πλαίσιο αποκλεισμού· βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος για τις εταιρείες που αποσκοπουν πιστώσεις· και χρήση εργαλείων εξέτασης και αναδιάρθρωσης για βιώσιμες επιχειρήσεις. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις —για να ενισχυθεί η διακυβέρνηση, να γίνει το δικαστικό σύστημα πιο αποτελεσματικό και να αντιμετωπιστούν τα κενά δεξιοτήτων και οι αναντιστοιχίες και τα κενά υποδομής— είναι καίριας σημασίας για τη βελτίωση των προοπτικών ανάπτυξης.

Η μετάβαση προς τους κλιματικούς στόχους θα βοηθούσε στη βελτίωση της ενεργειακής ασφάλειας και ανθεκτικότητας της Κύπρου – μια σημαντική παράμετρος στην τρέχουσα κατάσταση.

Πώς κρίνετε το ΔΝΤ τις επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία στην Κύπρο σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο;
- Αναμένουμε ότι ο συνολικός αντίκτυπος θα είναι σημαντικός, ειδικά στον τουρισμό — ο οποίος εν μέρει εξαρτάται από αφίξεις από τη Ρωσία — και σε επαγγελματικές υπηρεσίες, όπως δικηγό-

Ορισμένα τμήματα της οικονομίας μπορεί να πληγούν σκληρά από την επιβράδυνση που σχετίζεται με τον πόλεμο, σημειώνει ο επικεφαλής της αποστολής του ΔΝΤ για την Κύπρο.

Η μετάβαση προς τους κλιματικούς στόχους θα βοηθούσε στη βελτίωση της ενεργειακής ασφάλειας και ανθεκτικότητας της Κύπρου – μια σημαντική παράμετρος στην τρέχουσα κατάσταση.

ρους και λογιστές, που βασίζονται σε Ρώσους πελάτες. Αυτοί είναι σημαντικοί τομείς της κυπριακής οικονομίας και ο αντίκτυπος στη δραστηριότητα σε αυτούς τους τομείς θα έχει δευτερογενείς επιπτώσεις σε άλλους.

Πώς κρίνετε τα μέτρα της κυβέρνησης για να στηρίξει τους ανθρώπους και την οικονομία κατά τη διάρκεια της πανδημίας και αν υπάρχει «δύναμη πυρός» για να τους στηρίξει ξανά κατά τη διάρκεια του πολέμου της Ουκρανίας.

- Ο χειρισμός της πανδημίας από την κυπριακή κυβέρνηση υπήρξε εντυπωσιακά επιτυχής: τα ποσοστά εμβολιασμού είναι υψηλά, τα τεστ είναι άμεσα διαθέσιμα και οι πανδημικοί περιορισμοί προ-

σαρμόζονται στις εξελίξεις. Ομοίως, οι αντιδράσεις της οικονομικής πολιτικής ήταν επιτυχείς στην αποτροπή της κατάρρευσης της παραγωγής και μιας πιο σημαντικής αύξησης της ανεργίας. Δεδομένης της δομής της οικονομίας της Κύπρου —που εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό και άλλες υπηρεσίες- είναι αξιοσημείωτα επιτεύγματα.

Σε ό,τι αφορά τη «δύναμη πυρός», η Κύπρος έχει ακόμα. Ο λόγος του δημόσιου χρέους έχει αυξηθεί κατά τη διάρκεια της πανδημίας, αλλά προβλέπουμε ότι θα είναι σε πτωτική πορεία, ακόμη και αν ληφθεί υπόψη η επιβράδυνση της ανάπτυξης από τον πόλεμο. Ωστόσο, δεν βλέπουμε ακόμη την ανάγκη χρήσης αυτής της δύναμης πυρός, εκτός από την κανονική υποστήριξη κατά τη διάρκεια της οικονομικής επιβράδυνσης, όπως οι υψηλότερες δαπάνες για επιδόματα ανεργίας όταν η ανεργία αυξάνεται. Εάν η οικονομική κατάσταση της Κύπρου επιδεινωθεί, αυτή η δύναμη πυρός μπορεί να χρειαστεί να χρησιμοποιηθεί, αλλά πρέπει να χρησιμοποιηθεί με σύνεση. Ορισμένα τμήματα της οικονομίας μπορεί να πληγούν σκληρά από την επιβράδυνση που σχετίζεται με τον πόλεμο, αλλά άλλοι τομείς μπορεί να τα πάνε καλά. Επομένως, είναι σημαντικό να διασφαλίσουμε ότι η υποστήριξη απευθύνεται σε ομάδες που πλήτ-

Ο χειρισμός της πανδημίας από την κυπριακή κυβέρνηση υπήρξε εντυπωσιακά επιτυχής: τα ποσοστά εμβολιασμού είναι υψηλά, τα τεστ είναι άμεσα διαθέσιμα και οι πανδημικοί περιορισμοί προσαρμόζονται στις εξελίξεις.

τονται περισσότερο, ενώ ταυτόχρονα να διασφαλίσουμε ότι αυτή η υποστήριξη δεν εμποδίζει τους εργαζόμενους να μετακινηθούν από δραστηριότητες που συρρικνώνονται, σε εκείνες που επεκτείνονται.

Πιστεύετε ότι ο τρόπος που έγινε ο χειρισμός της κατάστασης της RCB Bank ήταν ο καλύτερος δυνατός;

- Η εκκαθάριση των εργασιών της RCB Bank έγινε πολύ ομαλά.

Επιρρεπής σε κραδασμούς - Πιστεύετε ότι η Κύπρος πρέπει να μειώσει σχεδόν στο μηδέν όλους τους επιχειρηματικούς δεσμούς με τη Ρωσία;

- Μια οικονομία που εξαρτάται υπερβολικά από έναν τύπο δρα-

στηριότητας ή μια συγκεκριμένη αγορά θα είναι πιο επιρρεπής σε κραδασμούς —ή με άλλα λόγια αντιμετωπίζει υψηλότερους κινδύνους για την ανάπτυξη— παρά μια πιο διαφοροποιημένη. Επομένως, είναι σημαντικό για την Κύπρο να συνεχίσει τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που θα διευκόλυναν τη μετάβαση σε ένα μοντέλο ανάπτυξης που θα είναι πιο διαφοροποιημένο και λιγότερο εξαρτώμενο από συγκεκριμένες αγορές. Η κυβέρνηση έχει ξεκινήσει ένα φιλόδοξο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου και θα θέλαμε να δούμε μια ακόμη ταχύτερη πρόοδο προς τους στόχους που τίθενται σε αυτό το πρόγραμμα.

Εφαρμογή του πλαισίου

- Θέλω να σχολιάσετε τη μείωση των ΜΕΔ στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα. Τι άλλο πρέπει να γίνει για να είναι πιο αποτελεσματική η μείωση των ΜΕΔ;
- Είμαστε πολύ εντυπωσιασμένοι από την πρόσφατη πρόοδο στη μείωση των ΜΕΔ στον τραπεζικό τομέα. Ωστόσο, αυτό επιτεύχθηκε με την μεταφορά τους σε εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων και η πρόκληση τώρα είναι να διασφαλιστεί ότι τα ΜΕΔ που κατέχουν αυτές οι εταιρείες θα επιλυθούν γρήγορα. Όπως τονίσαμε στο παρελθόν, αυτό απαιτεί ένα πλαίσιο που παράγει σωστά κίνη-

Επιτάχυνση

μεταρρυθμίσεων

- Ποιες είναι οι μεγαλύτερες προκλήσεις που υπονομεύουν τις αναπτυξιακές προοπτικές;
- Αυτό σχετίζεται με το θέμα που ήδη συζητήσαμε, δηλαδή την ανάγκη διαφοροποίησης της οικονομίας προς διαφοροποιημένες και υψηλής προστιθέμενης αξίας δραστηριότητες. Αυτό απαιτεί ταχύτερη εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Έχει σημειωθεί πρόοδος σε ορισμένους τομείς, για παράδειγμα οι νόμοι κατά της διαφθοράς που ψηφίστηκαν πρόσφατα θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση των επίμονων αδυναμιών στη διακυβέρνηση. Απαιτείται όμως ταχύτερη πρόοδος σε αρκετούς άλλους τομείς: βελτίωση της λειτουργίας του δικαστικού συστήματος, βελτίωση της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων των εργαζομένων και δημιουργία καλύτερης ψηφιακής υποδομής. Πολλές από αυτές τις πολιτικές περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου, αλλά θα βοηθούσε εάν μπορούσαν να εφαρμοστούν ακόμη πιο γρήγορα.

τρα για τις τράπεζες ή τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων και οι οφειλές να εμπλακούν στην επίλυση προβληματικών δανείων. Μια τέτοια συνεργασία λείπει εάν οι «κάννες του παιχνιδιού» με συνέπεια για να βοηθήσει στην επίλυση του προβλήματος των ΜΕΔ στην Κύπρο. Περαιτέρω βελτιώσεις στο εργασιακό περιβάλλον για τις εταιρείες απόκτησης πιστώσεων και εξυπηρέτησης πιστώσεων, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης τους στη βάση δεδομένων του Κτηματολογίου, είναι επίσης σημαντικές για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των ΜΕΔ.

- Ποιες είναι οι μεγαλύτερες προκλήσεις που υπονομεύουν τη συμμόρφωσή μας με τους στόχους της κλιματικής αλλαγής;

- Η Κύπρος έχει φιλόδοξους κλιματικούς στόχους. Η επίτευξη αυτών των στόχων μπορεί να είναι δύσκολη, επειδή απαιτεί σημαντικές επενδύσεις σε πράσινες υποδομές και χρειάζεται να βρεθεί χρηματοδότηση. Ωστόσο, η μετάβαση προς αυτούς τους στόχους θα βοηθούσε στη βελτίωση της ενεργειακής ασφάλειας και ανθεκτικότητας της Κύπρου – μια σημαντική παράμετρος στην τρέχουσα κατάσταση.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΦΩΤΗ ΠΑΠΑΔΗΜΑ**

Χαλλούμι ΠΟΠ – Πύρρειος νίκη ή ευκαιρία για εξιλέωση;

Στις 12 Απριλίου 2021 ο Εκτελεστικός Κανονισμός 2021/591 της Επιτροπής για την καταχώριση ονομασίας στο μπρώο των προστατευόμενων ονομασιών προέλευσης και των προστατευόμενων γεωγραφικών ενδείξεων («Χαλλούμι» (Halloumi)/«Hellim» (ΠΟΠ)) δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Να σημειωθεί ότι εναντίον της αίτησης της Κύπρου για καταχώριση ονομασίας «Χαλλούμι ΠΟΠ» είχαν κοινοποιηθεί στην ΕΕ 17 ενστάσεις από οργανωμένα σύνολα/συνδέσμους από χώρες όπως Ηνωμένο Βασίλειο, Αυστραλία, Ηνωμένες Πολιτείες, Τουρκία, Νέα Ζηλανδία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Όλες απορρίφθηκαν.

Τι σημαίνει αυτό με απλά λόγια; Καμία άλλη χώρα εκτός από την Κύπρο δεν μπορεί να παράγει τυρί και να το ονομάζει «Χαλλούμι» ή με άλλο όνομα που να θυμίζει την λέξη «Χαλλούμι». Προσφέρει δηλαδή μεγάλη προστασία στους παραγωγούς στην Κύπρο από προϊόντα μιμητισμού. Μεγάλη νίκη... τεράστια! Δυστυχώς, όμως, ένα χρόνο μετά την θριαμβευτική για την Κύπρο απόφαση της ΕΕ ακόμη προσπαθούμε να βρούμε τον τρόπο για να εφαρμόσουμε τον εκτελεστικό κανονισμό. As μην μετατρέψουμε μόνοι μας τη νίκη αυτή σε ...πύρρειο!

Πιστεύω ότι μπορεί κάποιος να ανατρέξει σε πολλές δημοσιεύσεις στον τύπο από το πρόσφατο (ή

As επικεντρωθούμε όλοι στην προσπάθεια περαιτέρω αναβάθμισης της ποιότητας και της προστιθέμενης αξίας του προϊόντος μας αλλά και στην ανάδειξη της αξίας προέλευσής του.

μην) παρελθόν και να βρει τους λόγους που ακόμη δεν έχει καταφέρει η βιομηχανία του τόπου να παράγει «Χαλλούμι ΠΟΠ» μαζικά. Δεν νομίζω να είναι δόκιμο να τους αναλύσουμε εδώ γιατί σήμερα είμαστε μπροστά σε ένα γεγονός: το Χαλλούμι είναι πλέον προϊόν με Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (ΠΟΠ).

Υπάρχει περιθώριο για αλλαγές στις προδιαγραφές του προϊόντος; Ναι, αλλά χωρίς αυτές να αλλοιώνουν τον χαρακτήρα του προϊόντος που μόλις έχει κατοχυρωθεί.

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά που κάνουν το Χαλλούμι ξεχωριστό;

Η βασική πρώτη ύλη δηλαδή

το γάλα (το αιγοπρόβειο να υπερέχει στο μίγμα του αγελαδινού) που επηρεάζει με τη σειρά του την γεύση και την οσμή, το ψήσιμο στον νορό, η προσθήκη αλατιού και δυόσμου, η χειροποίητη παρασκευή του που δίνει το χαρακτηριστικό σχήμα (διπλωμένο). Αυτό το προϊόν θέλουμε να προστατεύσουμε και για αυτό τον λόγο κατατέθηκε η αίτηση για την πιστοποίηση.

Η πιστοποίηση του εθνικού μας τυριού δίνει την ευκαιρία αλλά και την υποχρέωση σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς για...εξιλέωση με το να ασκήσει τον πολυπόθητο ποιοτικό έλεγχο, έτσι ώστε να αποκλειστούν προϊόντα εκτός προδιαγραφών που πιθανόν να παρά-

γονται και να ονομάζονται «Χαλλούμι».

As επικεντρωθούμε όλοι (παραγωγοί γάλακτος, βιομήχανοι, κρατικές υπηρεσίες, ακαδημαϊκοί) στην προσπάθεια περαιτέρω αναβάθμισης της ποιότητας και της προστιθέμενης αξίας του προϊόντος μας αλλά και στην ανάδειξη της αξίας προέλευσής του.

Έχουμε μια χρυσή ευκαιρία για εξιλέωση, as μην την μετατρέψουμε σε πύρρειο νίκη!

Ο Φώτης Παπαδήμας είναι Αναπληρωτής Καθηγητής, Εργαστήριο Επιστήμης και Τεχνολογίας Γάλακτος, Τμήμα Γεωπονικών Επιστήμων, Βιοτεχνολογίας και Επιστήμης Τροφίμων, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Ακρίβεια και ψυχολογία γονάτισαν το λιανικό

Μουδιασμένοι οι καταναλωτές σε non necessity αγορές, περιορίζονται στα άκρως απαραίτητα, ακόμα και για το Πάσχα

Της ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Δύο χρόνια μετά την έναρξη της πανδημίας, η κατάσταση που έχουν να διαχειριστούν οι επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου-πλην των υπεραγορών- για να παραμείνουν βιώσιμες, παραμένει μια εξαιρετικά δύσκολη εξίσωση. Μετά τα lockdown που μπένισαν τον κύκλο εργασιών τους, οι επιχειρηματίες του κλάδου ανέμεναν ότι το 2022 θα αποτελούσε πλέον μια ευκαιρία για ανάκαμψη, ωστό-

Από τον Φεβρουάριο μέχρι τον Μάρτιο, οι τιμές σε ένδυση και υπόδηση έχουν αυξηθεί αισθητά, έτσι που ένα ζευγάρι ανδρικά παπούτσια κοστίζουν πλέον περίπου δέκα ευρώ ακριβότερα τον Μάρτιο.

σο το κύμα ακρίβειας που σαρώνει σε όλα τα αγαθά, αφήνει μικρά περιθώρια ελπίδας για αλλαγή της εικόνας. Αυτή την περίοδο η αγορά είναι εξαιρετικά μουδιασμένη, αναφέρει χαρακτηριστικά ο γ.γ. του Συνδέσμου Λιανικού Εμπορίου Μάριος Αντωνίου, κάνοντας λόγο για ένα κοκτέιλ ακρίβειας και αβεβαιότητας ένεκα του πολέμου, που οδήγησαν τους καταναλωτές στο να μαζευτούν και να αρκεστούν στην αγορά των απολύτως απαραίτητων για το νοικοκυριό. Ενδεικτικά είναι τα επίσημα στατιστικά στοιχεία του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή που έδειξαν αύξηση σχεδόν κατά δυο μονάδες και ρυθ-

Η αύξηση στις τιμές σε ένδυση και υπόδηση

ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2022

	ΑΝΔΡΙΚΑ	ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ	ΒΡΕΦΙΚΑ ΠΑΙΔΙΚΑ
ΕΝΔΥΣΗ			
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	95,87	97,5	90,52
ΜΑΡΤΙΟΣ	103,2	103,95	99,62
ΑΥΞΗΣΗ	7,6%	6,6%	10%
ΥΠΟΔΗΣΗ			
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	89,56	93,33	82,93
ΜΑΡΤΙΟΣ	104,03	102,99	94,06
ΑΥΞΗΣΗ	16%	10%	13,4%

μό αύξησης του πληθωρισμού κατά 7,1% για τον μήνα Μάρτιο. Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, η τιμή των καυσίμων ήταν αυξημένα κατά 23% τον προηγούμενο μήνα, ενώ όλα σχεδόν τα προϊόντα που εξετάζονται, καταγράφουν ανοδικές τάσεις στις τιμές τους. Έτσι, «το διαθέσιμο εισόδημα πλέον τεμαχίζεται και ο ηλεκτρισμός, τα καύσιμα και οι τιμές στα είδη πρώτης ανάγκης απορροφούν ακόμα μεγαλύτερο μερίδιο από τον οικογενειακό προϋπολογισμό», αναφέρει ο κ. Αντωνίου. Ως εκ τούτου, τα ποσά για τα non necessities είτε δεν μένουν, είτε περιορίζονται σε μεγάλο βαθμό.

Οι αυξήσεις

Από τον Φεβρουάριο μέχρι τον Μάρτιο, οι τιμές σε ένδυση και υπόδηση έχουν αυξηθεί αισθητά. Για παράδειγμα, ένα ζευγάρι ανδρικά παπούτσια, τα οποία τον Φεβρουάριο πωλούνταν στην τιμή των 50 ευρώ, τον Μάρτιο στην τιμή τους προστέθηκαν άλλα 8 ευρώ. Η διαφορά του κόστους μεταξύ Φεβρουαρίου και Μαρτίου, ανέρχεται στο 16%. Κατά 13,4% ακριβότερα ήταν στην αγορά τα παιδικά παπούτσια και κατά 10% ακριβότερα τα γυναικεία παπούτσια. Μικρότερες αυξήσεις, αν και πάλι αισθητές, εντοπίζονται στα είδη ένδυσης. Τα ρούχα, ανδρικά,

Μειωμένη η επισκεψιμότητα και η κατανάλωση στα καταστήματα ένδυσης και υπόδησης, δεν αναμένεται αλλαγή ούτε την περίοδο του Πάσχα.

γυναικεία και ακόμη περισσότερα το βρεφικά/παιδικά, έχουν ακριβύνει κατά μερικά ευρώ σε ένα μόλις μήνα. Έτσι, ένα βρεφικό φορμάκι που κόστιζε τον Φεβρουά-

ριο 20 ευρώ, τον Μάρτιο στοίχιζε 22 ευρώ, ένα αντρικό παντελόνι των 50 ευρώ, η τιμή του ανέβηκε γύρω στα 54 ευρώ. Σε ποσοστά αύξησης, όπως φαίνεται και στον πίνακα, αυτό σημαίνει συν 7,6% για ανδρικά, 6,6% για γυναικεία και 10% για παιδικά πριν και μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία. Και τα δεδομένα δείχνουν ότι έπεται συνέχεια.

Η ψυχολογία

Ωστόσο, η κατανάλωση δεν εξαρτάται μόνο από την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών, αλλά διαμορφώνεται και από την ψυχολογία των καταναλωτών. Αυτό το χαρακτηριστικό δεν ευνόησε ιδιαίτερα την αγορά την περίοδο των τελευταίων δύο χρόνων. Από την αρχή της πανδημίας, τα lockdowns, τα περιοριστικά μέτρα και τα Safe Pass, ο κόσμος είχε κουραστεί τονίζει στην «Κ» ο γενικός διευθυντής του Nicosia Mall, Γιώργος Γεωργίου. Φτάνοντας στο σημείο, φαίνεται ότι από τον Φεβρουάριο η αρνητική ψυχολογία του καταναλωτή, επιδεινώθηκε ένεκα του πολέμου στην Ουκρανία, ενώ και η αγοραστική του δύναμη συρρικνώθηκε, άρα, μειώθηκε το περιθώριο για έξοδα πέραν των βασικών προϊόντων, τα οποία ανεβάζουν περισσότερο ή λιγότερο, την ποιότητα ζωής του καταναλωτή.

Έτοιμα προϊόντα είναι δυνητικά οι αγορές σε ρούχα και παπούτσια, διακοπές, έξοδοι σε χώρους εστίασης κ.ο.κ. Έτσι, τις τελευταίες εβδομάδες, η επισκεψιμότητα στα εμπορικά κέντρα και τα εμπορικά

καταστήματα και πολύ περισσότερο οι αγορές στο ταμείο, έχουν μειωθεί σημαντικά. Ως σοβαρή σκόπελο για την απρόσκοπτη κατανάλωση, θεωρούνσαν οι επιχειρήσεις και το safe pass στην είσοδο. Το συγκεκριμένο μέτρο βεβαίως παύει να εφαρμόζεται από τις 18 Απριλίου 2022, μετά την τελευταία απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για κατάργηση του Safe Pass σε λιανικό εμπόριο και εμπορικά κέντρα (εξαιρούνται χώροι εστίασης εντός εμπορικών κέντρων). Αυτό είναι κάτι που αναμένεται ότι θα ενισχύσει την επισκεψιμότητα, αλλά δεν μπορεί να αποτελέσει εγγύηση και για αύξηση των αγορών.

Λιγότερο στοκ

Παράπλευρη συνέπεια της παρούσας εικόνας είναι και η δυσκολία των ιδιοκτητών καταστημάτων να βάλουν παραγγελίες για νέο στοκ, αφού η ακρίβεια δεν κτυπά μόνο τις τσέπες των καταναλωτών αλλά και την εφοδιαστική αλυσίδα. Έτσι, οι χονδρέμποροι και οι προμηθευτές με τα ίδια ποσά μπορούν πλέον να αγοράσουν λιγότερο στοκ σε ρούχα, παπούτσια, τσάντες κ.ο.κ. Θεωρείται λοιπόν δεδομένο ότι τους επόμενες μήνες η αγορά θα λειτουργήσει με μειωμένα αποθέματα προϊόντων αλλά και λιγότερη ποικιλία. Το συγκεκριμένο πρόβλημα προϋπήρχε φυσικά, ως μια από τις οικονομικές παρενέργειες της πανδημίας, ωστόσο, πλέον, τα προβλήματα έχουν συσσωρευτεί και επιδεινώνονται λόγω του πολέμου στην Ουκρανία.

Καταστήματα αναγκάζονται να βάλουν λουκέτο

Όταν ο χαμηλός κύκλος εργασιών, συνδυάζεται με ψηλά κόστη ενοικίων, δανείων αλλά και των αυξήσεων στους λογαριασμούς του ηλεκτρικού ρεύματος, μια μικρομεσαία επιχείρηση του λιανικού, δύσκολα θα παραμείνει ανοικτή. Τουλάχιστον, θα προσπαθήσει να αναζητήσει χώρους δραστηριοποίησης με χαμηλότερα πάγια έξοδα. Ως εκ τούτου, υπάρχουν αρκετές τέτοιες περιπτώσεις καταστημάτων εντός των εμπορικών κέντρων που έχουν αντικατασταθεί. Μάλιστα στην περίπτωση του Nicosia Mall έχουν αντικατασταθεί 23 καταστήματα τα τελευταία δύο χρόνια. Όπως αναφέρει ο διευθυντής του mall, δεν έχει ξαναχάσει ο κλάδος

του λιανικού τόσο μεγάλη και παρατεταμένη μείωση του κύκλου εργασιών. Σε δυσμενέστερη θέση βρίσκονται τα εμπορικά καταστήματα στην ελεύθερη Αιμμόχωστο, κάποια εκ των οποίων δεν ανέβασαν ρολά, μετά τις ακυρώσεις των ρωσικών κρατήσεων στα ξενοδοχεία της περιοχής. «Αν ούτε αυτά την χρονιά ανακάμψει ο τουρισμός, τα πράγματα θα είναι πολύ δύσκολα», αναφέρει ο κ. Αντωνίου. Ούτε η περίοδος του Πάσχα αναμένεται να δώσει σημαντικές ανάσες στα εμπορικά καταστήματα, αφού διαχρονικά η συγκεκριμένη περίοδος δεν φημίζεται για την εμπορικότητά της και οι αγορές δεν διαφοροποιούνται σημαντικά.

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Η επόμενη μέρα της Κύπρου μέσω της νεανικής επιχειρηματικότητας

Στην προώθηση ανάπτυξης επιχειρηματικότητας από τους νέους φαίνεται να έχει επενδύσει η Κύπρος. Τα τελευταία χρόνια έχουν παρατηρηθεί σημαντικά βήματα βελτίωσης της κρατικής στήριξης στο χώρο της νεανικής επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας μέσω αξιόλογων προγραμμάτων. Πιο πρόσφατο παράδειγμα, το σχέδιο «Ενίσχυσης Νέας Επιχειρηματικής Δραστηριότητας», κονδύλι που ανέρχεται συνολικά στα 30 εκ. ευρώ και επικορηνγεί μέχρι και το 70% των εξόδων μιας νέας επιχείρησης. Επιπλέον, το σχέδιο αποσκοπεί και στην προώθηση της γυναικείας επιχειρηματικότητας (30-55 χρονών). Στα θετικά καταγράφεται και το έντονο ενδιαφέρον που έδειξαν οι νέοι στο εν λόγω σχέδιο αφού κατατέθηκε μεγάλος όγκος αιτήσεων, πέραν των οκτακοσίων, που προδιαγράφει ουσιαστικά την εξάντληση όλου του κονδυλίου. Είναι εμφανές

πλέον ότι στην Ευρώπη έχει δοθεί η κατεύθυνση, μέσω χρηματοδοτικών προγραμμάτων και αφαίρεση γραφειοκρατικών διαδικασιών, να δημιουργηθεί πρόσφορο έδαφος για τους νέους ώστε να αναπτύξουν τις δικές τους νέες επιχειρήσεις.

Γιατί η νεανική επιχειρηματικότητα είναι σημαντική για ένα κράτος;

Η επιχειρηματικότητα αποτελεί το βασικό γρανάζι σε μια οικονομία ελεύθερης αγοράς τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, ειδικότερα όταν προέρχεται από νέους. Η αύξηση του δείκτη της ανεργίας στις αρχές της δευτέρης δεκαετίας του 21ου αιώνα, η βαθιά οικονομική κρίση του 2013 και οι επιπτώσεις της πανδημίας είχαν ως αποτέλεσμα την παγοποίηση της ανανέωσης των θέσεων εργασίας τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, κάτι που επηρέασε κατά κύριο λό-

Η δυνατότητα επιχειρηματικής δραστηριότητας από τους νέους αποτελεί προϋπόθεση επιτυχίας για το ίδιο το κράτος.

γο τους νέους. Κομμάτι της λύσης του προβλήματος αποτελεί η ανάπτυξη νεανικής επιχειρηματικότητας αφού μπορεί να αποτελέσει αρωγό στη μείωση της ανεργίας, την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και στην προσπάθεια ανανέωσης της αγοράς και επαγγελματιότητας της οικονομίας.

Πού βρίσκεται η Κύπρος σήμερα;

Όπως αρχικά αναφέρθηκε, έχουν γίνει σημαντικά βήματα τα

τελευταία χρόνια στην ανάπτυξη και προώθηση της επιχειρηματικότητας, κάτι το οποίο φαίνεται από τα επίσημα αποτελέσματα στο European Innovation Scorecard (EIS), τον επίσημο πίνακα αποτελεσμάτων για το επίπεδο καινοτομίας της κάθε χώρας. Σύμφωνα με τις τελευταίες μετρήσεις του EIS, από το 2021 η Κύπρος κατέχει την 13η θέση από τις 27 χώρες της ΕΕ, κάτι που καταγράφει την σημαντική βελτίωση που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας αφού το 2014 η Κύπρος κατείχε την 19η θέση στο σχετικό πίνακα. Επιπλέον, αν λάβουμε υπόψη το μακροπρόθεσμο χαρακτήρα των κρατικών σχεδίων που υλοποιήθηκαν τα τελευταία δύο χρόνια, προβλέπεται πως τα επόμενα χρόνια θα παρατηρηθεί περαιτέρω βελτίωση της κατάταξης της Κύπρου.

Πως θα αναπτυχθεί περαιτέρω η νεανική επιχειρηματικότητα;

Για να μπορέσουν οι νέοι όμως να καινοτομήσουν με νέες επιχειρήσεις, πρέπει να αντιμετωπιστεί το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν, την εύρεση κεφαλαίου. Αυτό ακριβώς προσδοκούν να επιτύχουν τα χρηματοδοτικά σχέδια του κράτους αφού είναι δεδομένο πως η επικορηνγηση της τάξεως του 70% της επιχείρησης σίγουρα αποτελεί ισχυρό κίνητρο.

Εντούτοις, εξασφαλίζοντας τους αρχικούς οικονομικούς πόρους δεν εξασφαλίζεται και η βιωσιμότητα μιας νέας δραστηριότητας αφού βασικό παράγοντα πάντα θα αποτελεί η ικανότητα ενός νέου επιχειρηματία στα θέματα διαχείρισης της επιχείρησης. Ίδανικά, οι νέοι θα πρέπει να λαμβάνουν τουλάχιστον τις βασικές γνώσεις στον τομέα της επιχειρηματικότητας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ώστε να εφοδιάζονται με τα σωστά θεμέλια για την ανά-

πτυξη μιας υγιούς επιχείρησης. Εδώ θα μπορούσε να καθορίσει σημαντικό ρόλο η αξιοποίηση των υφιστάμενων επιχειρηματιών στα ακαδημαϊκά κέντρα. Θέτοντας μια εθνική στρατηγική για κατάρτιση των νέων στην επιχειρηματικότητα, οι σημερινοί επιχειρηματίες θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν σε διάφορα ακαδημαϊκά προγράμματα όπου οι ίδιοι θα λειτουργούν ως μέντορες, καθοδηγώντας έτσι τους υποψήφιους μελλοντικούς επιχειρηματίες ώστε να λάβουν τις θεμελιώδεις γνώσεις που χρειάζονται για να αποφύγουν σημαντικά λάθη στην υλοποίηση των επενδυτικών τους πλάνων.

Η επένδυση στη νεανική επιχειρηματικότητα είναι απαραίτητη για τον εκσυγχρονισμό και την βιωσιμότητα της Κύπρου ενώ η δυνατότητα επιχειρηματικής δραστηριότητας από τους νέους αποτελεί προϋπόθεση επιτυχίας για το ίδιο το κράτος.

Σε νέο κλίμα αβεβαιότητας η κτηματομεσιτεία

Μαρίνος Κυναγιέιρου: Το κύμα αύξησης των τιμών των υλικών αναμένεται να συνεχιστεί ακόμη περισσότερο

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία δημιουργείται εκ νέου ένα κλίμα αβεβαιότητας, με αλυσι-δωτές επιπτώσεις σε αρκετούς τομείς, όπως και στον τομέα της κτηματομεσιτίας. Στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Πρόεδρος του Συμβουλίου Εγγραφής Κτηματομεσιτών Μαρίνος Κυναγιέιρου σημειώνει πως παρατηρούνται διεθνώς ανατιμήσεις στον κατασκευαστικό κλάδο. Επισημαίνει επίσης ότι το ράλι αυξήσεων των υλικών οικοδομής, που όπως φαίνεται θα συνεχιστεί και για το επόμενο διάστημα, θα έχει αντίκτυπο στην τελική τιμή διάθεσης των καινούργιων ακινήτων αλλά και επιπλοκές σε σχέση με κτίρια τα οποία πωλήθηκαν «στα χαρτιά» υπό άλλες συνθήκες αγοράς και η κατασκευή τους όμως τώρα θα ξεκινήσει.

- Η αβεβαιότητα που βιώνουμε την τελευταία διετία πώς έχει επηρεάσει τους κτηματομεσίτες;

- Προφανώς τα δύο χρόνια της πανδημίας και οι πρωτόγνωρες συνθήκες που δημιούργησαν, επηρέασαν τις εργασίες των κτηματομεσιτών όπως και ολόκληρο τον τομέα των ακινήτων και της ανάπτυξης γης. Δεν θα μπορούσε άλλωστε να μην επηρεαστεί, από την στιγμή που υπήρξαν επιπτώσεις ευρύτερα στην οικονομία τόσο στην Κύπρο όσο και διεθνώς. Το 2021 η κατάσταση στον τομέα ήταν καλύτερη και συνέχισε να βελτιώνεται και κατά τους πρώτους μήνες του 2022 με τα στοιχεία να δείχνουν αυξημένες πωλήσεις σε σχέση με τους αντίστοιχους του 2021.

Μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία δημιουργείται νέο κλίμα αβεβαιότητας. Οι κυρώσεις

που επιβλήθηκαν στην Ρωσία, μια αγορά σημαντική για τον κλάδο στην Κύπρο, δεν αφήνουν κανένα ανεπηρέαστο. Ακόμα και να σταματήσει ο πόλεμος, θα χρειαστεί αρκετός καιρός μέχρι να ομαλοποιηθεί η κατάσταση. Περισσότερο αναμένεται να επηρεαστεί η αγορά των πολυτελών ακινήτων, αλλά και οι περιπτώσεις υπό ανάπτυξη έργων, τα οποία χρηματοδοτούνταν από ρωσικά κεφάλαια.

- Αυτή η δύσκολη συγκυρία που περιγράφετε πώς έχει επηρεάσει τους επαγγελματίες κτηματομεσίτες;

- Οι επαγγελματίες αδειούχοι κτηματομεσίτες προσαρμόστηκαν στα

Το ράλι αυξήσεων των υλικών οικοδομής, θα έχει αντίκτυπο στην τελική τιμή διάθεσης των καινούργιων ακινήτων.

νέα δεδομένα και οι περισσότεροι κατόρθωσαν να ανταπεξέλθουν και να λειτουργήσαν ικανοποιητικά στις νέες συνθήκες. Ως Συμβούλιο προσαθούμε να στηρίζουμε τους αδειούχους κτηματομεσίτες με κάθε δυνατό τρόπο. Για παράδειγμα, πρόσφατα αποφασίσαμε την επέκταση της περιόδου ανανέωσης άδειας για ένα μήνα, μέχρι το τέλος του Απριλίου. Παράλληλα, συνεχίζουμε την προσπάθεια για πάταξη της παράνομης κτηματομεσιτείας. Ένα τεράστιο πρόβλημα που δημιουργεί άνισο ανταγωνισμό για τους επαγγελματίες του κλάδου. Για να γίνει ενδεικτικό το μέγεθος του προβλήματος, αρκεί να αναφέρουμε πως κατά

Σε εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ ετησίως ανέρχεται η αξία της παράνομης μεσιτείας και οι κρατικές απώλειες σε αρκετές χιλιάδες

τη διάρκεια του 2021 καταχωρήθηκαν από το Συμβούλιο συνολικά 485 ποινικές υποθέσεις εναντίον φυσικών και νομικών προσώπων, που παραβίαζαν τις πρόνοιες του περί κτηματομεσιτών Νόμου 71(ι) του 2010 έως 2017. Επιπρόσθετα έχουν εκδοθεί από τα Δικαστήρια Απαγορευτικά Διατάγματα, τα οποία διατάζουν και απαγορεύουν στους ενόχους να ασκούν οποιαδήποτε κτηματομεσιτική εργασία χωρίς να κατέχουν την σχετική από το Νόμο άδεια. Εάν οι καταδικασθέντες αμελήσουν να συμμορφωθούν με το εκδοθέν διάταγμα, υπόκεινται σε σύλληψη, η δε περιουσία τους σε κατάσχεση. Οι παράνομοι κτηματομεσίτες

συνήθως δρουν μεταξύ αγοραστών και πωλητών με στόχο να αποκομίσουν προμήθεια, αποφεύγοντας τις υποχρεώσεις των νόμιμων μεσιτών προς το κράτος. Εκτιμούμε πως η αξία της παράνομης μεσιτείας ανέρχεται σε εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ ετησίως και οι κρατικές απώλειες σε αρκετές χιλιάδες. Καλούμε το κοινό να συνεργάζεται μόνο με εγγεγραμμένους κτηματομεσίτες.

Στα ύψη τα υλικά

- Πώς αναμένετε να εξελιχθεί η πορεία αύξησης των τιμών των κατασκευαστικών υλικών;

- Δυστυχώς το κύμα αύξησης των τιμών των υλικών αναμένεται να

συνεχιστεί. Λόγω της ενεργειακής κρίσης αλλά και των αυξήσεων των τιμών σε διεθνές επίπεδο, αναδεικνύεται μια τεράστια ανατίμηση σε όλο τον κατασκευαστικό και οικοδομικό κλάδο. Η συνεχιζόμενη αύξηση των τιμών κυρίως στο μεταφορικό κόστος, στο ηλεκτρικό ρεύμα, αλλά και σε πρώτες ύλες όπως είναι ο σίδερος και ο χαλκός θα συνεχίσει να επηρεάζει τις τιμές πώλησης των καινούργιων ακινήτων. Καθοριστικός παράγοντας είναι η χρονική διάρκεια της αβεβαιότητας που προκάλεσε ο πόλεμος στην Ουκρανία και τότε θα ξεκινήσει η εξομάλυνση των τιμών των πιο πάνω υλικών.

- Πώς επηρεάστηκε μέχρι τώρα η αγορά ακινήτων από τις πιο πάνω αυξήσεις;

- Είναι γεγονός ότι η αγορά ακινήτων επηρεάζεται σημαντικά από τις αυξήσεις στα υλικά. Η ραγδαία αύξηση του κατασκευαστικού κόστους είναι κάτι που μας προβληματίζει όλο και περισσότερο, αφού οι επιπτώσεις στον κατασκευαστικό κλάδο είναι ως ένα βαθμό αλληλένδετες και με τις υπηρεσίες των κτηματομεσιτών. Το ράλι αυξήσεων των υλικών οικοδομής, θα έχει αντίκτυπο στην τελική τιμή διάθεσης των καινούργιων ακινήτων αλλά και επιπλοκές σε σχέση με κτίρια τα οποία πωλήθηκαν «στα χαρτιά» υπό άλλες συνθήκες αγοράς και η κατασκευή τους τώρα θα ξεκινήσει. Σε αρχικό στάδιο δεν θα επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τις τιμές των μεταχειρισμένων ακινήτων, αλλά αν οι αυξημένες τιμές διαρκέσουν πολύ καιρό, σίγουρα θα αυξηθούν οι τιμές όλων των ακινήτων.

- Τελικά η κατάργηση του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τον τομέα;

- Χωρίς να εξετάζουμε αν δικαίως ή αδικώς καταργήθηκε, σίγουρα έχει επηρεάσει. Ειδικά τα ακίνητα μεγάλης αξίας που πληρούσαν τις προϋποθέσεις του προγράμματος. Ευτυχώς, φαίνεται πως τα περισσότερα από τα έργα που απευθύνονταν σ' αυτό το κοινό δεν θα μείνουν αδιάθετα, ωστόσο, κάποια που βρίσκονταν στο στάδιο του σχεδιασμού ενδεχομένως να μην υλοποιηθούν, τουλάχιστον υπό την αρχική τους μορφή. Δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις για προσέλκυση ξένων αγοραστών ακινήτων. Θα πρέπει ως χώρα να προσφέρουμε ένα ελκυστικό πακέτο υπηρεσιών, τρόπου ζωής, οικονομικών και φορολογικών κινήτρων, το οποίο θα καθιστά την Κύπρο ένα προορισμό επιλογής για άτομα υψηλής εισοδηματικής στάθμης αλλά και ως περιφερειακή βάση για διεθνείς εταιρείες και τους εργαζομένους τους. Τα τελευταία χρόνια βλέπουμε μία αυξητική τάση από διεθνείς εταιρείες για να δημιουργήσουν βάση στην Κύπρο. Κυρίως από εταιρείες τεχνολογίας. Αυτή η εξέλιξη έχει αυξήσει τη ζήτηση για ενοικίαση γραφειακών χώρων υψηλής ποιότητας αλλά και για διαμερίσματα στα κέντρα των πόλεων για να στεγαστούν οι εργαζόμενοι και οι οικογένειες αυτών των εταιρειών. Λόγω της μειωμένης προσφοράς είναι λογικό οι τιμές να κινούνται ανοδικά αλλά σε ελεγχόμενα επίπεδα. Η διαφορά είναι πως πλέον το ενδιαφέρον από εξωτερικό αφορά περισσότερο σε ενοικίαση ακινήτων παρά σε αγορά τους και έτσι αντίστοιχα πρέπει να προσαρμοστεί και η στρατηγική των εταιρειών ανάπτυξης γης για να καλύψουν αυτή τη νέα, αλλά διαφορετική ζήτηση που υπάρχει από το εξωτερικό.

UNIC Medical Centre

Ένα πρότυπο ιατρικό κέντρο που προσφέρει ποιοτικές υπηρεσίες υγείας για όλους

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ διετία, μας έχει αποδείξει πόσο σημαντική είναι η υγεία. Όλοι έχουμε αναγάγει την υγεία ως το υπέρτατο ζητούμενο και αναζητούμε συνεχώς τους καλύτερους τρόπους για την προσωπική μας φροντίδα, αλλά και για την υγεία των δικών μας ανθρώπων. Ένα από τα νεότερα και πλέον σύγχρονα ιατρικά κέντρα στην Κύπρο, στο οποίο όλο και περισσότεροι κόσμος στρέφεται για την φροντίδα της υγείας του, είναι το University of Nicosia Medical Centre, το Ιατρικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Λευκωσίας (ΠΛ).

Πρότυπο Ιατρικό Κέντρο

Το Ιατρικό Κέντρο του ΠΛ διαθέτει μοντέρνο εξοπλισμό και λειτουργεί σε υπερσύγχρονες εγκα-

ταστάσεις στην οδό Μάρκου Δράκου 8 στην Έγκωμη. Η λειτουργία του Κέντρου βασίζεται στο διεθνές μοντέλο πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και στοχεύει στην προσφορά μιας ολοκληρωμένης, ολιστικής και τεκμηριωμένης προσέγγισης στη γενική ιατρική πρακτική. Το Ιατρικό Κέντρο εξυπηρετεί την πανεπιστημιακή κοινότητα αλλά και τους κατοίκους της ευρύτερης Λευκωσίας. Στελεχώνεται από πέντε προσωπικούς γιατρούς, ένα καρδιολόγο και επισκέπτες γιατρούς που καλύπτουν τις ειδικότητες της παθολογίας, γυναικολογίας, γαστρεντερολογίας, νευρολογίας, ακτινολογίας, ψυχολογίας, και διατολογίας. Το Ιατρικό Κέντρο του ΠΛ, σε συνεργασία με τον Όμιλο Βιοϊα-

τρική, διαθέτει στις εγκαταστάσεις του κληνείο για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ασθενών. Επιπλέον, και για την καλύτερη και γρηγορότερη εξυπηρέτηση των ασθενών του, έχει αναπτύξει διαδικτυακές υπηρεσίες για κράτηση ραντεβού, αίτηση για επανάληψη ιατρικών συνταγών, αίτηση για παραπομπή σε ειδικό γιατρό ως επίσης και διαδικτυακή συνάντηση με τον προσωπικό γιατρό, όταν δεν απαιτείται φυσική εξέταση.

Δίπλα σας με ένα κλικ

Στην ιστοσελίδα www.unic.ac.cy/medicalcentre υπάρχουν όλες οι πληροφορίες που αφορούν το Ιατρικό Κέντρο του ΠΛ, και όλες οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες που προσφέρει.

Σε 1,9 έως 3,8 δισ. το πλήγμα του πολέμου στην ανάπτυξη φέτος

Γ. Στουρνάρας: Πληθωρισμός και 9 εσωτερικοί κίνδυνοι απειλούν την οικονομία

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Ο πληθωρισμός και 9 ακόμη πηγές ενδογενών –στην Ελλάδα– κινδύνων απειλούν την ελληνική οικονομία, όπως είπε στην ομιλία του στη γενική συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας της Ελλάδος ο διοικητής της Γιάννης Στουρνάρας, ο οποίος επανήλθε στο θέμα του στασιμοληθωρισμού, μιλώντας για «μικρό, αλλά όχι αμελητέο» ενδεχόμενο.

Για τον πληθωρισμό είπε συγκεκριμένα ότι καθώς φαίνεται να λαμβάνει μονιμότερο χαρακτήρα επιδρά αρνητικά στο διαθέσιμο εισόδημα, στην καταναλωτική και επενδυτική δαπάνη, στα περιθώρια κέρδους, στις αποδόσεις των περιουσιακών στοιχείων, στον πραγματικό πλούτο, στις τουριστικές εισροές και εντέλει στον ρυθμό μεγέθυνσης. Παράλληλα, συνέχισε, οδηγεί σε «ομαλοποίηση» της νομισματικής πολιτικής και άνοδο του κόστους δανεισμού.

Ενδιαφέρον όμως είχε και το καμπανάκι που χτύπησε για τους ενδογενείς, όπως τους χαρακτήρισε, κινδύνους, απόρροια διαρθρωτικής παθολογίας της οικονομίας, αλλά και της κρίσης χρέους. Σε αυτούς τους κινδύνους συγκαταλέγονται:

1. Το ενδεχόμενο υστέρησης στην περίτρηξη που δεν επιτευχθεί ισχυρή ανάπτυξη και δεν επιταχυνθεί η μεταρρυθμιστική πολιτική.
2. Η απότομη αύξηση του ήδη υψηλού λόγω δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ.
3. Το υψηλό απόθεμα των μη εξυπηρετούμενων δανείων.
4. Η συσσώρευση ιδιωτικού χρέους.
5. Η χαμηλή διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα.
6. Το υψηλό επενδυτικό κενό.
7. Η αδυναμία της εκπαίδευσης να παρακολουθήσει τις εξελίξεις στη διεθνή αγορά εργασίας, με αποτέλεσμα υψηλό ποσοστό ανεργίας των νέων.
8. Το ενδεχόμενο αδυναμίας της δημόσιας διοίκησης για την έγκαιρη εκταμίευση των ευρωπαϊκών πόρων και τυχόν εμπόδια διοικητικής φύσεως στην

«Οι σημερινές μεγάλες γεωπολιτικές προκλήσεις πρέπει να ιδωθούν περισσότερο ως ευκαιρία να επιταχυνθούν οι προγραμματισμένες μεταρρυθμίσεις παρά ως πρόβλημα», ανέφερε ο Γιάννης Στουρνάρας στη γενική συνέλευση των μετόχων της Τράπεζας της Ελλάδος.

Τα νέα μέτρα στήριξης πρέπει να είναι προσωρινού χαρακτήρα και στοχευμένα, τόνισε ο κεντρικός τραπεζίτης.

υλοποίηση των επενδυτικών σχεδίων.

9. Η μεγάλη καθυστέρηση του συστήματος απονομής δικαιουσύνης.

Σε 1 μονάδα του ΑΕΠ στο βασικό σενάριο έως 2 μονάδες στο δυσμενές, δηλαδή σε 1,9 έως 3,8 δισ. ευρώ υπολογίζει η Τράπεζα της Ελλάδος το πλήγμα στην ανάπτυξη φέτος, λόγω του υψηλού πληθωρισμού και του πολέμου στην Ουκρανία. Ο κ. Στουρνάρας ανακρίνωσε χτες ότι η πρόβλεψη της ΤτΕ είναι για ρυθμό ανάπτυξης 3,8% στο βασικό σενάριο και 2,8% στο δυσμενές, έναντι αρχικής πρόβλεψης για 4,8%. Για τον πληθωρισμό προβλέπεται επιτάχυνση στο 5,2% στο βασί-

κό σενάριο και στο 7% στο δυσμενές, έναντι προηγούμενης πρόβλεψης για 4,1%.

Ωστόσο, όπως επισημαίνεται στην έκθεση, «αρκетές αβεβαιότητες περιβάλλουν τα δύο παραπάνω σενάρια, με αποτέλεσμα να ελλοχεύει ο κίνδυνος για επιπλέον αρνητικές επιπτώσεις στο ΑΕΠ και για ακόμη υψηλότερο πληθωρισμό».

Για το έλλειμμα, η κεντρική τράπεζα υπολογίζει ότι ήταν –το πρωτογενές– 6,2% του ΑΕΠ το 2021, έναντι πρόβλεψης για 7% του ΑΕΠ στον προϋπολογισμό. Το χρέος ήταν 193% του ΑΕΠ, έναντι πρόβλεψης του προϋπολογισμού για 197,1%. Ο κ. Στουρνάρας τόνισε, επίσης, ότι είναι ζωτικής σημασίας να περαιτέρω αναβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης της χώρας.

«Στο νέο περιβάλλον γενικευμένης αβεβαιότητας», είπε, «τα περιθώρια παρέμβασης της ΤτΕ είναι για ρυθμό ανάπτυξης 3,8% στο βασικό σενάριο και 2,8% στο δυσμενές, έναντι αρχικής πρόβλεψης για 4,8%. Για τον πληθωρισμό προβλέπεται επιτάχυνση στο 5,2% στο βασί-

Ο κεντρικός τραπεζίτης συνέστησε προσεκτικά βήματα πολιτικής για να εμπεδωθεί η ανάκαμψη, με σταδιακή επαναφορά της δημοσιονομικής ισορροπίας.

Η ελληνική οικονομία είναι απαραίτητο να ακολουθήσει πορεία μεγέθυνσης, τόνισε, προσθέτοντας ότι «οι σημερινές μεγάλες γεωπολιτικές προκλήσεις πρέπει να ιδωθούν περισσότερο ως ευκαιρία να επιταχυνθούν οι προγραμματισμένες μεταρρυθμίσεις παρά ως πρόβλημα». Ως παραδείγματα ανέφερε τη δημιουργία στην Ελλάδα ενός μεγάλου πράσινου ενεργειακού κόμβου και τον ψηφιακό μετασχηματισμό του κράτους.

Σε ό,τι αφορά τις τράπεζες, επεσήμανε ως θετικές εξελίξεις την άνοδο των καταθέσεων και τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, αλλά τόνισε παράλληλα την ανάγκη ποιοτικής και ποσοτικής ενίσχυσης των κεφαλαίων τους, που αποτελούνται σε μεγάλο βαθμό από αναβαλλόμενους φόρους και προειδοποίησε για κίνδυνο νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων λόγω πανδημίας και πληθωρισμού.

«Καμπανάκι» ΤτΕ για νέα κόκκινα δάνεια

Σημαντικές προκλήσεις στο τρέχον περιβάλλον των μεταβαλλόμενων διεθνών χρηματοπιστωτικών συνθηκών έχουν να αντιμετωπίσουν οι ελληνικές τράπεζες, όπως επισημαίνει η ΤτΕ στην ετήσια έκθεσή της, ξεχωρίζοντας μεταξύ αυτών τα νέα κόκκινα δάνεια που ενδέχεται να προκύψουν μετά την αναμενόμενη απόσυρση των κρατικών μέτρων στήριξης λόγω πανδημίας, αλλά και εξαιτίας του υψηλού πληθωρισμού.

Το απόθεμα των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) ανήλθε στο τέλος του προηγούμενου έτους σε 18,4 δισ. ευρώ, μειωμένο κατά 28,8 δισ. ευρώ σε σχέση με το τέλος του Δεκεμβρίου 2020. Εκτός του ότι ως ποσοστό των συνολικών δανείων παραμένει πολύ υψηλότερο (12,8%) του μέσου όρου στην Ε.Ε. (2,1%), η ΤτΕ επισημαίνει ότι περίπου το 39% του συνόλου των ΜΕΔ βρίσκεται σε καθεστώδες ρυθμίσεις και ήδη υψηλό ποσοστό μεταξύ αυτών εμφανίσε πάλι καθυστέρηση. Εκτιμάται ότι, λόγω της πανδημίας αλλά και των επιπτώσεων του υψηλού πληθωρισμού, επιπλέον ποσοστό ρυθμιζόμενων δανείων ενδέχεται να καταγραφεί ως ΜΕΔ το 2022. Απαιτείται επομένως εντατικότερη προσπάθεια περαιτέρω μείωσης των ΜΕΔ, όταν μάλιστα δεν έχει ακόμη καταγραφεί η πλήρης επίδραση της πανδημικής κρίσης και του πληθωρισμού

Τα κόκκινα δάνεια ανήλθαν στο τέλος του 2021 σε 18,4 δισ. ευρώ, μειωμένα κατά 28,8 δισ. ευρώ σε σχέση με το τέλος του 2020.

Λόγω απόσυρσης των μέτρων στήριξης για την πανδημία και υψηλού πληθωρισμού.

στην ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών, υπογραμμίζει η ΤτΕ.

Δεδομένου επίσης ότι η μείωση των κόκκινων δανείων στους ισολογισμούς των τρα-

πεζών επιτεύχθηκε κυρίως μέσω τιτλοποίησης και μεταβίβασης σε funds, το ύψος των ΜΕΔ εξακολουθεί να υφίσταται όσον αφορά την πραγματική οικονομία και να θέτει μεγάλο αριθμό οφειλετών εκτός χρηματοδότησης από το τραπεζικό σύστημα, ενώ την ίδια στιγμή σε υψηλά επίπεδα παραμένει το απόθεμα των κόκκινων δανείων σε ορισμένες μη συστημικές τράπεζες.

Με βάση τα στοιχεία της ΤτΕ, μείωση του δείκτη ΜΕΔ παρατηρήθηκε σε όλες τις κατηγορίες χαρτοφυλακίων, ενώ εντός του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου ο δείκτης για το χαρτοφυλάκιο τόσο των ελεύθερων επαγγελματιών και πολύ μικρών επιχειρήσεων όσο και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων παραμένει υψηλός. Καλύτερες επιδόσεις παρατηρούνται στο χαρτοφυλάκιο των μεγάλων επιχειρήσεων και στο χαρτοφυλάκιο των ναυτιλιακών δανείων. Με βάση την κλαδική ανάλυση, στους τρεις κλάδους με το υψηλότερο υπόλοιπο δανείων, δηλαδή το εμπόριο, τη μεταποίηση και τις κατασκευές, ο δείκτης ΜΕΔ ανήλθε σε 16,7%, 13,1% και 20,8%, αντιστοίχως, ενώ σε κλάδους συναφείς με τον τουρισμό, όπως των καταλυμάτων και της εστίασης, ανήλθε σε 15,4% και 31,5%, αντιστοίχως.

Στις αυξημένες προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν

οι ελληνικές τράπεζες προστίθενται η υποχρέωση των τραπεζών για έξοδο στις αγορές και άντληση κεφαλαίων για την κάλυψη των ελάχιστων απαιτήσεων για ίδια κεφάλαια και επιλέξιμες υποχρεώσεις (MREL), η ανάγκη απορρόφησης των επιπτώσεων του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 9 που επιδρά στα κεφάλαιά τους, οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής και η υιοθέτηση νέων, ψηφιακών τεχνολογιών.

Δεδομένης της σχετικά χαμηλής ποιότητας των κεφαλαίων των τραπεζών, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών εποπτικών ιδίων κεφαλαίων αφορά αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις (64%), σε συνδυασμό με την επίδραση του ΔΠΧΑ 9 και των απαιτήσεων MREL τα επόμενα χρόνια, «απαιτείται ποιοτική και ποσοτική ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης και βελτίωση της οργανικής κερδοφορίας», υπογραμμίζει η ΤτΕ. Όπως συμπεραίνει, «οι προκλήσεις αυτές απαιτούν συνεχή επαγρύπνηση και εντατικότερη δράση εκ μέρους των τραπεζών με στόχο την περαιτέρω μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, την ενίσχυση της κεφαλαιακής τους βάσης και την αξιοποίηση της αυξημένης ρευστότητας που διαθέτουν για τη χρηματοδότηση της οικονομίας».

ΕΥΓΕΝΙΑ ΤΖΩΠΤΖΗ

ESM: Τώρα είναι η ώρα να επιταχύνουμε τις μεταρρυθμίσεις

Εύσημα για την πρόοδο και την ισχυροποίηση της ελληνικής οικονομίας, αλλά και μηνύματα για την πορεία που πρέπει να ακολουθήσει η χώρα στο μέλλον, ώστε να εξασφαλίσει την εμπιστοσύνη των αγορών και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του χρέους της, απηύθυνε ο επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας Κλάους Ρέγκλινγκ, σε δηλώσεις του, μετά τη συνάντησή του με τον υπουργό Οικονομικών Χρήστο Σταϊκούρα.

«Δεδομένης της αβεβαιότητας που αντιμετωπίζουμε τώρα, η διατήρηση αυτής της ισχυρής θέσης, η συνέχιση των μεταρρυθμίσεων και η διατήρηση μιας συνετής δημοσιονομικής πολιτικής θα είναι τα βασικά καθήκοντα στο μέλλον», είπε ο κ. Ρέγκλινγκ.

Ο ίδιος τόνισε ότι τα παραπάνω θα αποτελέσουν σημαντικό στοιχείο που θα εξετάσουν οι οίκοι αξιολόγησης όταν θα αποφασίσουν αν θα αναβαθμίσουν την Ελλάδα σε επενδυτική βαθμίδα.

Η οικονομία της χώρας είναι διαρθρωτικά πιο ανθεκτική και καλύτερα προετοιμασμένη να αντιμετωπίσει την πανδημία από ό,τι πριν από την κρίση του δημοσίου χρέους, και αυτό έδωσε το περιθώριο στην κυβέρνηση να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της COVID-19, είπε. Επίσης, σημείωσε ότι η ανάπτυξη το 2021 ήταν από τις ισχυρότερες στην Ε.Ε. και ανακτήθηκε το χαμένο έδαφος του 2020. «Ο τραπεζικός τομέας έχει γίνει ισχυρότερος, με μειωμένα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και υψηλότερες καταθέσεις», πρόσθεσε.

«Τώρα είναι η ώρα να αξιοποιήσουμε την καλή πρόοδο των τελευταίων ετών για να επιταχύνουμε τις μεταρρυθμίσεις», κατέληξε.

Ο κ. Σταϊκούρας είπε ότι οι εθνικοί στόχοι της χώρας περιλαμβάνουν τη διατήρηση υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, την έξοδο από την ενισχυμένη εποπτεία, τη σταδιακή μετάβαση σε καθεστώς δημοσιονομικής ισορροπίας και την απόκτηση επενδυτικής βαθμίδας. Αναγνώρισε, πάντως, ο υπουργός ότι η τρέχουσα γεωπολιτική κρίση και οι έντονες πληθωριστικές πιέσεις θολώνουν τις προοπτικές της οικονομίας μας.

Νωρίτερα, μιλώντας στο Φόρουμ των Δελφών ο κ. Σταϊκούρας αποκάλυψε ότι η νέα εκτίμηση της κυβέρνησης για τον πληθωρισμό της φετινής χρονιάς είναι «λίγο υψηλότερη από αυτήν του ΔΝΤ για 4,5%» στο βασικό σενάριο. «Θα αναθεωρήσουμε τον ρυθμό ανάπτυξης προς τα κάτω και τον πληθωρισμό προς τα πάνω», είπε. Πάντως, τουλάχιστον, απαντώντας σε σχετική ερώτηση απέκλεισε το ενδεχόμενο νέου μνημονίου.

Η διατήρηση μιας συνετής δημοσιονομικής πολιτικής θα είναι το βασικό καθήκον στο μέλλον, ώστε να εξασφαλίσει η Ελλάδα την εμπιστοσύνη των αγορών, τόνισε ο Κλάους Ρέγκλινγκ.

Εύσημα για την ισχυροποίηση της ελληνικής οικονομίας από τον επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας.

Η συνάντηση του κ. Ρέγκλινγκ με τον κ. Σταϊκούρα έγινε στο φόντο της 14ης αξιολόγησης της ελληνικής οικονομίας από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς, την Τετάρτη και της προετοιμασίας της εξέδου της από την ενισχυμένη εποπτεία.

Βιώσιμο το χρέος

Στο θέμα αναφέρθηκε ο επίτροπος Οικονομικών Πάολο Τζεντιλόνι, από το Φόρουμ των Δελφών, λέγοντας ότι η σχετική απόφαση θα ληφθεί τον Ιούνιο από τους υπουργούς Οικονομικών. Ο κ. Τζεντιλόνι χαρακτήρισε, εξάλλου, βιώσιμο το ελληνικό χρέος.

Σχετικά με τις αλλαγές που κυοφορούνται στο Σύμφωνο Σταθερότητας, ο κ. Τζεντιλόνι επεσήμανε ότι η κοινή πρόταση Ολλανδίας - Ισπανίας, δύο χωρών που ανήκουν θεωρητικά σε αντίθετα στρατόπεδα, δείχνει ότι υπάρχει κοινή βάση για συμφωνία.

Ο κ. Τζεντιλόνι εκτίμησε ότι δύσκολα θα επικυρωθεί μια πρόταση όπως του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας για αύξηση του ορίου χρέους από το 60% στο 100% του ΑΕΠ. Υποστήριξε μια τροποποίηση στους εξής άξονες: 1. Πιο σταδιακή μείωση του χρέους. 2. Περισσότερο χώρο για δημόσιες επενδύσεις και 3. Ιδιοκτησία των μεταρρυθμίσεων που απαιτούνται, κατά το υπόδειγμα του Ταμείου Ανάκαμψης.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1

ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Τριπλασιάστηκε το εμπορικό έλλειμμα τον Φεβρουάριο

Λόγω εκτίναξης των τιμών ενεργειακών προϊόντων και πρώτων υλών

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Τριπλασιασμό σχεδόν του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου έχει προκαλέσει η αλματώδης αύξηση των τιμών ενεργειακών προϊόντων και πρώτων υλών, σε συνδυασμό με τη μεγάλη εξάρτηση της ελληνικής οικονομίας από τις εισαγωγές των παραπάνω, αλλά και τελικών προϊόντων. Έτσι, αν και οι εξαγωγές αυξήθηκαν επίσης σημαντικά – λόγω βεβαίως και της αύξησης των τιμών που πωλούν τα προϊόντα στη διεθνή αγορά οι ελληνικές επιχειρήσεις–, οι εισαγωγές, οι οποίες έτσι κι αλλιώς είναι περισσότερες σε απόλυτους αριθμούς, αυξήθηκαν σχεδόν με τριπλάσιο ρυθμό τον Φεβρουάριο. Αν μη τι άλλο, πέρα από τις προβλέψεις για μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος σε χαμηλότερα επίπεδα από τις αρχικές εκτιμήσεις, έντονη ανησυχία προκαλεί η επιστροφή του μεγάλου ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου διαμορφώθηκε τον Φεβρουάριο του 2022 σε 3,12 δισ. παρουσιάζοντας αύξηση 171,8%. Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, το έλλειμμα αυξήθηκε κατά 67,8% σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο του 2021. Στο δίμηνο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2022 το εμπορικό έλλειμμα διευρύνθηκε κατά 131,5% και διαμορφώθηκε σε 6,09 δισ. Εξαιρουμένων των

Έντονη ανησυχία προκαλεί η επιστροφή του μεγάλου ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου.

Η μεγάλη άνοδος οφείλεται κυρίως στην αύξηση της αξίας των εισαγωγών και λιγότερο στην αύξηση του όγκου τους.

πετρελαιοειδών το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αυξήθηκε το πρώτο δίμηνο του 2022 κατά 75,9% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2021.

Η μεγάλη αυτή αύξηση οφείλεται κυρίως στην αύξηση της αξίας των εισαγωγών και λιγότερο στην αύξηση του όγκου

τους. Η τελευταία, βεβαίως, δεν ήταν ευκαταφρόνητη, καθώς πέρυσι η οικονομία βρισκόταν στις αρχές του χρόνου σε μερικό lockdown. Ενδεικτικά, τον Ιανουάριο του 2022 (τελευταίος μήνας για τον οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τον όγκο του διεθνούς εμπορίου) η αξία των εισαγωγών, συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών, ήταν 6,31 δισ. και ο όγκος των εισαγωγών 4,8 εκατ. τόνοι. Τον Ιανουάριο του 2020 –προ δηλαδή πανδημίας– η αξία των εισαγωγών ήταν 4,75 δισ. και ο όγκος τους 4,84 εκατ. τόνοι. Με άλλα λόγια, η Ελλάδα πληρώσε τον φετινό Ιανουάριο 1,5 δισ. παραπάνω από τον Ιανου-

άριο του 2020 για να αγοράσει ελαφρώς μικρότερη ποσότητα σε σύγκριση με το 2020.

Τον Φεβρουάριο του 2022 η συνολική αξία των εισαγωγών διαμορφώθηκε σε 6,77 δισ. ευρώ, καταγράφοντας αύξηση 66,9% σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο του 2021. Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών η αύξηση ήταν 40,4%. Η αξία των εξαγωγών διαμορφώθηκε τον Φεβρουάριο του 2022 σε 3,64 δισ., παρουσιάζοντας αύξηση 25,4%. Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών η αύξηση ήταν 26,4%. Η αύξηση αυτή οφείλεται επίσης σε σημαντικό βαθμό στην αύξηση της αξίας των εξαγωγών και λιγότερο σε αύξηση της αξίας του όγκου τους, κάτι το οποίο μπορεί να θέσει σε κίνδυνο μεσοπρόθεσμα την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων. Πρόσφατα άλλωστε στο πλαίσιο της έρευνας για την κατάρτιση του Δείκτη Υπευθύνων Προμηθειών στην ελληνική μεταποίηση (δείκτης PMI), που καταρτίζει η S&P Global, επισημάνθηκε ότι τον Μάρτιο υποχώρησαν για πρώτη φορά σε διάστημα ενός έτους οι νέες παραγγελίες που προσορίζονται για αγορές εκτός Ελλάδας.

Στο δίμηνο Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2022 η αξία των ελληνικών εξαγωγών διαμορφώθηκε σε 7,07 δισ. καταγράφοντας αύξηση 30,2% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2021. Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, η αύξηση των ελληνικών εξαγωγών το πρώτο δίμηνο του 2022 ήταν 24,2%.

Αύξηση συντάξεων το 2023 έπεται από «πάγωμα» 12 ετών

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Οι συντάξεις θα αυξηθούν το 2023, όπως ορίζει ο νόμος και έπειτα από «πάγωμα» 12 ετών, επισήμανε ο υφυπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Πάνος Τσακλόγλου, στο πλαίσιο του 7ου Οικονομικού Φόρουμ των Δελφών, ενώ αναφερόμενος στην επικείμενη αύξηση του κατώτατου μισθού, ξεκαθάρισε πως θα είναι «γενναία αλλά ρεαλιστική».

Μάλιστα, ο κ. Τσακλόγλου αναφέρθηκε και στην πρόθεση για περαιτέρω μείωση του μη μισθολογικού κόστους, σημειώνοντας ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία επηρέασε αρνητικά κάποιες αποφάσεις της κυβέρνησης σε ό,τι αφορά τις ασφαλιστικές εισφορές. «Θα θέλαμε να προχωρήσουμε στην περαιτέρω μείωσή τους», είπε, τονίζοντας πως η διεθνής αβεβαιότητα και οι επιπτώσεις της στην ελληνική οικονομία δεν επιτρέπουν αυτήν τη στιγμή παρόμοιες πρωτοβουλίες.

Αναφερόμενος στη δημιουργία του νέου Ταμείου Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης (ΤΕΚΑ), ο υφυπουργός Εργασίας επανέλαβε πως πρόκειται για μια μεταρρύθμιση που μετριάζει τον δημογραφικό κίνδυνο, εξασφαλίζει υψηλότερες επικουρικές συντάξεις για τη νέα γενιά σε σύγκριση με το σημερινό σύστημα, ενώ αυξάνει τη συνδρομή του ασφαλιστικού συστήματος στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας, καθώς σημαντικό μέρος των εισφορών θα επενδύονται στην ελληνική οικονομία.

Σχετικά με τις μελέτες που συνόδευαν τον νόμο για την επικου-

ρική ασφάλιση και σε ερώτηση αν έχουν καταστεί εκτός πραγματικότητας μετά την πανδημία και τον πόλεμο στην Ουκρανία, ο κ. Τσακλόγλου σημείωσε πως ο μακροχρόνιος ρυθμός ανάπτυξης όταν έγιναν οι μελέτες ήταν πολύ μικρότερος. «Αυτά όλα είναι βραχυχρόνιες διακυμάνσεις προς τα πάνω και προς τα κάτω. Μακροοικονομικά έχουν γίνει συντηρητικές εκτιμήσεις γιατί θέλαμε να ήμαστε απόλυτα βέбайοι γι' αυτό. Μας νοιάζει τι θα γίνει δημοσιονομικά, διότι είμαστε μια χώρα με μεγάλο χρέος», υπογράμμισε.

Όσον αφορά τα επαγγελματικά ταμεία, ο κ. Τσακλόγλου αποκάλυψε πως μέσα στο 2022 θα υπάρξει νομοθετική παρέμβαση και για την επαγγελματική ασφάλιση. «Η νομοθεσία για την επαγγελματική ασφάλιση είναι αρκετά παλιά», δήλωσε και επισήμανε ότι παρότι ειδικά η ασφαλιστική αποταμίευση είναι από τις χαμηλότερες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οφείλουμε να έχουμε υγιείς και διάφανους κανόνες.

Στο υπό κατάρτιση σχέδιο νόμου αναφέρθηκε ο υφυπουργός και κατά την τοποθέτησή του σε ημερίδα που διοργάνωσε η Ελληνική Ένωση Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης, σημειώνοντας την ανάγκη ενίσχυσης των αρμόδιων εποπτικών αρχών και τη μετάβαση από το ισχύον κατακερματισμένο σχήμα σε μια ενιαία εποπτική δομή. Ο κ. Τσακλόγλου ξεκαθάρισε ότι αποτελεί «μονόδρομο» για τη σημερινή πολιτική ηγεσία του υπουργείου Εργασίας το θέμα της ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τις εναλλακτικές μορφές ασφάλισης.

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Την Κυριακή
17 Απριλίου
μαζί με την
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2022

ΑΚΙΝΗΤΑ 2022

Να αγοράσω, να πουλήσω
ή να περιμένω;

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Οι μικροί μειώνονται στο εμπόριο και οι μεγάλοι ισχυροποιούνται

Οι αυτοαπασχολούμενοι περιορίστηκαν σε 141.395 το 2021 από 225.660 το 2005

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

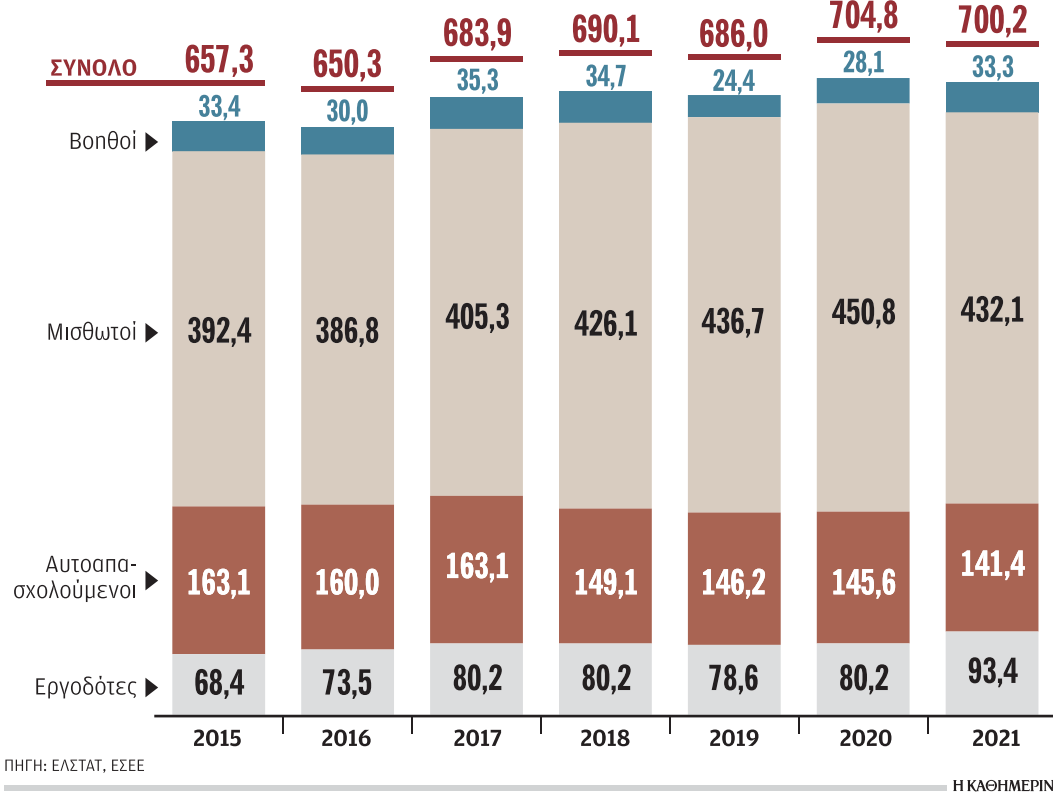
Σε φάση μετασχηματισμού έχει εισέλθει το ελληνικό εμπόριο υπό την έννοια κυρίως της μεγέθυνσης των επιχειρήσεων και της σταδιακής μείωσης των πολύ μικρών, φαινόμενο στο οποίο συντέλεσε κατά βάση η δεκαετής οικονομική κρίση και αναμένεται να το επιταχύνουν οι αλλαγές στις αγοραστικές συνήθειες που επέφερε η πανδημία, όπως είναι για παράδειγμα η «έκρηξη» του ηλεκτρονικού εμπορίου και πιθανόν και η επανεμφάνιση, με βίαιο μάλιστα τρόπο, του πληθωρισμού.

Η εξέλιξη αυτή αποτυπώνεται σε πολύ σημαντικό βαθμό στα διαχρονικά στοιχεία για την απασχόληση στον κλάδο του εμπορίου, τον κλάδο που έτσι κι αλλιώς διατηρεί τον χαρακτηρισμό του μεγαλύτερου εργοδότη στην ελληνική οικονομία απασχολώντας το 17,9% του συνόλου των εργαζομένων. Στοιχεία τα οποία δείχνουν μείωση των αυτοαπασχολούμενων, οι οποίοι στην πραγματικότητα διατηρούν πολύ μικρές εμπορικές επιχειρήσεις χωρίς να απασχολούν προσωπικό, και αύξηση των εργοδοτών. Την ίδια ώρα καταγράφεται μείωση του συνολικού αριθμού των μισθωτών υπαλλήλων, αυξάνεται όμως ο μέσος όρος εργαζομένων ανά εμπορική εταιρεία, κάτι που σημαίνει μείωση μεν του αριθμού των επιχειρήσεων του κλάδου, αλλά αύξηση του μεγέθους όσων διατηρούνται «ζωντανές».

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία από την έρευνα εργατικού δυναμικού που διενεργεί η Ελληνική Στατιστική Αρχή (β' τρίμηνο), ο αριθμός των εργοδοτών στον κλάδο του εμπορίου (χονδρικό, λιανικό και επισκευή αυτοκινήτων) διαμορφώθηκε σε 93.375 άτομα το 2021 από 80.230 άτομα το 2020 και 78.633 άτομα το 2019. Πρόκειται για τον μεγαλύτερο αριθμό εργοδοτών που εμφανίζεται από το 2009, στην αρχή δηλαδή της κρίσης. Σημειώνεται ότι το 2008 και το 2009 ο αριθμός των εργοδοτών στο εμπόριο είχε ξεπεράσει τις 100.000, για να υποχωρήσει

Η απασχόληση στο εμπόριο

ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΑΤΟΜΑ

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ, ΕΣΣΕ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ενδεικτικό της μεγέθυνσης των επιχειρήσεων είναι ότι αυξάνεται ο μέσος όρος εργαζομένων ανά εμπορική εταιρεία.

σημαντικά στη συνέχεια και να μειωθεί δραματικά την τετραετία 2012-2015, στα χρόνια δηλαδή της μεγάλης ύφεσης, που χαρακτηρίστηκαν από πολλά «λουκέτα» σε μικρές, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις. Την περίοδο εκείνη ο αριθμός των εργοδοτών κυμαινόταν μεταξύ 60.000 και 70.000. Από το 2016 καταγράφεται αύξηση, με τον αριθμό τους να βρίσκεται κοντά στις 80.000, ενώ το 2021 ο αριθμός τους ξεπέρασε τις 90.000.

Ο σταδιακός μετασχηματισμός που συντελείται στο εμπόριο αποτυπώνεται ακόμη καλύτερα στα στοιχεία για

τους αυτοαπασχολούμενους, καθώς ο αριθμός τους μειώνεται συνεχώς από το 2005 κι έπειτα. Ετσι, από 225.660 που ήταν ο αριθμός των αυτοαπασχολούμενων στον κλάδο του εμπορίου το 2005, υποχώρησε κάτω από τις 200.000 το 2010 και πλέον το 2021 έφτασαν να είναι 141.395.

Ο αριθμός των μισθωτών από την άλλη, ο οποίος είχε υποχωρήσει κάτω από τις 400.000 το 2011, απόρροια των «λουκέτων» στο εμπόριο στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, άρχισε να αυξάνεται από το 2017 κι έπειτα, φτάνοντας μάλιστα στο υψηλότερο σημείο το 2020, 450.765 από 436.737 το 2019. Τούτο οφείλεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στις προσλήψεις στις οποίες προχώρησαν εκτάκτως κυρίως οι αλυσίδες σούπερ μάρκετ προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον τεράστιο όγκο εργασίας που προκάλεσε η εκδήλωση της πανδημίας την άνοιξη του 2020. Το 2021 ο αριθμός των μισθωτών υποχώρησε σε 432.114, καθώς αρκετές από

τις προσλήψεις αυτές ήταν ορισμένου χρόνου, ενώ δεν έλειψαν και τα «λουκέτα», αν και περιορισμένα λόγω των μέτρων στήριξης, ως επίπτωση του πλήγματος που επέφεραν τα lockdowns στους περισσότερους κλάδους του εμπορίου.

Ενδεικτικό της συγκέντρωσης που βρίσκεται σε εξέλιξη στο εμπόριο και της αύξησης του μεγέθους των επιχειρήσεων είναι και το γεγονός ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία της ICAP CRIF για τις εμπορικές Α.Ε. και ΕΠΕ, η μέση απασχόληση ανά εταιρεία αυξήθηκε σε 44 εργαζομένους/εταιρεία το 2020 από 42,4 εργαζομένους/εταιρεία το 2019. Επιπλέον, η διεύρυνση της απασχόλησης προήλθε κυρίως από επιχειρήσεις με προσωπικό άνω των 250 ατόμων, με την απασχόληση εκεί να αυξάνεται το 2020 σε σύγκριση με το 2019 κατά 5,5%. Οι επιχειρήσεις που απασχολούν 50-249 άτομα και 10-49 άτομα αυξήσαν επίσης το προσωπικό τους, αλλά με μικρότερο ρυθμό (1,8% και 2%, αντιστοίχως).

Πληρότητα έως και 85% τον Απρίλιο σε μεγάλα αθηναϊκά ξενοδοχεία

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Παρά τον πόλεμο στην Ουκρανία και τις συνέπειές του στην καταναλωτική εμπιστοσύνη των Ευρωπαίων, και όχι μόνον, η πληρότητα των αθηναϊκών ξενοδοχείων κατά τον τρέχοντα μήνα κινείται κοντά στα επίπεδα που είχαν το 2019, και σε κάποιες περιπτώσεις ακόμα υψηλότερα. Αγγίζει το 85%, σύμφωνα με έρευνα της «Κ» σε μεγάλες μονάδες. Η αυξημένη ταξιδιωτική κίνηση είναι ωστόσο ευδιάκριτη τις τελευταίες ηλιόλουστες ημέρες στους κεντρικούς δρόμους της Αθήνας, στο Σύνταγμα, στην Ερμού, στο Μοναστηράκι αλλά και στην παραλιακή.

Σε συντριπτικό ποσοστό, αυτή η τουριστική κίνηση αφορά ξένους ταξιδιώτες που αξιοποιούν τις αργίες του καθολικού Πάσχα, αλλά ενισχύεται και από την σωρευμένη επιθυμία για ταξίδια έπειτα από δύο χρόνια πανδημίας και περιορισμών στις μετακινήσεις, αναφέρουν Έλληνες ξενοδόχοι. Επιπλέον αναμένουν στην ευρύτερη περιφέρεια της Αττικής να ενισχυθούν περαιτέρω τις επόμενες εβδομάδες τόσο από την έλευση της άνοιξης όσο και από τους Αθηναίους και τις διακοπές του ορθόδοξου Πάσχα. Αυτές οι ροές θα οδηγήσουν ψηλότερα και την πληρότητα όσων ξενοδοχείων-resorts έχουν ανοίξει στην Αττική, σύμφωνα με επαγγελματίες του τομέα.

Ετσι μετά την ανάκαμψη που σημείωσαν το 2021 τα μεγάλα πεντάστερα καλοκαιρινά resorts, όπου εκείνα που κατατάσσονται στο πιο ψηλό εύρος τιμών και ποιότητας υποδομών και υπηρεσιών σημείωσαν ακόμα και ιστορικά ρεκόρ, φέτος έχει έρθει η σειρά των μπτροπολιτικών ξενοδοχείων που συγκριτικά υστέρησαν σημαντικά τα προηγούμενα δύο χρόνια στις επιδόσεις τους. Ωστόσο, η αβεβαιότητα που προκαλεί ο πόλεμος στην Ουκρανία και ακόμα περισσότερο η διάβρωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών από τον καλπάζοντα πληθωρισμό ενδέχεται να εκτροχιάσουν αυτή τη δυναμική, προειδοποιούν οι πιο επιφυλακτικοί μεταξύ των επιχειρηματιών του κλάδου. Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί πως μαζί με την αύξηση των αφίξεων ξένων ταξιδιωτών στην πρωτεύουσα αρχίζουν να ενισχύονται

και οι τιμές των δωματίων στα υψηλής κατηγορίας ξενοδοχεία.

Αντίστοιχα δυναμικά κινείται και η αγορά των βραχυχρόνιων μισθώσεων, αλλά όχι και τα ξενοδοχεία χαμηλότερης κατηγορίας ή και τα εποχικής λειτουργίας, ενός έως τριών αστέρων, που βρίσκονται ενώπιον διαρθρωτικών προκλήσεων: δηλαδή τη μεταφορά της ζήτησης σε υψηλότερου επιπέδου και κόστους υπηρεσίες που αυτά αδυνατούν να προσφέρουν χωρίς σημαντικές επενδύσεις.

Η εν εξέλιξη ανάκαμψη της ταξιδιωτικής κίνησης στην Αττική είναι ήδη εμφανής από τα στοιχεία του πρώτου τριμήνου του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών. Η επιβατική κίνηση εξωτερικού έως και τα τέλη Μαρτίου έχει ανακάμψει στο 61% αυτής του 2019. Συγκεκριμένα, τους

Μετά τα resorts ξεκίνησαν να ανακάμπτουν και τα μπτροπολιτικά ξενοδοχεία.

πρώτους τρεις μήνες του τρέχοντος έτους πραγματοποιήθηκαν 1,8 εκατ. επισκέψεις εξωτερικού έναντι 338.000 το πρώτο τρίμηνο του 2021, καταγράφοντας αύξηση της τάξης του 428%. Η συνολική κίνηση διαμορφώθηκε στα 2,8 εκατ. επιβάτες εσωτερικού και εξωτερικού, ήταν δηλαδή αυξημένη κατά 316,7% σε σχέση με πέρυσι το ίδιο διάστημα και διαμορφώθηκε στο 64% αυτής του αντίστοιχου τριμήνου του 2019. Οι επιβάτες εσωτερικού παρέμειναν κάτω από τα επίπεδα του 2019 κατά 28,3%, ενώ οι διεθνείς επιβάτες κατά 39,6%.

Σύμφωνα με τον πρόεδρο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) Γιάννη Ρέτσο, επικρατεί συγκρατημένη αισιοδοξία πως η φετινή χρονιά θα είναι καλύτερη από την περυσινή, παρά τον πόλεμο και τις επιπτώσεις που έχει στο διαθέσιμο εισόδημα των Ευρωπαίων. Εφόσον βέβαια δεν υπάρξει κάποια αφηνισιαστική περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης στην Ουκρανία και δεν παραταθούν επί μακρόν οι εκθοπραξίες.

Κοινωνικές κατοικίες σε νέα ζευγάρια και επιδότηση ενοικίου από τον ΟΑΕΔ

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Κοινωνικές κατοικίες σε νέα ζευγάρια, μισθωτούς, ανέργους αλλά και νέους, δάνεια και επιδότηση ενοικίου θα παρέχει ο ΟΑΕΔ, που μετονομάζεται σε Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ). Παράλληλα, και στο πλαίσιο της βασικής λειτουργίας του, που παραμένει η υλοποίηση πολιτικών για την ενίσχυση της απασχόλησης, την καταπολέμηση της ανεργίας και τη μέριμνα για τους ανέργους, ο νέος ΟΑΕΔ - ΔΥΠΑ θεσπίζει κριτήρια για τη λήψη διαφόρων παροχών και προβλέπει τους όρους και τις προϋποθέσεις προκειμένου κάποιος άνεργος να μη χάσει την κάρτα ανεργίας.

Μπαίνουν «κόφτες»

Ετσι, άνεργοι με οικογενειακό εισόδημα άνω των 20.000 ευρώ θα διαγράφονται από τη λίστα των εγγεγραμμένων ανέργων του ΟΑΕΔ, ενώ το επίδομα ανεργίας θα διακόπτεται αν ο άνεργος αρνηθεί τρεις φορές θέση εργασίας ή κατάρτισης. Παράλληλα, όμως, θεσμοθετείται και το «μπόνους» εργασίας για όσους βρίσκουν δουλειά ενόσω λαμβάνουν το επίδομα. Αυτές είναι οι κυριότερες παρεμβάσεις του υπουργείου Εργασίας στο νομοσχέδιο για τον ΟΑΕΔ που

Το επίδομα ανεργίας θα διακόπτεται αν ο άνεργος αρνηθεί τρεις φορές θέση εργασίας ή κατάρτισης.

κατατέθηκε στη Βουλή.

Στο νομοσχέδιο περιλαμβάνονται επίσης σημαντικές διατάξεις για την κατάρτιση, με αυστηρούς κανόνες και συνεχή αξιολόγηση των παρόχων ως προς την αποτελεσματικότητά τους.

Αναλυτικά, όσον αφορά τις παροχές ανεργίας ορίζονται τα εξής:

- Άνεργοι με ατομικό εισόδημα πάνω από 14.000 ευρώ και οικογενειακό εισόδημα άνω των 20.000 ευρώ (προσαυξημένο κατά 3.000 ευρώ για κάθε παιδί) δεν θα είναι πλέον δικαιούχοι των ωφελημάτων, όπως μοριοδοτήσεις, κοινωνικός τουρισμός, δωρεάν μετακίνηση, ελεύθερη είσοδος σε θέατρα και μουσεία. Τα κριτήρια αυτά είναι εκείνα που εφαρμόζονται για τη χορήγηση του επιδόματος θέρμανσης και δεν επηρεάζουν το επίδομα ανεργίας, το οποίο θα εξακολουθήσει να χορηγείται χωρίς εισοδηματικά κριτήρια, ούτε το

Ο ΟΑΕΔ θα προχωρήσει στην κατασκευή, ανακατασκευή και παραχώρηση - ενοικίαση κοινωνικών κατοικιών με συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), στην επιδότηση ενοικίου καθώς και στην επιχορήγηση για την απόκτηση πρώτης κατοικίας με επιδοτούμενα δάνεια.

επίδομα μακροχρόνιας ανεργίας και το βοήθημα για αυτοτελώς και ανεξάρτητα απασχολούμενους, για τα οποία παραμένουν οι προϋποθέσεις που προβλέπει η ισχύουσα νομοθεσία. Επίσης, δεν αλλάζει το καθεστώς που διέπει τη χορήγηση του Κοινωνικού Οικιακού Τιμολογίου (ΚΟΤ) ρεύματος, την έκπτωση ή απαλ-

λαγή από τον ΕΝΦΙΑ και το επίδομα θέρμανσης. • Ο άνεργος θα διαγράφεται για δύο χρόνια από το μπρώ του ΟΑΕΔ και θα διακόπτεται η καταβολή του επιδόματος σε περίπτωση που αρνηθεί τρεις φορές θέση εργασίας που χαρακτηρίζεται κατάλληλη σε σχέση με τις γνώσεις του, την αμοιβή και τον

τόπο εργασίας. Αντιστοίχως θα διαγράφεται από τα μπρώ για 6 μήνες και θα διακόπτεται η καταβολή επιδόματος αν ο άνεργος αρνηθεί τη συμμετοχή του σε πρόγραμμα κατάρτισης.

Το νομοσχέδιο προβλέπει επίσης την καταβολή χρηματικού μπόνους, το 50% του επιδόματος εργασίας μέχρι τη λήξη του, αν ο άνεργος βρει εργασία ενόσω επιδοτείται από τον ΟΑΕΔ.

Μπόνους της τάξεως των 300 ευρώ θα λαμβάνουν οι μακροχρόνια άνεργοι που βρίσκονται πάνω από 5 χρόνια στη λίστα του ΟΑΕΔ αν συντάξουν ψηφιακό σχέδιο δράσης εξεύρεσης εργασίας σε συνεργασία με τον εργασιακό σύμβουλο.

Στεγαστική πολιτική

Στο πεδίο της στεγαστικής πολιτικής, και παρότι το αποθεματικό που υπάρχει στον ΟΑΕΔ, ύψους 1,5 με 2 δισ. ευρώ, έχει δημιουργηθεί από εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών (για τους οποίους η εισφορά έχει πλέον καταργηθεί), το υπουργείο Εργασίας εισάγει μια καινοτομία στο νομοσχέδιο. Εντάσσει στους δικαιούχους στεγαστικής συνδρομής και τους νέους, εκτός από τους μισθωτούς και τους ανέργους. Όπως αποκάλυψε η «Κ», ο ΟΑΕΔ σχεδιάζει εναλλακτικές πολιτικές στέγασης, ενώ βάσει

των διατάξεων του νομοσχεδίου θα ενεργοποιήσει και την κατασκευή, ανακατασκευή και παραχώρηση - ενοικίαση κοινωνικών κατοικιών με συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), την επιδότηση ενοικίου καθώς και την επιχορήγηση για την απόκτηση πρώτης κατοικίας με επιδοτούμενα δάνεια.

Συγκεκριμένα, εισάγονται ρυθμίσεις που διευκολύνουν τόσο την απόκτηση/ανέγερση ακινήτων που θα διατεθούν για τη στέγαση εργαζομένων, ανέργων και των οικογενειών τους όσο και την αξιοποίηση της περιουσίας του νέου ΟΑΕΔ - ΔΥΠΑ για την αύξηση των εσόδων.

Αξιολόγηση στην κατάρτιση

Τέλος, στο νομοσχέδιο, του οποίου η συζήτηση στην αρμόδια επιτροπή έχει προγραμματιστεί για σήμερα, εισάγεται πλέγμα ρυθμίσεων στο σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης, με αιχμή τη σύνδεση των αμοιβών με το αποτέλεσμα. Ετσι, ορίζεται ότι δεν επιτρέπεται η καταβολή προς τον πάροχο άνω του 40% της αμοιβής ανά ωφελούμενο αν ο ωφελούμενος δεν έχει ολοκληρώσει την παρακολούθηση του προγράμματος και άνω του 70% αν ο ωφελούμενος δεν έχει πιστοποιηθεί επιτυχώς για την περάτωση του προγράμματος.

Στοιχημα για τις τράπεζες η χρηματοδότηση της οικονομίας

Ο πόλεμος στην Ουκρανία αποδυναμώνει την ανάπτυξη, σημείωσαν οι τραπεζίτες

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Σε αποδυνάμωση του ρυθμού ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία θα οδηγήσει το υψηλό κόστος ενέργειας και ο πόλεμος στην Ουκρανία, επηρεάζοντας αρνητικά την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών με χαμηλά εισοδήματα και θέτοντας σε δοκιμασία την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης. Αυτό επισήμανε ο πρόεδρος της Alpha Bank Βασίλης Ράπανος μιλώντας στο πλαίσιο του Delphi Economic Forum, σημειώνοντας ότι το στοιχημα για τις τράπεζες παραμένει η χρηματοδότηση της οικονομίας και η στήριξη της υγιούς επιχειρηματικότητας. Η μείωση του ρυθμού ανάπτυξης προσδιορίζεται κατά μία ή ακόμα και δύο ποσοστιαίες μονάδες από την αρχική εκτίμηση του 5,2%, υπογράμμισε ο διευθύνων σύμβουλος του ομίλου, Βασίλης Ψάλτης, «όμως δύσκολα η οικονομική μεγέθυνση του τρέχοντος έτους θα βρεθεί κάτω από το 3%», εκτίμησε. Ο κ. Ψάλτης σημείωσε ότι η αυξημένη αβεβαιότητα αναμένεται να έχει άμεσες επιπτώσεις στο κόστος δανεισμού, καθώς η χώρα δεν έχει ακόμη επιτύχει την επενδυτική βαθμίδα, ενώ οι αυξημένες τιμές ενέργειας περιορίζουν την κερδοφορία και επιβραδύνουν τον επενδυτικό σχεδιασμό των επιχειρήσεων, εξασθενίζουν την αγοραστική δύναμη των ελληνικών νοικοκυριών, επιβαρύνουν για τρίτη συνεχή χρονιά το δημόσιο ταμείο στην προσπάθεια προστασίας τους και αποδυναμώνουν το διαθέσιμο εισόδημα των ευρωπαϊκών νοικοκυριών και

Οι διοικήσεις των συστημικών τραπεζών που συμμετείχαν στο Delphi Economic Forum επέμειναν στον μετασχηματισμό του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και στην εισαγωγή της καινοτομίας, καθώς πάνω από το 95% των συναλλαγών διενεργείται πλέον εκτός καταστημάτων.

συνεπώς τον αριθμό των τουριστικών αφίξεων και διάρκειας διακοπών τους.

Από την πλευρά της Eurobank, ο πρόεδρος του ομίλου, Γιώργος Ζαυιάς, επισήμανε τον κίνδυνο η άνοδος των επιτοκίων και η εγκατάλειψη της ποσοτικής χαλάρωσης να οδηγήσει σε αύξηση του κόστους δανεισμού των κρατών και υπογράμμισε την ανάγκη η χώρα μας να τηρήσει τη δημοσιονομική πειθαρχία στην προοπτική ανάπτυξης της επενδυτικής βαθμίδας. Ο διευθύνων σύμβουλος της τράπεζας, Φωκίων Καραβίας, σημείωσε ότι η εξίσωση της ενεργειακής πολιτικής πρέ-

πει να επιλυθεί στη βάση τριών παραμέτρων, δηλαδή της μετάβασης στην πράσινη ανάπτυξη, της ενεργειακής ασφάλειας και του ενεργειακού κόστους, προειδοποιώντας ότι οι υψηλότερες τιμές της ενέργειας τροφοδοτούν ήδη τις υφιστάμενες πληθωριστικές πιέσεις και «ο κίνδυνος του στασιμοπληθωρισμού είναι πραγματικός».

Οι διοικήσεις των συστημικών τραπεζών που συμμετείχαν στο Delphi Economic Forum επέμειναν στον μετασχηματισμό του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και στην εισαγωγή της καινοτομίας, καθώς, όπως σημείωσε ο δι-

ευθύνων σύμβουλος της Εθνικής Τράπεζας Παύλος Μυλωνάς σε συζήτηση που είχε με τον Μάρκο Βερέμν, πρόεδρο της Upstream και εταίρο της BigPi Venture Capital, «πάνω από το 95% των συναλλαγών διενεργείται πλέον εκτός καταστημάτων». Ως σημαντική παράμετρο της νέας εποχής για τις τράπεζες ο κ. Μυλωνάς ανέφερε τις δυνατότητες αξιοποίησης και τις προοπτικές που ανοίγονται στο πεδίο της εκμετάλλευσης των data, καθώς, όπως υπογράμμισε, «οι τράπεζες διαθέτουν μεγάλη ποικιλία στοιχείων για διαφορετικούς κλάδους και διαφορετικούς πελάτες». Στο ίδιο πλαίσιο, χαρακτήρισε «επιτακτική την ανάγκη συνεργασιών και συμμαχιών με εταιρείες fintech», για τις οποίες επισήμανε ότι λειτουργούν συμπληρωματικά και όχι ανταγωνιστικά των τραπεζών.

Αναφερόμενος στο ίδιο θέμα ο πρόεδρος της Τράπεζας Πειραιώς Γιώργος Χαντζηνικολάου είπε ότι οι ψηφιακές εξελίξεις είναι καταλυτικές για το τραπεζικό σύστημα, καθώς «οι επενδύσεις σε τεχνολογία βοηθούν τις τράπεζες στο σκέλος των δαπανών, να μειώσουν δηλαδή τα κόστη, απλοποιώντας και αυτοματοποιώντας διαδικασίες, ενώ θα πάρει περισσότερο χρόνο για να συμβάλουν στο σκέλος των εσόδων. Είναι βέβαιο όμως ότι βρισκόμαστε σε ένα νέο, ανταγωνιστικό περιβάλλον, αλλά το τραπεζικό σύστημα, σε σχέση με τις fintech, έχει το πλεονέκτημα της πίστης, της εμπιστοσύνης από τον πελάτη, ενώ εξελίσσεται βελτιώνοντας την παροχή υπηρεσιών», κατέληξε.

Υπέρ μιας πιο σταδιακής μείωσης του χρέους η ΕΚΤ

Υπέρ μιας πιο σταδιακής μείωσης του χρέους σε σύγκριση με τα ισχύοντα σήμερα (1/20 του υπερβάλλοντος το 60% του ΑΕΠ χρέους κάθε χρόνο), καθώς και της εφαρμογής ενός κανόνα δαπανών, ώστε ο ρυθμός αύξησης τους να μην υπερβαίνει την αύξηση του ΑΕΠ σε ορίζοντα δεκαετίας, τάχθηκε μεταφέροντας τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στο Φόρουμ των Δελφών, ο επικεφαλής οικονομολόγος της, Φίλιπ Λέιν.

Η συζήτηση αφορούσε τον ρόλο της δημοσιονομικής πολιτικής σε περίοδο υψηλού πληθωρισμού, ενεργειακής κρίσης και πολέμου όπως η σημερινή και συμμετείχαν επίσης ο επικεφαλής οικονομικός σύμβουλος του πρωθυπουργού Αλέξης Πατέλης και ο διοικητής της Εθνικής Τράπεζας της Κροατίας Μπόρις Βούτσιτς. Συντόνιζε η υποδιοικήτρια της Τράπεζας της Ελλάδος Χριστίνα Παπακωνσταντίνου.

Γενικότερα, ο κ. Λέιν είπε ότι τα κράτη πρέπει να αποφεύγουν την προ-κυκλική πολιτική και επικαλέστηκε τα χαμηλά επιτόκια που ισχύουν σήμερα, καθώς αυτά επιτρέπουν ευχερέστερη χρηματοδότηση του χρέους.

Ο κ. Πατέλης σημείωσε ότι η κυβέρνηση δίνει έμφαση στην προστασία των ευάλωτων και στο πλαίσιο αυτό θα συμφωνηθεί μια σημαντική δεύτερη αύξηση μισθού σύντομα. Τα μέτρα που παίρνει, είπε, είναι προσωρινά, στοχευμένα και κινούνται στο πλαίσιο της δημοσιονομικής σταθερότητας. Παρ' όλα αυτά επισήμανε ότι δεν ξέρουμε πόσο προσωρινός θα είναι ο πληθωρισμός.

Στο σημείο αυτό ο κ. Λέιν παρατήρησε ότι η ΕΚΤ δεν αντιδρά στον πληθωρισμό όπως καταγράφεται σήμερα, αλλά έχει μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Αν εκδηλωθούν δευτερογενείς επιπτώσεις στους μισθούς και στις προσδοκίες, είπε, τότε θα πρέπει να αντιδράσουμε. Δεν πρέπει, τόνισε, ούτε να αντιδρούμε υπερβολικά αλλά ούτε να υποτονικά.

Ο κ. Βούτσιτς, μεταξύ άλλων, ανέφερε πως το γεγονός ότι δεν έχουν τόση σημασία πλέον οι συλλογικές διαπραγματεύσεις, όπως παλαιότερα, συγκρατεί τις

Την εφαρμογή ενός κανόνα δαπανών πρότείνει ο επικεφαλής οικονομολόγος της ΕΚΤ Φίλιπ Λέιν.

τιμές και ότι η περίοδος αυτή είναι και μια ευκαιρία για να φύγουμε από τα αρνητικά επιτόκια. Ο ίδιος προειδοποίησε ότι στον τομέα της ενέργειας δεν έχουμε δει ακόμη τα χειρότερα, καθώς η παραγωγή και η προμήθεια φυσικού αερίου από τη Ρωσία δεν έχει ακόμη μειωθεί.

Παρεμβαίνοντας η κ. Παπακωνσταντίνου σημείωσε, συνοψίζοντας τις τοποθετήσεις των συμμετεχόντων, ότι «ένα από τα διδάγματα της πανδημίας, το οποίο αφορά και τις τωρινές κρίσεις (ενεργειακή κρίση, πόλεμος στην Ουκρανία), είναι ότι τα κοινά σοκ απαιτούν κοινές ευρωπαϊκές λύσεις».

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Για τον άνθρωπο
και τον γοργισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Ramos Katsoris

ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΙΔΩΝ ΠΡΩΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

Καμία οικογένεια, χωρίς τα απαραίτητα για το πασχαλινό τραπέζι!

Το πασχαλινό τραπέζι, για τους περισσότερους, συνδέεται με την οικογένεια, τους φίλους, τις στιγμές χαράς, γευστικά εδέσματα και λαχουδιές.

Ωστόσο, αυτή η εικόνα δεν είναι δεδομένη για όλους. Αυτός το Πάσχα, ως επιλέξουμε να προσφέρουμε περισσότερη αγάπη και στήριξη σε ευάλωτες οικογένειες που βρίσκονται ανάμεσά μας, για να μην λείπουν σε κανέναν τα απαραίτητα από το πασχαλινό τραπέζι!

#sharethelove

Σημεία Συλλογής στα Kronos Express:

Λευκωσία: Διγενή Ακρίτα 1, Αγ. Αντώνιος
Δάλε: Διορίου 6
Λεμεσός: Μικρή Ψάλλου 5, Βιομ. Περ. Αγίου Αθανασίου
Λάρνακα: Γενία Σταύρου Πασιάνη & Μελή Νικολαΐδη, Λιμανάκι
Πάφος: Αγαθήνικος 54

Μέχρι 18 Απριλίου

KRONOS express **ΠΥΡΣΟΣ** **ΕΚΤ** **ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ**

Powered by **LOVE 106.2**

Στήριξη σε επιχειρήσεις που πλήττονται από τον πόλεμο

Δάνεια με κρατικές εγγυήσεις μεταξύ των μέτρων που σχεδιάζει το Βερολίνο

Η Γερμανία επιστρατεύει τις δυνάμεις της για να θωρακίσει με κάθε τρόπο την οικονομία της από τις παράπλευρες απώλειες του πολέμου στην Ουκρανία. Τελευταία κίνηση αυτοπροστασίας είναι η απόφαση του Βερολίνου να σχεδιάσει πακέτο οικονομικής βοήθειας για όσες γερμανικές επιχειρήσεις έχουν πληγεί από τον πόλεμο στην Ουκρανία, καθώς και από τις παρενέργειες των κυρώσεων που επέβαλαν οι ΗΠΑ και η Ε.Ε. στη Ρωσία.

Σύμφωνα με πηγές προσκειμένες στο γερμανικό υπουργείο Οικονομίας, που εκπονεί το σχετικό πακέτο μέτρων, ανάμεσα στα μέτρα συγκαταλέγεται ένα πρόγραμμα δανείων που θα χορηγεί η κρατική αναπτυξιακή τράπεζα KfW αλλά και η άμεση χορήγηση οικονομικής βοήθειας. Ειδικότερα, για όσες επιχειρήσεις θεωρούνται ιδιαίτερης σημασίας για το σύστημα θα δοθεί άμεση χρηματική στήριξη, ανάλογη εκείνης από το ταμείο οικονομικής σταθεροποίησης (WSF) που θέσπισε το Βερολίνο εν μέσω του πρώτου κύματος της πανδημίας με σκοπό την προστασία των γερμανικών επιχειρήσεων. Επιπλέον, οι μισαίες επιχειρήσεις θα μπορούν

να λάβουν χρηματική ενίσχυση ύψους 300.000 ευρώ καθεμία, η οποία και θα διανέμεται από το πρόγραμμα της Ε.Ε. για την προστασία του κλίματος.

Οι ίδιες πηγές, που προτίμησαν την ανωνυμία, ανέφεραν πως το γερμανικό κράτος πρόκειται να παράσχει εγγυήσεις για την ασφάλιση του 90% των υποχρεώσεων που θα προκύψουν από τα δάνεια της KfW. Η εκπρόσωπος του υπουργείου δήλωσε, άλλωστε, πως είναι σε εξέλιξη οι σχετικές συζητήσεις μεταξύ των διαφόρων κλιμακίων της κυβέρνησης. Απέφυγε, ωστόσο, να επεκταθεί σε λεπτομέρειες σχετικά με συγκεκριμένα μέτρα. Οι τελευταίες αυτές κινήσεις προδίδουν μια γενική επιστράτευση και ένα κλίμα συναγερμού στη μεγαλύτερη ευρωπαϊκή οικονομία. Μόλις την περασμένη εβδομάδα, όταν η Μόσχα απαίτησε να πληρώνουν εφεξής οι Ευρωπαίοι το αέριο με ρούβλια και το Βερολίνο διέβλεψε κίνδυνο να διακοπούν οι ροές του αερίου, το υπουργείο Οικονομίας ενεργοποίησε προϋπάρχοντα μηχανισμό «έγκαιρης προειδοποίησης» για τυχόν ανεπάρκεια ενέργειας και αποθεμάτων αερίου. Στόχος αυτού του μηχανισμού είναι αν το

Στη Γερμανία επικρατεί έντονη ανησυχία και λόγω του ασυνήθιστα υψηλού πληθωρισμού σε μια χώρα που, για ιστορικούς λόγους, έχει φοβικά ανακλαστικά απέναντι στις αυξήσεις των τιμών. Τον Μάρτιο ο πληθωρισμός σκαρφάλωσε στο 7,6%, καταγράφοντας το υψηλότερο ποσοστό αύξησης από το 1990.

Για όσες επιχειρήσεις θεωρούνται ιδιαίτερης σημασίας θα δοθεί άμεση χρηματική βοήθεια στο πρότυπο της στήριξης για την πανδημία.

απαιτήσουν οι συνθήκες, αν δηλαδή μειωθούν σημαντικά είτε οι ροές είτε τα αποθέματα αερίου, να τεθούν σε προτεραιότητα η ηλεκτροδότηση και η θέρμανση των γερμανικών νοικοκυριών, και προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός να ανασταλεί προσωρινά η λειτουργία ορισμένων βιομηχανικών μονάδων.

Στην περίπτωση αυτή θα πληγεί αδιαμφισβήτητα η βιομηχανική παραγωγή και η προοπτική αυτή έχει εντείνει περαιτέρω την ανησυχία για το ενδεχόμενο να διολισθήσει η Γερμανία σε ύφεση. Ηδη οι παραγγελίες των γερμανικών βιομηχανιών μειώθηκαν τον Φεβρουάριο κατά 2,2% σε σύγκριση με εκείνες του Ιανουαρίου και ήταν η πρώτη μείωση που κατέγραψαν έπειτα από τέσσερις μήνες. Προφανώς αιτία ήταν η μείωση των παραγγελιών από το εξωτερικό, αναπόφευκτο συνεπακόλουθο της αβεβαιότητας που έχει προκαλέσει στην Ευρώπη ο πόλεμος στην Ουκρανία. Η μείωση υπερέβη, άλλωστε, και τις πιο απαισιόδοξες εκτιμήσεις των οικονομολόγων που συμμετείχαν σε σχετική δημοσκόπηση του Bloomberg και προέβλεπαν

πως οι παραγγελίες θα μειωθούν μόνο κατά 0,3%. Οι προβλέψεις, άλλωστε, για ανάκαμψη της γερμανικής οικονομίας έχουν ήδη περιοριστεί σημαντικά μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία καθώς εκτοξεύθηκαν οι τιμές της ενέργειας, ενώ ο αποκλεισμός των ρωσικών και των ουκρανικών λιμανιών έχει επιδεινώσει το έμφραγμα που έχει προκαλέσει η πανδημία στην εφοδιαστική αλυσίδα. Οι οικονομικοί σύμβουλοι της γερμανικής κυβέρνησης έχουν από την περασμένη εβδομάδα υποβαθμίσει την πρόβλεψή τους για τη φετινή ανάπτυξη της γερμανικής οικονομίας στο 1,8%, από την προηγούμενη εκτίμηση για ανάπτυξη 4,6%. Προειδοποίησαν, άλλωστε, ότι είναι πιθανόν να διολισθήσει σε ύφεση η γερμανική οικονομία εξαιτίας της

μεγάλης εξάρτησής της από τους ενεργειακούς πόρους της Ρωσίας. Την ανησυχία τροφοδοτεί, άλλωστε, ο ασυνήθιστα υψηλός πληθωρισμός σε μια χώρα που, για ιστορικούς λόγους, έχει φοβικά ανακλαστικά απέναντι στις αυξήσεις των τιμών. Τον Μάρτιο ο δείκτης επιταχύνθηκε περαιτέρω στο 7,6% καταγράφοντας το υψηλότερο ποσοστό αύξησης των τιμών από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και την επανένωση των Γερμανιών. Εχει, άλλωστε, προηγηθεί η συρρίκνωση κατά 1% που σημείωσε η γερμανική οικονομία το τελευταίο τρίμηνο του περασμένου έτους, όταν η παραλαγή «Ομικρον» προστέθηκε στο πλήγμα που είχε προκαλέσει στην παραγωγή το έμφραγμα της εφοδιαστικής αλυσίδας.

BLOOMBERG

Η Βρετανία στρέφεται στα πυρηνικά και στην ανάπτυξη αιολικών πάρκων

Στην πυρηνική ενέργεια και στα αιολικά πάρκα εναποθέτει η Βρετανία τις ελπίδες της για απεξάρτηση από τους ρωσικούς υδρογονάνθρακες, αλλά και γενικότερα για την ενεργειακή της αυτάρκεια. Λίγες ημέρες αφότου τα βρετανικά νοικοκυριά υπέστησαν το σοκ μιας αύξησης των τιμολογίων του ρεύματος κατά 54%, συνεπακόλουθο της ενεργειακής κρίσης της Ευρώπης αλλά και του πολέμου στην Ουκρανία, η κυβέρνηση Μπόρις Τζόνσον έδωσε στη δημοσιότητα τη στρατηγική της για την ενεργειακή της αυτάρκεια.

Αυτή βασίζεται στον τριπλασιασμό της παραγωγής πυρηνικής ενέργειας έως το 2050 με απώτερο στόχο σε τρεις δεκαετίες να διασφαλίζει η χώρα το 25% των ενεργειακών αναγκών της μέσω πυρηνικής ενέργειας. Βασίζεται, επίσης, στην επίτευξη της κατασκευής υπεράκτιων αιολικών πάρκων μέσα στη δεκαετία. Ειδικότερα, προβλέπει την ανάπτυξη παραγωγικής δυνατότητας για πυρηνική ενέργεια 24 γιγαβάτ έως το 2050, ενώ σήμερα έχει μόνο για περίπου 8 γιγαβάτ. Επίσης θέτει στόχο μέχρι το 2030 να παράγει το 95% της ηλεκτρικής ενέργειας από πηγές με χαμηλή περιεκτικότητα σε άνθρακα, να παράγει μέχρι το 2030 50 γιγαβάτ από αιολική ενέργεια, ενώ ο προηγούμενος στόχος ήταν για 40 γιγαβάτ. Θέτει επιπλέον φιλόδοξους στόχους για την παραγωγή και χρήση υδρογόνου στα 10 γιγαβάτ με τουλάχιστον 50% από αυτήν την ενέργεια να παράγεται από το λεγόμενο πράσινο υδρογόνο, αυτό δηλαδή που εξάγεται από τη διάσπαση του νερού και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Προβλέπει, τέλος, και την ανάπτυξη των σχεδίων πετρελαίου και φυσικού αερίου στη Βόρεια Θάλασσα. «Το σχέδιο αυτό θα μειώσει την εξάρτησή μας από ενεργειακούς πόρους επιρρεπείς στις ευμετάβλητες διεθνείς τιμές,

Το βρετανικό σχέδιο βασίζεται στον τριπλασιασμό της παραγωγής πυρηνικής ενέργειας έως το 2050.

Τα τιμολόγια ηλεκτρικού ρεύματος έχουν αυξηθεί 54%, προκαλώντας σοκ στα βρετανικά νοικοκυριά.

τις οποίες δεν μπορούμε να ελέγξουμε, και μας δίνει τη δυνατότητα της μεγαλύτερης ενεργειακής αυτάρκειας με φθηνότερους λογαριασμούς», τόνισε ο Βρετανός πρωθυπουργός κατά την παρουσίαση της στρατηγικής του από το βήμα του υπουργείου Επιχειρήσεων, Ενέργειας και Βιομηχανικής Πολιτικής.

Τα σχέδια του Λονδίνου προκάλεσαν την αντίδραση των περιβαλλοντικών οργανώσεων όπως και πολλών πολιτικών της αντιπολίτευσης, που επί-

κριναν την κυβέρνηση ότι δεν θα επιτύχει να ανακόψει τις τιμές της ενέργειας, καθώς είναι περιορισμένα τα μέτρα για την προώθηση της αιολικής ενέργειας και της ηλιακής ενέργειας. Ο εκπρόσωπος του Εργατικού Κόμματος, Εντ Μίλιμπαντ, τόνισε πως η στρατηγική αυτή «δεν πρόκειται να μειώσει τους λογαριασμούς, ούτε να προσφέρει ενεργειακή ανεξαρτησία στη Βρετανία ούτε να αντιμετωπίσει την κλιματική κρίση». Όπως, άλλωστε, παραδέχθηκε ο υπουργός Επιχειρήσεων, Κβάζι Κουαρτένγκ, οι πολιτικές αυτές που καθόρισε με τη στρατηγική της η κυβέρνηση δεν πρόκειται να οδηγήσουν σε μείωση των τιμολογίων για τα επόμενα τουλάχιστον 3 με 4 χρόνια, ενώ η Βρετανία θα παραμείνει εξαρτημένη στις διεθνείς τιμές του φυσικού αερίου.

BLOOMBERG

Κοστίζει η αποχώρηση από τη Ρωσία

Η αποσπένδυση του πετρελαϊκού κολοσσού Shell από τη Ρωσία θα έχει αποτέλεσμα απώλειες οι οποίες θα κυμανθούν από 4 έως 5 δισ. δολάρια, αλλά ωχριούν μπροστά στα 25 δισ. δολάρια που θα υποχρεωθεί να διαγράψει σε περιουσιακά στοιχεία η ανταγωνίστριά της BP. Αλλωστε, η τελευταία έχει σαφώς ευρύτερη ανάμειξη σε δραστηριότητες στη Ρωσία. Η Shell επιπλέον προειδοποίησε τους επενδυτές της ότι η ακραία αστάθεια στις τιμές πετρελαίου και φυσικού αερίου το πρώτο τρίμηνο τρέχοντος θα επιφέρει πλήγμα στις ταμειακές ροές της. Όπως αναφέρει σε σχετικό δημοσίευσμά του το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg, ο ενεργειακός όμιλος αποφάσισε ακόμη να θέσει εκτός κυκλοφορίας δύο σκάφη μεταφοράς υγροποιημένου φυσικού αερίου, τα οποία είχε ναυλώσει ρωσική εταιρεία. Στόχος της Shell να αποφύγει ενδεχόμενες μελλοντικές κυρώσεις ή τη δριμύτητα κριτική από την κοινή γνώμη. Αρχικώς τα δύο πλοία χρησιμοποιούνταν για μεταφορά του εν λόγω καυσίμου εντός Ασίας και δεν έχουν άμεση σχέση με τις κυρώσεις, αλλά, παρά ταύτα, η Shell δεν θέλησε να συνεχίσει να τα χρησιμοποιεί, όπως ανέφεραν καλά πληροφορημένες πηγές. Βάσει δε των στοιχείων, που αφορούν την παρακολούθηση της πορείας των σκαφών και τα οποία συνέλεξε το Bloomberg, τα δύο πλοία «SCF Barents» και «SCF Timmerman» βρίσκονταν πλησίον της ακτής της Σιγκαπούρης τις τελευταίες εβδομάδες.

Αξίζει να επισημανθεί πως το κόστος της απομείωσης για τον ολλανδικό όμιλο έρχεται να δείξει ακόμη πιο εναργώς τον αντίκτυπο της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία επί των ενεργειακών κολοσσών. Ανεξαρτήτως της εκτίναξης στις τιμές του πετρελαίου και του φυσικού αερίου και τα υψηλά έσοδα για τον κλάδο, ο πόλεμος ανέτρεψε τα σχέδιά τους, υποχρεωνοντάς τους να προσαρμοστούν σε κολοσσιαίες και ιστορικές μεταβολές στις

Η Shell προειδοποίησε τους επενδυτές της ότι η ακραία αστάθεια στις τιμές πετρελαίου και φυσικού αερίου το πρώτο τρίμηνο τρέχοντος θα επιφέρει πλήγμα στις ταμειακές ροές της.

Για τη Shell το κόστος φθάνει τα 5 δισ. δολ., ενώ η BP θα υποχρεωθεί να διαγράψει σε περιουσιακά στοιχεία 25 δισ. δολ.

ενεργειακές αγορές. Επισημαίνεται πως οι ζημιές για τη Shell (4-5 δισ. δολάρια) υπερβαίνουν την αξία των περιουσιακών της στοιχείων σε κοινοπραξίες και δραστηριότητες διανομής στη Ρωσία, η οποία ανέρχεται σε 3,4 δισ. δολάρια. Κι ενώ η απομάκρυνση των δυτικών ενεργειακών ομίλων από τη χώρα ενδεχομένως να οδηγήσει σε σοβαρές οικονομικές βλάβες, αυτοί προσπαθούν να ελαχιστοποιήσουν το πλήγμα στη φήμη τους εξαιτίας του ότι επενδύουν σε έργα που στήριζει η Μόσχα. Επιπλέον, έχουν

τη δυνατότητα να απαντήσουν στη χιονοστιβάδα των ερωτημάτων πως οι δραστηριότητές τους σε έργα πετρελαίου και φυσικού αερίου συμβαδίζει με τα σχέδιά τους για τη μείωση των ρυπογόνων δράσεών τους.

Πέραν τούτων, η Shell προειδοποίησε ότι θα υπάρξουν εκροές σχεδόν 7 δισ. δολαρίων εξαιτίας της πρωτοφανούς αστάθειας στις τιμές εμπορευμάτων στις διεθνείς αγορές. Εξάλλου, θα υπάρξει και άλλη ζημία στις ταμειακές ροές, διότι οι υψηλότερες τιμές ενέργειας αυξάνουν και τα πρόσθετα κεφάλαια, που χρειάζεται να κατατεθούν σε χρηματιστηριακούς οίκους και χρηματιστήρια για την κάλυψη μέρους της αξίας των συμβολαίων σε εμπορεύματα. Τέλος, η τιμή της μετοχής της Shell xθες τις πρωινές ώρες είχε πτώση 1,5%, αν και από τις αρχές του έτους έχει σωρευσει κέρδη της τάξεως του 29%.

BLOOMBERG

Μόνο με LNG η απεξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο

Η απουσία εναλλακτικών προμηθευτών ενισχύει τον ρόλο της Gazprom

Η **απροθυμία** που έχουν επιδείξει έως τώρα οι Ευρωπαίοι για επιβολή κυρώσεων στον ενεργειακό κλάδο της Ρωσίας είναι περισσότερο από προφανής και προδίδει το εύρος της ενεργειακής εξάρτησης της Ευρώπης από τους ρωσικούς υδρογονάνθρακες. Προδίδει, έτσι, και πόσο δύσκολη θα είναι η απεξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο για τη Γηραιά Ήπειρο με δεδομένο ότι η Ε.Ε. εισάγει από τη Ρωσία περίπου το 30% του πετρελαίου και το 40% του φυσικού αερίου που καταναλώνει. Ο καθοριστικός ανασταλτικός παράγων είναι η ανεπάρκεια εναλλακτικών προμηθευτών σε φυσικό αέριο. Ο ρωσικός κολοσσός του φυσικού αερίου που κατέχει και το μονοπώλιο στις εξαγωγές αερίου της χώρας, η Gazprom, είναι ουσιαστικά κυρίαρχη στην παγκόσμια αγορά με κριτήριο τη συντριπτική υπεροχή της ως προς τον όγκο της παραγωγής της.

Όπως τονίζει σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, η Gazprom παράγει περισσότερο φυσικό αέριο από το άθροισμα της παραγωγής όλων των υπόλοιπων ενεργειακών κολοσσών. Σύμφωνα με τη συμβουλευτική Wood Mackenzie, το περασμένο έτος εξόρυξε 540 δισ. κυβικά μέτρα του καυσίμου περισσότερο από όσο παρήγαγαν οι BP, Shell, Chevron, ExxonMo-

bil και Saudi Aramco μαζί. Από το σύνολο της παραγωγής της, τα 331 δισ. κ.μ. καταναλώθηκαν εντός Ρωσίας και τα 168 δισ. κ.μ. εστάλησαν στην Ευρώπη μέσω αγωγών. Το πρόβλημα, επισημαίνει ο Ζιλ Φαρέρ, στέλεχος της Mackenzie, είναι πως στις περισσότερες εγκαταστάσεις φυσικού αερίου ανά τον κόσμο η παραγωγή εξαντλεί τις δυνατότητές της και «δεν υπάρχει τίποτε άλλο». Σε αντίθεση με την πετρελαϊκή βιομηχανία, που παραδοσιακά παράγει λιγότερο από την παραγωγική της δυνατότητα. Όπως σημειώνει η βρετανική εφημερίδα, η μεταφορά και πώληση του αερίου προϋποθέτει, άλλωστε, την κατασκευή αγωγών ή εγκαταστάσεων υγροποίησης και επομένως επενδύσεις. Ως εκ τούτου οι χώρες που το παράγουν, όπως η Ρωσία, τείνουν να αναπτύσσουν πρώτα την εγχώρια αγορά τους προτού προβούν σε εξαγωγές και στις ανάλογες επενδύσεις. Δεύτερη μετά την Gazprom σε παραγωγή είναι η κρατική ενεργειακή του Ιράν, που πέρσει παρήγαγε 291 δισ. κ.μ. αερίου. Τα 280 δισ. από αυτά, όμως, καταναλώθηκαν εντός του Ιράν, σύμφωνα με τη Wood Mackenzie. Τώρα διαφαι-

νεται η προοπτική νέας συμφωνίας ανάμεσα στην Τεχεράνη και στη Δύση, και θα μπορούσε να επιστρέψει στην παγκόσμια αγορά το ιρανικό αέριο. Για να εξαχθεί, όμως, θα απαιτηθούν νέες εγκαταστάσεις, για την ανέγερση των οποίων θα χρειαστούν χρόνια.

Πέραν της Ρωσίας, η Ευρώπη προμηθεύεται αέριο από τη Νορβηγία, το Αζερμπαϊτζάν, τη Λιβύη και την Αλγερία, της οποίας η εταιρεία Sonatrach έστειλε πέρσι στην Ιταλία και στην Ισπανία 34 δισ. κ.μ. αερίου. Σύμφωνα με τη συμβουλευτική Energy Aspects, η Αλγερία θα μπορούσε θεωρητικά να αυξήσει την προσφορά της, αλλά πρώτα θα πρέπει να αυξήσει την παραγωγή τόσο ώστε να ανταποκριθεί στην εγχώρια ζήτηση. Παράλληλα, το Ινστιτούτο Ενεργειακών Μελετών της Οξφόρδης εκτιμά πως η Νορβηγία έχει τη δυνατότητα να αυξήσει τις εξαγωγές της κατά 5 δισ. κ.μ. και το Αζερμπαϊτζάν κατά 3 δισ. κ.μ. Στην πράξη οι αριθμοί αυτοί κατατείνουν στο συμπέρασμα πως η μοναδική πραγματική εναλλακτική της Ευρώπης είναι η δραματική αύξηση εισαγωγών υγροποιημένου φυσικού αερίου, του LNG, που ψύχεται και συμπυκνώνεται ώστε να μεταφερθεί με πλοία χωρίς τη μεσολάβηση αγωγών. Όπως εκτιμά

όμως η Bernstein Research, για να αντικατασταθεί από LNG όσο ρωσικό αέριο μεταφέρεται μέσω αγωγών θα χρειαστούν 112 εκατ. τόνοι LNG ετησίως, που ισοδυναμεί με το 1/3 της παγκόσμιας αγοράς του καυσίμου. Και το περισσότερο θα πρέπει να προέλθει από τις ΗΠΑ.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Προσαρμογή στη νέα κατάσταση

Του **ΕΝΤΟΥΡΝΤ ΤΖΑΝΣΕΛΟΡ** / REUTERS BREAKINGVIEWS

Τις **τελευταίες** δεκαετίες ζήσαμε μια εποχή βελτιστοποιήσις. Στο όνομα της μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας, όλο και περισσότερη παραγωγή έχει εξαχθεί από μια δεδομένη ποσότητα πρώτων υλών. Τα στελέχη των αμερικανικών ομίλων ήταν εκείνα που ενσπέρνιστκαν με τον μεγαλύτερο ενθουσιασμό την ιδέα της βελτιστοποιήσις. Κάτω από τη σημαία της εξασφάλισις αποδόσεων για τους μετόχους τους, οι εταιρείες συνήψαν συμβόλαια παραγωγής με προμηθευτές στην άλλη άκρη του κόσμου, εξάντλησαν αποθέματα, λειτουργώντας βάσει του μοντέλου της παραγωγής «ακριβώς εκείνη την ώρα» και αντικατέστησαν τη χρηματοδότηση μέσω μετοχών με χρέος. Η βελτιστοποίηση ενίσχυσε τα στοιχεία που καθορίζουν την απόδοση ιδίων κεφαλαίων (ROE): περιθώρια εταιρικού κέρδους, εναλλαγές περιουσιακών στοιχείων και μόχλευση. Οι εισηγμένες εταιρείες των ΗΠΑ υπερηφανεύτκναι για τις υψηλότερες αποδόσεις στον κόσμο, αναφέροντας πως το 2021 είχαν απόδοση ιδίων κεφαλαίων της τάξεως του 17%, σε σύγκριση με μόλις 9% για τις αντίστοιχες ιαπωνικές. Ωστόσο, όπως ο Νασίμ Νικόλας Τάλεμπ διευκρίνισε στο βιβλίο του «Αντι-εϋθραυστο» το 2012, η επιδίωξη της βελτιστοποίησης δημιουργεί αστάθεια. Τα τελευταία χρόνια, γίναμε μάρτυρες μιας σειράς καταστάσεων που θα μπορούσαν να περιγραφούν ως «κρίσεις βελτιστοποίησης». Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 έδειξε ότι οι τράπεζες με χαμηλή κεφαλαιοποίηση ήταν υπερβολικά εξαρτημένες για τη ρευστότητα από τις κεφαλαιαγορές.

Όταν ενέσκηψε η πανδημία του κορωνοϊού, πολλές χώρες ανακάλυψαν ότι τα συστήματα δημόσιας υγείας τους είχαν πολύ λίγες νοσοκομειακές κλίνες και ανεπαρκή επίπεδα προσωπικού για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση αυτή. Η εισβολή του Βλαντιμίρ Πούτιν στην Ουκρανία έχει αποκαλύψει περαιτέρω τις αδυναμίες στο ενεργειακό σύστημα της Ευρώπης. Οχι μόνο η Γερμανία εξαρτιόταν απελπιστικά πολύ από το ρωσικό πετρέλαιο και φυσικό αέριο, αλλά η χώρα είχε επίσης υποεπενδύσει στον

στράτο της. Η βελτιστοποίηση έχει καταστήσει τον επιχειρηματικό κόσμο πιο ευθραυστο. Οι εταιρείες με υπερβολικό χρέος είναι ευπρόσβλητες σε μια απροσδόκητη οικονομική κάμψη. Η παγκοσμιοποίηση κάνει θαύματα, όταν όλα πάνε σύμφωνα με το σχέδιο. Αλλά είναι ένα πολύπλοκο σύστημα συναλλαγών επιρρεπές σε απρόβλεπτες βλάβες. Όπως γράφει ο Τάλεμπ, η παγκοσμιοποίηση «επιφέρει αστάθεια, προκαλεί πιο ακραία γεγονότα ως παρενέργειες... σε ένα τόσο περίπλοκο σύστημα, ενώ η δυνατότητα να υπάρξει πρόληψη και πρόβλεψη των συνεπειών είναι πολύ περιορισμένη». Τα πρόσφατα γεγονότα επιβεβαίωσαν τις ανησυχίες του. Ο εγκλεισμός λόγω πανδημίας διέκοψε τη λειτουργία του παγκόσμιου συστήματος τροφοδοτικής αλυσίδας και τα προβλήματα που προέκυψαν ήταν ακόμα ανεπίλυτα έως τα τέλη Φεβρουαρίου, οπότε η Ρωσία εξαπέλυσε τη μεγαλύτερη στρατιωτική επιχείρηση στην Ευρώπη από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Οι ημιαγωγοί βρίσκονται σε τέτοια έλλειψη, που η ASM International, η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή εταιρεία εξοπλισμού για την κατασκευή των ημιαγωγών, δεν μπορεί να τους κρατήσει. Οι περισσότεροι από τους ημιαγωγούς του κόσμου κατασκευάζονται στην Ταϊβάν, της οποίας η ανεξαρτησία απειλείται συνεχώς από την Κίνα. Ο ευκολότερος τρόπος για να μειωθεί το εϋάλωτο και ευθραυστο είναι να δημιουργηθεί περισσότερο απόθεμα ή χαλάρωση στο παγκόσμιο σύστημα. Επί παραδείγματι, μετά τη διεθνή οικονομική κρίση οι ρυθμιστικές αρχές ζήτησαν από τις τράπεζες να διατηρούν κατά μέρος περισσότερα κεφάλαια. Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ανακοίνωσε ότι θα αυξήσει τον αριθμό του διαθέσιμου προσωπικού υγειονομικής περιθαλψης σε περιόδους αιχμής της ζήτησης στα νοσοκομεία. Η Γερμανία προσπαθεί να κατασκευάσει τερματικούς σταθμούς για εισαγωγές υγροποιημένου φυσικού αερίου και έχει υποσχεθεί να δαπανήσει περισσότερα για την άμυνα. Το νέο σύνθημα πλέον είναι η «χαλάρωση».

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΚΔΟΤΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος

Ο Σύνδεσμος Εκδοτών Κύπρου ζητά την υποβολή προσφορών με αντικείμενο την υπό προϋποθέσεις εκμετάλλευση του περιεχομένου (Clipping) ημερησίων και εβδομαδιαίων εφημερίδων, ιστοσελίδων και ραδιοφωνικών σταθμών. Η εκμετάλλευση του περιεχομένου είναι περιορισμένη ως προς τους αποδέκτες, τους χρήστες και την ύλη. Ενδεικτικά δεν περιλαμβάνει κυβερνητικά τμήματα και ανεξάρτητες υπηρεσίες και δεν αφορά το σύνολο της ύλης των Εκδοτών.

Η Σύμβαση ανάθεσης με το Σύνδεσμο Εκδοτών θα πρέπει να διέπεται μεταξύ άλλων από τις ακόλουθες αρχές:

1. Θα πρέπει να διασφαλίζει ότι η αναπαραγωγή διενεργείται με τρόπο που είναι αποδεκτός από τους εκδότες και ότι προστατεύονται τα πρωτογενή δικαιώματα
2. Θα πρέπει να διασφαλίζει την αμοιβή των εκδοτών για κάθε χρήση των έργων τους
3. Θα πρέπει να διευκολύνει τη νόμιμη πρόσβαση των χρηστών που από κοινού θα αποφασιστεί ποιοι δικαιούνται αυτής της υπηρεσίας

Οι προσφοροδότες πρέπει να διαθέτουν πείρα και τεχνογνωσία στη διαχείριση του απαραίτητου λογισμικού σε ότι αφορά την αποδελτίωση και αντιγραφή τόσο του έντυπου όσο και του ηλεκτρονικού περιεχομένου.

Όσοι επιδείξουν ενδιαφέρον θα πρέπει να απευθυνθούν γραπτώς στον Σύνδεσμο εντός 30 ημερών από την δημοσίευση. Οι ενδιαφερόμενοι που θα κριθούν ως κατάλληλοι, θα κληθούν για περαιτέρω διαβούλευση. Όλες οι προτάσεις θα τύχουν εμπιστευτικού χειρισμού.

Παρακαλούμε όπως οι προσφορές υποβληθούν στην πιο κάτω ηλεκτρονική διεύθυνση info@cypublishers.com

Στα ύψη το κόστος ανέγερσης ακινήτων

Στα 1.600-1.700 ευρώ/τ.μ. διαμορφώνονται πλέον οι τιμές κατασκευής, από 1.000-1.200 ευρώ που ήταν ένα χρόνο πριν

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Στη μέγγενη της ακρίβειας έχει εισέλθει το τελευταίο διάστημα ο κλάδος των κατασκευών, με αποτέλεσμα πλέον να απειλούνται ευθέως οι ανεγέρσεις νέων κτιρίων. Η νέα και απότομη αύξηση των τιμών των υλικών κατασκευής λόγω των συνεπειών του πολέμου στην Ουκρανία αποτέλεσε τη σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι για πολλά έργα και οικοδομές, με αποτέλεσμα να αυξάνεται καθημερινά ο αριθμός των οικοδομικών επιχειρήσεων που επιλέγουν τη λύση της αναστολής εργασιών ή της αναβολής έναρξης νέων οικοδομών, έως ότου υπάρξει μια αποκλιμάκωση του κατασκευαστικού κόστους.

Στην αγορά κατοικίας, οι εξελίξεις των τελευταίων εβδομάδων

Αυξάνεται καθημερινά ο αριθμός των επιχειρήσεων που επιλέγουν τη λύση της αναστολής εργασιών ή της αναβολής έναρξης νέων οικοδομών.

έχουν εκτοξεύσει το κόστος μιας νέας οικοδομής σε περίπου 1.600-1.700 ευρώ/τ.μ., χωρίς να υπολογίζεται η αξία της γης. Πρόκειται για μια αύξηση της τάξεως του 50%-60% σε σχέση με πριν από ένα χρόνο. Όπως σημειώνει στην «Κ» ο Δημήτρης Καψιμάλης, πρόεδρος της Ομοσπονδίας Οικοδομικών Επιχειρήσεων Ελλάδας, «πριν από την πανδημική κρίση, αλλά και κατά τη διάρκεια αυτής, το κόστος κατασκευής κυμαινόταν μεταξύ 1.000 και 1.200 ευρώ/τ.μ. για μια ποιοτική νέα κατασκευή. Σήμερα καλούμαστε να διαχειριστούμε μια συγκυρία κατά την οποία όχι μόνο έχει εκτοξευτεί το κόστος των υλικών, αλλά και το κόστος των εργατικών, λόγω της

Εκτόξευση τιμών στον κατασκευαστικό κλάδο

120% η αύξηση της τιμής του **σιδήρου** από τις αρχές του 2021 μέχρι σήμερα.

62% η αύξηση της τιμής των **πλαστικών σωλήνων** από αρχές 2021 έως σήμερα.

1.600-1.700 ευρώ/τ.μ. το κόστος **χωρίς** να υπολογίζεται η αξία του **οικοπέδου**.

+60%
το κόστος
κατασκευής
μιας νεόδμητης
κατοικίας
τους **τελευταίους 12 μήνες**

71,4% η ετήσια αύξηση του **κόστους** της **ηλεκτρικής ενέργειας** τον φετινό Φεβρουάριο.

1.100-1.200 ευρώ/τ.μ. το μέσο **κόστος** στις αρχές του 2021.

26,1% η ετήσια αύξηση του **κόστους** των **καυσίμων** τον φετινό Φεβρουάριο.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Υποχωρεί η ζήτηση

Η άμεση απάντηση των οικοδομικών εταιρειών και των εταιρειών ανάπτυξης ακινήτων είναι η αναβολή της έναρξης νέων οικοδομών, τουλάχιστον για τους επόμενους δύο-τρεις μήνες, με την ελπίδα ότι έως τότε θα έχει υπάρξει εξομάλυνση της κατάστασης στην αγορά και οι τιμές θα έχουν αποκλιμακωθεί. Ασφαλώς, δεν είναι μόνο το κόστος των υλικών, που ωθεί ορισμένους κατασκευαστές στην αναστολή ανέγερσης νέων κατοικιών. Σύμφωνα με τον κ. Καψιμάλη, έχει επιστρέψει η αρνητική ψυχολογία μεταξύ των υποψήφιων αγοραστών, λόγω της ακρίβειας και της πανδημίας, με αποτέλεσμα και το ενδιαφέρον να έχει αρχίσει να μετριάζεται. Πάντως, όσοι κατασκευαστές έχουν εξασφαλίσει οικοπέδα σε ευνοϊκές τιμές, εκτιμάται ότι θα προχωρήσουν σε νέες ανεγέρσεις, ιδίως αν αυτές βρίσκονται σε περιοχές με υψηλές τιμές και αντίστοιχα υψηλή ζήτηση. Με τον τρόπο αυτό, εκτιμάται ότι θα μετακυλίουν το αυξημένο κατασκευαστικό κόστος στις τιμές πώλησης. Αντιθέτως, σε περιοχές με χαμηλότερες τιμές που κάτι τέτοιο δεν θα είναι εφικτό, είναι πιθανό να υπάρξει μείωση της δραστηριότητας.

μεγάλης ζήτησης εργατοτεχνιτών».

Επιπλέον, σύμφωνα με τον κ. Καψιμάλη, στην αγορά των υλικών παρατηρούνται και φαινόμενα κερδοσκοπίας και αυθαιρέτων αυξήσεων, που επιδεινώνουν την κατάσταση. Σοβαρό είναι και το πρόβλημα των ελλείψεων σε πλειάδα υλικών, καθώς πολλά εργοστάσια που προμηθεύουν την ελληνική αγορά δεν είναι σε θέση να παράσχουν ακριβείς τιμές και χρόνους παράδοσης λόγω της διατάραξης που έχει δημιουργηθεί στην εφοδιαστική αλυσίδα.

Μόνο τον Φεβρουάριο, ο δείκτης τιμών υλικών κατασκευής νέων κτιρίων κατοικιών της ΕΛ-

ΣΤΑΤ «σκαρφάλωσε» σε επίπεδο 9% υψηλότερο του αντίστοιχου μήνα του 2021. Ωστόσο, επιμέρους κατηγορίες καταγράφουν πολλαπλάσια άνοδο. Για παράδειγμα, το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας ήταν φέτος υψηλότερο κατά 71,4% (και 9,4% από τον Ιανουάριο), ενώ αύξηση κατά 26,1% καταγράφει και το πετρέλαιο κίνησης. Ο σίδηρος οπλισμού έχει αυξηθεί 19% από πέρυσι, οι χάλκινοι αγωγοί κατά 17% και τα τούβλα κατά 14,2%.

Στελέχη του κατασκευαστικού κλάδου αναφέρουν ότι από τις αρχές του Μαρτίου, υλικά όπως οι πλαστικοί σωλήνες έχουν ανατιμηθεί κατά 12%, πέραν της αύξη-

σης κατά 50% που έχουν καταγράψει από τις αρχές του 2021 και μετά ένεκα της πανδημίας. Αντιστοίχως, ο σίδηρος έχει ανατιμηθεί κατά 20% μόνο από την αρχή του 2022 και μέχρι σήμερα. Συνολικά όμως από τον περυσινό Ιανουάριο καταγράφεται αύξηση της τάξεως του 120%, από 0,55 ευρώ/κιλό σε 1,2 ευρώ/κιλό!

Πρόκειται για μια εξέλιξη που έχει επηρεάσει όλη την αγορά ακινήτων. Για παράδειγμα, αντίστοιχη αύξηση του κόστους παρατηρείται και σε άλλες κατηγορίες κτιρίων. Όπως αναφέρει στην «Κ» ο κ. Δημήτρης Ανδριόπουλος, «την περίοδο 2018-2019 η κατασκευή ενός κτιρίου με πιστοποίηση κατά το

πρότυπο LEED κόστιζε περί τα 1.100-1.200 ευρώ/τ.μ. Σήμερα, το σχετικό κόστος κυμαίνεται από 1.500 έως και 1.750 ευρώ/τ.μ., υπολογίζοντας μόνο τις ανατιμήσεις της περιόδου της πανδημίας. Εκτιμώ ότι μέχρι τον Ιούνιο θα έχουν αποκαλυφθεί στην πλήρη έκτασή τους και οι συνέπειες της Ουκρανίας και δεν αποκλείω το κόστος ενός ενεργειακά αποδοτικού κτιρίου γραφείων να αγγίξει ακόμα και τα 2.000 ευρώ/τ.μ.», τονίζει ο κ. Ανδριόπουλος.

Αυξήσεις καταγράφονται και στον τομέα των logistics, που έχει συγκεντρώσει σημαντική επενδυτική δραστηριότητα την τελευταία τριετία. Σύμφωνα με την Anna

Αποστολίδου, διευθύνουσα σύμβουλο της Bria Properties ΑΕΕΑΠ, «η αύξηση του κόστους κατασκευής μιας αποθήκης υψηλών προδιαγραφών σε σχέση με πέρυσι διαμορφώνεται σε 17%. Η εταιρεία ολοκλήρωσε πρόσφατα μια τέτοια κατασκευή με κόστος 460 ευρώ/τ.μ., ενώ για την επέκτασή που θα ξεκινήσει το προσεχές διάστημα το κόστος αυξήθηκε σε 540 ευρώ/τ.μ., κι αυτό μόνο επειδή κατορθώσαμε να οριστικοποιήσουμε τη σχετική συμφωνία λίγο πριν ξεσπάσει ο πόλεμος στην Ουκρανία». Σύμφωνα με την κ. Αποστολίδου, σήμερα το κόστος εκτιμάται ότι προσεγγίζει τα 600 ευρώ/τ.μ., ήτοι 30% υψηλότερα από το 2021.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις του Μαρτίου

Με την **πάροδο** του Μαρτίου έχουμε ενώπιόν μας τις πρώτες ενδείξεις του επηρεασμού του πολέμου και της εφαρμογής των οικονομικών κυρώσεων κατά των Ρώσων, στον τομέα της κτηματαγοράς που αφορά στις αγοραπωλησίες. Όπως θα διαπιστώσουμε, τα πράγματα προς το παρόν είναι καλύτερα από ό,τι αναμενόταν. Το τι δεν εξετάζεται προς το παρόν, είναι οι επιπτώσεις στην κτηματαγορά από την αύξηση στο κόστος κατασκευής.

Τον Μάρτιο του 2022 σημειώθηκαν συνολικά 1.644 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Σε σχέση με τον περασμένο Φεβρουάριο αυτές είναι ελαφρώς αυξημένες (1.524), αλλά πιο σημαντικό είναι πως σε σχέση με τον Μάρτιο του 2021 είναι πιο αυξημένες αφού πέρσι σημειώθηκαν 1.406 πωλήσεις.

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγραφών η παγκύπρια εικόνα είναι αρκετά καλή, αφού φέτος κατατέθηκαν συνολικά 1.102 πωλητήρια έγγραφα, γεγονός που συνιστά 33% αύξηση σε σχέση με τον περυσινό Μάρτιο. Θα πρέπει να σημειώσουμε φυσικά πως ο Ιανουάριος και ο Φεβρουάριος φέτος είχαν κινηθεί σε επίπεδα αυξήσεων 67% και 63% αντίστοιχα, σε σχέση με τους αντίστοιχους μήνες του 2021 και άρα παρά το γεγονός ότι ο Μάρτιος κινήθηκε ανοδικά, το έκανε με μειωμένη αυξητική δύναμη. Αυτό μπορεί να αποδοθεί στην παρούσα

Οι πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων τον Μάρτιο του 2022 είναι πιο αυξημένες σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2021.

γενική κατάσταση πραγμάτων.

Οι αξίες συναλλαγών τον Μάρτιο κυμάνθηκαν περίξ των €362 εκ. Συγκρινόμενες με τον Μάρτιο του 2021 όπου οι αξίες ήταν περίξ των €241 εκ., συνιστούν μια αύξηση της τάξης του 50% και αυτό δεν είναι καθόλου ευκαταφρόνητο. Επίσης αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως και σε σχέση με τον περασμένο Φεβρουάριο είναι αυξημένες κατά €54 εκ. περίπου.

Πώς διανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 488 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €90 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 29,7% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 24,9% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Μάρτιο πέρσι είχε καταγράψει 470 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €78,5 εκ. Η Λευκωσία κατέγραψε και 252 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 10% μειωμένα σε σχέση

Οι αξίες συναλλαγών τον Μάρτιο κυμάνθηκαν περίξ των €362 εκ. Συγκρινόμενες με τον Μάρτιο του 2021 όπου οι αξίες ήταν περίξ των €241εκ., συνιστούν μια αύξηση της τάξης του 50% και αυτό δεν είναι καθόλου ευκαταφρόνητο.

με τον Μάρτιο του 2021.

Η Λεμεσός κατέγραψε 457 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €143,5 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 27,8% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 39,6% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Μάρτιο πέρσι είχε καταγράψει 408 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €81,7 εκ. Η Λεμεσός κατέγραψε και 366 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 60% αυξημένα σε σχέση

με τον Μάρτιο του 2021. Άρα η Λεμεσός τα πήγε εξαιρετα από κάθε άποψη εντός του Μαρτίου φέτος.

Η Λάρνακα κατέγραψε 273 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €43 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 16,6% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 11,9% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Μάρτιο πέρσι είχε καταγράψει 251 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των

€31,1 εκ. Η Λάρνακα κατέγραψε και 190 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 65% μειωμένα σε σχέση με τον Μάρτιο του 2021. Άρα και η Λάρνακα τα πήγε περίφημα κατά τον Μάρτιο.

Η Πάφος κατέγραψε 305 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €65 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 18,5% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 18% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Μάρτιο πέρσι είχε κα-

ταγράψει 192 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €36,4 εκ. Η Πάφος κατέγραψε και 220 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 54% αυξημένα σε σχέση με τον Μάρτιο του 2021. Η Πάφος είναι άλλη μια παραθαλάσσια επαρχία που τα πήγε εξαιρετικά καλά.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 121 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €20,8 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 7,4% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 5,7% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Μάρτιο πέρσι είχε καταγράψει 85 συναλλαγές συνολικής αξίας περίξ των €13,3 εκ. Η Αμμόχωστος κατέγραψε και 74 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 28% αυξημένα σε σχέση με τον Μάρτιο του 2021. Συνεπώς και η Αμμόχωστος κινήθηκε πολύ θετικά.

Ομολογουμένως τα στοιχεία Μαρτίου προκάλεσαν θετική έκπληξη. Η μόνος πτωτικός δείκτης είναι τα νέα πωλητήρια έγγραφα που καταγράφηκαν στη Λευκωσία τα οποία μειώθηκαν κατά 10% σε σχέση με τον περυσινό Μάρτη. Αυτό όμως και να το απομονώσουμε δεν μπορεί να προκαλέσει ανησυχία. Δεν μπορούμε παρά να αναμένουμε με ανυπομονησία το τι μας επιφυλάσσει ο Απρίλιος.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Αλλάζει η ευρωπαϊκή ταυτότητα

Ο Ολλανδός συγγραφέας Χέιρτ Μακ μιλάει στην «Κ» για τη ρωσική εισβολή και το τέλος της «ήπιας ισχύος»

Συνέντευξη στον **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

Αν τα πράγματα ήταν αλλιώς, η συνέντευξη με τον Χέιρτ Μακ θα ξεκινούσε από την Κυψέλη και το μικρό παντοπωλείο του Κώστα και της Εφης. Από εκεί ο Ολλανδός δημοσιογράφος και συγγραφέας αρχίζει την αφήγησή του για την ελληνική περιπέτεια της οικονομικής κρίσης, την άπειρη κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, τη ζημιά που προκάλεσε η θητεία του Γιάννη Βαρουφάκη και την κακή συμπεριφορά των Βορειοευρωπαίων απέναντι στην Ελλάδα, στο νέο του βιβλίο «Μεγάλες προσδοκίες», μια επισκόπηση της ευρωπαϊκής Ιστορίας για τα πρώτα 20 χρόνια του 21ου αιώνα.

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, όμως, οδηγεί τη συζήτησή μας στο άγνωστο Κίρκενες, το οποίο επισκέφθηκε ο Μακ το 2018. Το νορβηγικό χωριό των 3.500 κατοίκων και το βορειότερο μη παγωμένο λιμάνι της Ευρώπης βρίσκεται μόλις 50 χλμ. μακριά από τα σύνορα με τη Ρωσία και «κάθεται» πάνω σε πλούσια κοιτάσματα φυσικού αερίου, πετρελαίου και άλλων ορυκτών. Το λιώσιμο των πάγων, που δεν είναι καλό σημάδι για τον περισσότερο κόσμο, για το Κίρκενες μπορεί να αποτελεί ευκαιρία, καθώς θα ανοίξει την πλωτή αρктиκή οδό που θα συνδέει την Ασία με την Ευρώπη. Το μικρό λιμάνι, όπως γράφει ο Μακ, μοιάζει με ένα «εργαστήριο, όσον αφορά τις σχέσεις της Ευρώπης με τη Ρωσία». Όσο οι σχέσεις είναι καλές, στο Κίρκενες γίνονται κοινοί αγώνες ποδοσφαίρου με την τοπική ομάδα του ρωσικού Μούρμανσκ, Ρώσοι πηγαίνουν για ψώνια και τουρισμό, στα σύνορα οι στρατιώτες χαιρετιούνται. Όταν όμως οι σχέσεις ψυχραίνονται, όπως έγινε μετά τη ρωσική προσάρτηση της Κριμαίας το 2014 και την επιβολή κυρώσεων από τη Δύση, η Ρωσία ανοίγει παλιές στρατιωτικές βάσεις, κάνει ασκήσεις και οι ποδοσφαιρικοί αγώνες κόβονται.

«Πιστεύω ότι η κατάσταση θα είναι αρκετά τεταμένη τώρα, γιατί είναι ένα από τα λίγα απευθείας σύνορα του NATO με τη Ρωσία», μας λέει ο Χέιρτ Μακ για το Κίρκενες. Υπήρχαν, προσθέτει, σημεία ότι κάτι δεν πήγαινε καλά σε αυτή τη σχέση. Οι διπλωμάτες είχαν προειδοποιήσει σχετικά με τον κίνδυνο επέκτασης του NATO προς την Ουκρανία και τη Γεωργία στη σύνοδο του Βουκουρεστίου το 2008, ο πόλεμος των πέντε ημερών Ρωσίας - Γεωργίας, η προσάρτηση της Κριμαίας λίγα χρόνια αργότερα, ήταν όλα, λέει ο Μακ, προειδοποιήσεις μιας σταδιακής κλιμάκωσης. «Ειδικά από το 2014 και

Από την αναλυτική ματιά του Χέιρτ Μακ δεν θα μπορούσε να λείπει η ελληνική κρίση, η οποία έχει τη θέση της στο νέο του βιβλίο.

Η Ρωσία είναι μια αυτοκρατορία σε παρακμή. Για τους δικτάτορες του κόσμου μπορεί αυτό που κάνει ο Πούτιν να είναι ελκυστικό, αλλά δεν είναι για κανέναν άλλον.

μετά βλέπαμε ότι ο Πούτιν δεν θα κάτσει φρόνιμα μακροπρόθεσμα, αλλά συνεχίσαμε να συνάπτουμε εμπορικές σχέσεις με τη Ρωσία, να εισάγουμε μεγάλες ποσότητες φυσικού αερίου και να γινόμαστε ολόένα και πιο εξαρτημένοι – και εδώ έπαιξε ρόλο η πολιτική της Ανγκελα Μέρκελ».

Από μια άλλη σκοπιά ο πόλεμος της Ουκρανίας είναι η πιο πρόσφατη μιας σειράς από κρίσεις που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η Ευρώπη τις δύο πρώτες δεκαετίες του 21ου αιώνα, τις οποίες καταγράφει και αναλύει στο βιβλίο του ο Μακ μέσα από μαρτυρίες απλών ανθρώπων και πλούσιο δημοσιογραφικό και ιστορικό υλικό. Σε κάθε κρίση, μας λέει, η Ευρώπη «μάθαινε» και αντιδρούσε. Άλλοτε πιο αργά, όπως στην ελληνική περίπτωση, άλλοτε πιο γρήγορα, όπως στην πανδημία. Ποιο είναι λοιπόν το μάθημα από την ουκρανική κρίση; «Οτι ο καιρός των συμβιβασμών και της ήπιας ισχύος έχει περάσει. Τώρα είναι η ώρα για τη “σκληρή ισχύ” και για συγκρούσεις. Είναι μια πραγματική αλλά λυπηρή στροφή των

«Επειδή ζούμε μαζί, πρέπει να επιβιώσουμε μαζί», λέει ο Χέιρτ Μακ για το μέλλον της Ευρώπης. Η φωτογραφία είναι από διαμαρτυρία στο Βερολίνο κατά της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία.

γεγονότων και του πνεύματος, διότι η Ευρώπη βασίστηκε σε αυτές τις αρχές από το 1945, στους κανόνες και τους συμβιβασμούς. Ήταν ένας ειρηνικός τρόπος να ενωθεί η Ευρώπη, ένας τρόπος ανεκτικός και κοσμοπολίτικος. Η ήπια ισχύς ήταν και μέρος της ταυτότητάς της και τώρα αυτό σημαίνει ότι θα αλλάξει και η ευρωπαϊκή ταυτότητα», σημειώνει.

Κανείς δεν μπορεί να πει με βεβαιότητα πώς θα τελειώσει ο πόλεμος, αλλά ο ίδιος εκτιμά ότι η Ουκρανία πρέπει να λάβει το καθεστώς υποψήφιας προς ένταξη χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. «Είναι μια απαραίτητη χειρονομία μαζί με ένα σχέδιο Μάρσαλ για την ανοικοδόμηση της χώρας», τονίζει, ενώ «στα πιο τρελά του όνειρα» βλέπει και τη Ρωσία να δίνει χρήματα για αυτόν τον σκοπό. «Θα είναι καλό για την Ευρώπη να έχει δίπλα της μια σταθερή Ουκρανία, ένα νέο μέλος, αλλά όχι με στρατιωτική συνεργασία. Αυτό θα ήταν ένας υγιής συμβιβασμός, χωρίς να ταπεινωθεί πολύ και η Ρωσία», τονίζει.

Ο Μακ βλέπει πάντως ότι αυτό που δεν κατάφεραν να κάνουν οι διπλωμάτες τα τελευταία 20 χρόνια, το έκανε ο Πούτιν σε ελάχιστο χρονικό διάστημα. «Η Ευρώπη ενώθηκε και καταλάβαμε ότι έχουμε περισσότερα πράγματα που μας ενώνουν», λέει και πιστεύει ότι αυτή η ένωση πρέπει να διευρυνθεί και σε στρατιωτικό επίπεδο. «Όλοι φοβούνται την

κλιμάκωση, αλλά δεν θέλουν και μια επανάληψη του Μονάχου του 1938 (σ.σ. η αποτυχημένη συμφωνία του Μονάχου). Η Ευρώπη προσπαθεί να ισορροπήσει ανάμεσα σε αυτή τη συνθήκη. Δεν είναι ένα μικρό βαλκανικό κράτος που πρέπει να διαχειριστούμε, αλλά μια πυρηνική δύναμη», λέει και προσθέτει ότι η Ευρώπη δεν ήταν έτοιμη για μια σκληρή στρατιωτική κατάσταση. «Πρέπει να αρχίσουμε να συνεργαζόμαστε σε στρατιωτικό επίπεδο. Το NATO λειτουργησε για πολλά χρόνια, αλλά τώρα πρέπει να το κάνουμε και μόνοι μας. Δεν είναι απίθανο να δούμε σε λίγα χρόνια τον Τραμπ ή έναν διάδοχό του στον Λευκό Οίκο και πρέπει να προετοιμαστούμε για μια διαφορετική σχέση με τις ΗΠΑ».

Στο βιβλίο του ο συγγραφέας αναλύει την άνοδο στην εξουσία του Βλαντιμίρ Πούτιν και παρότι τον θεωρεί περισσότερο έξυπνο απ' ό,τι δείχνει, εκτιμά ότι η αυτοκρατορία του βρίσκεται σε παρακμή. «Στην ενεργειακή στρατηγική είναι έξυπνος, αλλά βλέπουμε και μια κακή διαχείριση της στρατιωτικής εισβολής. Κάνει όλα τα λάθη ενός καθεστώτος σε αποδρομή. Μοιάζει με το τέλος του σταλινικού καθεστώτος. Είναι ένας απομονωμένος ηγέτης και μπορεί σε λίγο καιρό να δούμε το τέλος του πουτινικού καθεστώτος». Πάντως, δεν ανησυχεί για την πολιτισμική απειλή του ρωσικού πολέμου. «Κάποιοι συγκρί-

νουν τον Πούτιν με τον Χίτλερ και αυτό είναι λάθος. Ο Χίτλερ ήταν ο αρχηγός μιας πολύ δυναμικής κοινωνίας. Εμένα δεν μου άρεσε η Γερμανία του '30, αλλά ήταν δυνατή και καλά οργανωμένη. Η Ρωσία είναι το ακριβώς αντίθετο. Μια αυτοκρατορία σε παρακμή. Για τους δικτάτορες του κόσμου μπορεί αυτό που κάνει ο Πούτιν να είναι ελκυστικό, αλλά δεν είναι για κανέναν άλλον. Η Ρωσία δεν είναι ελκυστική για κανέναν».

Τροφή για σκέψη

Πριν από αρκετά χρόνια ο Χέιρτ Μακ έγραψε ένα οδοιπορικό για τη Γηραιά Ηπειρο, που τελείωνε στο έτος 1999 και στο γύρισμα του αιώνα. Οι «Μεγάλες προσδοκίες» του, που κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Μεταίχμιο σε μετάφραση της Ινώς βαν Ντάικ-Μπαλτά, έρχονται για να συμπληρώσουν αυτή την εικόνα της Ευρώπης και να δώσουν τροφή για σκέψη στους μελλοντικούς ιστορικούς. Όπως και στο πρώτο του βιβλίο, έτσι και τώρα ο 75χρονος συγγραφέας ταξίδεψε σε όλη την Ευρώπη ψάχνοντας να καταλάβει πού πήγε όλη η αισιοδοξία των Ευρωπαίων, που το μόνο που φοβόντουσαν την πρωτοχρονιά του 1999 ήταν ο «ιός του 2000» που δήθεν θα κατέστρεφε τους υπολογιστές. Κάπως έτσι καταγράφει στο νέο, ογκώδες, βιβλίο του την ευρωπαϊκή διεύρυνση, τον φόβο της τρομοκρατίας, την τραπεζική και οικονομική κρίση, το προσφυ-

γικό ζήτημα, την άνοδο ακραίων δυνάμεων, την κλιματική κρίση, το Brexit και την πανδημία του κορωνοϊού. Οι κρίσεις, λέει, μας έκαναν να καταλάβουμε πόσο εξαρτημένοι είμαστε ο ένας από τον άλλον και δημιούργησαν μια συζήτηση στη δημόσια σφαίρα – με μεγάλες δόσεις σκεπτικισμού βεβαίως – για τα ευρωπαϊκά ζητήματα που δεν υπήρχε στις αρχές του 21ου αιώνα. Μπορεί στο μέλλον να υπάρχει κάτι διαφορετικό που να μην ονομάζεται Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά σίγουρα αυτό θα είναι ένα δημοκρατικό πολιτικό σύστημα. «Επειδή ζούμε μαζί και πρέπει να επιβιώσουμε μαζί».

Το βιβλίο «Μεγάλες προσδοκίες - Το όνειρο της Ευρώπης 1999-2021» κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

ΟΧΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Ατζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

10-16.4.22

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΔΙΑΛΕΞΗ

Τέχνη, μνήμη, Ολοκαύτωμα

Στο πλαίσιο εκδηλώσεων για τον αντισημιτισμό, η Πρεσβεία του Ισραήλ σε συνεργασία με την Πρεσβεία της Ελλάδας και τον Δήμο Στροβόλου, διοργανώνουν την εκδήλωση «Τέχνη, Μνήμη, Ολοκαύτωμα - Η συμβολή της τέχνης στη διάδοση της μνήμης του Ολοκαυτώματος». Κύριος ομιλητής θα είναι ο δρ Λεόν Σαλιέλ, ιστορικός, επιμελητής της έκδοσης «Μη με ξεχάσετε. Τρεις Εβραίες μπότερες γράφουν στους γιους τους από το γκέτο της Θεσσαλονίκης». Στη συζήτηση θα συμμετάσχουν η Μάχη Δημητριάδου Λίνταλ, χορογράφος και η Νάσια Διονυσίου, συγγραφέας. Συντονίζει η Χρύστα Ντζάνη. Δευτέρα, 12 Απριλίου, ώρα 7:00 μ.μ. Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Στροβόλου, Αρχ. Μακαρίου. Απαραίτητη η προκράτηση θέσης στο τηλέφωνο 22470341.

ΘΕΑΤΡΟ

Cyprus Avenue του David Ireland

Η **Fresh Target** Theatre Ensemble και το Sputnik (in orbit) ανεβάζουν το έργο «Cyprus Avenue» του David Ireland, σε σκηνοθεσία και μετάφραση Πάρι Ερωτοκρίτου. Γραμμένο το 2016 το Cyprus Avenue έχει αποσπάσει το βραβείο Καλύτερου Νέου Θεατρικού Έργου στο βραβεία Irish Times Theatre Awards καθώς και το James Tait Black Prize for Drama το 2017. Το έργο πραγματεύεται τα όρια του εθνικού εξτρεισμού και φέρνει στο επίκεντρο την κρίση ταυτότητας ενός συνταξιούχου άντρα που ζει στο Μπέλφαστ, ο οποίος αρχίζει να συνειδητοποιεί τα ψεύδη πάνω στα οποία οικοδόμησε την ταυτότητα αλλά και τη ζωή του. Ερμηνεύουν οι Κωνσταντίνος Δημητρίου, Βαρνάβας Κυριαζής, Ντέμπορα Οντόγκ, Λένια Σορόκου και Μαρία Φιλίππου. Παραστάσεις 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18 Απριλίου, ώρα 8:00 μ.μ. και 6:00 μ.μ. (Κυριακές). Θέατρο Σπούντιν in Orbit, Άρεως 17, Παλιά Λευκωσία. Πληροφορίες/εισιτήρια SoldOut Tickets, τηλέφωνο 70007705, 97 830 650.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Επιστροφή στην πατρίδα

Ο **Σύνδεσμος** Μικρασιατών Κύπρου και ο Όμιλος Φίλων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Στροβόλου στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του Δήμου Στροβόλου για τα 100 χρόνια μνήμης και τιμής στη Μικρά Ασία παρουσιάζουν το οδοιπορικό «Επιστροφή στην πατρίδα» της Άννας Τενέζη (εκδ. «Αρχύτας» σε συνεργασία με τον Σ.Π.Ε.Κ.). Για το βιβλίο θα μιλήσουν η Αφροδίτη Αθανασοπούλου, επίκουρη καθηγήτρια, στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και ο Κυριάκος Ιακωβίδης, λέκτορας Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας, στο Πανεπιστήμιο «Νεάπολις» Πάφου. Καλωσόρισμα θα απευθύνουν η πρόεδρος του Ομίλου Φίλων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Στροβόλου δρ Μαρία Μιχαλίδου, η πρόεδρος του Συνδέσμου κ. Μόνα Σαββίδου Θεοδούλου και ο δήμαρχος Στροβόλου κ. Ανδρέα Παπαχαράλαμπος . Τετάρτη, 13 Απριλίου, ώρα 7:30 μ.μ. Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Στροβόλου, στον Στρόβολο.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Το κόστος της θυσίας

«**Κ**αλή είναι η ευημερία και η σχετική ξηγνοιασία της, αλλά φαίνεται πως στην κρίσιμη στιγμή ο δρόμος που σώζει τον κόσμο είναι πάντα ένας: η θυσία». Το είπε ο Διονύσης Σαββόπουλος την περασμένη Δευτέρα στο «Μουσικό κουτί» του Νίκου Πορτοκάλογλου (ΕΡΤ), που μεταδόθηκε εκτάκτως, με σκοπό να συγκεντρωθούν χρήματα για τους αμάχους και τους πρόσφυγες της Ουκρανίας. Ο Δ. Σαββόπουλος ήταν από τους πρωτεργάτες της δωρνης αυτής μετάδοσης και το βιντεοσκοπημένο μήνυμά του κατέγραψε με παρηψία το μέγεθος και το βάθος αυτού του πολέμου. Τον Αρμαγεδδόνα παράλληλα με το «μεγαλείο ζωής» ενός λαού.

As κάνουμε μια επίσκεψη στο 1986. Χρονιά που ολοκληρώθηκε η «Θυσία» του Αντρέι Ταρκόφσκι στη Σουηδία και ο ίδιος άφησε την τελευταία πνοή του στο Παρίσι, στις 29 Δεκεμβρίου. Στην όγδοη ταινία του, ο αδιαμφισβήτητος κορυφαίος δημιουργός, αυτοεξόριστος στην Ευρώπη –έφυγε από τη Ρωσία όταν οι συνθήκες έγιναν αβιώτες για το έργο του– φόρτισε τη λέξη με το περιεχόμενο ενός μέλλοντος καταστροφικού και την ίδια στιγμή ελπιδοφόρου. Ο κεντρικός ήρωας της «Θυσίας», ο Αλεξάντερ, συγγραφέας, ζει μακριά από τον κόσμο, σε ένα νησί με τη γυναίκα του, την κόρη του και τον μικρό του γιο. Είναι η μέρα των γενεθλίων του, τρώει μαζί με την οικογένειά του, δέχεται, με τον ταχυδρόμο, ευχετήρια τηλεγραφήματα και δώρα. Ξαφνικά, η ταινία μεταφέρεται στο άχρονο: θόρυβοι από αεροπλάνα, το σπίτι σείεται, αντικείμενα πέφτουν. Ονειρο ή ατομικός πόλεμος; Ο Τρίτος Παγκόσμιος Πόλεμος έχει μόλις ξεκινήσει και η ανθρωπότητα βρίσκεται λίγο πριν από τον αφανισμό της. Αν και άθεος, ο Αλεξάντερ θα προσφέρει στον Θεό την οικογένειά του, το σπίτι του, ακόμη και τον μικρό του γιο προκειμένου να σωθεί ο κόσμος. Η έννοια της «θυσίας» για τον Ταρκόφσκι θεμελιώνεται πάνω σε ένα πνευματικό οικοδόμημα. Προσφορά και προσμονή για αναγέννηση. Καταστροφή και ελπίδα. «Ελπίζουμε, ελπίζουμε και ξαναγεννιόμαστε». Η αναζήτηση εμπεριέχει την αβεβαιότητα.

«Φυσικά έχω συνείδηση του γεγονότος ότι σήμερα η ιδέα της θυσίας δεν έχει και τόσο φανατικούς οπαδούς – κανένας σχεδόν δεν σκέφτεται να θυσιάσει για κάτι ή για κάποιον άλλον», είχε δηλώσει ο Ταρκόφσκι. Και συνέχιζε σε τόνο δυσόινου: «Τα επακόλουθα, πάντως, αυτές της απόφασης εξακολουθούν να αποδεικνύονται κρίσιμα και αποφασιστικά: εννοώ την απώλεια της ατομικότητας προς όφελος ενός ακόμα πιο έντονου γεγκεντρισμού, που χαρακτηρίζει αναρίθμητες ανθρώπινες σχέσεις, και επίσης τις σχέσεις μεταξύ γειτόνων χωρών, προπάντων όμως την απώλεια και της τελευταίας δυνατότητας πνευματικής και όχι υλιστικής “προόδου”. Ο άνθρωπος χάνει κάθε ελπίδα για αξιοπρεπή ζωή».

Ο Διονύσης Σαββόπουλος βλέπει στη «Θυσία» τη μόνη σωτηρία. Διαφορετικά διατυπωμένο το διακύβευμα είναι το ίδιο, δεν διαφέρει: κάθε δρόμος που προσπαθεί να ανοιχτεί μέσα στη δώωση και στην ερήμωση έχει κόστος. Όταν τα όρια δεν υπάρχουν και πρέπει να τεθούν εξ αρχής, όταν η αγία καθημερινότητα, με την τόσο υποτιμημένη ρουτίνα της, έχει διαρραγεί, για να ανθίσει το δέντρο («Θυσία»), χρειάζεται πίστη (οτιδήποτε αυτό σημαίνει για τον καθένα), πεποίθηση ότι αδιαπραγμάτευτες αξίες και αναντικατάστατα πρόσωπα μπορούν να διασφαλίσουν ένα καλύτερο μέλλον.

Όταν αναφερόμαστε στην ποίηση, στο σινεμά ή στη μουσική δεν εννοούμε μόνο μια μορφή τέχνης, αλλά και έναν ξεχωριστό τρόπο να συνειδητοποιούμε τον κόσμο, να συνδεόμαστε με την πραγματικότητα. «Σκοπός της τέχνης είναι να ετοιμάσει τον άνθρωπο για τον θάνατο, να οργανώσει και να καλλιεργήσει την ψυχή του, κάνοντάς τη να στραφεί στο καλό», υποστηρίζει ο Ταρκόφσκι (στο βιβλίο του «Σμιλεύοντας το χρόνο»). Και όσο κι αν από τη φράση λείπουν τα χρώματα και ο πανηγυρικός, και κυριαρχεί το τετελεσμένο της ύπαρξης, η αεροπλιστική αλήθεια της δίνει το μέτρο του ανθρώπου. Τόσο ανακουφιστικό. Και αυτή η διαδρομή, όμως, δεν κατακτάται χωρίς θυσίες.

Ο πλούτος της έγκειται στη «συνάντησ», ακόμη κι αν μοιάζει αταίριαστη, ακόμη και αν δεν είναι απρόσκοπτη.

ΕΚΘΕΣΗ

Happy few στον αρχαιολογικό χώρο Αμαθούντας

Εγκαινιάζεται στον αρχαιολογικό χώρο Αμαθούντας η έκθεση σύγχρονης τέχνης του εικαστικού Ανδρέα Καλλή με τίτλο «Happy Few», σε επιμέλεια Νίκης Παπασιπούρου και Γιάννη Βιολάρη. Ο αρχαιολογικός χώρος της Αμαθούντας φιλοξενεί για πρώτη φορά μια πολύ ενδιαφέρουσα από πλευράς καλλιτεχνικής σύλληψης έκθεση σύγχρονης τέχνης. Με τη χρήση ενός φυσικού υλικού, του θάμνου, ο Ανδρέας Καλλής μεταγράφει τους αρχαίους κίονες στο σήμερα. Η συνάντηση της σύγχρονης τέχνης με την αρχαιότητα στη δημόσια σφαίρα, ενεργοποιεί και αναδεικνύει τον αέναο και πλούσιο διάλογο γύρω από ζητήματα που αφορούν την ιστορία, τη μνήμη, την ταυτότητα, τον πολιτισμό και το περιβάλλον. Το βράδυ των εγκαινίων ο μουσικός Freedom Candlemaker με τις συνθέσεις και τα τραγούδια του, θα παρουσιάσει τη μουσική εκδοχή των κοινών με το εικαστικό έργο σκέψεων και προβληματισμών. Διάρκεια από 16 Απριλίου έως 20 Μαΐου. Εγκαίνια το Σάββατο 16 Απριλίου, ώρα 7:00 μ.μ. Ώρες Λειτουργίας (ωράριο Αρχαιολογικού Χώρου): Δευτέρα-Κυριακή: 8:30-19:30. Κυριακή του Πάσχα (24/4/22) κλειστά. Τηλέφωνο επικοινωνίας 25635226.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Premiere 3 από τη Συμφωνική Ορχήστρα

Η **Συμφωνική** Ορχήστρα Κύπρου καλωσορίζει επί σκηνής τον Κύπριο πιανίστα Μανώλη Νεοφύτου και τον μαέστρο Leonardo Catalanotto σε έργα Sergei Rachmaninov και Piotr Ilyich Tchaikovsky, δύο κορυφαίων συνθετών του ρωσικού μουσικού ρομαντισμού. Το Κοντσέρτο για πιάνο αρ. 2 του Rachmaninov, το οποίο πρωτοπαίχτηκε το 1901 με σολίστ τον ίδιο τον συνθέτη, αποτελεί ένα από τα πιο απαιτητικά κοντσέρτα για πιάνο που γράφτηκαν ποτέ. Το έργο είναι εξαιρετικά πλούσιο σε συναισθηματικότητα, αντιθετικές διαθέσεις και εκλεπτυσμένη χάρη, με το πιάνο να μετατρέπεται κυριολεκτικά σε μια δεύτερη ορχήστρα. Παραστάσεις Δημ. Θέατρο Λάρνακας, την Τετάρτη 13 Απριλίου, Πάφος στο Μαρκίδειο Θέατρο, την Πέμπτη 14 Απριλίου και Σάββατο, στο Θέατρο Παλλάς, την Παρασκευή 15 Απριλίου, ώρα 8:30 μ.μ.

ΕΚΘΕΣΗ

Ρωμαϊκά Χρόνια. Το ταξίδι συνεχίζεται

Η **έκθεση** «Ρωμαϊκά Χρόνια. Το ταξίδι συνεχίζεται» της Δέσπως Φρειδερίκου παρουσιάζεται στο Θέατρο Πόλης ΟΠΑΠ μεταξύ 16 Απριλίου και 25 Μαΐου 2022. Το νέο έργο της Δέσπως Φρειδερίκου με τίτλο «Ρωμαϊκά Χρόνια. Το ταξίδι συνεχίζεται», που παρουσιάζεται στο Θέατρο Πόλης ΟΠΑΠ, είναι εμπνευσμένο από την ιστορία της Κύπρου – τη Ρωμαϊκή εποχή. Ο χώρος του Θεάτρου Πόλης, με το υπερυψωμένο θεωρείο, δίνει στον επισκέπτη την ευκαιρία να παρατηρήσει την έκθεση τόσο από κοντά όσο και από ψηλά, έχοντας έτσι πολλαπλές προοπτικές αναγνώσεις των έργων. Θέατρο Πόλης ΟΠΑΠ, τα εγκαίνια της έκθεσης θα γίνουν το Σάββατο 16 Απριλίου 2022 στις 6:00 μ.μ. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 25 Μαΐου 2022. Οδός Τεμπών 10-12, 1016 Λευκωσία. Πληροφορίες τηλέφωνο 22797400.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Σχολικό θέατρο και ξερό ψωμί

Την περασμένη Τετάρτη ένας καλός φίλος και εκπαιδευτικός με προσκάλεσε στη θεατρική παράσταση που θα ανέβαζε το σχολείο του στο πλαίσιο των 33ων Παγκύπριων Σχολικών Αγώνων Θεάτρου. Συγκεκριμένα παρακολούθησα την παράσταση «Οι ηλίθιοι» του Νηλ Σάιμον από την Τεχνική Σχολή Μακάριος Γ΄, της Λευκωσίας. Η αλήθεια είναι ότι είχα καιρό να δω, από το 2012, σχολική παράσταση, κανονική σχολική παράσταση (έχω δει αρκετές επαγγελματικές «σχολικές» παραστάσεις) και πραγματικά τη χάρηκα όσο δεν μπορούτε να φανταστείτε. Οι μαθήτριες και οι μαθητές που έλαβαν μέρος, οι καθηγντές και οι καθηγήτριες που σκηνοθέτησαν, έραψαν / επέλεξαν κοστούμια, έφτιαξαν σκηνικά και ήταν δίπλα στα παιδιά τα καταχάρηκαν και έδωσαν στο κοινό, φίλους και συγγενείς, και αγνώστους τη χαρά της συνεύρεσης και της συνάθροισης, μοιράστηκαν το άγχος τους και την αγωνία τους με τους θεατές και μετέφεραν φως και ελπίδα σε όλους εμάς τους ενήλικες. Τουλάμιστον έτσι αισθάνθηκα εγώ. Για μέμένα ήταν μια τονωτική ένεση, μέσα σε όλο αυτόν τον ζόφο της επικαιρότητας, στη χώρα μας και στο εξωτερικό. Τα χαμόγελά τους και η αμχανία τους στην υπόκλιση ήταν ένα μάθη-

Οι φίλοι της τη ρώτησαν: «Εδώ είναι που έρχεσαι θέατρο;»... Και η απάντηση χίλια καντάρια δροσιάς... «Ναι, και είναι το καλύτερο μέρος του κόσμου. Μακάρι να ήταν παντού όπως εδώ».

μα για όλους εμάς τους μεγάλους που από κάτω απολαμβάναμε. Τα νεύματα στους φίλους τους, στους καθηγντές τους να έλθουν και εκείνοι στη σκηνή ήταν αποκαλυπτικά για το τι σημαίνει μοιράζομαι και χαίρομαι. Οι ιαχές των φίλων τους από την πλατεία ήταν μία ακόμη ανταμοιβή. Τα νέα αυτά παιδιά που ανέβηκαν στη σκηνή ως ερασιτέχνες ηθοποιοί πήραν μια γεύση του τι σημαίνει να κοπιάζεις για ένα αποτέλεσμα και το έπαθλό σου να είναι ένα κόκκινο τριαντάφυλλο, ανεξαρτήτως αν κερδίσουν στους Αγώνες. Είναι πολύ σπουδαίο πράγμα να κοπιάζεις, να ιδρώνεις, να αγωνιάς και να αγωνίζεσαι για ένα κόκκινο τριαντάφυλλο ή για ένα ζεστό χειροκρότημα. Προσοχή, δεν υποστηρίζω το «Ουκ επ΄ ἄρτω μόνω ζήσεται άνθρωπος», φυσικά και

όχι, αλλά μακάρι σε αυτή την ηλικία να μάθουν τα παιδιά αυτά πρωτίστως ότι η τέχνη του θεάτρου είναι λυτρωτική, μια συντελεστές και κοινό. Και για να μην παρεξηγηθώ τα ίδια λόγια θα έγραφα για οποιαδήποτε άλλη σχολική παράσταση τύχαινε να παρακολουθήσω, διότι είμαι σίγουρος ότι θα έβγαινα από το θέατρο τα ίδια συναισθήματα. Βγαίνοντας λοιπόν από το Δημοτικό Θέατρο Στροβόλου ανανεωμένος και έμπλεος συναισθημάτων θυμήθηκα αυτό που είχα ακούσει από μία μαθήτριά, πηγαίνοντας στην εξαιρετική παράσταση του ΘΟΚ «Θάβροντας τον αδελφό μου στο πεζοδρόμιο». Η κοπέλα προπορευόμενη της παρέας της, με άπιστευτο ενθουσιασμό βάζιζε πολύ γρήγορα και έλεγε πόσο ανυπομονούσε να αρχίσει η παράσταση... Οι φίλοι της τη ρώτησαν: «Εδώ είναι που έρχεσαι θέατρο;»... Και η απάντησή τους χίλια καντάρια δροσιάς... «Ναι, και είναι το καλύτερο μέρος του κόσμου. Μακάρι να ήταν παντού όπως εδώ».

Να! λοιπόν δύο θεσμοί του θεάτρου που αποδεικνύουν πόσο ευεργετική είναι αυτή η τέχνη, η μία είναι οι Παγκύπριοι Σχολικοί Αγώνες Θεάτρου και η άλλη οι Δράσεις του ΘΟΚ και οι νεανικές παραστάσεις. Φαίνεται και η αξία του Κυπριακού Κέντρου Θεάτρου για

Παιδιά και Νέους (ASSITEJ Κύπρου).

Θα πρέπει μέσα σε όλη αυτή τη ζοφερή κατάσταση να μπορούμε να βρίσκουμε λύσεις που θα μας τραβάνε έστω και για λίγο από τον βούρκο της απάνθρωπης καθημερινότητας και ένας από αυτούς ας είναι η καταφυγή στις τέχνες, στο διάβασμα, στη συναναστροφή με τους νέους, όπως έκαναν και οι καθηγντές των σχολείων που λαμβάνουν μέρος σε κάθε διαγωνισμό. Και σε αυτούς τους καθηγντές οφείλουμε να είμαστε ευγνώμονες, όλοι και όλες, είτε έχουμε παιδιά είτε όχι. Αυτούς τους καθηγντές χρειάζεται το σχολείο, δημόσιο και ιδιωτικό. Αυτούς τους ανθρώπους θέλουμε στα σχολεία και επιτρέψτε μου την υπερβολή, αυτούς θέλουμε και ας παίρνουμε κόκκινα τριαντάφυλλα, αντί για βαθμούς και επαίνους.

As προσπαθήσει λοιπόν η Πολιτεία διά του υπουργείου Παιδείας και τώρα και του υφυπουργείου Πολιτισμού να ενισχύσουν αυτές τις προσπάθειες, να χαλαρώσουν τις όποιες αντιστάσεις υπάρχουν ακόμα από διευθύνσεις σχολείων σε ό,τι έχει να κάνει με την παρακολούθηση παραστάσεων μαθητών ή με τη φιλοξενία παραστάσεων στους σχολικούς χώρους.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Η συγκρουσιακή φύση της ανθρωπότητας

Η Ανθή Πάφου και η Ευαγόρια Δαπόλα μιλούν στην «Κ» για την έκθεση που παρουσιάζουν στην Γκαλερί Marginalia

Συνέντευξη στη ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ

Η «Κ» επισκέφτηκε την έκθεση «Please breathe in before freefalling» στην γκαλερί Marginalia. Μπαίνοντας στους χώρους, το κοινό αφήνεται στη δι- νη των συναισθημάτων και σκέψε- ων της δημιουργού. Η καλλιτέχνης Ανθή Πάφου και η επιμελήτρια Ευαγόρια Δαπόλα μίλησαν στην «Κ» για τις ενότιες της έκθεσης, για τους προβληματισμούς της ζω- ής, τους οποίους θέτουν και στο κοινό, για το τι είναι ο θάνατος, η χαρά, ο πόνος και πώς όλα αυτά τα συναισθήματα και ερωτήματα, εκθέτοντάς τα, είναι σαν λύτρωση και κάθαρση.

Ξεκινώντας τη συζήτησή μας με τη Ανθή, μου εξηγεί ότι η έκθε- ση χωρίζεται σε δύο ενότητες, «η πρώτη είναι η μαύρη περίοδος που είναι περσινά μαυρόασπρα έργα από μελάνι και γραφίτη που πα- ρουσιάζουν κάποιες καταστάσεις. Την περίοδο που γινόντουσαν τα συγκεκριμένα έργα είχα την ανά- γκη να τελειοποιώ. Τα μεγέθη των έργων αυτών είναι Α3 και Α4 και όλα είναι δημιουργημένα με πενά- κι. Είναι καλυμμένες όλες οι επι- φάνειες, δεν υπάρχει σημείο που να μην είναι δουλεμένο, το κάθε σχέδιο έχει πάρα πολλά επίπεδα. Στα σχέδια αυτά το κοινό βλέπει τις σχέσεις αυτών φηγούρων. Πα- ρουσιάζω μια εικόνα που βγαί- νει από μένα, όταν επικοινωνώ με κάποια άτομα, είναι η αίσθη- ση που παίρνω. Μάλλον θα μπο- ρούσα να πω, χωρίς να είμαι βέ- βαιη, ότι την ώρα που βιώνουμε μια εμπειρία με κάποιον άλλον άνθρωπο, εκείνα που παίζουν μέ- σα μας, που είναι τα άυλα, είναι

Η καλλιτέχνης Ανθή Πάφου και η επιμελήτρια Ευαγόρια Δαπόλα.

“

Μάλλον θα μπορούσα να πω ότι την ώρα που βιώνουμε μια εμπειρία με κάποιον άλλον άνθρωπο, εκείνα που παίζουν μέσα μας, που είναι τα άυλα, είναι εκείνα τα στοιχεία που αποτυπώνονται στους πίνακες.

Η επιμελήτρια της έκθεσης Ευαγόρια Δαπόλα αναφέρει ότι τα μαυρόασπρα έργα μοιάζουν να μας φανερώνονται αργά και

Η επιμελήτρια της έκθεσης αναφέρει ότι τα μαυρόασπρα έργα μοιάζουν να μας φανερώνονται αργά και μας κάνουν να αισθανόμαστε σαν να συνωμοτούμε σε ένα μυστικό τους.

μας κάνουν να αισθανόμαστε σαν να συνωμοτούμε σε ένα μυστικό τους... «ή λες και παρατηρούμε τις καταστάσεις και τις φηγούρες που είναι λουσμένες στο σκοτάδι, αλλά ορίζονται από το φως, μέσα από την κλειδαρότρυπα». Συνεχίζοντας στη δεύτερη ενό- τητα που είναι τα έγχρωμα έργα, η Ανθή αναφέρει, «μέσα από τους έγχρωμους πίνακες με ενδιαφέρει η έννοια της ελευθερίας, της πίστης και πώς συνυπάρχουν μέσα από αυτές τις φηγούρες που έχουν δι- αφορετικούς ρόλους μεταξύ τους. Το τι βλέπει ο καθένας είναι αυτό

που αντικατοπτρίζει τις δίκες του απόψεως». Επισημαίνοντας ότι το πιο μεγάλο και κεντρικό κομμάτι στην έκθεση παρουσιάζει τρεις φηγούρες, «ουσιαστικά αυτό που θέλω να δείξω στον θεατή είναι να τον κάνω να σκεφτεί ποια είναι η σχέση τους, δηλαδή ποια είναι η κάθε φηγούρα και τι συμβολίζει. Για το συγκεκριμένο έργο ανέλυ- σα τα μοτίβα σε σχέση με το κι- νησιολογικό λεξιλόγιο της Μάρθα Γκράχαμ από τον χώρο. Η οποία έχει να κάνει πολύ με την αίσθη- ση του πόνου, ότι παραδίνομαι, εκτίθεμαι γενικότερα».

Αρκετό ενδιαφέρον μου προ- κάλεσε και ο τίτλος της έκθε- σης «Please breathe in before freefalling», η Ευαγόρια μου εξή- γησε σχετικά: «Η Ανθή έχει μια μο- ναδική ικανότητα να δημιουργεί μέσα από μια κατάσταση «ελευθε- ρης πτώσης» όπου αφήνεται εντε- λώς στη διαδικασία της. Ενσωμα- τώνει πλήρως τη δημιουργία και δεν αντιστέκεται στις ροές της. Εμπνευσμένη από τις καταστά- σεις της καθημερινότητας, την κατάσταση εγκλεισμού από τον κορωνοϊό, τη μελαγχολία των νέ- ων πραγματικοτήτων που βιώνου-

με τα τελευταία χρόνια αλλά και την αβεβαιότητα της εποχής, η δουλειά της μας μεταφέρει την ανάγκη να αναπνεύσουμε, να σκε- φτούμε, να πάρουμε τον χρόνο μας. Το έργο της μας ζητάει να αφεθούμε αλλά και να αναλογι- στούμε τη διάσταση αυτής της πραγματικότητας. Έτσι, αυτή η κατάσταση ελευθέρης πτώσης που ο τίτλος της έκθεσης αναφέρει επιτυγχάνεται, όταν η ίδια η δη- μιουργός και μέσω του έργου της ο ίδιος ο θεατής, αφήνεται ολοκλη- ρωτικά στις σκέψεις, αισθήματα, καταστάσεις της παρούσας στιγ- μής, σε μια κατάσταση έντονης συνειδητής παρουσίας που θυμι- ζει κάποιες μορφές διαφωτισμό».

Θέτοντας διάφορα ερωτήματα και προβληματισμούς μέσα από τα έργα της, για τη ζωή, για την ελευθερία, για τον θάνατο κ.λπ., η Ανθή, μιλώντας για την ελευ- θερία, τόνισε ότι την ελευθερία ο άνθρωπος την κερδίζει: «Πιστεύω ότι η προσωπική ελευθερία πρέ- πει να την αναζητάει ο καθένας, δεν χαρίζεται, αυτό είναι το μόνο ξεκάθαρο. Δεν χαρίζεται αλλά και πρέπει να το θέλεις να είσαι ελεύ- θερος. Διότι υπάρχει και κόσμος που δεν θέλει να είναι ελεύθερος με διαφορετικούς τρόπους. Και είναι εντάξει και αυτό, διότι όταν δεν είσαι ελεύθερος, ίσως νιώθεις κάποια ασφάλεια, όταν είσαι ελεύ- θερος μπορεί να μην έχεις κάποια ασφάλεια, διότι είσαι ελεύθερος. Για μένα είναι το ιδεατό να είσαι ελεύθερος. Είναι μεγάλη συζήτη- ση αυτή, γιατί ξεκινά μέσα από τις προσωπικές σχέσεις και κατα- λήγει και σε οδηγεί μέσα στο σύ- στημα και στις καταστάσεις που ζεις καθημερινά».

Το συνειδητό γίνεται ο καταλύτης στη δημιουργία

Ακόμη ένα σημαντικό στοιχείο της έκθεσης είναι το υποσυνείδητο, το συνειδητό και η υπερσυνείδηση, εξηγώντας αυτούς του όρους σε σχέση με τη δουλειά της Ανθης η επιμελήτρια της έκθεσης λέει: «Το υποσυνείδητο οδηγεί την καλλιτέ- χνίδα στη δημιουργία των συνθέ- σεων, εικόνων, συναισθηματικών καταστάσεων και θεματικών των έργων. Το συνειδητό γίνεται ο κα- τάλυτης στη δημιουργία της, αφού ορίζει τα πλαίσια της. Στο έργο της η έμπνευση μπορεί να είναι μια μορφή υπερσυνείδησης ή ίσως υποσυνείδητου. Το υποσυνείδητο είναι η έδρα των συναισθημάτων, της φαντασίας, της μνήμης, των συνθηκών και της διαίσθησης. Η υπερσυνείδηση είναι η ικανότητα να αντιληφθούμε πέρα από όσα δημιουργεί με τα έργα της, να τα κατανοήσουμε και να βιώσουμε τους διαλόγους, τις εκπλήξεις και τις ανακαλύψεις που νιώθουμε δι- αχωρίζοντας τι είναι γνωστό και τι μένει να ανακαλυφθεί. Αυτό που αφυπνίζεται, γίνεται πραγματικό- τητα και δεν μπορούμε παρά να πέσουμε ελεύθερα στα πρότυπα της δικής μας σκέψης».

Στη συνέχεια μιλήσαμε για την έννοια του θανάτου, ότι είναι η μόνη σταθερά στη ζωή του ατό- μου, η Ανθή μου λέει ότι δεν φο- βάται τον δικό της θάνατο αλλά για τη θέση που θα αφήσει άδεια, για τους αγαπημένους της. Όμως υπάρχουν εκείνες οι στιγμές της απόλυτης χαράς όπως λέει που, «είναι η ώρα που νιώθεις ότι δεν είσαι θνητός, είναι οι μοναδικές στιγμές που νιώθεις ότι ανήκεις σε άλλη συχνότητα». Επίσης, η σχέση του θανάτου με τη φύση είναι ένα θέμα άκρως ενδιαφέρον για την ίδια, και όπως λέει είναι ένας κύκλος, «όταν κάποιος δει τη φύση και την παρατηρήσει το τι υπάρχει και πώς γίνεται, εγώ το σκέφτομαι ότι η φύση υπάρχει διότι δημιουργείται μέσα από τον ίδιο τον θάνατο. Το ζώο, ο άνθρω- πος που πεθαίνει, η φύση, κοιμ-

Μέσα από τους έγχρωμους πίνακες με ενδιαφέρει η έννοια της ελευθερίας, της πίστης και πώς συνυπάρχουν μέσα από αυτές τις φηγούρες που έχουν δι- αφορετικούς ρόλους μεταξύ τους, λέει η Ανθή Πάφου.

μάτι της φύσης ό,τι τροφοδοτεί την ίδια τη ζωντανή φύση. Είναι ένας κύκλος».

Ολοκλήρωσα τη συζήτησή μας με την Ανθή με το θέμα του εκτίθεμαι μέσα από την τέχνη, όπως είπε στην «Κ», «υπάρχουν πίνακες που δεν μπορώ να αντιλη- φθώ ότι εκτίθενται, μου προκαλεί μεγάλη αμηχανία. Είναι όπως να είσαι εσύ γυμνός και ο κόσμος το βλέπει αυτό και καταλαβαίνει ένα κομμάτι που είναι μέσα σου, σαν να σε διαβάξει εφ' όλης της ύλης. Αυτό είναι σαν κάθαρση για τον καλλιτέχνη, να φύγει από πάνω του. Διότι πρέπει τα έργα σου να φύγουν από εσένα για να ταξιδέ- ψουν και να προσφέρουν κάτι, εάν έχουν κάτι να προσφέρουν. Είναι κάτι το λυτρωτικό ταυτόχρονα την ώρα που εκτίθεσαι να αφήνεις στο κοινό».

Ρώτησα την Ευαγόρια τι πηρέ η ίδια από την έκθεση: «Να αφή-

νομαι στη διαδικασία, να αφήνω τις σκέψεις μου και τις ιδέες μου να με κατακλύσουν χωρίς να φιλ- τρώω. Να μπορώ να αναπνεύσω μέσα από το άγχος της καθημερι- νότητας και να παραδίνομαι στις ροές της. Μου θυμίζει πως πρέπει να επανασυνδεθούμε με αυτό που σημαίνει να είσαι άνθρωπος: κάτι εύθραστο, έντονα λανθασμένο και συνεχώς ταπεινό. Ως επιμελή- τρια μου υπενθυμίζει να πιστέψω και να αγκαλιάσω τη συγκρουσι- ακή φύση της ανθρωπότητας και της δημιουργίας και να αφήνω τον εαυτό μου κάποτε να ξεκινά κάτι από την αρχή με μια διαισθητική διαδικασία χωρίς προκαθορισμέ- νο ή προβλεψίμο αποτέλεσμα».

● Πληροφορίες: Marginalia Gallery η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 20 Απριλίου 2022. Αρχιεπισκόπου Κυπριανού 15 Δ, Ε, 2059 Στρόβολος, Λευκωσία. Τηλέφωνο 99657080.

DEEJAY
93.5
RADIO
#THEISLANDSDJ

Breakfast

ΜΕΤΟΙΤΣ ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΡΜΑΤΑ & ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 06:00 - 10:00

epic

«Δεν με ενδιέφερε να κάνω μια ταινία επικαιρότητας. Ήθελα να αφηγηθώ την ιστορία μέσα από κινηματογραφικά είδη, ίσως με πιο έντονη την επιρροή του “φίλμ νουάρ”», λέει για το «Broadway» ο σκηνοθέτης Χρήστος Μασσαλάς.

Η διαφορετικότητα είναι πηγή αισιοδοξίας

Ο σκηνοθέτης Χρήστος Μασσαλάς μιλάει στην «Κ» για το «Broadway», που θα προβληθεί στις Κινηματογραφικές Μέρες Κύπρου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Όπως το τοπίο της Αθήνας είναι ανομοιογενές έτσι και οι χαρακτήρες είναι ετερόκλητοι. Και συνυπάρχουν έχοντας αποδεχθεί τη διαφορετικότητά τους. Δηλαδή το δράμα της ταινίας δεν είναι το δράμα της διαφορετικότητας. Κάθε άλλο. Αυτή είναι η πηγή αισιοδοξίας στην ιστορία» λέει στην «Κ» για την ταινία του «Broadway» ο σκηνοθέτης Χρήστος Μασσαλάς. Το Broadway είναι το σκηνοθετικό ντεμπούτο μεγάλου μήκους του Χρήστου Μασσαλά, το οποίο επιλέχθηκε να συμμετάσχει στα εργαστήρια ανάπτυξης σεναρίου του Sundance Screenwriters Lab και του Atelier Cinéfondation de Cannes, 2019. Η ταινία θα προβληθεί στο 20ό Διεθνές Φεστιβάλ «Κινηματογραφικές Μέρες – Κύπρος 2022» στο Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό και στο Ζήνα Πάλλας στη Λευκωσία.

–Το «Broadway» είναι το ντεμπούτο σας όσον αφορά τις ταινίες μεγάλου μήκους, στο Φεστιβάλ του Ρότερνταμ, πόσο καιρό την είχατε στο μυαλό σας;

–Συνειδητά νομίζω από το 2014. Τότε δηλαδή άρχισα να καταγράφω κάποιες σκέψεις, που αποτέλεσαν τη βάση του σεναρίου. Αλλά είναι δύσκολο να εντοπίσεις το αληθινό σημείο εκκίνησης μιας ιστορίας. Μέσα στα χρόνια έχεις διάφορες ιδέες, που δεν ξέρεις τι ακριβώς να τις κάνεις. Και κάποια στιγμή, για κάποιο μυστηριώδη λόγο, έρχεται μια ιδέα και κουμπώνει με μια άλλη και γίνεται μια σημαντική αντίδραση που σκάει σαν βόμβα στο μυαλό σου. Και εκεί κάπως ξεκινάει η δημιουργική διαδικασία.

–Εστιάζετε στην αθέατη πλευρά της Αθήνας... τι σας οδηγούσε σε εκείνη την πλευρά; Έρχεται σε αντίθεση με το λαμπερό «Broadway» που όλοι γνωρίζουμε...;

Το «Broadway» είναι το σκηνοθετικό ντεμπούτο μεγάλου μήκους του Χρήστου Μασσαλά, το οποίο επιλέχθηκε να συμμετάσχει στα εργαστήρια ανάπτυξης σεναρίου του Sundance Screenwriters Lab και του Atelier Cinéfondation de Cannes, 2019.

“

Θεωρώ το «Broadway», πέρα από τις όποιες καλλιτεχνικές αξιώσεις, μια ταινία ψυχαγωγική. Όσο και αν αναλύουμε την ταινία, δεν θέλω να χάσω το πρώτο, πιο αγνό επίπεδο θέασης.

–Ο μύθος του λαμπερού «Broadway» δεν υπάρχει χωρίς την αθέατη πλευρά του – χωρίς το παρασκήνιο. Δηλαδή όταν μιλάμε

για το Broadway δεν μιλάμε μόνο για όσα συμβαίνουν επί σκηνής, αλλά και για τις παρασκηνιακές ιντρίγκες της Patti LuPone με την Bernadette Peters, για τις δημιουργικές εμμονές του Stephen Sondheim, για τον αλκοολισμό της Tallulah Bankhead, για το πως ο Tennessee Williams δεν άντεξε την Bette Davis στο ανέβασμα της «Νύχτας του Ιγκουάνα» και όλα αυτά. Έτσι και η Αθήνα δεν είναι μόνο η μουσειακή ιστορία της, τα μνημεία και το φυσικό φως, που τόσοι καλλιτέχνες έχουν εκθειάσει. Είναι και οι σκοτεινές στοές, τα παζαρέματα της Ομόνοιας, τα night clubs, η οδός Φυλής, οι μικροαπατεμένες του δρόμου και οι μεγαλοαπατεμένες της εξουσίας. Η Αθήνα είναι όλα αυτά και όλα αυτά είναι το «Broadway».

–Αλήθεια, γιατί «Broadway»;

–Γιατί κάποια στιγμή, καθώς έψαχνα για τον χώρο που θα γινόταν το κρησφύγετο της συμμορίας στην ταινία, μια φίλη με πήγε να δω το εγκαταλελειμμένο Broadway της οδού Πατισίων. Και δεν θα μπορούσε να υπάρχει καλύτερο όνομα για μια ιστορία για το «παρασκήνιο» της πόλης, για όλους τους λόγους που προανέφερα.

–Τι φέρνει κοντά όλο αυτό το ετερόκλητο πλήθος σε ένα δυστοπικό τοπίο;

–Αρχικά να πω ότι δεν θεωρώ ότι το τοπίο της ταινίας είναι δυστοπικό. Αλλά σίγουρα δεν είναι εξιδανικευμένο. Θεωρώ πολύ πιο ύποπτο και δυσοίωνα ένα σκηνικό όπου όλα μοιάζουν συμμετρικά και καλογουαλισμένα. Όπως λοιπόν το τοπίο της Αθήνας εί-

“

Δεν θα μπορούσε να υπάρχει καλύτερο όνομα για μια ιστορία για το «παρασκήνιο» της πόλης, από το εγκαταλελειμμένο Broadway της οδού Πατισίων.

ναι ανομοιογενές έτσι και οι χαρακτήρες είναι ετερόκλητοι. Και συνυπάρχουν έχοντας αποδεχθεί τη διαφορετικότητά τους. Δηλαδή

δὴ το δράμα της ταινίας δεν είναι το δράμα της διαφορετικότητας. Κάθε άλλο. Αυτή είναι η πηγή αισιοδοξίας στην ιστορία. Τα συστατικά του δράματος του «Broadway» είναι όσο παλιά όσο και το αρχαίο θέατρο: τα παιχνίδια εξουσίας, η ζήλεια, η ερωτική πάλη, η προδοσία.

–Αφορά η ταινία σας τη φθορά και την εγκατάλειψη, τη διαφορετικότητα, αλλά και τους παρείσακτους της κοινωνίας; Τι σας ιντριγκάρε σε αυτές τις ιδιότητες;

–Όταν ξεκίνησα να δουλεύω την ιστορία αυτής της συμμορίας που φτιάχνει το δικό της μικρόκοσμο στα καλίσματα είχα στο μυαλό μου αυτή την παροιμία που λέει «τα σκουπίδια του ενός είναι ο θησαυρός του άλλου». Και το ότι έγραφα αυτό το σενάριο εν μέσω μιας οικονομικής κρίσης σίγουρα δεν ήταν τυχαίο. Αλλά δεν με ενδιέφερε να κάνω μια ταινία επικαιρότητας. Ήθελα να αφηγηθώ την ιστορία μέσα από κινηματογραφικά είδη, ίσως με πιο έντονη την επιρροή του «φίλμ νουάρ». Και αυτό, πάλι, δεν ήταν τυχαίο. Μπορεί σήμερα όταν σκεφτόμαστε τα «φίλμ νουάρ» να έχουμε στο νου μας κάποιες στυλιστικές τάσεις και αισθητικούς κώδικες, αλλά στην πραγματικότητα οι ταινίες εκείνες (που τότε τις ονόμαζαν απλώς «γκανγκστερικές» ή «ταινίες εγκλήματος») είχαν προκύψει στον απόηχο του μεγάλου οικονομικού Κραχ και αποτύπωναν μια κοινωνία σε αξιακή μετάβαση. Οπότε η νουάρ διάσταση του «Broadway» δεν ήταν για μένα απλώς μια σινεφιλική παρόρμηση.

–Ποιο είναι το σινεμά που ονειρεύεστε; Φτάσατε κοντά με το «Broadway»;

–Το «Broadway» είναι ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση που ανέφερα προηγουμένως. Έχω δρόμο ακόμη. Αλλά μπορώ να πω ότι η ταινία που είχα στο μυαλό μου και η ταινία που τελικά φτιάξαμε είναι πολύ κοντά.

Οι χαρακτήρες υποδύονται ρόλους μέσα στους ρόλους, είναι σαν τις ματριόσκες

–Είναι οι άνθρωποι του «Broadway» η κοινωνία μας, κινηματογραφικά ιδωμένη;

–Είναι και δεν είναι. Δεν μπορώ να πάρω όλη την κοινωνία στον λαιμό μου. Αλλά σίγουρα είναι η δική μου ερμηνεία του κόσμου μέσα από τις προσλαμβάνουσες και τις εμπειρίες μου. Το κατά πόσον ο κόσμος της ταινίας καθρεφτίζει την κοινωνία θα το κρίνουν καλύτερα οι θεατές. –Κρύβουν οι χαρακτήρες σου τις αλήθειες και τις ανασφάλειές τους κάτω από ένα χαλί ή είναι ειλικρινείς με τους εαυτούς τους;

–Οι χαρακτήρες του «Broadway» υποδύονται ρόλους μέσα στους ρόλους. Είναι σαν τις ματριόσκες. Ποτέ δεν είσαι σίγουρος για τις αληθινές προ-

“

Ο «βαθύτερος εαυτός» είναι ο εσωτερικός σου αντίλογος, αλλά ό,τι και να σκέφτεσαι, αυτό που τελικά έχει αντίκτυπο είναι η πράξη.

θέσεις τους ή για το τι κρύβεται από κάτω. Πιστεύουν τόσο πολύ στους ρόλους που παίζουν που γίνονται οι ρόλοι τους – όπως ένας ηθοποιός που για να πείσει με την ερμηνεία του πρέπει πρώτα

Ειδικά στο σινεμά, που είναι ένα μέσο που καταγράφει πρωτίστως τα «φαινόμενα», οι χαρακτήρες προσδιορίζονται μέσα από τις πράξεις τους.

να το πιστέψει ο ίδιος. Και αυτό θεωρώ ότι μάλλον έχει μεγαλύτερη σημασία, αυτό που επιλέγεις να κάνεις και αυτό που τελικά κάνεις πράξη. Ο «βαθύτερος εαυτός» είναι ο εσωτερικός σου αντίλογος, αλλά ό,τι και να σκέφτεσαι, όποιες και αν είναι οι δεύτερες σκέψεις σου, αυτό που τελικά έχει αντίκτυπο είναι η πράξη. Και ειδικά στο σινεμά, που είναι ένα μέσο που καταγράφει πρωτίστως τα «φαινόμενα», οι χαρακτήρες προσδιορίζονται μέσα από τις πράξεις τους.

–Σε συνέντευξή σας είπατε ότι το «Broadway» χαρακτηρίζεται από την αγγλική λέξη monie, το εννοείτε ως μία κατάσταση ιδεολογική;

–Αυτό το είχα πει με την έννοια ότι θεωρώ το «Broadway»,

πέρα από τις όποιες καλλιτεχνικές αξιώσεις, μια ταινία ψυχαγωγική. Δηλαδή όσο και αν αναλύουμε την ταινία, όσες ερμηνείες και αν δώσουμε, δεν θέλω να χάσω το πρώτο, πιο αγνό επίπεδο θέασης. Είναι λίγο σαν αυτό που είπα πιο πριν για τους χαρακτήρες. Όπως δεν θεωρώ τις σκέψεις πιο αληθινές από τις πράξεις των χαρακτήρων, έτσι και δεν θεωρώ τις βαθύτερες ερμηνείες και αναλύσεις της ταινίας πιο σημαντικές από την πρώτη ανάγνωση που μπορεί να κάνει ένας πιο ανυποψίαστος θεατής. Η ταινία είναι πρωτίστως ένα ψυχαγωγικό όχημα, για όποιον θέλει να μπει και να κάνει τη βόλτα του. Τα υπόλοιπα είναι για όποιον έχει τον χρόνο να ασχοληθεί παραπάνω.

«Χτίζουμε για να κάνουμε επίδειξη»

Ο αρχιτέκτονας Ανδρέας Φιλίππου λέει στην «Κ» πως έχουμε ξεχάσει ό,τι μας εξυπηρέτησε θετικά στο παρελθόν

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Οπωσδήποτε το τοπίο της χώρας έχει αλλάξει άρδην τα τελευταία χρόνια, έτσι με αφορμή την κυκλοφορία του βιβλίου «Η Εγκατάλειψη και Φθορά του Κυπριακού Τοπίου» από τις Εκδόσεις Εν Τύποις, του αρχιτέκτονα Ανδρέα Φιλίππου, μιλήσαμε με τον συγγραφέα σχετικά με την ανάπτυξη και πόσο αυτή επηρεάζει το φυσικό τοπίο. Ο κ. Φιλίππου τονίζει πως είναι καλό που ο άνθρωπος προοδεύει, αλλά θα πρέπει πάντοτε να έχει κατά νου τι θυσιάζουμε στον βωμό της ανάπτυξης. Όσον αφορά την ίδια την έκδοση, αυτή, όπως λέει ο κ. Φιλίππου είναι αφιερωμένη στους λαϊκούς τεχνίτες της Κύπρου, οι οποίοι άφησαν πίσω τους μία πολύ σημαντική παρακαταθήκη. Να σημειώσουμε πως το σημερινό βιβλίο είναι συνέχεια των δύο προηγούμενων του Ανδρέα Φιλίππου, των «Βυζαντινή Αρχιτεκτονική στα Βουνά του Τρόδου» το 2006 και «Η Βυζαντινή Αρχιτεκτονική της Κύπρου» το 2013.

–Πώς ξεκινήσατε να σχεδιάζετε; Στο βιβλίο σας υπάρχουν 340 έγχρωμα σκίτσα από κτήρια και άλλες υποδομές.

–Για μένα το σχέδιο ήταν κάτι το πολύ ιδιαίτερο. Από το πανεπιστήμιο, μέχρι και σήμερα ακόμα εξακολουθώ να έχω μαζί μου τετράδια σκίτσου... και συνεχώς σχεδιάζω, ό,τι μου έκανε εντύπωση... Το 1960 μετά τις σπουδές που επέστρεψα στην Κύπρο άρχισα να αποτυπώνω συνεχώς διάφορα τοπία. Εκείνο που ώθη-

Το βιβλίο «Η Εγκατάλειψη και Φθορά του Κυπριακού Τοπίου», όπως λέει ο κ. Φιλίππου, είναι αφιερωμένο στους λαϊκούς τεχνίτες της Κύπρου.

“

Κανείς δεν γνωρίζει ποια θα είναι η συμπεριφορά αυτού του χώρου που δημιουργούμε... Θα πρέπει να δούμε τι μας προσφέρει η πρόοδος, αλλά και τι αφήνει πίσω μας.

σε όλα αυτά που υπάρχουν στο βιβλίο είναι αποτέλεσμα μελέτης της λαϊκής αρχιτεκτονικής και σχεδιάζοντας κάτι το καταλαβαίνεις καλύτερα... Στο τελευταίο μου βιβλίο, υπάρχουν σκίτσα που κάποια έγιναν πριν από σαράντα και βάλε χρόνια τα συρτάρια μου είναι γεμάτα. Αυτά τα 340 είναι

«Μελετώντας τις τεχνικές των παλαιότερων έχω μάθει πάρα πολλά, και κυρίως να αναλύω και να σκέφτομαι με τον τρόπο σκέψης τους. Ο Κύπριος λαϊκός τεχνίτης έχει επιτελέσει θαύματα» λέει ο αρχιτέκτονας Ανδρέας Φιλίππου.

μια προσπάθεια ευαισθητοποίησης του κόσμου, για να καταλάβει ο κόσμος την αξία και την ομορφιά της λαϊκής τέχνης, και φυσικά τα διδάγματα που μπορούμε να πάρουμε από αυτά.

–Πολλά από τα κτήρια που έχετε απεικονίσει στέκουν ακόμα... Ήταν σοφός ο λαϊκός τεχνίτης...

–Η έκδοση αυτή είναι αφιερωμένη στους λαϊκούς τεχνίτες, οι οποίοι μας άφησαν μία σημαντική παρακαταθήκη πράγματα που σήμερα μόνο να τα θαυμάζει μπορεί κανείς. Έλυναν προβλήματα με έξυπνους τρόπους, χωρίς ακαδημαϊκές γνώσεις, αλλά με την παρατήρηση και με την

εμπειρία. Δείτε για παράδειγμα τις ξυλόστεγες εκκλησίες του Τρόδου, που είναι φτιαγμένες χωρίς καρφιά. Μελετώντας όλες αυτές τις τεχνικές των παλαιότερων έχω μάθει πάρα πολλά, και κυρίως να αναλύω και να σκέφτομαι με τον τρόπο σκέψης τους... Ο Κύπριος λαϊκός τεχνίτης έχει επιτελέσει θαύματα.

–Είχατε στο Γυμνάσιο και δάσκαλο τον Αδαμάντιο Διαμαντή...

–Ο Αδαμάντιος Διαμαντής για μένα ήταν σαν ένας δεύτερος πατέρας, κατά κάποιον τρόπο. Μας πήρε από το χέρι και μας δίδαξε πώς πρέπει να συμπεριφερόμαστε, αλλά και πώς πρέπει να βλέ-

πουμε. Μας εκπαίδευε στο πώς θα μπορούμε να κρατήσουμε την εικόνα του τοπίου και του εναλλασσόμενου σκηνικού. Αυτό μας βοήθησε όλους τους μαθητές του πάρα πολύ.

–Πώς κρίνετε τη σημερινή πρόοδο;

–Φυσικά και ο άνθρωπος πρέπει να προοδεύει, αλλά ένα πράγμα το οποίο παραγνωρίσαμε είναι το ίδιο μας το παρελθόν. Βλέπεις τον μαρμασμό της υπαίθρου, την εγκατάλειψη, τις κατασκευές που δεν συνάδουν με τον περιβάλλοντα χώρο. Ορισμένες από τις κατασκευές που σήμερα είναι εγκαταλελειμμένες θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν, αφού

μπορούν να ζήσουν για ακόμα πάρα πολλά χρόνια. Η πρόοδος συνεχίζει, αλλά πλέον προσωπικά σκέφτομαι πως η πρόοδος σε ένα σημείο άφησε πίσω της και ένα «νεκροταφείο», διότι προοδεύοντας και δημιουργώντας καταστάσεις ξεχνάς ό,τι σε εξυπηρέτησε παλαιότερα και μάλιστα σε σημαντικό βαθμό. Γενικά, έχουμε παραγνωρίσει τις αξίες της ίδιας της ζωής και της τέχνης στη ζωή του ανθρώπου.

–Η σημερινή ανάπτυξη είναι βιώσιμη;

–Το πού θα φτάσει η σημερινή τεχνολογία είναι άγνωστο πού θα καταλήξει... Στην τόση μας μανία να αναπτύξουμε τη γη, φτάσαμε στο σημείο να χτίζουμε ακόμα και μέσα στη θάλασσα ή να κατασκευάζουμε νησιά... Κανείς δεν γνωρίζει ποια θα είναι η συμπεριφορά αυτού του χώρου που δημιουργούμε... Θα πρέπει να δούμε τι μας προσφέρει η πρόοδος, αλλά και τι αφήνει πίσω μας.

–Πόσο έχει καταστραφεί το φυσικό τοπίο στην Κύπρο;

–Τελείως, το έχουμε καταστρέψει σε πολύ μεγάλο βαθμό. Είναι θέμα ειλικρίνειας, αν θέλετε, προς τα υλικά, προς τον τόπο, αλλά και προς τις ανάγκες μας. Εμείς αυτή τη στιγμή δεν χτίζουμε διότι έχουμε ανάγκη, χτίζουμε για να κάνουμε επίδειξη. Στα περισσότερα σπίτια που χτίζουμε το 60% του χώρου είναι άχρηστο. Χτίζουμε και δημιουργούμε χώρους υποδοχής σαν να υποδεχόμαστε κάθε μέρα 100 άτομα. Έτσι, το πρώτο θύμα είναι το ίδιο το τοπίο... και το πιο ευάλωτο πλέον είναι αυτό της υπαίθρου.

HELLENIC BANK MASTERS TENNIS ACADEMY U14

11-16 April 2022

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Πλήγμα στα μνημεία

Η ρωσική εισβολή έχει προκαλέσει σημαντικές ζημιές στην πολιτιστική κληρονομιά της Ουκρανίας, σύμφωνα με ανακοίνωση της UNESCO. Έχουν καταγραφεί φθορές και καταστροφές σε 53 πολιτιστικούς θησαυρούς, ανάμεσά τους σε 29 εκκλησίες, 16 ιστορικά κτίρια, τέσσερα μουσεία και τέσσερα μνημεία, όλα καταγεγραμμένα ως παγκόσμια κληρονομιά. Περισσότερο από κάθε άλλη πόλη έχει πληγεί το Χάρκοβο. Η Ουκρανία έχει επτά μνημεία στον κατάλογο της UNESCO.

ΑΠΩΛΕΙΑ

Πατρίκ Ντεμαρσελιέ

Κορυφαίος στον τομέα του, ο Γάλλος φωτογράφος μόδας και πορτρετίστας Πατρίκ Ντεμαρσελιέ πέθανε σε ηλικία 79 ετών και με τον θάνατό του προκάλεσε ένα νέο βλέμμα πάνω στην παρακαταθήκη του. Υπήρξε ο προσωπικός φωτογράφος της πριγκίπισσας Νταϊάνα και είχε συνεργαστεί με τα κορυφαία περιοδικά της εποχής του. Είχε δεχθεί κατηγορίες για σεξουαλική παρενόχληση από μοντέλα, κατηγορίες τις οποίες είχε αρνηθεί.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Αννα Νετρέμπκο

Επιχειρεί να διασώσει τη φήμη της η διάσημη Ρωσίδα σοπράνο μετά τη διακοπή της 20ετούς συνεργασίας της με τη Μετροπόλιταν Όπερα της Νέας Υόρκης. Εμφανίσεις της στη Γερμανία ακυρώθηκαν επίσης. Η Νετρέμπκο, που φέρεται να είναι υποστηρίκτρια του Πούτιν, έκανε νέες δηλώσεις με την πρόθεση να ανασκευάσει προηγούμενες. «Δεν ανήκω σε κανένα πολιτικό κόμμα, ούτε συνδέομαι με κάποιον ηγέτη στη Ρωσία» – δήλωση που και πάλι κρίθηκε ανεπαρκής.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Η Ιαπωνία στην Αγγλία

Η Βασιλική Συλλογή (Royal Collection Trust) διαθέτει ορισμένα αριστουργήματα ιαπωνικής τέχνης, πολλά από τα οποία ήταν δώρα προς τη βασίλισσα Βικτωρία και τους βασιλείς που ακολούθησαν (Εδουάρδος, Γεώργιος) έως την Ελισάβετ. Η νέα έκθεση στο Queen's Gallery φέρνει κοντά πάνω από 150 έργα τέχνης, που φωτίζουν όλες τις πτυχές (διπλωματικές, πολιτικές, καλλιτεχνικές) ανάμεσα στον ιαπωνικό και στον βρετανικό κόσμο.

ΖΥΡΙΧΗ

Το δεύτερο φύλο

Εβδομήντα (και πλέον) χρόνια από την έκδοση του βιβλίου της Σιμόν ντε Μποβουάρ «Το δεύτερο φύλο», μία έκθεση σύγχρονες τέχνης διερευνά τρόπους προσέγγισης, αντιπαράθεσης ή διαιολόγου με το αρχικό έργο. Με επιμέλεια της Σοφί Μπερεμπί, η Hauser & Wirth παρουσιάζει την έκθεση στην γκαλερί της Ζυρίχης με στόχο να προκαλέσει νέα σκέψη πάνω σε θέματα φύλου, ισχύος και ταυτότητας μέσα από τα νέα μέσα της σύγχρονες τέχνης.

«Η όσφρηση» (1617-1618). Μαδρίτη, Εθνικό Μουσείο του Πράδο, Πέτερ Πάουλ Ρούμπενς και Γιαν Μπρίγκελ ο πρεσβύτερος.

Η τέχνη της ζωγραφικής και η αίσθηση της όσφρησης

Το Μουσείο Πράδο, στη Μαδρίτη, παρουσιάζει ένα έργο ζωγραφικής υψηλού συμβολισμού και μεγάλης αισθητικής και καλλιτεχνικής αξίας, σε μία από τις αίθουσες του κτιρίου Βιγιανουέβα έως τις 3 Ιουλίου. Είναι μια έκθεση ενός έργου, αλλά η αφηγηματική δύναμη είναι μεγάλη και η σύνδεση με άλλες ιστορίες ισχυρή. Ανήκει στη σειρά εκθέσεων «Η σημασία ενός πίνακα», που επικεντρώνεται σε ένα έργο κάθε φορά. Στο προσκήνιο είναι τώρα το έργο του Γιαν Μπρίγκελ του πρεσβύτερου σε συνεργασία με τον

Πέτερ Πάουλ Ρούμπενς, δημιουργία της περιόδου 1617-18, μέρος της σειράς έργων με θέμα τις πέντε αισθήσεις. Τώρα οι προβολείς είναι πάνω στην αίσθηση της όσφρησης, σε ένα έργο γεμάτο φυτά, άνθη και αισθησιασμό, στο οποίο ο Ρούμπενς (που ήταν φίλος με τον Μπρίγκελ) ζωγράφισε τις αλληγορικές φιγούρες. Ο Μπρίγκελ ήταν από τους πρώτους που είχαν ειδικευθεί στη ζωγραφική λουλουδιών. Το Πράδο συνεργάζεται με την εταιρεία αρωμάτων Puig με σκοπό τη δημιουργία νέων αρω-

μάτων εμπνευσμένων από φυτά που απεικονίζονται στο έργο του Μπρίγκελ και του Ρούμπενς. Αρώματα από σύκα, άνθη πορτοκαλιάς, νούφαρα, αλλά και λιγότερο προφανή φυτά, που όμως βρίσκονταν σε συνταγές αρωμάτων του 1500 και του 1600. Ο Γκρεγκόριο Σόλα, κορυφαίος αρωματοποιός της Puig, έχει δημιουργήσει ήδη δέκα νέα αρώματα με έμπνευση από αυτό το έργο ζωγραφικής του Πράδο. Ένα από αυτά πήρε το όνομα «Γάντια» και αναπαράγει μια συνταγή του 1696 που βασιζόταν

στη μυρωδιά των γαντιών αρωματισμένων με άμπερο, το οποίο έχει προέλευση εκκρίσεις φάλαινας! Υπάρχουν όμως και τα πιο προφανή, από άνθη και φυτά που αυτομάτως μας συνδέουν με την αρωματοποιία. Το θέμα του πίνακα είναι ένας ουτοπικός κήπος, μια Εδέμ αισθήσεων, με σπάνια δέντρα και φυτά. Παραπέμπουν στον κήπο της Ισαβέλλας Κλάρας Ευγενίας και του συζύγου της, που έμεναν στις Βρυξέλλες στις αρχές του 17ου αιώνα. (Ο Μπρίγκελ έζησε για πολλά χρόνια στις Βρυξέ-

λες και στην Αμβέρσα.) Ο κήπος αυτός ήταν η πηγή έμπνευσης. Αλλά ο Μπρίγκελ γέννησε έναν ολόκληρο κόσμο. Απεικονίζονται πάνω από 80 φυτά αλλά και πολλά ζώα, μια ωδή στο βασίλειο των ζώων και των φυτών. Ένα κυνηγόσκυλο ή μια μοσχογαλή έχουν θέση, όπως θέση έχουν και αντικείμενα που έχουν σχέση με την όσφρηση, αρωματισμένα γάντια, μπουκάλια, αποστακτήρια και κάθε φύσεως δοχεία. Ένας κόσμος που ορίζεται και που δοξάζει την όσφρηση.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ενιο Μορικόνε, μουσική που θα μείνει

Ο γιος διευθύνει τα έργα του πατέρα. Και φαντάσου ότι εδώ μιλάμε για τα έργα του Ενιο Μορικόνε. Κρατάω στα χέρια μου δίσκο με συλλογή από σουίτες για βιολί και ορχήστρα που βασίζονται σε κινηματογραφικές μουσικές του μεγάλου μετρ του είδους: Ennio Morricone. Cinema Suites for Violin and Orchestra (εταιρεία: Outthere music) και σκέφτομαι ότι το σημερινό σημείωμα θα έπρεπε να το γράψει ο Γιώργος Χαρωνίτης. Είναι ο άνθρωπος που γνωρίζει ίσως καλύτερα από κάθε άλλον τη μουσική του Μορικόνε στη χώρα μας και σίγουρα τον αγαπάει πιο πολύ απ' όλους μας. Όμως, ειδικά ο δίσκος, με την Orchestra Haydn di Bolzano e Trento, και τον Αντρέα Μορικόνε, γιο του σπουδαίου συνθέτη, να διευθύνει (στο βιολί ο Μάρκο Σερίνο), ήταν μεγάλη παρηγοριά για τον

Η γλυκύτητα της μουσικής του δεν είναι ανώδυνη. Φωτίζει χαμένη νιότη, χαμένους έρωτες, χαμένες χώρες. Είναι μουσική που θα μείνει.

κύριο Γκρι αυτόν τον τελευταίο δύσκολο μήνα. Οι εξαιρίες διασκευές των κινηματογραφικών μουσικών θεμάτων, ο τόσο χαρακτηριστικά ιταλικός, μεσογειακός ήχος περασμένων δεκαετιών, με την ατμόσφαιρα μιας απουσίας ή μιας λύπης να διαπερνάει τις συνθέσεις, συνδέθηκαν μέσα μου, με την αγωνία και τη θλίψη των μαχόμενων Ουκρανών. Ίσως επειδή είναι παράξενος ο τρόπος με τον οποίο επικοινωνεί η μουσική: δι-

Ennio Morricone. Cinema Suites for Violin and Orchestra (εταιρεία: Outthere music): ορχηστρικές σουίτες βασισμένες στην κινηματογραφική μουσική του Ενιο Μορικόνε.

χως σύνορα, δίχως γλώσσα, δίχως όρια εντέλει διεμβολίζει τον χρόνο και τον χώρο και αφηφά τις ίδιες τις καταστάσεις μέσα από τις οποίες γεννήθηκε. Βέβαια, στην περίπτωση του Μορικόνε είναι δύσκολο να αποσυνδέσεις αυτό που ακούς από τη δύναμη της μουσικής που έγραφε για τις ταινίες του Σέρτζιο Λεόνε ή του Τζουζέπε Τορνατόρε ή για την «Αποστολή» (μεγάλη προσωπική αδυναμία του κυρίου Γκρι). Για παράδειγμα, στη Σουίτα Τζουζέπε Τορνατόρε, που περιλαμβάνεται στον εν λόγω δίσκο, δυσκολεύεσαι να μη νοσταλγήσεις το «Τινεμά ο Παράδεισος». Η νοσταλγία της νοσταλγίας, με άλλα λόγια. Όμως η μουσική του Μορικόνε μοιάζει συχνά να υπερβαίνει το πλαίσιο μέσα στο οποίο γράφτηκε. Και σήμερα, τόσες δεκαετίες από

τότε που την πρωτάκουσες σε κάποια αίσθουσα κινηματογραφική ή πιο μοναχικά, μπροστά στο βίντεο του σπιτιού σου, είναι δυνατόν να συνδέσεις αυτά τα τόσο ανθεκτικά στον χρόνο μουσικά θέματα με ό,τι μπορεί να σε αγγίξει πιο πολύ. Κυρίως, με ό,τι μπορεί να σε πονάει. Η κοντσερτάντε μορφή των μουσικών αυτών, με το σόλο βιολί του Σερίνο (προσωπική επιλογή του συνθέτη), είναι ένα πρότζεκτ που δούλεψε επί σειρά ετών ο ίδιος ο Μορικόνε. Τους έδωσε την τελική μορφή τη χρονιά που πέθανε, το 2020. Συνεπώς δεν είναι απλώς μια «διασκευή». Είναι γνήσιος, αυθεντικός Μορικόνε ο ήχος. Η γλυκύτητα της μουσικής του πάντως δεν είναι ανώδυνη, στρογγυλή. Φωτίζει χαμένη νιότη, χαμένους έρωτες, μέχρι και χαμένες χώρες. Είναι μουσική που θα μείνει.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Του **ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ- ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ**

Θε μου, ξεμίστευε

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΟΝΟΥΦΡΙΟΥ
όταν λέω άλφα, ποίηση
εκδ. ΣΑΙΣΠΗΡΙΚΩΝ, 2019, σελ. 68

«**Τ**ι είναι ποίηση;» Το διαχρονικό αυτό ερώτημα έγινε και από τον φιλόσοφο Ντερριντ, ο οποίος έδωσε μία απάντηση στο ιταλικό περιοδικό «Poesia», τον Νοέμβριο του 1988, και μέρος της απάντησης αυτής –μαζί με την ερώτηση– χρησιμοποiei η συγγραφέας ως το καθοριστικό motto για το πρώτο ποιητικό βιβλίο της με τίτλο «όταν λέω άλφα», τίτλο εμπνευσμένο από τον όρο «αποδόμηση», που ήταν το κύριο θέμα που είχε απασχολήσει τον φιλόσοφο, χωρίς ωστόσο αυτός να έχει δώσει έναν τελικό ορισμό για την αποδόμηση. Να ένα μέρος της απάντησής του: «Είμαι μια υπαγόρευση, προφέρει η ποίηση, αποστήθισέ με, καθαρόγραφέ με, γρηγόρεψε και περιφρούρα με, κοίτα με, υπαγορευμένη και υπαγόρευση, μπροστά στα μάτια σου: μουσικός ήχος από ταΐνια, νεκρώσιμη αγρυπνία, φωτεινή ατραπός, φωτογραφία της γιορτής που πενθεί».

Το βιβλίο είναι αφιερωμένο στον πατέρα της, τον οποίο έχασε από την επάρατη νόσο. Οι τέσσερις ελεγείες που έγραψε γι’ αυτόν, στην ενότητα με τίτλο «Εσύ», αποτελούν μία από τις έξι ενότητες, που συνθέτουν το σώμα του βιβλίου, οι οποίες δεν είναι ασύνδετες μεταξύ τους. Η λέξη κλειδί, πιστεύω, για την προσέγγιση της ποίησης αυτής της συλλογής είναι η λέξη «αποδόμηση».

Η Αναστασία Ονουφρίου είναι μαθηματικός με σπουδές στα Πανεπιστήμια Κρήτης και Κύπρου (Bsc & Msc αντιστοιχα), τώρα όμως, ταξιδεύει εκτός από τα μαθηματικά και γύρω από τη σφαίρα της ποίησης. Ένας καθηγητής μας στο Πανεπιστήμιο, μάς έλεγε: «Τα μαθηματικά περιέχονται σε μια σφαίρα και σεis περιφέρεστε συνεχώς γύρω από αυτήν και αγωνίζεστε να βρείτε τη μικρή τρυπούλα για να πείτε μέσα και να τα γνωρίσετε». Κάτι ανάλογο, νομίζω, είναι και η ποίηση: περιέχεται σε μια σφαίρα, μόνο που οι πιο πολλοί υποψήφιοι ποιητές δεν ψάχνουν για τη μικρο-

Η λέξη κλειδί, πιστεύω, για την προσέγγιση της ποίησης αυτής της συλλογής είναι η λέξη «αποδόμηση».

σκοπική οπή –την «πεπατημένη» θα έλεγα– για να τους οδηγήσει στον κόσμο της ποίησης, ανοίγει, ο καθένας –αν μπορείς, τελικά– μια μυστική, μικροσκοπική δική του και εισέρχεται.

“Θε μου, ξεμίστευε!” Αυτή η φράση μου ήρθε στον νου όταν άρχισα να διαβάζω τη συλλογή της Αναστασίας Ονουφρίου. Το λένε στην Κρήτη –εκεί όπου σπούδασε– και θέλει να πει, «Θεέ μου κράτα με μακριά, όσο γίνεται πιο μακριά, από αυτά τα παράξενα που διαβάζω ή βλέπω. Ούτε που το βάχει ο νους μου να ρωτήσω ποια δύναμη αόρατη κινεί το χέρι αυτής της ποιήτριας, που γράφει τούτους τους υπέροχους στίχους. Ούτε ρωτώ τι διάβασε πριν, ποιους δασκάλους είχε και τι σκοπό έχει για να μας εκπλήξει στη συνέχεια». Από τα πρώτα κιόλας ποιήματά της, ήμουν σίγουρος ότι αυτή η ποιήτρια έχει ήδη εισέλθει θριαμβευτικά στη σφαίρα, από την ολόδική της, μοναδική οπή αφού έχει διατρήσει τη σκληρή επιφάνεια της σφαι-

ρας της Ποίησης, και δεν είναι πολλοί που το επιτυγχάνουν.

Όπως είπαμε, η συλλογή αποτελείται από έξι ενότητες: «Ημιτελές εγχειρίδιο για έρωτες», «Ανθρώποι –ταξιδευτές», «Πίσω στο σπίτι», «Οι λέξεις», «Εσύ» και «Εκεί έξω», που περιέχουν συνολικά σαράντα ποιήματα.

Τα, τα πιο πολλά στην πρώτη ενότητα, από την οποία ανθολογώ ένα ποίημα με τίτλο «Άρτος και θεάματα», από το οποίο παραθέτω εδώ μερικούς στίχους: Τα ρωμαϊκά μου σκουλαρίκια αποιμήσεις / με τον τρόπο που ακούν την ένταση στις λέξεις / σαν γυνώ μονάχη νύχτες στις ρυτιδιασμένες πόλεις / ψάχνουν στα ερείπιά μου / να βρουν άκακο φαί απ’ τους κάδους / με τραβούν από τ’αυτί σαν τη δασκάλα / μου πετάνε το κωνάκι παγωτό απ’ τα χέρια / και με στέλνουν να χορήψω μες στα Κολοσσαία την καραχούνα».

Η σύνδεση της λέξης κλειδί «αποδόμηση», πολλές φορές φαίνεται και από τον τίτλο

του ποιήματος π.χ. στο ποίημα «ερωτ(ηματ)ικό» αλλά και αλλού, και με αυτό δεν ισχυρίζομαι ότι τα ποιήματα έχουν μόνο μία πρόσληψη. «Τόσα χρόνια στο διδασκόν / ξεμαθαίνεις / ο έρωτας –ένα πράγμα που δεν έχει σημασία– μία έννοια που ανασύρεται αυτόβουλα / που ο καθένας ανασύρει απ’ το σημείο του / ενώνει τη ζωή του ενίοτε με αυτό / αποτελεί / το σύνορο / για ν’ αναπνέουν τα πάντα / το σύνορο που ολοένα ευρύνεται».

Τα μαθηματικά είναι η επιστήμη της ακριβείας. Δεν υπάρχει τίποτα το περιττό στις μαθηματικές διατυπώσεις. Καθαρότητα σκέψης, ακόμα κι αν το θέμα είναι... λέξεις: «Μ’ αρέσει να καζεύω απ’ τους ανθρώπους τις λέξεις τους / να τις πηγαίνω βόλτα με το νου μου όπου κι αν θέλω / να περιμένουν σε ουρές ταμείων / να μπαίνουν σε μονοπάτια μέσα στο δάσος που θέλεις να χαθείς και βρίσκεις ξέφωτα ... Μ’ αρέσει να κλέβω απ’ τις λέξεις τους ανθρώπους τους».

Δεν γνωρίζω αν είμαι ο αρμόδιος, αλλά έστω κι αν δεν κατατάσσομαι εκεί, καλωσορίζω την Αναστασία Ονουφρίου στον γαλαξία της Ποίησης. Στο ποιητικό της πρόσωπο, αναγνωρίζω την Τατιάνα του Τ. S. Eliot.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΛΙΑΝΑ ΣΑΚΕΛΛΙΟΥ

Η **Λιάνα Σακελλίου** γεννήθηκε στην Αθήνα και σπούδασε Αγγλική Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, συνεχίζοντας μεταπτυχιακές σπουδές στη Βρετανία και στην Αμερική. Έχουν κυκλοφορήσει 22 βιβλία της με ποιήματα, μελέτες και μεταφράσεις στην Ελλάδα, στη Γαλλία, στη Ρουμανία και στις ΗΠΑ. Είναι καθηγήτρια δημιουργικής γραφής και αμερικανικής λογοτεχνίας στο Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. **Ποιήματά της έχουν μεταφραστεί σε δέκα γλώσσες και έχουν εμφανιστεί σε διεθνείς ανθολογίες και περιοδικά. Τελευταία έργα της είναι οι ποιητικές συλλογές «Sequentiae» (Αθήνα, Gutenberg, 2021) και «Portrait Before Dark» (Texas, St. Julian Press, 2022).**

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Τις «19 επιστολές» της Κάθλιν Μακγκούκεϊ, τις οποίες απευθύνει στον θάνατο απαριθμώντας τη γοητεία της ζωής και πιστεύοντας πως «Η ιστορία μου ήταν ιδιωτική τότε. Νόμιζα πως δεν θα με έβρισκες ποτέ».

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;

Μετά τις αλλεπάλληλες φωτιές του καλοκαιριού κοντά, πολύ κοντά στη γειτονιά μου, και τώρα που πάλι μαίνεται ο πόλεμος, μάλλον θαυμάζω τη Σκάρλετ Ο’ Χάρα στο «Όσα παίρνει ο άνεμος». Επιβιώνει του αμερικανικού εμφυλίου και μέσα στην καμένη γη (το μόνο που της απέμεινε) της αμερικανικής Γεωργίας ξεκινά με τα ίδια της τα χέρια να φυτεύει την Τάρα για να σωθεί.

Διοργανώνετε ένα δείννο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντας και τεθνεώτες;

Πρέπει όμως να είναι συνομήλικοι, ας πούμε στην τριμερή ηλικία των 65. Φόκνερ και Χέμινγουεϊ· Χίλντα Ντούιγλ και Λόρενς· Καθάρη, Γουίτμαν και Πεσόα· Εμερσον και Ντίκινσον· Τσέχωφ και Λέβερτοφ και Ρίλκε· και τη Γουλφ με την Πλάθ μαζί μου στην κουζίνα για να

με βοηθούν να σερβίρουμε τα εδέσματα.

Η «Sequentiae» υποκúi πιο πολύ στη λογική της ποιητικής σύνθεσης παρά στην κλασικότερη συλλογή ποιημάτων;

Είναι ποιητικό ορατόριο. Αποτελείται από πέντε μέρη και καθένα έχει τη δική του μορφή και γεωμετρικό σχήμα ανάλογα με το περιεχόμενό του. Πέντε φωνές (περσόνες) αφηγούνται τη δημιουργία και την ιστορία ενός έργου τέχνης του 16ου αιώνα.

Η διακριτική με δραστική θρησκευτική αύρα που διαπνέει το έργο έχει ως μυστική έμπνευσή της τι ακριβώς;

Στις 26 Δεκεμβρίου 1566 εκδίδεται από τις Βενετικές αρχές του Χάνδακα άδεια στον Δομνίκο Θεοτοκόπουλο να πουλήσει πίνακα αντί του ποσού των 70 δουκάτων. Ο δημιουργός αναχωρεί για ένα μεγάλο ταξίδι που θα τον οδηγήσει σε περιπέτειες του νου και της ψυχής, ενώ η εικόνα του κάνει κι αυτή ένα παράλληλο ταξίδι. Ίσως ο πίνακας που πουλήθηκε να ήταν η εικόνα της Κοίμησης της Θεοτόκου. Ίσως όχι. Μ’ ενδιαφέρει όμως η εικόνα της Κοίμησης που ζωγράφησε ο Δ.Θ. κατά την ορθόδοξη χριστιανική παράδοση και μαζί τα δύο στοιχεία –κυήματα της παθιασμένης φαντασίας του Δομνίκου– που αποκαλύπτω στους στίχους μου.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη **Read** LIBRARY

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ
Μια νεράιδα στο δασάκι
εικονογράφηση:
Μαρίνα Γιάννου Ερωτοκρίτου

Μια ιστορία του Αντώνη Κατσαρού βασισμένη σε αληθινές ιστορίες, που ξυπνάει αναμνήσεις από τις δύσκολες ημέρες που πέρασε ο τόπος μας το 1974. Το 1974, άνθρωποι απ’ όλα τα μήκη και τα πλάτη της Κύπρου ήρθαν πρόσωπο με πρόσωπο με τον Ατίλα. Η οικογένεια της Αγγελικής βρήκε προστασία στο Δασάκι της Άκνας. Εκεί θα γνωρίσει τη νεράιδα του δάσους, που θα δώσει στην Αγγελική μία σημαντική αποστολή και θα τη βοηθήσει μαζί με τα άλλα παιδιά να μη χάσουν την παιδικότητά τους. Παρά τον πόνο της απώλειας, οι κάτοικοι του καταυλισμού με την πίστη τους στον Θεό, τόλμη και αυτοεπιποίηση, καταφέρνουν να ορθοποδήσουν και να αναγεννηθούν. Ένα παραμύθι για μικρούς και μεγάλους βασισμένο σε αληθινές ιστορίες, που ξυπνάει αναμνήσεις από τις δύσκολες ημέρες που πέρασε ο τόπος μας. Ο συγγραφέας γεννήθηκε την 12η Σεπτεμβρίου του 1977 στην Κόρινθο όπου και μεγάλωσε. Σπούδασε Διοίκηση Επιχειρήσεων στη Χαλκίδα και το 2005 παντρεύτηκε και μετακόμισε μόνιμα στην Κύπρο, όπου ζει και εργάζεται ως δημοσιογράφος. Ξεκίνησε τα συγγραφικά του βήματα από πολύ μικρή ηλικία, εμπνευσμένος από μία σειρά παραμυθιών, που του είχε κάνει δώρο ο πατέρας του. Στην Κύπρο, όμως, μεγάλωσε η όρεξή του για τη συγγραφή και ξεκίνησε να στέλνει κείμενά του σε εφημερίδες, περιοδικά και εκδοτικούς οίκους. Κείμενά του έχουν εκδοθεί σε συλλογές διηγημάτων σε Κύπρο, Ελλάδα και Αμερική. Η πρώτη προσωπική του συλλογή διηγημάτων «Χτύποι της Νύχτας» κυκλοφόρησε το 2016. Το παραμύθι του «Μια Νεράιδα στο Δασάκι», για μικρούς και μεγάλους, με θέμα την τουρκική εισβολή και την προσφυγιά του 1974 κυκλοφόρησε το 2020. Το συγγραφικό στυλ του Αντώνη δεν μπαίνει σε «καλούπια». Αν και η βάση του είναι η φαντασία, μπορεί να κινηθεί από το ένα είδος στο άλλο, χωρίς να βάζει περιορισμούς στον εαυτό του. Το ebook διανέμεται από την εφαρμογή Read Library. Βρείτε περισσότερες πληροφορίες για το βιβλίο και τον συγγραφέα του στο www.read-library.com.

Ανδρονίκη Λασιθιωτάκη
lasithiotakis@spmedia.com

«Ο κόσμος θα επιβιώσει μόνο χάρη στη δημοκρατία»

Ο Πάβελ Λιτβίνοφ για Ρωσία και Πούτιν

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΤΣΑΚΝΙΑ*

Στις 25 Αυγούστου 1968, οκτώ πολίτες της ΕΣΣΔ διαδήλωσαν στην Κόκκινη Πλατεία της Μόσχας εναντίον της εισβολής των δυνάμεων του Συμφώνου της Βαρσοβίας στην Πράγα. Τα προχειροφτιαγμένα πλακάτ τους έγραφαν: «Κάτω τα χέρια από την Τσεχοσλοβακία», «Λευτεριά στον Ντούμπτσεκ», «Ντροπή στις δυνάμεις κατοχής», «Για τη δική σας και τη δική μας ελευθερία». Η διαδήλωση κράτησε μόλις δυο-τρία λεπτά. Αμέσως τους διαδηλωτές περικύκλωσαν πράκτορες της KGB με πολιτικά, φωνάζοντας «Παράσιτα!» και «Εβραίοι!», τους χτύπησαν και τους οδήγησαν στο Τμήμα.

Ενας από αυτούς, ο Πάβελ Λιτβίνοφ, 81 ετών σήμερα, έδωσε πρόσφατα συνέντευξη στη δημοσιογράφο Κάθι Γιανγκ. Η συζήτησή τους δημοσιεύθηκε στον αμερικανικό ενημερωτικό ιστότοπο The Bulwark στις 30 Μαρτίου. Μεταφέρουμε εδώ ορισμένες από τις εξαιρετικά διαυγείς σκέψεις του για το ολοκληρωτικό καθεστώς του Πούτιν και για τα αίτια της βάρβαρης ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία.

Ο Λιτβίνοφ βρίσκει ομοιότητες ανάμεσα στην πρόσφατη εισβολή και στην επέμβαση των Σοβιετικών στην Τσεχοσλοβακία το 1968. Και στις δύο περιπτώσεις, «ο πραγματικός στόχος ήταν να εξουδετερωθεί η απειλή από μια γειτονική χώρα. Η απειλή δεν ήταν στρατιωτική. Στον πυρήνα του φόβου [που αισθάνεται ο εισβολέας], βρίσκεται η εξής σκέψη: πώς είναι δυνατόν αυτοί οι άνθρωποι, τους οποίους περιφρονούμε και λιγάκι, οι οποίοι δεν μιλάνε καν καλά ρωσικά, να γίνουν ξαφνικά μια ευρωπαϊκή χώρα; Κάτι τέτοιο θα αποτελούσε θανάσιμο πλήγμα για ολόκληρη τη σοβιετική αλλά και την αυτοκρατορική ρωσική παράδοση. Ο Μπρέζνιεφ το ήξερε αυτό. Μπορεί να μην ήταν σε θέση να βάλει στη σειρά δυο λέξεις έτσι που να βγάζουν νόημα, αλλά την αλήθεια αυτή την αντιλαμβάνονταν, την ένιωθε μέσα του, και ουδέποτε την αμφισβήτησε. Και ο Πούτιν την αντιλαμβάνεται».

As θυμηθούμε στο σημείο αυτό τη διατύπωση του Μπρέζνιεφ στο 5ο συνέδριο του πολιτικού Εργατικού Κόμματος τον Νοέμβριο του 1968: «Όταν

δυνάμεις εχθρικές προς τον σοσιαλισμό, είτε στο εξωτερικό είτε στο εσωτερικό, προσπαθούν να ανακόψουν την πορεία μιας σοσιαλιστικής χώρας και να την εκτρέψουν προς το καπιταλιστικό σύστημα, αυτό παύει να αποτελεί πρόβλημα του λαού της χώρας αυτής αλλά αφορά όλες τις σοσιαλιστικές χώρες». Αυτό ακριβώς ήταν το περιβόητο «δόγμα Μπρέζνιεφ», το οποίο στην πράξη υπερέβαινε τόσο το σύνταγμα της ΕΣΣΔ όσο και την εθνική κυριαρχία των συμμάχων της στο Σύμφωνο της Βαρσοβίας και ουσιαστικά κατοχύρωνε την επικυριαρχία της ΕΣΣΔ στην Ανατολική Ευρώπη.

«Γιατί η Ουκρανία και γιατί τώρα;» συνεχίζει τη σκέψη του ο Λιτβίνοφ. «Υπάρχουν πολλοί λόγοι, αλλά ο κυριότερος είναι ότι μια ελεύθερη χώρα δεν μπορεί να επιβιώσει δίπλα σε μια ανελεύθερη» – ιδίως αν οι δυο χώρες συνδέονται με τόσο στενούς δεσμούς. Ο Λιτβίνοφ υπογραμμίζει το γεγονός ότι οι μισοί Ουκρανοί έχουν συγγενείς στη

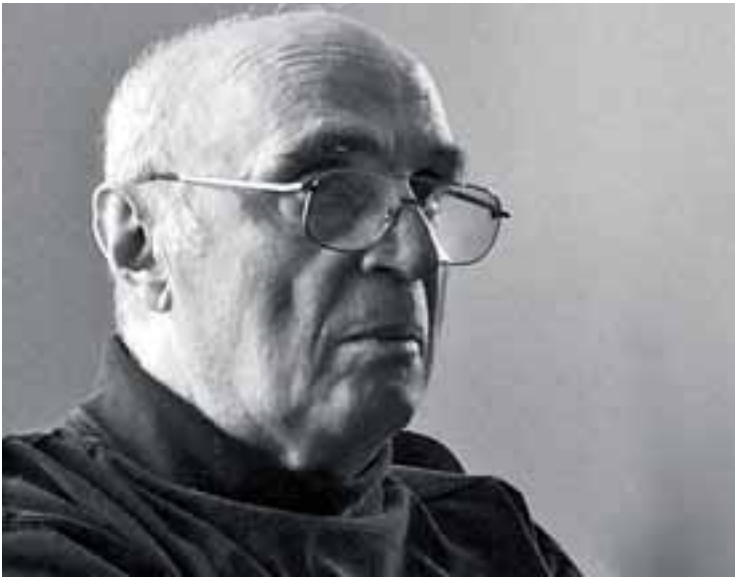
«Δεν μπορεί να υπάρξει ελευθερία σε μια χώρα που καταπατά την ελευθερία μιας άλλης», λέει ο εμβληματικός ακτιβιστής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ΕΣΣΔ.

Ρωσία, πάρα πολλοί δε πολίτες της Ουκρανίας εργάζονται στη Ρωσία σε εποχικές δουλειές. «Η σκέψη ότι αυτοί οι άνθρωποι, αυτοί οι εργάτες, ξαφνικά θα γίνουν ελεύθεροι Ευρωπαίοι είναι προφανώς αφόρητη». Θα μπορούσαν άραγε οι διαδηλώσεις στη Ρωσία να επηρεάσουν άμεσα τις εξελίξεις; Ο Λιτβίνοφ ζυγίζει προσεκτικά το ερώτημα: «Νομίζω ότι ρόλο θα παίξουν πρωτίστως η αντίδραση της Ουκρανίας και η σχέση της Ρωσίας με τη Δύση. Εκτός πια κι αν οι διαδηλώσεις μεγαλώσουν περισσότερο από ό,τι μπορεί κανείς τώρα να φανταστεί και εξελιχθούν σε μια φεβρουαριανή επανάσταση» – αναφορά στην αστική επανάσταση του Φεβρουαρίου του 1917, που σήμανε το τέλος της ρωσικής μοναρχίας.

Την ημέρα που ο Λιτβίνοφ μίλησε διαδικτυακά με την Κάθι

«Ποιος περίμενε ότι η Ουκρανία θα έκανε στροφή 180 μοιρών, ενώ η Ρωσία θα παρέμενε κολλημένη στη Σοβιετική Ένωση;», λέει ο Πάβελ Λιτβίνοφ. Στη φωτογραφία, Ουκρανοί πρόσφυγες καταφθάνουν στο Πρέξιμολ της Πολωνίας, λίγες ημέρες μετά την εισβολή.

Σήμερα ο Πάβελ Λιτβίνοφ είναι 81 ετών. Πρόσφατα έδωσε συνέντευξη στην Κάθι Γιανγκ, η οποία δημοσιεύθηκε στον αμερικανικό ιστότοπο The Bulwark.

Γιανγκ, στις 22 Μαρτίου, έγινε γνωστό ότι το Ανώτατο Δικαστήριο της Ρωσίας επικύρωσε την απόφαση της κυβερνήσεως Πούτιν να κλείσει το Μεμόριαλ, την οργάνωση που ιδρύθηκε το 1989 με σκοπό να διατηρήσει τη μνήμη των διώξεων και της καταπίεσης στα χρόνια της σοβιετικής εξουσίας και να εξακολουθήσει να υποστηρίζει τα ανθρωπίνια δικαιώματα. Ο Λιτβίνοφ υπογράμμισε μια συμβολική λεπτομέρεια: Το Ανώτατο Δικαστήριο στεγάζεται στο ίδιο κτίριο όπου κάποτε διεξήχθη «η πρώτη μεγάλη δίκη αντιφρονούντων» της σοβιετικής περιόδου. Πράγματι, η δίκη των συγγραφέων Αντρέι Σινιάφσκι και Γιούλι Ντανιέλ το 1966 υπήρξε κομβική για την ανάπτυξη του κινήματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ΕΣΣΔ. «Ήταν η πρώτη μεγάλη υπόθεση», λέει ο Λιτβί-

νοφ. «Και τώρα αυτή είναι η τελευταία, που κλείνει την πόρτα ενός ολόκληρου κινήματος, μιας και το Μεμόριαλ ακολουθούσε την παράδοση της υπεράσπισης του δικαιώματος στην ελευθερία του λόγου».

Ο Λιτβίνοφ αποτελούσε ιδιαίτερη περίπτωση αντικαθεστωτικού, καθώς προερχόταν από οικογένεια μπολσεβίκων και ήταν γέννημα θρέμμα της σοβιετικής νομενκλατούρας. Ο παππούς του, Μαξίμ Λιτβίνοφ, χρημάτισε υπουργός Εξωτερικών και πρεσβευτής της ΕΣΣΔ στις ΗΠΑ επί Στάλιν. Ο Πάβελ μεγάλωσε λατρεύοντας τον Στάλιν. Μόνο μετά τον θάνατο του τελευταίου, ο έφηβος Πάβελ άρχισε σιγά σιγά να αμφιβάλλει για τον Πατερούλη και το σύστημα που τον είχε δημιουργήσει. Από τα μέσα της δεκαετίας του '60, συμμετείχε ολόψυχα στο κίνημα

για τα ανθρωπίνια δικαιώματα, αισθανόμενος ιδεολογική συγγένεια όχι μόνο με τα αντίστοιχα κινήματα του 20ού αιώνα στις χώρες της Δύσης ή τον αντιποικιακό αγώνα του Γκάντι και την αρχή της μη βίας, αλλά και με τον πολιτικό φιλελευθερισμό του 19ου αιώνα. Ακόμα και το κεντρικό σύνθημα της διαδήλωσής στην Κόκκινη Πλατεία — «Για τη δική σας και τη δική μας ελευθερία» — είχε αντληθεί από μια φράση του Ρώσου φιλελεύθερου Αλέξανδρου Χέρτσεν, την οποία είχε απευθύνει ως πρόποση σε Πολωνούς πολιτικούς εξόριστους. «Το νόημα της φράσης», εξηγεί ο Λιτβίνοφ, «ήταν να υπογραμμιστεί το γεγονός ότι δεν μπορεί να υπάρξει ελευθερία σε μια χώρα που καταπατά την ελευθερία μιας άλλης».

Εξορία στη Σιβηρία

Για τη συμμετοχή του στη διαδήλωση της Κόκκινης Πλατείας, ο Λιτβίνοφ καταδικάστηκε σε πέντε χρόνια εξορία στη Σιβηρία. Το 1974, μόλις εξέτισε την ποινή του, εγκατέλειψε την ΕΣΣΔ και εγκαταστάθηκε στην Αμερική μαζί με τη σύζυγό του Μάγια Ρουσακόφσκαγια και τα δύο παιδιά τους. Εργάστηκε ως καθηγητής φυσικής μέχρι το 2007, οπότε πήρε σύνταξη, και παράλληλα παρέμεινε δραστήριος υπερασπιστής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρακολουθεί το ζήτημα της Ουκρανίας και είναι σε επαφή με συγγενείς και φίλους του στη Ρωσία. Εκνευρίζεται όταν διαβάζει αναλύσεις που ρίχνουν στο ΝΑΤΟ και στη Δύση το φταίξιμο για την εισβολή του Πούτιν και θεωρεί πως οι χειρισμοί του Τζο Μπάιντεν είναι προς τη σωστή

κατεύθυνση, ενώ εκφράζεται με ιδιαίτερα θετικό τρόπο για τον πρόεδρο Βολοντίμιρ Ζελένσκι.

Σε αντίθεση με άλλους εκπαιδισμένους Σοβιετικούς, ο Λιτβίνοφ δεν αισθάνθηκε την ανάγκη να ταυτιστεί πολιτικά με συντηρητικούς κύκλους. Αντίθετα, αποφεύγει συνειδητά τη λέξη «αντικομμουνιστής», ακριβώς γιατί παραπέμπει σε συγκεκριμένες οργανώσεις της αμερικανικής ακροδεξιάς. Ερωτηθείς το 1977 από τον Νταν Ράδερ του CBS για τις πολιτικές του πεποιθήσεις, δεν δυσκολεύτηκε να απαντήσει: «Πιστεύω στη δημοκρατία και στην ελευθερία». Στις μέρες μας επιμένει: «Ποτέ δεν φοβήθηκα ότι η δημοκρατία μπορεί να πεθάνει. Μπορεί να χαθεί σε μερικές χώρες ή σε μερικές ιστορικές περιόδους. Ποιος όμως περίμενε ότι η Ουκρανία θα έκανε στροφή 180 μοιρών, ενώ η Ρωσία θα παρέμενε κολλημένη στη Σοβιετική Ένωση;». Εντέλει είναι πεπεισμένος πως «αν ο κόσμος μας επιβιώσει, θα επιβιώσει μόνο με δημοκρατία. Και δεν το λέω αυτό γιατί αγαπώ τη δημοκρατία αλλά γιατί αντικειμενικά η δημοκρατία είναι το μόνο σύστημα που μπορεί να διαχειριστεί τον σύγχρονο κόσμο. Ίσως θα είναι μια σοσιαλιστική δημοκρατία. Πιστεύω πως θα έχει αρκετά μεγάλες δόσεις κράτους, αλλά δεν θα φτάσει στις τρομακτικές δυστοπίες που περιγράφουν οι συντηρητικοί».

Ο Λιτβίνοφ καταλήγει: «Βασικά είμαι αισιόδοξος». Κάνει μια μικρή παύση και τροποποιεί κάπως τη λεζάντα που θα έβαζε ο ίδιος κάτω από τη φωτογραφία του: «Αισιόδοξος ρεαλιστής».

* Ο κ. Γιώργος Τσακνιάς είναι ιστορικός.

Από αριστερά, μωρό από την Ουκρανία στην αγκαλιά εθελόντριας στα σύνορα με τη Ρουμανία, η εμβληματική, πλέον, πολυκατοικία στο Κίεβο που δέχθηκε χτύπημα πυραύλου, οπλισμένοι πολίτες έτοιμοι να υπερασπιστούν τις γειτονιές τους.

Ο πιανίστας που αρνιόταν το χειροκρότημα

Η πρώτη εμφάνιση στα ελληνικά γράμματα ενός σημαντικού λογοτέχνη

ΒΟΛΦ ΒΟΝΤΡΑΤΣΕΚ
Αυτοπροσωπογραφία με ρώσικο πιάνο
μυθρ. Ελίζα Παναγιωτότου
εκδ. Αντίποδες, 2021, σελ. 215

Του **ΑΘΩ ΔΗΜΟΥΛΑ**

«**Τέτοιοι** άνθρωποι υπάρχουν πια μόνο στα μυθιστορήματα», σχολιάζει κάπου ο αφηγητής. «Είναι οι θλιμμένοι». Υπαρξιακά θλιμμένοι, όχι συγκυριακά. Οι άνθρωποι στους οποίους η θλίψη αποτελεί στοιχείο προσωπικότητας και ένδειξη ακόμα και αξιοπρέπειας. Ο αφηγητής είναι ένας Γερμανός συγγραφέας που ζει στη Βιέννη, όπως και ο Βολφ Βόντρατσεκ (γεν. 1943) που υπογράφει αυτό το σύντομο και ποιητικό μυθιστόρημα, «Αυτοπροσωπογραφία με ρώσικο πιάνο». Ο Βόντρατσεκ είναι σημαντικό πρόσωπο για τα σύγχρονα γερμανικά γράμματα (και για το ποιητικό του έργο) και τον διαβάζουμε για πρώτη φορά στα ελληνικά, με ένα βιβλίο που γνώρισε πολύ καλή υποδοχή και στον αγγλοσαξονικό κόσμο.

Ο αφηγητής, λοιπόν, συναντά τυχαία στο βιεννέζικο καφέ La Gondola τον «θλιμμένο» Σουβόριν, άλλοτε μεγάλο πιανίστα στα χρόνια της σοβιετικής

Ρωσίας, μόνιμα εγκατεστημένο στην αυστριακή πρωτεύουσα. Ο «γερο-Ρώσος» θα του αφηγηθεί αποσπασματικά τη ζωή του, θα μεταφέρει τις εικόνες του, τις ιδέες, τις σκέψεις του, τη μακρινή εποχή του. Θα ακολουθήσουν επόμενες συναντήσεις, στο ίδιο μοτίβο. Για τον αφηγητή η παρουσία του Σουβόριν γίνεται σταδιακά απαραίτητη, χωρίς αυτόν είναι ένας φτωχός παρατηρητής χωρίς αντικείμενο, ένας συγγραφέας χωρίς θέμα, αλλά και ένας άνθρωπος χωρίς αφορμές για να εξασκήσει τη σκέψη του, αφού οι ιστορίες του Σουβόριν φαίνεται πως λειτουργούν ως αφετηρίες για αναστοχασμό.

Αναμνήσεις

Η ζωή του Σουβόριν στο αφηγηματικό παρόν αποτελείται από τυπικές πράξεις, απαγορεύσεις των γιατρών και, κυρίως, τις αναμνήσεις του: της αγαπημένης συντρόφου, της μητέρας, των φίλων, των ανεκπλήρωτων ονείρων, της καριέρας του, της Μόσχας. Σε μια από τις πιο ιδιαίτερες στιγμές των συνειρμικών ταξιδιών του περιγράφει πώς η σταδιοδρομία του συγκρούστηκε με την άρνησή του να δέχεται το χειροκρότημα

«**Τι είδους** άνθρωποι είναι αυτοί, που μετά από μια σονάτα του Σούμπερτ, την τελευταία του σε σι ύφεση μείζονα για παράδειγμα, που την ολοκλήρωσε δύο μήνες πριν τον θάνατό του, ξεσπάνε σε πανηγυρισμούς;»

«**Στη Βιέννη σχηματίζει κανείς την εντύπωση ότι υπάρχουν μόνο δύο είδη Ρώσων, εκατομμυριούχοι και μουσικοί**».

του κοινού. «Προτού σταματήσει καλά καλά να αντηχεί η τελευταία νότα, ακολουθούν αμέσως φωνές, θόρυβος, επευφημίες. Ούτε μια στιγμή σιωπής, ούτε μισό δευτερόλεπτο. (...) Τι είδους άνθρωποι είναι αυτοί, που μετά από μια σονάτα του Σούμπερτ, την τελευταία του σε σι ύφεση μείζονα για παράδειγμα, που την ολοκλή-

ρωσε δύο μήνες πριν τον θάνατό του, ξεσπάνε σε πανηγυρισμούς;»

Αυτή η «ιδιοτροπία» του Σουβόριν αποκτά και μια κωμική διάσταση, αφού ο Βόντρατσεκ χρησιμοποιεί αυτό το εύρημα για να παρωδήσει τις εμμονές του σοβιετικού καθεστώτος. Η ενόχληση του Σουβόριν για το χειροκρότημα γίνεται γνωστή στους ανθρώπους του Κόμματος, με συνέπεια να τον επισκεφθεί ένας κρατικός υπάλληλος και να του θυμίσει ότι η τέχνη ανήκει στον λαό και ότι εκείνος, ως μουσικός, οφείλει να υπηρετεί και να δείχνει αλληλεγγύη για «τους απλούς ανθρώπους, για τις εργαζόμενες μάζες».

«Η Βιέννη είναι γεμάτη Ρώσους, νέους και γέρους, ζωντανούς και πεθαμένους, πλούσιους

και φτωχούς», γράφει κάπου ο Βόντρατσεκ. Αλλού σημειώνει: «Στη Βιέννη σχηματίζει κανείς την εντύπωση ότι υπάρχουν μόνο δύο είδη Ρώσων, εκατομμυριούχοι και μουσικοί». Το μυαλό πηγαίνει σε εκείνο το παραλήρημα του Μπέρνχαρντ για τους Ρώσους πρόσφυγες στη Βιέννη στους «Παλιούς δασκάλους». Η βιεννέζικη αύρα του Μπέρνχαρντ καλύπτει την αφήγηση, μαζί με τη ρυθμική μελαγχολία των πεζογραφημάτων της Μπάχμαν. Συνοδεύει βεβαίως ενός πλήθους ιστοριών για μεγάλους συνθέτες, η μουσική των οποίων μοιάζει να φέρνει ισορροπία στην ακατάστατη σκέψη του Σουβόριν.

Εξαιρώντας όμως τα πρόσωπα που ζωντανεύουν στις αναμνήσεις

Ο **Βολφ Βόντρατσεκ** υπογράφει ένα σύντομο, περίτεχνο και ποιητικό μυθιστόρημα.

του, αυτός και ο αφηγητής είναι επί της ουσίας τα μοναδικά πρόσωπα της ιστορίας. Ο μεταξύ τους διάλογος συχνά αφομοιώνονται από τις αφηγήσεις, το πρώτο πρόσωπο χάνει την ιδιότητά του – ο καμβάς της αυτοπροσωπογραφίας γίνεται καθρέφτης. Το δίπολο σπάει μόνο για κάποιες σελίδες πριν από το τέλος, όταν εντελώς απρόσμενα εμφανίζεται ο τσελίστας Χάινριχ Σιφ, υπαρκτό πρόσωπο, ο οποίος εντάσσεται στη μυθοπλασία με την ιδιότητα ενός παλιού γνωστού του Σουβόριν. Οι σελίδες με τον Σιφ, οριακά αυτοτελείς, μοιάζουν να λειτουργούν με όρους μουσικής σύνθεσης, σαν μια αφηνίδια αλλαγή ρυθμού πριν από το κλείσιμο. Ο αναγνώστης στο τέλος ίσως ανατρέξει στην πρώτη σελίδα, εκεί που ρητά αναφέρεται ότι «η τέχνη δεν μπορεί να κάνει τίποτα και δεν μπορεί να κάνει τίποτα γι' αυτό» – η ζωή την ξεπερνάει. Ο χρόνος την ξεπερνάει. Οι άνθρωποι και οι ανάγκες τους, οι συγκυρίες. Τι ρόλο παίζει η τέχνη στον τρόπο που θυμόμαστε; «Στο τέλος αντί για τις συναυλίες θυμάται κανείς τα δωμάτια των ξενοδοχείων».

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

ΚΑΛΩΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
17:00-19:00

Πανίκος Κωνσταντίνου

Κεντρική Σκηνή
16ης Ποσειωνής

ΠΡΕΜΙΕΡΑ
2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 22
Θέατρο ΕΘΑΑ | 20:30

ΜΟΤΟΡΤΟΥΝ
Simon Stephens

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ
Θέατρο ΕΘΑΑ
05, 06 & 09 Απριλίου 2022 | 20:30
03 & 10 Απριλίου 2022 | 18:30
Θέατρο Δίνωρα (Λευκωσία)
13, 14, 15 & 16 Απριλίου 2022 | 20:30

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Δημήτρης Κουγιός | **ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ:** Αγάθης Γεωργετακόπουλος
ΣΚΗΝΙΚΑ / ΚΟΣΤΟΥΜΑ: Γιώργος Γιάννου | **ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ:** Αγάθης Γεωργετακόπουλος και Μιχάλης Δομαζαλάκης
ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ: Γιώργος Βραυιανάκης | **ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΦΩΤΙΣΜΩΝ:** Αλέξανδρος Γιαννιόπουλος
ΒΟΗΘΟΣ ΣΚΗΝΟΘΗΤΗΣ: Βελή Κάνουα | **ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΤΕΣ:** Γεώργιος Γιάννου

ΠΡΟΒΑΤΟΝΙΣΤΟΥΝ
Φώτης Καραλής, Κίρκης Καραβίνας, Αλέξανδρος Κίρκης, Γεώργιος Γεωργίου
Αγάθης Γεωργετακόπουλος, Βελή Κάνουα, Άννα Σάρας και Κωνσταντίνος Παπαδόπουλος
ΟΙ ΠΕΡΦΟΡΜΕΡ: Μιχάλης Δομαζαλάκης

Πληροφορίες: 25 877827 www.etha.com.cy **18+**

Μέγας Παιχνίδι Βαρκελώνης	Πάρος Παιχνίδι	Χαρτίκι	Παιχνίδι Επισκευασίας	Τσιράκι	Εταιρεία Εταιρείων
					

Από το πορνό στο σλάσερ... ένα φιλμ δρόμος

Θρίλερ με «πικάντικα» στοιχεία από τον ειδικό του τρόμου Τι Γουέστ

X ★★½
ΤΡΟΜΟΥ (2022)
Σκηνοθεσία: Τι Γουέστ
Ερμηνείες: Μία Γκοθ, Τζένα Ορτέγκα, Μπρίτανι Σνόου, Μάρτιν Χέντερσον

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ένα μικρό καλτ διαμαντάκι μας έρχεται αυτή την εβδομάδα από τον χώρο του καλού αμερικανικού σινεμά και την περίφημη εταιρεία παραγωγής A24. Ο ειδικός του τρόμου, Τι Γουέστ («The House of the Devil»), μιζάει εδώ την ταινία σλάσερ με τις απαρχές της «πικάντικης» βιντεοταινίας σε ένα πραγματικά απολαυστικό σύνολο. Βρισκόμαστε στο 1979 και μια παρέα νέων, καθένas με τις δικές του φιλοδοξίες, αποφασίζει να γυ-

τυχία μάλιστα, σε ταινίες όπως, π.χ., το «Cabin in the Woods» του Ντρου Γκοντάρ. Διαλέγοντας ακριβώς αυτό το πρότυπο και προσθέτοντας ρεαλισμό διπλά στο μαύρο χιούμορ, ο Γουέστ αποτρέπει φόρο τιμής στο είδος, ενώ ταυτόχρονα ξεκλειδώνει επόμενα επίπεδα ερμηνείας.

Καθένας από τους πρωταγωνιστές του έχει κατά νου διαφορετικές εκδοχές του αμερικανικού ονείρου: άλλος θέλει να πιάσει την καλή μπαίνοντας στην αγορά της ερωτικής βιντεοταινίας, άλλος φιλοδοξεί να γίνει σπουδαίος σκηνοθέτης και μια τρίτη είναι πεπεισμένη πως έχει τη στόφα της μεγάλης σταρ. Κοινός παρονομαστής τους η λάμψη και η ορμή των νιάτων, η οποία έρχεται σε τρανταχτή αντίθεση με τους... ετοιμόδροπους –αλλά τελικά πολύ επικίνδυνους– οικοδεσπότες τους. Όταν οι τελευταίοι θα γίνουν ξεκάθαρα εκθρικοί, θα ξεκινήσει ένα φεστιβάλ σπλάτερ και βίας, από αυτά που θα λάτρευε ο Κουέντιν Ταραντίνο.

Τελευταίο, αλλά πολύ σημαντικό στοιχείο, που πρέπει να επισημανθεί, είναι η προσοχή στη λεπτομέρεια. Οι δημιουργοί δεν αρκούνται να δηλώσουν πως το φιλμ εκτυλίσσεται στο 1979, αλλά φροντίζουν να ανασυνθέσουν την ατμόσφαιρα της εποχής με κάθε τρόπο· από τα κουτάκια της μπύρας και τις διαφημίσεις μέχρι τον θρησκοκόλαπτο κήρυκα που απευθύνει μύθρους από τηλεοράσεως κατά της «σεξομανούς νεολαίας». Ο Τι Γουέστ παρατηρεί σχετικά: «Ο λόγος που οι περισσότερες ταινίες δεν έχουν πολύ δουλεμένο σχεδιασμό παραγωγής είναι γιατί απαιτεί πολλή δουλειά για κάτι που μόνο λίγοι θα εκτιμήσουν. Είμαι μέρος αυτού του μικρού αριθμού ανθρώπων, ήθελα να πιστέψω ότι είμαι εκεί στ' αλήθεια».

Μια παρέα νέων αποφασίζει να γυρίσει ένα φιλμ πορνό κάπου στο επαρχιακό Τέξας. Ωστόσο, όταν οι ηλικιωμένοι ιδιοκτήτες ενός απομονωμένου αγροκτήματος ανακαλύπτουν τα σχέδια των επισκεπτών τους, τα πράγματα παίρνουν τρομακτική τροπή (στη φωτ., η Μπρίτανι Σνόου).

HOME CINEMA

Ενας διαρρήκτης χωρίς όπλο, αλλά με πειθώ

Οι αγώνες μας ★★★
ΔΡΑΜΑ (2018)
Σκηνοθεσία: Γκιγιόμ Σενέζ
Ερμηνείες: Ρομέν Ντιρίς, Λετίσια Ντος, Λούσι Ντιμπέι

Από την πλατφόρμα του Cινοβο αυτή την εβδομάδα επιλέγουμε ένα φιλμ του Βέλγου Γκιγιόμ Σενέζ, τον οποίον αρκετοί έχουν συγκρίνει κινηματογραφικά και με τους αδελφούς Νταρντέν. Ο Ολιβιέ, πατέρας δύο μικρών παιδιών, δουλεύει σκληρά σε κάποιο εργοστάσιο της επαρχιακής Γαλλίας και έρχεται αντιμέτωπος σχεδόν καθημερινά με εργασιακές αντιζηότητες. Τα πράγματα όμως θα γίνουν πολύ χειρότερα όταν η σύζυγός του θα εγκαταλείψει ξαφνικά την οικογενειακή εστία, αφήνοντάς του τη φροντίδα των παιδιών. Εκείνος ξεκινά έναν σκληρό αγώνα προκειμένου να ανταποκριθεί σε όλες του τις υποχρεώσεις. Ο Ρομέν Ντιρίς είναι πολύ καλός στον κεντρικό ρόλο ενός ανθρώπου ο οποίος καλείται να ισορροπήσει ανάμεσα στο προσωπικό και στο συλλογικό, στις επιθυμίες και στα «πρέπει». Ο Σενέζ κάνει εδώ

ρεαλιστικό σινεμά, δίχως ιδιαίτερες εκπλήξεις, αλλά με ευαισθησία και εύστοχη κοινωνική παρατήρηση στον πυρήνα του.

Windfall ★★★
ΔΡΑΜΑ (2022)
Σκηνοθεσία: Τσάρλι Μακ Ντάουελ
Ερμηνείες: Τζέσι Πλίμον, Λίλι Κόλινς, Τζέισον Σίγκελ

Με μία από τις ελαφρώς αλλόκοτες, αρκετά διαφορετικές από τις συνηθισμένες, ιστορίες που μας φέρνει κατά καιρούς το Netflix, θα ασχοληθούμε αυτή την εβδομάδα. Ο Τσάρλι Μακ Ντάουελ, ο οποίος στο παρελθόν είχε συμμετοχή σε σειρές όπως τα «Legion» και «Tales from the Loop», σκηνοθετεί εδώ ένα λιτό φιλμ με έντονες κοινωνικές προεκτάσεις και αστεράτο –αν και ολιγομελές– καστ. Ο Τζέισον Σίγκελ («How I Met Your Mother») υποδύεται έναν αγνώστων λοιπών στοιχείων άνδρα, ο οποίος εισβάλλει στην εξοχική βίλα ενός ζάπλουτου μεγιστάνα της τεχνολογίας. Τα πράγματα, ωστόσο, θα περιπλανηθούν όταν ο τελευταίος (Τζέσι Πλίμονς) μαζί με τη σύζυ-

γό του (Λίλι Κόλινς) θα καταφτάσουν απροσδόκιστα στο σπίτι, πέφτοντας πάνω στον διαρρήκτη. Τελικά εκείνος θα αποφασίσει να τους κρατήσει αιχμαλώτους, προκειμένου να εξασφαλίσει ακόμη μεγαλύτερο ποσό για την απελευθέρωσή τους.

Η αλλόκοτη ατμόσφαιρα που αναφέραμε, με τη συνδρομή και της μουσικής, είναι φανερά εξαρχής, όπως και το λεπτό χιούμορ που χρησιμοποιείται εδώ. Είναι χαρακτηριστικό πως, αρχικά τουλάχιστον, ο εισβολέας δεν έχει καν όπλο, όμως το ζευγάρι είναι πρόθυμο να υπακούσει τις εντολές του. Στην πορεία οι τρεις τους θα ανοίξουν μια αρκετά ενδιαφέρουσα συζήτηση πάνω στον πλούτο, στην προέλευσή του και στις κοινωνικές συμβάσεις, που αυτός ενισχύει ή καταργεί. Τα πάντα βέβαια είναι εξαιρετικά στυλιζαρισμένα και ο σχολιασμός δεν προχωράει σε μεγάλο βάθος, ωστόσο η 90λεπτη διάρκεια κυλάει αβίαστα, έχοντας και στοιχεία για να κρατήσει κανείς, σίγουρα περισσότερα από την πλειονότητα των ταινιών του Netflix.

PIK1

PIK2

ALPHA

ANT1

OMEGA

ΣΙΓΜΑ

CAPITAL

MOVIES BEST

- 21.30** Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία Λειτουργία
10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.
11.00 Κοίτα με στα μάτια, III
Εκπομπή για τα ζώα.
11.30 Χρυσές συνταγές
Με τη Μαρίλενα Ιωαννίδου.
12.00 Brand News
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
15.00 Μουσικό ραντεβού - (Ε)
15.30 Προσωπογραφίες
Ντοκιμαντέρ.
16.30 Χρονογράφημα, IV
Ντοκιμαντέρ.
17.00 Εκείνη & εκείνοι
Ψυχαγωγική εκπομπή.
17.50 Πολιτιστικό ημερολόγιο
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.20 Τα καλύτερά μας χρόνια
Σειρά εποχής.
19.20 Ειρήνη Πάσι
Κωμωδία εποχής.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αθλητική Κυριακή
21.30 Παραδοσιακή βραδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή με
την Άντρη Καραντώνη.
23.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.05 Destroyer
Αστυνομική ταινία,
με τους Νικόλ Κίντμαν,
Τόμυ Κέρμπελ, κ.ά.
01.00 Προσωπογραφίες, V - (Ε)
01.45 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** - (Ε)
02.45 Αμύνεσθαι περί
πάτρης - (Ε)
03.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
04.00 Εκείνη & εκείνοι - (Ε)

- 21.05** Ο κύριος & το όπλο
07.30 Έλα κι εσύ - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα
08.00 Παιδική ζώνη
α. Ο μικρός Χνουδωτός
β. Μπόμπι και Μπιλ
γ. Το θαυμαστό ταξίδι
του Νιλς Χόλγκερσον
δ. Γκάρφιλντ
ε. Mini Pet Pals
στ. Ο Μπο ταξιδεύει
ζ. Τα Στρουμφάκια
11.00 Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη - (Ε)
15.30 Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
16.00 Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
Κωμική σειρά.
17.00 Baywatch, VII - (Ε)
Ιστορίες του χωρκού - (Ε)
Κωμική σειρά.
17.45 Μαζί / Birlikte, II - (Ε)
Δικονομική εκπομπή.
18.30 Σε προσκυνώ
γλώσσα, II
19.30 Σελίδες ιστορίας
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** (στην Αγγλική)
19.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** (στην Τουρκική)
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** (στη νοηματική)
21.05 Ο κύριος & το όπλο
(The old man & the gun).
Δραματική ταινία,
με τους Ρόμπερτ
Ρέντφορντ,
Κέισι Άφλεκ, κ.ά.
22.30 Eurovision
Flashback - (Ε)
23.20 Εκείνη & εκείνοι - (Ε)
00.10 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** - (Ε)

- 21.00** Η γη της Ελιάς
06.00 60´ Ελλάδα - (Ε)
Οδοιπορικό.
07.00 Roomies
Ψυχαγωγική εκπομπή
με τις Κατερίνα Ζαρίφη,
Ντορέττα Παπαδημητρί-
ου και Μαρία Σολωμού.
08.00 Αστέρας Ραχούλας - (Ε)
Κωμική σειρά.
08.45 24 ώρες - (Ε)
Ντοκιμαντέρ.
09.50 Σ/Κ με τον Μάνεση
Ενημερωτική εκπομπή
με τον Νίκο Μάνεση.
13.00 X-Factor (Auditions) - (Ε)
14.45 Άσε μας ρε μαμά
Κωμική σειρά, με τους
Παναγιώτα Βλαντί,
Ιεροκλή Μικονίδη, κ.ά.
15.40 The Λούις Night Show
Σατιρική εκπομπή.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.10 Μην αρχίζεις τη
μουρμούρα, IX
Κωμική σειρά.
18.45 TET-A-TET στον Alpha
Ψυχαγωγική εκπομπή.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Η γη της Ελιάς
Τηλεοπτικό, IX
Κωμική σειρά.
22.10 X-Factor - (Auditions)
Talent show.
00.15 Συμπεθέροι
an' τα Τίρανα
Κωμική σειρά.
01.15 TET-A-TET
στον Alpha - (Ε)

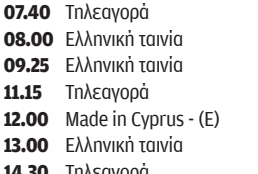
- 21.15** Ελλάδα έχεις ταλέντο
06.30 Ο κόσμος
να χαλάσει - (Ε)
08.00 Mamma Mia - (Ε)
Κωμική σειρά.
08.30 Το πιο γλυκό μου ψέμα
Κωμική σειρά.
09.00 Δείξε μου τον φίλο σου
Κωμική σειρά.
09.30 La Pasta Pomiliori - (Ε)
Κωμική σειρά.
11.10 Daddy cool - (Ε)
Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα
Ενημερωτική εκπομπή,
με τη Φωτεινή Γεωργίου.
12.50 Θα βρεις τον
δάσκαλό σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.30 Casa De Mikel, III - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
16.00 Ο πόλεμος
των άστρων - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.50 5 Χ 5 - (Ε)
Τηλεοπτικό.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10´**
18.15 5 Χ 5 - (Ε)
(Συνέχεια)
18.40 ROUK ZOUK Special
Τηλεοπτικό.
20.15 **Τα νέα του ANT1**
21.15 Ελλάδα έχεις ταλέντο
Talent show.
23.00 Η φάρμα
Reality περιπέτειας.
01.10 Εγκλήματα - (Ε)
Ελληνική κωμική σειρά.
02.00 Αντιστροφή μέτρησης
02.50 Έρωτας κλέφτης - (Ε)

- 23.30** Ένα τραγούδι ακόμα
05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει
Ενημερωτική εκπομπή
με τη Φαίη Μαυραγάνη.
09.50 OPEN Weekend
Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεοπτικό.
15.15 Green Kitchen by
Madame Ginger - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής,
με τη Μαριλού Παντάκη.
16.15 Σ' αγαπάω μεν... αλλά
Κωμική σειρά.
17.15 Επιπλοκουρμεδιές, II
Εκπομπή μαγειρικής με τον
Σταυρό Γεωργίου
18.00 **OMEGA NEWS**
18.15 MasterChef 2022 -
MasterClass
Εκπομπή μαγειρικής.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.15 Φανταστικά ζώα:
Τα εγκλήματα
του Γκρίντελβαλντ
(Fantastic Beasts: The
Crimes Of Grindelwald).
Περιπέτεια φαντασίας,
με τους Έντι Ρέντμειν,
Τζόνι Ντεπ, κ.ά.
23.30 Ένα τραγούδι ακόμα
Ένα μουσικό ταλέντο
συναντάει ένα από τα
μεγαλύτερα ονόματα
της ελληνικής μουσικής.
Ενορκωπρωτής ο συνθέ-
της Γιώργος Θεοφάνους.
01.30 TAXI
Τηλεοπτικό.
02.30 OPEN Weekend - (Ε)

- 21.00** Survivor
06.30 Love It - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
07.30 Θεία Λειτουργία
Απευθείας μετάδοση
από τον Ιερό Ναό Αγίου
Προκοπίου Μετόχιον
Ιεράς Μονής Κύκκου.
09.50 Ώρα για φαγητό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής με την
Αργυρία Μπαρμπαρίγου.
10.40 Dot., V
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με τη Νάντια Μπουλέ
και τον Μίνωα Θεοχάρη.
11.40 χωρίς περιστροφές - (Ε)
Με τον Γιάννη Καρεκλά.
13.30 Βουράτε γεπόντοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.30 Κάτι ξαναφίνεται - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή
μαγειρικής.
16.00 BBQ Stories
Εκπομπή μαγειρικής,
με τον Αλέξανδρο
Παπανδρέου.
17.00 Όλα Γκουντ
Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.10 Όλα Γκουντ
(Συνέχεια)
19.10 Η πεθερά
Κωμική σειρά.
20.00 **Τομές στα γεγονότα**
21.00 Survivor
Παιχνίδι επιβίωσης,
με τον Γιώργο Λιανό.
00.30 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.40 Happy Traveller - (Ε)
01.30 Όλα Γκουντ - (Ε)

- 07.40** Τηλεαγορά
08.00 Ελληνική ταινία
09.25 Ελληνική ταινία
11.15 Τηλεαγορά
12.00 Made in Cyprus - (Ε)
13.00 Ελληνική ταινία
14.30 Τηλεαγορά
15.35 Ελληνική ταινία
17.00 Τηλεαγορά
19.00 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία
01.30 Ξένη ταινία
PLUS ΤΗΛ.: 22259000
07.50 Παιδικό παραμύθι.
09.00 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
14.00 Αυτό είναι Σ/Κ
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, III - (Ε)
19.55 Αόρατος φακός
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νεοί - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, V
22.25 Ξένη ταινία
00.05 Ξένη ταινία
01.40 Ξένες σειρές
EXTRA ΤΗΛ.: 25715111
10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
12.30 Ελιές Θρούμπες
13.00 Έξιπνες αγορές
14.00 Ασπένια φεγγάρια
15.35 Έξιπνες αγορές
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξιπνες αγορές
16.40 **Δελτίο Ειδήσεων**
17.15 Αόρατος φακός
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 **EXTRA News**
20.20 Ελληνική ταινία
22.00 Η προδοσία
23.45 Ξένη ταινία

- 22.45** L.A. Confidential
06.00 Jiu Jitsu
07.45 One Night In Istanbul
09.30 Best Sellers
11.30 McKellen: Playing
The Part
13.10 Death Of A Cheerleader
14.45 The Hurt Locker
17.00 Jiu Jitsu
19.00 Under Siege
21.00 Supernova
22.45 L.A. Confidential
01.05 How To Train Your
Husband
GREEK CINEMA

20.00 Κάτι να καίει
06.00 Κάτι να καίει
07.50 Οι εραστές του ονείρου
09.25 Φωνάζει ο κλέφτης
10.50 Ο νικητής
12.20 Ο παραγόνι μου
ο ρολίστας
13.55 Ο εχθρός του λαού
15.35 Μερικοί το
πρατμούν κρύο
17.10 Το ανθρωπάκι
18.40 Όταν λείπει η γάτα
20.00 Κάτι να καίει
21.55 Οι εραστές του ονείρου
23.35 Η κόρη του ήλιου
01.10 Λαός και Κολωνάκι

Αγνωστοι «άγιοι» της θάλασσας

Ο φωτογράφος Γιώργος Τατάκης ταξίδεψε με ελληνικό φορτηγό πλοίο και απαθανάτισε το πλήρωμά του: Ρώσους και Ουκρανούς

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Στο ξεκίνημα του «Μόμπι Ντικ», ο Χέρμαν Μέλβιλ μιλάει για μια λα-κτάρα για τη θάλασσα που κρύβεται μέσα σε όλους μας. Λέει πως, αργά ή γρήγορα, λίγο ως πολύ, ζωντανεύει, και τότε θέλουμε να ακολουθήσουμε το κάλεσμά της και να ταξιδέψουμε μέσα της. Ίσως το ίδιο συνέβη πριν από τρία χρόνια και στον φωτογράφο Γιώργο Τατάκη, όταν έφτασε μέχρι το Γιβραλτάρ για να επιβιβαστεί σε ένα ελληνικό φορτηγό πλοίο και να μαρκάρει πάνω του με προορισμό το Σουέζ της Αιγύπτου.

Εχοντας εστιάσει τα τελευταία χρόνια τον φακό του σχεδόν αποκλειστικά στην εγκώρια λαογραφία, αυτός ο πρώην μηχανικός έχει πλέον καθιερωθεί και διακριθεί παγκοσμίως ως κάποιος με ισχυρό αισθητήριο για το ανθρώπινο πορτρέτο και ένα σχεδόν εμμονικό πάθος για την ένδυση και τις μορφές μέσα από τις οποίες αυτή μπορεί να κωδικοποιηθεί τα ήθη, τα έθιμα και την αίσθηση ενός τόπου. Η ασπρόμαυρη λαογραφική του τυπολογία φτιάχνει κάδρα που ξεφεύγουν από τον φωτογραφικό χώρο και εισέρχονται στην ευρύτερη περιοχή της προσωπογραφίας. Στο μεγάλο εγχείρημά του να καταγράψει τις παραδοσιακές φορεσιές της χώρας μας (ένα πρότζεκτ που έχει ονομάσει «Καρυάτις» και στο οποίο έχει πιστά αφοσιωθεί τα τελευταία δύο χρόνια) οι γυναίκες της Καρπάθου φαντάζουν σαν μυθολογικές θεότητες ενώ οι χωριανές της χιώτικης ενδοχώρας σαν ηρωίδες σε κάποιο έπος που γράφεται καθημερινά, όταν ο φακός ανθρωπολόγων-εξερευνητών σαν αυτόν δεν είναι εκεί.

Ο Τατάκης ταξιδεύει ανά την Ελλάδα για να μας μεταφέρει τα πειστήρια ενός θαύματος που, αφανές στους περισσότερους από εμάς, ζει και αναπνέει καθημερινά σε μικρούς θυλάκους της επαρχίας, μακριά από τα αστικά κέντρα και την γκριζα ενδυματολογική τους ομοιογένεια. Απ' άκρη σ' άκρη στη χώρα, όποιες και αν είναι οι παραλλαγές στις τοπικές τελετουργίες, θέλει με τις εικόνες του να μας δείξει πως υπάρχουν κοινά χρώματα. «Βρίσκει κανείς ομοιότητες ακόμα και ανάμεσα σε διονυσιακά και χριστιανικά μας έθιμα, και αυτό συμβαίνει επειδή οι άνθρωποι πάντα είναι άνθρωποι, με παρόμοιες ευαισθησίες και ανάγκες. Η δουλειά μου αποπειράται να αποτυπώσει την ικανότητα των ανθρώπων να έρχονται κοντά παρά τις διαφορές τους», θα πει ο ίδιος.

Παρόμοια συμπεράσματα φαίνεται πως αποκομίζει και κατά τη θαλασσινή εμπειρία του ανάμεσα στο Στενό του Γιβραλτάρ και στη διώρυγα του Σουέζ, ζώντας ανάμεσα σε ένα πλήρωμα αποτελούμενο σχεδόν αποκλειστικά από Ουκρανούς και Ρώσους. Μαζί τους κάνει ένα μόνο κομμάτι του συνολικού ταξιδιού του φορτηγού, που είχε ξεκινήσει από τη

Ο Αντονι, ο Ουκρανός δεύτερος αξιωματικός, στη γέφυρα του πλοίου.

Η περιγραφή ρουφάει τον αναγνώστη και τον μεταφέρει πάνω σε καταστροφώματα, μέσα σε μηχανοστάσια και καμπίνες και κάτω από φινιστρίνια.

Νέα Ορλεάνη (όπου φορτώθηκαν στους επτά αποθηκευτικούς χώρους του σπόροι σόγιας) με τελικό προορισμό το Πακιστάν. «Αν πετούσα μια πέτρα με όλη μου τη δύναμη από τη γέφυρα, δεν νομίζω ότι θα κατάφερνα να φτάσω έως την τρίτη αποθήκη. Η συνολική χωρητικότητα του πλοίου είναι ογδόντα πέντε χιλιάδες τόνοι, και τώρα μεταφέρουμε εβδομήντα δύο χιλιάδες» γράφει, εντυπωσιασμένος από τα μεγέθη του πλωτού γίγαντα, σε ένα προσωπικό ημερολόγιο που κρατάει καθημερινά εν πλω. Η περιγραφή ρουφάει τον αναγνώστη και τον μεταφέρει πάνω σε καταστροφώματα, μέσα σε μηχανοστάσια και καμπίνες και κάτω από φινιστρίνια, που όλα τους γίνονται μια απροβάριστη θεατρική σκηνή για να παίξουν αυτοί οι Ρώσοι και Ουκρανοί ένα λιγομίλητο ναυτικό έργο σε εννιά μικρές πράξεις – όσες και οι ημέρες του ταξιδιού. Η λεκτική καταγραφή του Τατάκη, χιουμοριστική, αυτοσαρκαστική, συχνά φιλοσοφική και διορατική και

Ο Αντονι χρησιμοποιεί τον εξάντα στο κατάστρωμα.

Ο Λοστρόμος στο κατάστρωμα, με μια μάνικα στα χέρια.

«Τα ιδεώδη πολιτεύματα χρειάζονται ιδανικούς ανθρώπους – και κάτι τέτοιο δεν υπάρχει», είπε ο Ρώσος πρώτος αξιωματικός για τον κομμουνισμό.

πάντοτε πλούσια σε ανθρώπινα πορτρέτα, σε κάνει να συμπεραίνεις πως δεν ήταν μόνο τα κλικ της μηχανής που έφτιαξαν μια ιστορία πάνω από τη Μεσόγειο, αλλά και η πένα του.

Όμως, ο πρώτιστος στόχος του ήταν να μπουν σε εικόνες οι χαρακτήρες, το πλήρωμα, οι ρόλοι, οι σκέψεις και οι ανησυχίες του. Αυτή η συλλογική ναυτιλιακή προσωπογραφία (που από το πλούσιο σώμα των περίπου εκατό τελικών εικόνων της, κάνουμε εδώ μια μικρή μόνο επιλογή) φαίνεται πως μοιράζεται έναν κοινό στοχασμό με την «Καρυάτιδα»: και στα δύο πρότζεκτ οι φορεσιές (που τώρα γίνονται «στολές») είναι φετίχ και σύμβολα που προδίδουν ρόλους και ταυτότητες, ενώ ταυτόχρονα τα κύματα της θάλασσας, όπως συμβαίνει στην «Καρυάτιδα» με τις τοπικές μυθολογίες, ενώνουν τους ανθρώπους. Μέσα στα σπλάχνα του καραβιού, πάνω από τη μεγάλη Μεσόγειο, ο Αντόν από τη Ρωσία που έχει υπηρετήσει σε πυρηνικό παγοθραυστικό και κα-

τοικεί κατά μήκος του ποταμού Βόλγα, είναι φτιαγμένος από τα ίδια υλικά με τον Αντόνι από την Ουκρανία, που «έχει κούρεμα α λα Μπιτλς» και έχει μόλις ξεκινήσει, μέσα στη μικρή του καμπίνα, να ζωγραφίζει (ή να «προσπαθεί να ζωγραφίσει», όπως, πειράζοντάς τον, λέει ο Ρώσος συνάδελφός του). Το πλήρωμα, στα πορτρέτα που έφτιαξε ο Τατάκης, αποτυπώνεται μυθικό και, ενώ οι πιο πολλές σκηνές είναι σκηνοθετημένες, μοιάζουν φυσικές. Κοιτώντας τες, αν και ξέρουμε ότι κάποιος έχει δεχθεί τις υποδείξεις του φωτογράφου για να καθίσει σε δεδομένο σημείο και να πάρει συγκεκριμένα πόζα, τελικά ξεχνάμε πως πίσω από αυτό που βλέπουμε υπάρχει διαδικασία, επιτήδευση και πρόθεση. Η κατά τα άλλα σιωπηλή καθημερινότητα του πληρώματος, μέσα στη ματιά του φωτογράφου-σκηνοθέτη, γίνεται, έστω και για μια στιγμή, κάτι φαντασμαγορικά θρυλικό. Ο κάθε ένας από αυτούς τους Ρώσους και Ουκρανούς ακτινοβολεί σαν ένας άγνωστος άγιος της θάλασσας, ενώ ο ίδιος ο φωτογράφος αποκτά με τη σειρά του μια δική του αίγλη μέσα στη μικρή πλωτή κοινωνία, ίσως επειδή, όπως σημειώνει ο ίδιος, θυμίζοντας κάποια λόγια του Βαν Γκογκ: «Οι ναυτικοί έχουν σε εκτίμηση αυτούς που κάνουν καλά πορτρέτα, γιατί τα θέλουν για τις γυναίκες τους στη στεριά».

Ο νυχτερινός ουρανός

Είναι όμως και οι αιχμηρές στιγμές που η σκοπιά του φωτογράφου ταξιδεύει πέρα από τις μονάδες και τους χαρακτήρες και πηγαίνει προς το συλλογικό και το οικουμενικό. Σε κάποιο σημείο του ημερολογίου κάνει συλλογισμούς αγναντεύοντας, αναπόφευκτα, τον νυχτερινό ουρανό: «Βλέποντας όλα αυτά τα αστέρια με τέτοια διαύγεια, μου φάνηκε φυσικό που οι παλιοί ναυτικοί μπορούσαν να βρουν τη θέση τους και την κατεύθυνσή τους με αυτά. Είναι σαν να έχεις ένα χάρτη συνεχώς πάνω από το κεφάλι σου. Δεν μπορούσες πια να βρεις την παραμικρή σπιθαμή ουρανού που να μην είναι ντυμένη με άστρα», γράφει κάπου, ενώ αλλού συλλογίζεται κάτι εξίσου αναπόφευκτο, όντας σε πολυήμερο πλου μαζί με πλήρωμα από δύο χώρες της πρώην ΕΣΣΔ: «Χθες το απόγευμα συζητούσαμε για τον κομμουνισμό στην Ρωσία με τον πρώτο αξιωματικό. Απ' ό,τι φαίνεται, οι σημερινοί Ρώσοι προτιμούν τον καπιταλισμό. “Ο κομμουνισμός πάει”, μου είπε, “τελείωσε και δεν ξανάρχεται”. Προσπαθώντας να κάνω λίγο τον δικηγόρο του διαβόλου, παρατήρησα ότι ίσως η ιδέα του κομμουνισμού per se να μην είναι κάτι τόσο άσχημο. “Τα ιδεώδη πολιτεύματα”, με διέκοψε, “χρειάζονται ιδανικούς ανθρώπους – και κάτι τέτοιο δεν υπάρχει”».

tatakis.com

Ο μάγειρας του πλοίου στον προθάλαμο των φρέσκων τροφίμων.

Φορώντας τις στολές βύθισης.

Ο Α΄ μηχανικός στον πίνακα ελέγχου του μηχανοστασίου.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2022

ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΟΣ

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ONLINE
WWW.GASTRONOMOS.COM.CY

ΠΑΣΧΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Από την Άνδρο, την Κρήτη μέχρι την Κύπρο στρώνουμε τραπέζι στην ύπαιθρο με σουβλιστά, αντικριστά, πίτες και γλυκά.

ΚΥΡΙΑΚΗ **17/04** ΜΕ ΤΗΝ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ